

BIBD

LAPORAN TAHUNAN
2019

ISI KANDUNGAN

01

VISI, MISI DAN NILAI-NILAI

02

PANDANGAN PENGURUSAN

Pernyataan Pengerusi
Prakata Pengarah Urusan dan
Ketua Pegawai Eksekutif

12

PERIHAL KAMI

Profil Korporat
Lembaga Pengarah
Badan Penasihat Syariah
Barisan Pengurusan
Sorotan Kewangan Kumpulan
Ringkasan Aktiviti BIBD

30

PENTADBIRAN KORPORAT

Lembaga Pengarah BIBD
Jawatankuasa Ganjaran dan
Pencalonan Sumber Manusia (HRNC)
Jawatankuasa Audit, Kewangan dan
Risiko (AFRC)
Pengurusan Risiko, Pematuhan dan
Audit Dalaman
Badan Penasihat Syariah

40

ULASAN PERNIAGAAN

Kumpulan Perbankan Retail
Kumpulan Perbankan Korporat
Perbendaharaan & Pasaran Global
Subsidiari BIBD

48

SOKONGAN PERNIAGAAN

Pejabat Ketua Pegawai Operasi
Kumpulan Kewangan dan Strategi
Sumber Manusia dan Modal Insan
Teknologi Maklumat
Pejabat Ketua Pegawai Pemasaran
Syariah
Perhubungan Kerajaan dan Projek-projek Khas

61

PENCAPAIAN KORPORAT

Menghubungkan Komuniti
Pengiktirafan Antarabangsa
Menggalak Budaya Menabung
Memupuk Keusahawanan
Melabur Dalam Pemimpin Masa Depan
Memberi Balik Kepada Komuniti
Berkongsi Keberkatan Kami

70

BANK ISLAM BRUNEI DARUSSALAM DAN ANAK-ANAK SYARIKAT PENYATA KEWANGAN

Tahun Berakhir 31 Disember 2019

VISI

Berkhidmat kepada Negara Brunei Darussalam sebagai institusi kewangan utamanya melalui solusi Islam (Institusi Tanda Aras dan Titik Rujukan - Bertanggungjawab bagi penyatuan nilai-nilai Islam, Ekonomi Sebenar dan Kewangan)

MISI

Bank Islam Terbaik di Asia Pasifik

NILAI-NILAI

Integriti

Tumpuan Kepada Pelanggan

Matlamat Bersepadu

Kecemerlangan

PERNYATAAN PENGGERUSI

Pemegang Saham yang Dihormati,

Bismillahir Rahmanir Rahim.

Assalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh.

Alhamdulillah, tatkala ekonomi Brunei terus berkembang pada tahun 2019, saya berasa gembira untuk melaporkan satu lagi tahun yang cemerlang untuk BIBD di sebalik keuntungan meningkat, hasil pulangan pemegang saham yang kukuh dan stabil serta pertumbuhan mengagumkan dalam aset. Saya juga ingin menekankan bahawa prestasi keseluruhan yang memberangsangkan ini berjaya dicapai menerusi pelaksanaan strategi yang diselaraskan dengan baik oleh seluruh kumpulan kakitangan BIBD di bawah bimbingan dan kepimpinan Lembaga Pengarah dan Badan Penasihat Syariah BIBD.

Pertumbuhan sihat di tengah persekitaran ekonomi global yang mencabar

Kerajaan Brunei telah, dalam beberapa tahun ini, berjaya membina rizab dan asas yang kukuh yang telah membantu negara mengurangkan impak cabaran ekonomi global tatkala tahun ini dibelenggu permintaan global yang lemah, ketegangan perdagangan dan ketidakpastian yang meningkat. Dalam tempoh tersebut, kerajaan tidak henti-henti menambah usahanya untuk mempelbagaikan aliran pendapatan Brunei dan mengukuhkan ekonomi kerajaan.

Sektor perbankan terus mencatat kedudukan modal yang memberangsangkan, lebih aset cair dan keuntungan meningkat. BIBD, institusi kewangan terbesar negara dan peneraju pasaran dalam negara, berjaya menggambarkannya menerusi prestasi segmen perniagaan utamanya yang mencatat pertumbuhan pendapatan yang sihat.

Pada tahun 2019, Kumpulan mencatat pendapatan berjumlah B\$342.9 juta – pertambahan sebanyak 5.2 peratus daripada B\$325.9 juta yang dicatat pada tahun sebelumnya. Pada keseluruhannya, Kumpulan melihat satu peningkatan sebanyak 5 peratus dalam keuntungan bersih untuk tahun 2019, daripada B\$147.9 juta pada 2018 kepada B\$155.4 juta.

Jumlah aset Kumpulan bertambah kepada \$10.7 bilion pada 2019, satu pertambahan sebanyak 6.2 peratus daripada B\$10.1 bilion yang dicatat pada 2018 – ini seterusnya memantapkan kedudukan BIBD sebagai pemimpin pasaran di Brunei, dengan saham pasaran yang amat besar dalam segmen pasaran retail dan korporat.

Kami juga telah mencapai Pulangan Ekuiti (ROE) yang kukuh bagi pemegang saham kami pada 12.3 peratus, sekali gus mempertingkatkan hasil pulangan dan nilai kepada pemegang saham kami.

Kumpulan juga berupaya mengekalkan nisbah kecukupan modal (CAR) pada 18.3 peratus, yang melebihi syarat-syarat yang ditetapkan oleh badan pengawal selia, dan membenarkan kami mengekal kedudukan modal yang teguh untuk menyokong pelaksanaan strategi kami.

Tahun ini, BIBD sekali lagi diiktiraf oleh The Asian Banker sebagai Bank Paling Kukuh di Brunei dan Bank Retail Terbaik di Brunei untuk tujuh tahun berturut-turut. Tambahan lagi, BIBD juga diiktiraf sebagai Bank Paling Selamat di Brunei oleh Global Finance pada tahun ini. Turut menjadi kebanggaan BIBD ialah kami berjaya mengekalkan penarafan A- oleh S&P sejak 2015, menjadikan BIBD satu-satunya Bank di Brunei yang mencapainya.

Anugerah dan pengiktirafan berkenaan merupakan bukti komitmen kami untuk memastikan pelaksanaan amalan perniagaan yang bijak berasaskan pengurusan korporat yang kukuh, pengurusan dan pematuhan risiko yang teguh dan sentiasa diperkasa.

Ekonomi Brunei Memberangsangkan

Pada akhir 2019, ekonomi domestik berkembang sebanyak 6.7 peratus, mengimbangi penurunan yang dilihat dalam separuh tahun pertama tahun yang sama dan menandakan pertumbuhan Keluaran Dalam Negeri Kasar (KDNK) yang mampan untuk Brunei. Ia terutamanya didorong oleh pertumbuhan dalam sektor minyak dan gas.

Walau bagaimanapun, sektor kewangan adalah antara penyumbang utama pertumbuhan sektor bukan minyak dan gas – yang telah berkembang sebanyak 4.1 peratus tahun ke tahun.

Ia mencerminkan peluang dan keupayaan sektor kewangan dalam merangsang pembangunan dan pertumbuhan negara.

Kerajaan Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Brunei Darussalam tetap menumpukan usahanya untuk mewujudkan aliran pendapatan alternatif bagi mengurangkan kebergantungan pada minyak dan gas serta mengurangkan sebarang risiko masa depan ke atas ekonomi. Ini dilakukan menerusi penyusunan semula, mengamalkan dan melaksana proses dan peraturan perniagaan yang lebih cekap dan berinovasi agar kekal berdaya saing di dunia.

Pada 2019, Brunei mempertingkatkan skor dalam Laporan Bank Dunia bagi Kemudahan Menjalankan Perniagaan dan mengekalkan statusnya sebagai negara terbaik di dunia bagi mendapatkan kredit, di samping New Zealand.

Ia merupakan bukti kepada keupayaan negara untuk menyesuaikan diri terhadap perubahan persekitaran ekonomi dan perniagaan global, dan gambaran komitmen kerajaan untuk sentiasa mempertingkatkan keadaan perniagaan di Brunei.

Kami, di BIBD, juga telah melengkapkan usaha negara dengan merangsang inisiatif dan program berkaitan Perusahaan Kecil dan Sederhana (PKS) untuk memastikan kami sentiasa menyumbang kepada pembangunan usahawan tempatan yang sedang meningkat maju.

In Shaa Allah, BIBD akan menerima manfaat daripada pemulihan ekonomi yang stabil di Brunei dan kami akan terus memainkan peranan penting dalam menyokong pertumbuhan ekonomi negara pada masa akan datang.

Hab kewangan Islam yang berkembang maju

Pada tahun ini, Brunei mengekalkan rankingnya sebagai salah satu daripada 10 pasaran kewangan Islam teratas daripada 131 buah negara, menurut Laporan Pembangunan Kewangan Islam ICD-Refinitiv 2019: Peralihan Dinamik – yang mengambil kira data akaun yang terkumpul pada 2018.

Laporan itu juga memaparkan landskap kawalan selia yang kukuh di Brunei Darussalam, mencatat pertambahan dalam aset perbankan Islam Brunei daripada B\$11.2 bilion pada 2017 kepada B\$11.7 bilion pada 2018, yang menyumbang kepada kira-kira 90 peratus daripada jumlah bahagian aset pasaran kewangan Islam.

Selain itu, nilai aset bersih dana Islam meningkat kepada B\$102.1 juta pada 2018 daripada \$95.5 juta pada 2017.

Mengambil peluang atas asas yang kukuh ini, misi BIBD untuk menjadi Bank Islam Terbaik di Asia Pasifik menjelang tahun 2022 akan In Shaa Allah melihat Kumpulan mengembangkan perkhidmatan kami di rantau dan kawasan lain. Kejayaan misi 3 tahun ini akan In Shaa Allah membolehkan kami merangsang dan mempelbagaikan pendapatan kami sementara menyediakan hasil pulangan yang kukuh kepada pemegang saham kami, memberikan sokongan kepada wawasan AMBD untuk menjadikan Brunei sebagai hab kewangan Islam global.

Melengkapkan set penyelesaian digital kami dan menjana agenda ekonomi tanpa tunai Brunei

Hari ini, penyelesaian digital telah menjadi satu matlamat penting dalam sektor perbankan dan kami, di BIBD, mengiktiraf kepentingan mengintegrasikan dan memperkukuh penyelesaian sedemikian untuk melengkapi tawaran produk dan perkhidmatan kami.

Pada 2019, kami melengkapkan kumpulan perkhidmatan BIBD NEXGEN Wallet dengan pengenalan BIBD Wave – perkhidmatan bayaran mudah alih komunikasi jarak dekat (NFC) pertama di Brunei yang menggunakan peranti Android NFC, justeru membolehkan pengguna membuat bayaran melalui telefon bimbit mereka di terminal sama ada, di dalam atau luar negara, justeru menghapuskan keperluan untuk menggunakan kad mereka secara fizikal.

Menyokong Inisiatif Negara Pintar Brunei dan selaras dengan Wawasan Brunei 2035, BIBD NEXGEN Wallet menzahirkan

hasrat Bank untuk mengubah perbankan konvensional kepada era digital, dan pada masa yang sama menggalakkan perkongsian strategik di kalangan industri serta berkembang di luar sempadan dengan perkongsian serantau dan antarabangsa.

Pada tahun ini, dalam usaha untuk mempertingkatkan lagi usaha kami dan menyokong wawasan Brunei untuk menubuhkan ekonomi digital dan ekosistem tanpa tunai sepenuhnya, BIBD, bersama dengan rakan strategik, menandatangani perjanjian persefahaman dengan dua universiti utama Brunei, iaitu Universiti Brunei Darussalam (UBD) dan Universiti Teknologi Brunei (UTB) untuk mempelopori usaha ke arah mewujudkan kampus tanpa tunai.

Menerusi perjanjian berkenaan, pelajar-pelajar di universiti berkenaan kini boleh melakukan bayaran digital menerusi BIBD QuickPay dan Progresif Pay, yang menggunakan BIBD NEXGEN. Pelaksanaan inisiatif kampus tanpa tunai juga bertujuan memberikan banyak kemudahan kepada pelajar yang kini boleh menjalankan transaksi tanpa perlu membawa wang tunai – membuka laluan kepada gaya hidup digital dan tanpa tunai tatkala generasi lebih muda bersedia menghadapi Revolusi Industri ke-4.

Dalam era digital ini, pelanggan memerlukan perkhidmatan interaksi langsung yang lebih pantas memandangkan penggunaan teknologi menjadi semakin penting dalam kehidupan harian mereka. Sejak pengenalannya di pasaran pada 2012, BIBD NEXGEN Wallet dan kumpulan penyelesaiannya (yang termasuk BIBD QuickPay, BIBD vCard dan kaedah bayaran tanpa kontak lain) telah memenuhi permintaan tersebut.

BIBD akan terus menyokong negara dalam membina ekosistem keseluruhan yang sesuai untuk perbankan masa depan dan penubuhan ekonomi tanpa tunai di Brunei.

Memainkan peranan utama dalam usaha Brunei untuk mewujudkan sebuah negara yang celik kewangan

BIBD Aspirasi diperkenalkan sebagai sebahagian daripada sokongan BIBD terhadap matlamat negara dan AMBD untuk mewujudkan masyarakat celik kewangan dan memupuk budaya menabung di kalangan warga Brunei.

Edisi pertama program ini mencapai kemuncak pada November 2019 apabila BIBD menganugerahkan ganjaran berjumlah B\$250,000 sebagai hadiah utama Kempen Ganjaran BIBD

BIBD akan terus menyokong negara dalam membina ekosistem keseluruhan yang sesuai untuk perbankan masa depan dan penubuhan ekonomi tanpa tunai di Brunei.

Aspirasi. Setakat akhir edisi pertama BIBD Aspirasi pada 2019, BIBD telah menganugerahi lebih 100 pemenang dengan hadiah wang tunai berjumlah \$700,000.

Menerusi produk menabung yang unik ini, BIBD berhasrat mempromosi tabiat pengurusan kewangan yang lebih baik sejajar dengan seruan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam untuk berbelanja secara berhemat serta menabung menerusi perancangan kewangan yang teratur.

Memimpin dalam Tanggungjawab Sosial Korporat

BIBD berjaya memelopori beberapa program Tanggungjawab Sosial Korporat (CSR) berdasarkan kepada tiga bidang fokus iaitu: Pendidikan, Keusahawanan dan Komuniti. Mendukung prinsip Berjiwa KeBruneian, kami berasa gembira untuk meneruskan program CSR yang menumpu pada sokongan dan komitmen yang berterusan dan jangka panjang.

Pada tahun lalu, BIBD melancarkan hab komuniti pertama dikenali sebagai BIBD Connects, model perkongsian awam-swasta yang diperkenalkan untuk merangsang peluang perniagaan untuk Perusahaan Mikro Kecil dan Sederhana (PMKS) tempatan dan mewujudkan platform penglibatan bersama komuniti sambil melancarkan pelbagai pembangunan menerusi infrastruktur yang berinovasi.

Pada 2019, kami melancarkan kemudahan BIBD Connects yang kedua di Taman Mahkota Jubli Emas (TMJE) di ibu negara di samping mercu tanda yang baharu dikenali sebagai 'Frame Brunei Darussalam', dengan struktur 9.3 meter yang dibina dalam bentuk bingkai gambar dengan reka bentuk dan hiasan motif Islam. Bingkai itu mengabadikan tempat bersejarah paling ikonik di Brunei – di mana satu bahagian menyerlahkan Masjid Sultan Omar 'Ali Saifuddin (SOAS) dan sebelah lagi – Kampong Ayer terbesar di dunia. Sumbangan kepada ibu negara ini diharapkan akan mewarnai industri pelancongan di Brunei dengan penyatuan tempat bersejarah yang strategik – Kampong Ayer, masjid SOAS dan TMJE sendiri.

Kemampanan dan kreativiti BIBD Connects telah melihatnya memenangi Anugerah 'Inisiatif Pembangunan Komuniti Terbaik 3G' pada majlis penyampaian Anugerah Pengurusan Baik Global ke-4.

Kami berasa bangga bahawa inisiatif ini telah menerima

tumpuan dan pengiktirafan global dan kami berasa optimistik dengan kesinambungannya, tatkala kami berusaha untuk meninjau lebih banyak peluang untuk menubuhkan lebih banyak lokasi Connects yang strategik di seluruh negara.

Ia adalah sebahagian daripada matlamat kami untuk mempromosi kemudahan dalam menjalankan perniagaan serta merangsang peluang di kalangan PKMS tempatan dan menyokong Wawasan Brunei 2035 untuk mewujudkan ekonomi yang dinamik dan mampan.

Dalam menyokong Wawasan 2035 Baginda Sultan untuk mengubah Brunei menjadi sebuah negara yang diiktiraf atas kualiti hidup penduduk dan pencapaian rakyatnya yang berpendidikan; BIBD percaya akan kepentingan pendidikan dan pembelajaran sebagai teras pembangunan individu dan negara. Program BIBD ALAF (Menyokong Pembelajaran Sepanjang Hayat untuk Masa Depan Berwawasan) kami menerima 47 pelajar pada awal tahun – membawa jumlah pelajar yang dibantu kepada 215.

Kami juga meneruskan program 'Pembangunan Keusahawanan Khas Pemerkasaan Ibu-ibu Kurang Bernasib Baik' (BIBD SEED) BIBD dengan pendaftaran 10 ibu kurang bernasib baik dalam program bagi kohort kedua. Ia menandakan komitmen BIBD ke arah pembinaan negara, bukan sahaja sebagai institusi kewangan, tetapi juga sebagai rakyat korporat bertanggungjawab yang menyumbang kepada kejayaan Brunei dan masyarakatnya.

Sepanjang 2019, peserta dijemput untuk mengambil bahagian dalam pelbagai bazar dan acara *pop-up*. Kami juga bekerjasama dengan agensi lain dalam menyediakan pasaran tetap di lobi Kementerian Kewangan dan Ekonomi dan Bangunan PGGMB di ibu negara. Matlamat jangka panjang program ini adalah untuk melihat peserta berdikari dari segi kewangan dan berupaya menyumbang kepada pertumbuhan ekonomi negara pada masa depan.

Memandang ke hadapan

Kami di BIBD adalah komited untuk memastikan kesinambungan inisiatif dan program kami setakat ini dan akan terus mengkaji peluang dan pelaburan yang akan membantu memperkukuh kedudukan kami sebagai peneraju pasaran di dalam negara.

Tatkala kami menetapkan matlamat kami untuk menjadi **Bank Islam Terbaik di Asia Pasifik**, saya sangat teruja untuk melihat

pertumbuhan perniagaan BIBD di luar Brunei, terutamanya di Singapura dan Timur Tengah. Lokasi berkenaan bukan sahaja menyediakan kami dengan peluang untuk memperkukuh aliran pendapatan untuk BIBD tetapi juga menempatkan kami sebagai sebuah institusi antarabangsa yang membentuk sebahagian daripada ekosistem kewangan global yang lebih luas.

Penghargaan

Saya berbesar hati menjadi Pengerusi sebuah institusi yang amat progresif ini dan bersama Ahli-Ahli Lembaga Pengarah BIBD yang lain, saya teruja untuk memimpinnya ke arah kejayaan dan pencapaian yang lebih besar pada tahun-tahun akan datang.

Saya juga ingin mengucapkan terima kasih kepada Ahli-Ahli Lembaga Pengarah BIBD dan Badan Penasihat Syariah atas segala bimbingan, sokongan dan sumbangan mereka dalam mencatat kejayaan mampan jangka panjang untuk institusi kewangan yang ulung di Brunei Darussalam.

Saya bagi pihak Ahli-Ahli Lembaga Pengarah ingin mengucapkan tahniah kepada Tuan Mubashar Khokhar, Pengarah Urusan dan Ketua Pegawai Eksekutif, bersama pihak pengurusan atas komitmen teguh mereka dalam menjana keputusan serta melaksanakan strategi BIBD dengan jayanya.

Bagi pihak Lembaga, penghargaan ikhlas kami berikan kepada semua kakitangan atas dedikasi dan komitmen dan tenaga padu mereka untuk mencapai kecemerlangan, yang mana kesemua ini telah memperkukuh kedudukan BIBD sebagai kumpulan perkhidmatan kewangan terulung di negara ini.

BIBD akan terus meluaskan usaha ke arah merangsang pertumbuhan ekonomi negara menerusi program sekarang dan jangka panjang dan In Shaa Allah, dengan sokongan daripada pihak berkepentingan, pihak swasta dan awam, Kumpulan BIBD akan melambangkan kebanggaan rakyat Brunei sebagai sebuah syarikat, organisasi dan komuniti.

Ucapan terima kasih dan penghargaan ikhlas saya berikan juga kepada kerajaan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Brunei Darussalam, pemegang saham kami yang dihormati dan pengawal selia kami atas sokongan dan bimbingan berterusan mereka.

Kami mengakui tanggungjawab kami sebagai Bank terkemuka untuk memberikan perkhidmatan kepada Brunei Darussalam. Sebagai sebahagian daripada dedikasi dan sokongan BIBD terhadap Wawasan 2035 Kebawah Duli Yang Maha Mulia Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Brunei Darussalam dan merealisasikan hasrat Baginda Sultan, kami akan berusaha untuk menawarkan produk dan perkhidmatan kewangan patuh Syarak yang terbaik kepada pelanggan kami.

Kami tetap komited dengan wawasan untuk memimpin BIBD sebagai Bank pilihan pelanggan kami, dan dengan limpah kurnia Allah SWT, kami akan terus menyumbang kepada pelanggan, pemegang saham, komuniti dan negara kami dengan ikhlas dan penuh berdaya saing.

**Wabillahi Taufik Walhidayah Wassalamu 'Alaikum
Warahmatullahi Wabarakatuh**

Yang Berhormat

**Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah
Menteri di Pejabat Perdana Menteri dan
Menteri Kewangan dan Ekonomi II
Pengerusi Lembaga Pengarah
Bank Islam Brunei Darussalam**

PRAKATA PENGARAH URUSAN DAN KETUA PEGAWAI EKSEKUTIF

Pemegang Saham Dihormati,

**Bismillahir Rahmanir Rahim. Assalamualaikum
Warahmatullahi Wabarakatuh.**

Alhamdulillah, saya berasa gembira untuk melaporkan satu lagi tahun yang produktif untuk BIBD, di mana kami mencatat pencapaian dan pelbagai peristiwa penting yang telah membantu kami berkembang maju di dalam dan luar negara.

Terima kasih dan penghargaan saya ucapkan kepada Lembaga Pengarah kerana mengamanahkan saya dengan tanggungjawab untuk memimpin pertubuhan yang unggul ini.

Satu Langkah ke Depan dalam Ekonomi Negara

Bagi Tahun Kewangan 2019, adalah menarik untuk menyaksikan sokongan pragmatik dan pertumbuhan berterusan daripada kakitangan kami dalam memperoleh keputusan harmoni dalam pasaran kewangan yang berkembang maju.

Asas pertumbuhan pendapatan Kumpulan yang berasal daripada aktiviti-aktiviti pembiayaan, penyewaan dan pelaburan menyumbang kepada keputusan keuntungan bersih berjumlah B\$155.4 juta yang merupakan pertumbuhan 5 peratus berbanding dengan rekod yang dicatat pada tahun sebelumnya – iaitu B\$147.9 juta.

Satu tumpuan utama dalam strategi Kumpulan adalah menggalakkan pertumbuhan dalam deposit dan pada tahun 2019, Bank mencatat jumlah B\$8.5 bilion daripada penyimpanannya.

Jumlah aset Kumpulan kami mencatat angka yang kukuh sebanyak B\$10.7 bilion, yang merupakan pertambahan sebanyak 6.2 peratus berbanding dengan keputusan yang dicatat sebelumnya berjumlah B\$10.1 bilion pada 2018 – memaparkan pertumbuhan berskala dalam memperkukuhkan ciri-ciri BIBD sebagai peneraju pasaran.

Matlamat kami adalah mencapai kecekapan dan keberkesanan maksimum, integriti bersepadu dalam pelaksanaan strategi kami, untuk mengoptimumkan pengurusan kos serta memaksimumkan pelaburan kami demi meneruskan perkembangan kami yang pesat.

Ia jelas digambarkan dalam keuntungan operasi Kumpulan berjumlah B\$193.7 juta pada 2019, pertambahan sebanyak 7.1 peratus berbanding tahun sebelumnya.

Hasil pulangan kumpulan ke atas aset tetap stabil dengan 1.8 peratus pada 2019, yang menekankan asas strategik yang diberikan pada prestasi kami dalam menjamin keputusan yang disasarkan setiap tahun.

Tambahan pula, nisbah kecukupan modal kumpulan mencecah 18.3 peratus pada 2019, yang mencerminkan keupayaan kami untuk mengekalkan kedudukan modal yang memberangsangkan untuk melaksanakan amalan terbaik kami.

BIBD telah menunjukkan keutuhan dalam portfolionya untuk mengekalkan jumlah ini melebihi syarat-syarat peraturan minimum yang ditetapkan oleh Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD).

Dengan keputusan ini, kami juga telah memperkukuh amalan pengurusan risiko dan mempertingkatkan pentadbiran korporat kami, agar menjamin amalan pembangunan perniagaan yang sihat walaupun dengan cabaran keadaan pasaran baru-baru ini.

Memajukan inovasi untuk pertumbuhan dan prestasi

Industri perbankan, seperti kebanyakan industri lain, menghadapi cabaran kemajuan teknologi dan jangkaan pelanggan yang sentiasa berubah. Kami telah bertindak balas dengan baik terhadap cabaran ini dengan mempercepat usaha-usaha untuk menubuhkan cabang perbankan digital terkini yang tertumpu untuk memenuhi permintaan pelanggan kami.

Sehubungan itu, sebagai sebahagian daripada nilai-nilai kami untuk memberikan kecemerlangan menerusi teknologi, pada tahun 2019, kami melengkapkan kumpulan perkhidmatan BIBD NEXGEN Wallet dengan pelancaran BIBD Wave – perkhidmatan bayaran mudah alih komunikasi jarak dekat (NFC) menggunakan peranti Android, yang pertama di Brunei.

Dengan teknologi yang disediakan ini, awda boleh membuat bayaran secara mengimbas telefon di terminal kad – memberikan pengguna transaksi yang lebih cekap, mudah dan selamat.

Teknologi terbaharu ini membolehkan kami memperkukuh BIBD NEXGEN Wallet kami dengan perkhidmatan yang komprehensif, dilengkapi dengan kemudahan digital seperti BIBD QuickPay untuk bayaran kod QR, BIBD vCard atau Virtual Mastercard, Mastercard Contactless dan BIBD Wave.

Sebagai peneraju rintis dalam perkhidmatan perbankan mudah alih, kami akan terus membuktikan komitmen kami untuk menyokong ekonomi tanpa tunai dengan transaksi mudah dan mengukuhkan hasrat kami untuk mengubah perbankan

tradisional kepada era teknologi kewangan, demi menyelaraskan dengan aliran atau persediaan industri ke-4, serta penyelarasan yang kukuh sejajar Wawasan 2035 Brunei dan inisiatif Negara Pintar.

Memajukan tenaga kerja kami untuk Pasaran Baharu Global

Di BIBD, kami memastikan pelaburan dalam tenaga kerja kami menjadi keutamaan kami, demi membina kumpulan profesional kerja terbaik dalam menyokong Wawasan 2035 Brunei.

Dengan pertambahan pelaburan dalam pembelajaran dan pembangunan, BIBD berhasrat memastikan kakitangannya mempunyai akses yang mencukupi kepada peluang latihan dan pembangunan. Justeru itu, tumpuan pada penggunaan alat dan platform pembelajaran dalam talian membolehkan kakitangan di BIBD untuk dilengkapi sepenuhnya dengan kemahiran dan kecekapan digital untuk meningkat maju menerusi revolusi digital seterusnya.

Pada masa sekarang, pihak pengurusan kanan dan pemimpin baharu boleh mengakses lebih daripada 100 modul pembelajaran melalui Pasaran Islam, kemudahan pembelajaran dalam talian yang menekankan platform kecerdasan kewangan dan pelaburan untuk Ekonomi Islam Global. Ia akan menyokong usaha kami untuk mempromosi pasukan tenaga kerja yang mampu bersaing dalam landskap dan pasaran Perbankan dan Kewangan Islam serantau dan antarabangsa.

Sebagai sebahagian daripada komitmen kami untuk melabur dalam pemimpin masa depan, kami menerima enam (6) siswazah baharu di bawah Program Pegawai Pelatih Siswa. Ia adalah sebahagian daripada inisiatif kami untuk mengurangkan pengangguran tempatan dan menggaji bakat muda dengan pelbagai latar belakang akademik dan kelayakan. Kami telah bekerjasama dengan Universiti Teknologi Brunei (UTB) untuk menjalankan penilaian dalam talian dan menempatkan individu melalui proses pemilihan yang ketat yang menguji kemahiran dan kemampuan mereka. Buat masa sekarang, mereka sedang menjalani penempatan untuk memastikan mereka menghargai peranan dan fungsi bahagian atau jabatan yang berkaitan.

Untuk membangunkan pelbagai pendekatan holistik dan strategi perbankan dan kewangan Islam, BIBD juga telah menempatkan 4 pekerja BIBD dalam pelbagai institusi kewangan luar negara.

Pegawai dalam penempatan kerja berpeluang memerhati dan mengalami kerumitan dan cabaran pasaran kewangan di luar Brunei Darussalam. Adalah pendedahan ini akan membolehkan mereka belajar, mengamalkan amalan terbaik dan menyumbang kepada Bank tatkala kami menuju ke arah pencapaian misi kami untuk menjadi Bank Islam terbaik di Asia Pasifik.

Misi Baharu – Bank Islam Terbaik di Asia Pasifik

Wawasan BIBD untuk 'menawarkan perkhidmatan kepada Brunei menerusi Penyelesaian Islam – menjadi institusi penanda aras dan perkara rujukan menerusi penggabungan Nilai-Nilai Islam, Ekonomi Sebenar dan Kewangan' ditetapkan tiga tahun lalu.

Untuk memastikan pencapaian Wawasan ini, BIBD memulakan perjalanan tiga tahun dari 2016 hingga 2018 di mana dalam tempoh tersebut Bank melancarkan satu Pernyataan Misi sebagai "Institusi PILIHAN PERTAMA untuk Kakitangan, Pelanggan dan Stakeholder."

Setelah mencapai wawasan ini menerusi pelbagai pengiktirafan dan penganugerahan, BIBD telah menyatakan hasratnya untuk mencapai misi baharu, meraih kejayaan lebih tinggi dan menjadi Bank Islam Terbaik di Asia Pasifik.

Tatkala kami memasuki kitaran strategik seterusnya, Pernyataan Misi kami seterusnya tetap diselaraskan dengan Wawasan kami namun mencabar kami untuk mencapai tahap pencapaian lebih tinggi – langkah pragmatik seterusnya adalah mencabar diri kami dengan menilai BIBD berbanding Bank Islam terbaik di rantau Asia Pasifik.

Aspirasi ini tidak semestinya bermakna BIBD mempunyai rancangan dan cita-cita untuk menembusi pasaran serantau lain walaupun ia tidak dapat diketepikan pada masa akan datang.

Cita-cita tersebut memberi petanda bahawa rangka kerja perbandingan mengenai prestasi BIBD tidak lagi digunakan ke atas Bank di dalam negara sahaja tetapi ke atas prestasi Bank Islam terbaik di rantau ini.

Kerja-kerja telah pun bermula untuk menerapkan kesenangan dan inovasi yang lebih di kalangan pelanggan dalam sistem dan proses BIBD – dengan Kumpulan Transformasi ditubuhkan untuk memacu BIBD ke depan dalam misi ini yang merangkumi tumpuan strategik yang akan menjadikan kami bersiap sedia pada masa depan dan mempunyai pertimbangan mengenai

aspek Alam Sekitar & Pentadbiran Sosial (ESG), sementara mengambil langkah bersepadu ke arah penyelarasan matlamat organisasi kami dengan 17 Matlamat Pembangunan Mampan Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (UN, SDG).

Kami juga telah mengoptimumkan struktur organisasi kami dan telah menubuhkan Pejabat Ketua Pemasaran untuk memberikan tumpuan yang lebih pada kesaksamaan & kedudukan jenama kami, penglibatan dan profil, serta menyusun semula operasi dan pengurusan Kumpulan Perbankan Retail dan Kumpulan Perbankan Korporat sebagai sebahagian daripada strategi kami untuk mencapai misi ini. Kami perlu mempunyai rangka kerja yang memberangsangkan, bersedia dari segi digital dan satu kumpulan kakitangan yang sentiasa bersedia untuk menghadapi apa yang ada di hadapan.

Kami sangat teruja untuk melihat sumbangan mereka tatkala kami bekerjasama untuk mencapai cita-cita kami.

Kejayaan komuniti kami bersamaan dengan kejayaan kami

Di BIBD, kami berasa bangga dengan kedudukan kami sebagai rakan komuniti yang melibatkan diri dalam pelbagai aktiviti. Pelancaran lokasi Connects kedua kami di pusat bandar pada tahun ini merupakan satu pemberitaan baik mengenai komitmen jangka panjang kami untuk menaikkan komuniti dan menyumbang kepada tempat lebih ikonik terutamanya dengan 'Frame Brunei Darussalam', yang membolehkan pelawat merakam gambar Masjid Sultan Omar Ali 'Saifuddin (SOAS) dan Kampong Ayer terbesar di dunia.

Alhamdulillah, inisiatif ini telah menerima satu anugerah yang melambangkan kepentingan dan nilai kepada komuniti serta ekonomi. Bagaimanapun, ini semua tidak dapat dilakukan tanpa penglibatan komuniti itu sendiri dan kolaborasi, dedikasi dan komitmen BIBD serta pihak berkepentingan utama daripada kerajaan dan institusi swasta.

BIBD ALAF (Menyokong Pembelajaran Sepanjang Hayat untuk Masa Depan Cerah), telah menjadi teras program sejak ditubuhkan pada 2013, dan pada tahun ini, kami berasa amat bangga dengan pencapaian cemerlang pelajar-pelajar kami dan kami tetap komited untuk melengkapi mereka dengan kemahiran hidup yang bernilai dan keupayaan industri relevan sepanjang perjalanan mereka dalam program ini. Setakat Disember 2019, kami mempunyai 215 orang pelajar di bawah jagaan kami dan kami berdoa generasi muda ini akan membentuk sebahagian

daripada sumbangan kecil kami kepada negara dalam persediaan kami untuk membina modal insan masa depan.

Begitu juga, program BIBD SEED terus berkembang dengan lebih kukuh. Ibu-ibu yang kurang bernasib baik dalam program ini telah menunjukkan keazaman dan semangat kental mereka untuk memberikan kehidupan lebih baik kepada keluarga mereka dan BIBD diberi penghormatan kerana berupaya memainkan peranan dalam perjalanan mereka. Pada 2019, peserta mempunyai tempat pasaran tetap di ruang legar Kementerian Kewangan dan Ekonomi dan Bangunan PGGMB di ibu negara. Selain daripada mengambil bahagian dalam beberapa acara jualan yang dianjurkan oleh BIBD, kami berasa gembira melihat peserta BIBD SEED berupaya memupuk dan mengembang peniagaan unik mereka sendiri dan kami yakin semangat keusahawanan yang telah dipamerkan oleh ibu-ibu berkenaan akan terus mendorong mereka ke arah pencapaian kejayaan seterusnya.

Kami juga mempunyai BIBD Catalyst di mana usahawan kecil didedahkan kepada mentor berpengalaman tatkala kami bekerja rapat dengan pihak berkepentingan dalaman serta agensi kerajaan seperti Darussalam Enterprise (DARE). Kami telah mendedahkan mereka kepada peniaga terkenal dalam Minggu Fesyen Malaysia pada Oktober lalu dan sesetengahnya kini mampu menjual produk mereka menerusi platform atas talian antarabangsa.

Kesemua inisiatif ini melambangkan komitmen berterusan kami untuk menaikkan komuniti dalam mencapai Wawasan Brunei 2035 berdasarkan tiga pendekatan CSR kami: Pendidikan, Keusahawanan dan Komuniti.

Maju ke Depan

Kami akan meneruskan komitmen kami untuk mempertingkatkan kepakaran perbankan digital kami, menambah pelaburan kami dalam pembangunan modal insan dan memahami pelanggan kami dengan lebih baik untuk memastikan BIBD sentiasa memberikan pengalaman pelanggan yang istimewa.

Tatkala kami terus menyokong institusi Brunei dalam sektor minyak dan gas, kami juga akan menyokong kepelbagaian ekonomi untuk menjana pertumbuhan dalam sektor lain. Kami akan meneruskan sokongan kami kepada pembangunan sektor PMKS dan PKS di Brunei Darussalam. Kebanyakan perkhidmatan dan produk yang ditawarkan akan menempatkan kami dalam kedudukan yang baik untuk menyelaraskan semula sokongan

kami dengan aspirasi negara dan pembangunan negara, sementara memperkukuh nilai jenama francais dan rangka tindakan kami di rantau ini.

Penghargaan

Semua pencapaian kami pada 2019 di kecap oleh setiap individu dan pekerja yang menyumbang terhadap aspirasi Bank untuk mencapai misinya. Ia merupakan satu perjalanan yang penuh inspirasi dan saya berasa bangga menjadi sebahagian daripada kumpulan yang berdedikasi dan bersemangat yang memberikan tenaga yang dinamik ke arah misi kami untuk mempengaruhi komuniti dan perniagaan di seluruh negara.

Ia merupakan satu keistimewaan untuk bekerja bersama kumpulan ini di bawah bimbingan Pengerusi Lembaga BIBD, Pengerusi Badan Penasihat Syariah dan oleh Ahli-Ahli Lembaga dan Ahli-Ahli Badan Penasihat Syariah yang sentiasa memberikan kebijaksanaan dan galakan mereka. Penghargaan ikhlas saya kepada mereka semua.

Terima kasih saya ucapkan kepada kerajaan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Brunei Darussalam, Kementerian Kewangan dan kepada pengawal selia kami, atas kepercayaan dan keyakinan mereka yang berterusan kepada kami.

Tidak dinafikan pelanggan kami akan sentiasa menjadi keutamaan kami dalam setiap usaha kami, sekarang dan di masa depan. Penghargaan kami juga atas kesetiaan, sokongan dan kepercayaan mereka. Kami dengan setulus hati sedia memberikan khidmat seterusnya dalam perjalanan kami untuk menjadi sebuah Bank Islam terbaik di rantau Asia Pasifik.

**Wabillahi Taufik Walhidayah Wassalamu 'Alaikum
Warahmatullahi Hi Wabarakatuh**

Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan dan CEO
Bank Islam Brunei Darussalam

PROFIL KORPORAT

Institusi Kewangan Terkemuka Brunei

BIBD, Bank terbesar dan institusi kewangan Islam yang ulung di Negara Brunei Darussalam telah ditubuhkan pada tahun 2005 melalui penggabungan Islamic Bank of Brunei dan Islamic Development Bank of Brunei. Sebagai sebuah institusi kewangan yang diiktiraf di peringkat antarabangsa, BIBD ditadbir mengikut amalan terbaik global di bawah bimbingan kumpulan pengurusan yang berpengalaman. BIBD komited untuk memenuhi keperluan pelanggan kami dari segenap lapisan masyarakat melalui inovasi perkhidmatan, produk dan teknologi yang berterusan.

Sebagai Bank Islam terulung dan penyedia perkhidmatan kewangan terbesar di Negara Brunei Darussalam, dengan kira-kira 900 kakitangan dan pengurusan aset bernilai B\$10.7 bilion, kami berbangga dapat menawarkan perkhidmatan kepada lebih 216,000 pelanggan, yang terdiri daripada pelanggan retail, korporat serta antarabangsa.

Beribu pejabat di Bandar Seri Begawan, BIBD mempunyai tujuh belas cawangan di lokasi strategik di empat daerah di Negara Brunei Darussalam serta rangkaian ATM terbesar dalam negara, menyediakan perkhidmatan kepada lebih daripada satu perempat penduduk Negara Brunei Darussalam. Rangkaian perkhidmatan BIBD yang terdapat di seluruh negara membolehkan kami memiliki pusat hubungan terbesar di negara di samping menyediakan kemudahan perbualan

mudah-alih digital (digital mobile chat), serta menawarkan penyelesaian seperti perbankan internet dan mudah alih untuk kesenangan pelanggan kami.

BIBD adalah satu-satunya Bank di negara ini yang menawarkan perkhidmatan kepada semua segmen dalam pasaran perbankan retail. Dengan tumpuan utama pada inovasi dan kecemerlangan, BIBD telah diiktiraf atas perkhidmatan pelanggan yang unggul dan keupayaan memberikan nilai terbaik kepada semua pihak yang berkepentingan. Hasil kerja keras, usaha dan komitmen yang berterusan daripada warga kerja BIBD membolehkan kami memberikan perkhidmatan yang lancar dan berinovatif kepada pelanggan, serta memastikan pengalaman perbankan mereka bersama kami adalah unik dan terbaik.

Sejak bermulanya perjalanan transformasi kami, BIBD telah mencapai kemajuan besar dari segi kemampuannya. Ini termasuk peningkatan dalam keseluruhan penawaran perkhidmatan dan reka bentuk cawangan yang menggambarkan ciri-ciri Islam Brunei Darussalam. Identiti tersendiri ini telah membezakan BIBD daripada institusi kewangan lain di Brunei Darussalam, serta menetapkan penanda aras perkhidmatan yang benar-benar "Berjiwa KeBruneian". Gabungan kesemua usaha ini meletakkan BIBD dalam kedudukan yang lebih kukuh untuk mencapai aspirasinya dan terus maju di arena tempatan dan antarabangsa.

KAKITANGAN 900
Melebihi

ASET B\$10.7 Bilion

PELANGGAN 216,000
Melebihi

PEMEGANG SAHAM

- Khazanah Satu Sdn Bhd – 34%
- Yayasan Sultan Haji Hassanal Bolkiah – 25%
- Salam Investments Limited – 30%
- Lebih dari 6,000 orang pelabur warga Brunei – 11%

BERJIWA KEBRUNEIAN

BIBD ialah sebuah Bank untuk rakyat Brunei yang dibina oleh rakyat Brunei. Etos kami mengungkap dengan sempurna keseluruhan intipati perbankan Islam. Kami menyediakan perkhidmatan dan penyelesaian kewangan yang bijak, selamat dan praktikal kepada pelanggan kami tanpa mengira kaum atau anutan agama, yang pada dasarnya mendukung cita-cita masyarakat Brunei. Pengalaman beroperasi sebagai sebuah Bank yang memahami aspirasi dan budaya Negara Brunei Darussalam secara tulus telah memberikan inspirasi dan membolehkan kami untuk terus berinovasi dalam menawarkan penyelesaian yang paling sesuai dengan keperluan semua pelanggan kami.

TADBIR URUS

BIBD komited kepada tadbir urus korporat yang ketat dan dikawal sepenuhnya oleh prinsip dan peraturan yang ditetapkan oleh Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD), Lembaga Penyeliaan Kewangan Syariah Negara (LPKS) dan Akta Syarikat Penggal 39. Bank ini mempunyai kawalan dalaman dan pengurusan risiko yang kukuh mengikut piawaian antarabangsa, terutamanya dalam amalan-amalan kewangan, syariah dan risiko.

ANAK-ANAK SYARIKAT DAN SYARIKAT BERSEKUTU YANG AKTIF

- **BIBD At-Tamwil Bhd**

Sebuah anak syarikat milik penuh, terutamanya mengendalikan peruntukan kemudahan sewa-beli Islam.

- **BIBD Securities Sdn Bhd**

Sebuah anak syarikat milik penuh yang menawarkan produk pengurusan kewangan Islam dan perkhidmatan broker bagi saham BIBD tempatan dan sekuriti asing yang tersenarai di pasaran saham Kuala Lumpur dan Singapura.

- **Syarikat Takaful Brunei Darussalam (Syarikat Bersekutu)**

Ia menyediakan perkhidmatan Takaful Am dan Keluarga melalui anak-anak syarikatnya: Takaful Brunei Am dan Takaful Brunei Keluarga.

- **Better Sdn Bhd**

Sebuah anak syarikat milik penuh BIBD At-Tamwil yang menyediakan perkhidmatan penyewaan kereta.

- **BIBD (Timur Tengah) Terhad**

Anak syarikat hak milik penuh BIBD dan entiti yang dikawal selia oleh Dubai Financial Services Authority (DFSA) untuk menyediakan perkhidmatan kewangan Islam termasuk pengaturan pelaburan; menyediakan khidmat nasihat mengenai produk-produk kewangan; pengaturan kredit dan menyediakan khidmat nasihat mengenai kredit.

LEMBAGA PENGARAH

Yang Berhormat Dato Seri Setia Dr. Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah

Pengerusi Lembaga/Pengarah Bebas

Tarikh Pelantikan: 30 Januari 2018

Tempoh Jawatan sebagai Pengarah: 2 tahun

Kelayakan

- Ahli Penganalisis Kewangan Bertauliah (CFA), Singapura
- PhD dalam Kewangan Korporat, Kolej Imperial, Universiti London
- Ijazah Sarjana dalam Pengurusan, Kolej Imperial, Universiti London
- Sarjana Muda (Kelas Pertama) dalam Sains Komputer dan Statistik, Kolej Queen Mary, Universiti London

Jawatan Pengarah

- Pengerusi Bank Islam Brunei Darussalam (BIBD)
- Pengerusi Darussalam Assets Sdn Bhd dan Pengarah syarikat subsidiarinya
- Naib Pengerusi Dana Kemampunan (SF)
- Pengarah syarikat berkaitan SF and Strategic Development Capital (SDC)
- Pengerusi Agensi Pelaburan Brunei (BIA)
- Pengerusi Dynamik Technologies Sdn Bhd
- Pengerusi Takaful Brunei Darussalam Sdn Bhd dan syarikatnya
- Pengerusi Royal Brunei

Pengalaman Relevan

YB Dato Amin dilantik sebagai Menteri di Pejabat Perdana Menteri dan Menteri Kewangan dan Ekonomi II pada 27 September 2018, dan sebelum itu, beliau memegang jawatan Menteri Kewangan II dari 30 Januari 2018. Sebelum menerima pelantikan tersebut, beliau merupakan Timbalan Menteri Kewangan (Pelaburan) sementara menyandang jawatan Ketua Pegawai Eksekutif Darussalam Assets Sdn Bhd ("DA"), sebuah syarikat pegangan pelaburan yang dimiliki oleh Menteri untuk Koperasi Kewangan, Brunei Darussalam. Sebelum menyertai DA, beliau memegang beberapa jawatan penting dengan kerajaan Brunei, termasuk dilantik sebagai Setiausaha Tetap Kementerian Kewangan, Setiausaha Tetap Kementerian Industri dan Sumber-sumber Utama dan Pengarah Urusan Agensi Pelaburan Brunei. Sebelum memegang jawatan dengan kerajaan Brunei, beliau bekerja sebagai seorang usahawan minyak mentah dengan Brunei Shell Petroleum Co Sdn Bhd dalam pertengahan tahun 90an selepas pulang dari United Kingdom di mana beliau bekerja untuk ICI Finance PLC sebagai penganalisis penyelidikan pada akhir tahun 80an/awal 90an.

Yang Mulia Awang Junaidi bin Haji Masri

Pengarah Bebas

Tarikh Pelantikan: 1 Februari 2010

Tempoh Jawatan sebagai Pengarah: 10 tahun

Kelayakan

- Ijazah Sarjana Muda Sains Komputer dan Pengurusan, Keele University, United Kingdom

Jawatan Pengarah

- Pengarah Bank Islam Brunei Darussalam (BIBD) dan anak syarikat BIBD At-Tamwil
- Pengarah Mekan Ceria Sdn Bhd, anak syarikat Darussalam Assets Sdn Bhd
- Pengarah Strategic Fund (SF) dan Strategic Development Capital (syarikat berkaitan SDC)
- Pengarah Fajr Capital Limited
- Pengarah JPH Sdn Bhd

Pengalaman Relevan

YM Awang Junaidi ialah Pengarah Urusan Strategic Development Capital Fund sekarang. Sebelum ini beliau memegang jawatan Pengarah Urusan Agensi Pelaburan Brunei (BIA) dan Ketua Pengarah Venture Capital and Strategic Investments, mengendalikan pelaburan BIA secara global. Beliau juga berkhidmat dalam Lembaga Pengarah Fajr Capital sebagai seorang wakil Kerajaan Brunei Darussalam.

Yang Mulia Dato Paduka Iqbal Ahmad Khan

Pengarah

Tarikh pelantikan: 1 November 2007

Tempoh Jawatan sebagai Pengarah: 12 tahun

Kelayakan

- Ijazah Sarjana dalam Sains Politik dan Perhubungan Antarabangsa, Universiti Islam Aligarh, India
- Ijazah Sarjana Muda dalam Fizik dan Kimia, Universiti Islam Aligarh, India

Jawatan Pengarah

- Pengarah Bank Islam Brunei Darussalam (BIBD)
- Pengarah Takaful Brunei Darussalam Sdn Bhd dan syarikatnya
- Pengarah syarikat portfolio berkaitan Fajr Capital
- Pengarah Jadwa Investment

Pengalaman Relevan

YM Dato Iqbal ialah Ketua Pegawai Eksekutif Fajr Capital, firma pelaburan Islam terkemuka yang beribu pejabat di Pusat Kewangan Antarabangsa Dubai. Sebelum menyertai Fajr Capital, YM Dato Iqbal ialah pengasas Ketua Pegawai Eksekutif HSBC Amanah, bahagian perkhidmatan kewangan Islam global Kumpulan HSBC. Beliau ialah penyokong lama industri perkhidmatan kewangan Islam, berkhidmat sebagai seorang penasihat kepada inisiatif kerajaan di Brunei Darussalam, Malaysia, Arab Saudi, UAE dan UK.

Beliau ialah penerima beberapa anugerah industri dan global, termasuk Anugerah Diraja Kewangan Islam, anugerah dua kali setahun yang disampaikan oleh Yang DiPertuan Agong Malaysia, Anugerah Negeri "The Most Honourable Order of the Crown of Brunei" dikurniakan Baginda Sultan, Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam; dan Anugerah Pencapaian Sepanjang Hayat yang disampaikan oleh Sheikh Mohammed bin Rashid Al Maktoum, Perdana Menteri UAE dan Pemerintah Dubai.

Yang Mulia Dr. Jan Hendrik (Hennie) van Greuning

Pengarah Bebas

Tarikh Pelantikan: 31 Disember 2010

Tempoh Jawatan sebagai Pengarah: 9 tahun

Kelayakan

- Penganalisis Kewangan Bertauliah (CFA)
- Akauntan Bertauliah, Afrika Selatan dan Kanada
- Ijazah Kedoktoran dalam Sains Perakaunan dan Ekonomi Monetari

Jawatan Pengarah

- Pengarah Bank Islam Brunei Darussalam (BIBD)

Pengalaman Relevan

YM Dr Hennie sebelum ini merupakan Penasihat Kanan dalam Perbendaharaan Bank Dunia, menumpu pada Pengurusan Risiko Operasi dalam bidang Perbendaharaan, serta isu berkaitan Perbankan Islam. Beliau adalah ahli Lembaga FirstRand Limited (sebuah syarikat pegangan Bank yang tersenarai di Afrika Selatan), selama sembilan tahun, sehingga November 2017. Dr Hennie mengajar kelas Sarjana dalam Kewangan di Universiti George Washington selama beberapa tahun dan telah menulis enam edisi penerbitan Bank Dunia mengenai Standard Laporan Kewangan Antarabangsa: Satu Panduan Praktikal. Beliau juga menulis bersama buku tentang risiko perbankan konvensional dan Islam. Hasil penerbitan beliau telah diterjemahkan ke dalam lebih 15 bahasa.

LEMBAGA PENGARAH

Yang Mulia Mubashar Khokhar

Pengarah Urusan/bersamaan Ketua Pegawai Eksekutif

Tarikh Pelantikan: 30 November 2015

Tempoh Jawatan sebagai Pengarah: 4 tahun

Kelayakan

- Ijazah Sarjana dalam Pentadbiran Perniagaan, Universiti Ohio, Amerika Syarikat
- Ijazah Sarjana Muda dalam Pentadbiran Perniagaan, Universiti Ohio, Amerika Syarikat

Jawatan Pengarah

- Pengarah Bank Islam Brunei Darussalam (BIBD) dan anak syarikatnya
- Pengarah Pusat untuk Kewangan Perbankan Islam, dan Pengurusan (CIBFM)

Pengalaman Relevan

YM Mubashar pernah menjadi Ketua Pegawai Eksekutif Bank Ajman, sebuah Bank Patuh Syarak yang tersenarai di UAE, dan juga memegang jawatan sebagai Ketua Pegawai Eksekutif Badr Al-Islami/Mashreq Al-Islami, subsidiari milik sepenuhnya Bank Mashreq. YM Mubashar sebelum ini berkhidmat dalam Lembaga Pengarah Badr Al-Islami dan SAMBA Pakistan Ltd dan memegang jawatan kanan dalam American Express Bank dan Bank Amerika.

Yang Mulia Majed Nasser Alsubaei

Pengarah

Tarikh Pelantikan: 6 April 2016

Tempoh Jawatan sebagai Pengarah: 4 tahun

Kelayakan

- Ijazah Sarjana Muda dalam Ekonomi, Universiti King Saud, Negara Arab Saudi

Jawatan Pengarah

- Pengarah Syarikat Pelaburan Mohammed I. Alsubaei & Sons (MASIC)
- Pengarah Bank Islam Brunei Darussalam (BIBD)

Pengalaman Relevan

YM Majeed ialah seorang profesional pelaburan antarabangsa dengan pengalaman dalam pasaran modal global yang berupaya mengendalikan tanggungjawab tugas dalam khidmat nasihat perbankan pelaburan dan ekuiti swasta.

Yang Mulia Awang Mozart bin Haji Brahim

Wakil Pengarah kepada YM Awang Junaidi/Pengarah Bebas

Tarikh Pelantikan: 15 Julai 2013

Tempoh Jawatan sebagai Pengarah: 6 tahun

Kelayakan

- Ijazah Sarjana Muda dalam Kejuruteraan Sivil dan Alam Sekitar, Universiti Leeds, United Kingdom

Jawatan Pengarah

- Wakil Pengarah Bank Islam Brunei Darussalam (BIBD)
- Pengarah BIBD At Tamwil Berhad

Pengalaman Relevan

YM Awang Mozart buat masa sekarangialah Timbalan Ketua Pegawai Eksekutif Bursa Brunei Darussalam Sdn Bhd, sebuah syarikat yang baharu ditubuhkan untuk penubuhan bursa saham untuk Brunei Darussalam.

Sebelum ini, beliau menyandang jawatan sebagai Ketua Seksyen di Bahagian Pelaburan, Kementerian Kewangan, di mana beliau juga berkhidmat sebagai Pengurus Kanan dalam Agensi Pelaburan Brunei yang mengendalikan pelaburan alternatif dan tradisional.

BADAN PENASIHAT SYARIAH

Yang Mulia Dato Seri Setia Awang Haji Abdul Aziz bin Orang Kaya Maharaja Lela Haji Yussof

Pengerusi

Tempoh Jawatan sebagai Ahli: 6 tahun

Kelayakan

- Ijazah Sarjana Muda dalam Usuluddin, Universiti Al-Azhar, Mesir
- Ijazah Sarjana Muda dalam Undang-undang, Universiti Kebangsaan Malaysia

Pengalaman Relevan

YM Dato Aziz ialah Setiausaha Tetap, Kementerian Hal Ehwal Ugama Brunei Darussalam. Beliau amat berpengalaman dalam bidang kewangan Islam yang merangkumi perbankan dan sektor takaful di mana beliau menjadi Ahli Lembaga dalam Syarikat Takaful Brunei Darussalam Sdn Bhd (STBD) dan Wafirah & Ghanim Sdn Bhd. Berhubung Penasihat Syariah, YM Dato adalah Naib Pengerusi Badan Penasihat Syariah BIBD selama dua tahun dari 2014 hingga 2016. Sekarang beliau menjadi Pengerusi Badan Penasihat Syariah BIBD sejak Februari 2016. Beliau juga seorang Ahli Majlis Ugama Brunei, sebuah majlis yang bertanggungjawab menasihati Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan tentang hal-hal agama Islam.

Yang Mulia Dato Seri Setia Dr Haji Japar bin Haji Mat Dain @ Maidin

Naib Pengerusi

Tempoh Jawatan sebagai Ahli: 6 tahun

Kelayakan

- Doktor Falsafah dalam Syariah, Universiti Malaya, Malaysia
- Ijazah Sarjana dalam Syariah, Universiti Malaya, Malaysia
- Ijazah Sarjana Muda dalam Usuluddin (Akidah dan Falsafah), Universiti Al-Azhar, Mesir

Pengalaman Relevan

YM Dato Japar ialah Penolong Mufti Negara Brunei Darussalam. Beliau mempunyai pengalaman lebih daripada 10 tahun dalam bidang kewangan Islam yang termasuk menjadi ahli Badan Penasihat Syariah (SAB) BIBD dan penyeliaan, iaitu Badan Penasihat Syariah BIBD (SAB) dan Lembaga Penyeliaan Kewangan Syariah (SFBSB) Kementerian Kewangan Brunei sejak tahun 2006. Beliau juga seorang Ahli Majlis Ugama Brunei, majlis yang bertanggungjawab menasihati Baginda Sultan mengenai hal ehwal agama Islam. Beliau juga membuat pembentangan di pelbagai persidangan dan seorang penceramah aktif dalam forum-forum di dalam dan luar negara mengenai ajaran Islam. Dalam bidang ilmiah Syariah, YM Dato Haji Japar ialah seorang cendekiawan berilmu dan terlatih untuk menyimpulkan fatwa, di mana beliau telah mendapat latihan daripada Lajnah Al-Fatwa Al-Azhar, Mesir pada tahun 1994.

Yang Mulia Dr Abdul Nasir bin Haji Abdul Rani

Ahli

Tempoh Jawatan sebagai Ahli: 6 tahun

Kelayakan

- Doktor Falsafah dalam Ekonomi dan Pentadbiran Muamalat, Universiti Sains Islam Malaysia
- Ijazah Sarjana dalam Ekonomi dan Perbankan Islam, Universiti Yarmouk, Kerajaan Hasyimiah Jordan
- Ijazah Sarjana Muda dalam Kajian Islam (Syariah), Universiti Brunei Darussalam

Pengalaman Relevan

YM Dr Abdul Nasir ialah Dekan Fakulti Ekonomi dan Kewangan Islam, Universiti Islam Sultan Sharif Ali (UNISSA). Beliau telah memainkan beberapa peranan dalam industri kewangan Islam dalam kebanyakan bidang iaitu penasihat Syariah, ahli akademik, pensyarah dan pelatih. Beliau ialah seorang Ahli Badan Penasihat Syariah BIBD sejak 2014. Beliau telah menerbitkan banyak buku, kertas penyelidikan dan artikel dalam pelbagai jurnal akademik dan penerbitan. Beliau juga mengadakan penyampaian dalam pelbagai persidangan di dalam dan luar negara serta menganjurkan beberapa latihan kewangan Islam di dalam negara.

Yang Mulia Dr. Dayang Hajah Rose binti Abdullah

Ahli

Tempoh Jawatan sebagai Ahli: 4 tahun

Kelayakan

- Doktor Falsafah dalam Peradaban Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia
- Ijazah Sarjana dalam Perbankan dan Kewangan Islam, Universiti Brunei Darussalam
- Ijazah Sarjana dalam Pentadbiran Perniagaan, Universiti Heriot-Watt, United Kingdom
- Ijazah Sarjana Muda (Kepujian) dalam Ekonomi, Universiti Kebangsaan Malaysia
- Diploma Lepas Ijazah dalam Perbankan dan Insurans Islam, United Kingdom
- Diploma dalam Pentadbiran Awam, Universiti Teknologi Mara, Malaysia

Pengalaman Relevan

YM Dr Dayang Hajah Rose ialah Pengarah Pusat Penyelidikan dan Penerbitan dan Pensyarah Kanan di Fakulti Ekonomi dan Kewangan Islam, Universiti Islam Sultan Sharif Ali (UNISSA). Beliau telah menulis beberapa penerbitan berhubung ekonomi Islam dan secara aktif membentangkan kertas-kertas pada persidangan tempatan dan antarabangsa dalam bidang Kewangan Islam tempatan.

Yang Mulia Dayang Hajah Noraini binti Haji Buntar

Ahli

Tempoh Jawatan sebagai Ahli: 2 tahun

Kelayakan

- Ijazah Sarjana dalam Pengetahuan Pendedahan Islam dan Warisan (Fiqh dan Usul Al-Fiqh), Universiti Islam Antarabangsa Malaysia
- Ijazah Sarjana Muda dalam Syariah Islamiah, Universiti Al-Azhar, Mesir
- Pemegang sijil Program Profesional Fiqh Muamalat, Pusat untuk Perbankan Islam, Kewangan dan Pengurusan (CIBFM), Brunei

Pengalaman Relevan

Yang Mulia Dayang Hajah Noraini ialah seorang Pegawai Kanan Istinbat di Jabatan Ifta, Pejabat Mufti Negara dan dilantik sebagai seorang ahli Badan Penasihat Syariah (BPS) BIBD pada 1 Februari 2018.

BARISAN PENGURUSAN

Yang Mulia Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan

Yang Mulia Mubashar Khokhar merupakan profesional perkhidmatan kewangan dengan lebih tiga puluh tahun pengalaman dalam lima belas pasaran maju dan baharu, termasuk Amerika Syarikat, Eropah, Asia, Afrika dan negara anggota Majlis Kerjasama Negara Teluk (GCC). Sebelum menyertai Fajr Capital, Mubashar ialah Ketua Pegawai Eksekutif Bank Ajman, sebuah Bank Patuh Syarak yang disenarai di UAE, dan juga berkhidmat sebagai Ketua Pegawai Eksekutif Badr Al-Islami/Mashreq Al-Islami, sebuah anak syarikat milik penuh Bank Mashreq. Dalam tempoh khidmat beliau, Mashreq Al-Islami dan Bank Ajman menerima pengiktirafan industri yang meluas, termasuk anugerah 'Bank Domestik Terbaik'. Mubashar sebelum ini pernah berkhidmat dalam Lembaga Pengarah Badr Al-Islami dan Saudi American Bank (SAMBAA) Pakistan Ltd, dan memegang jawatan kanan di Bank American Express dan Bank of America. Beliau berkelulusan MBA dan BBA (Kepujian) dari Universiti Ohio, Amerika Syarikat.

Yang Mulia Hajah Noraini Haji Sulaiman
Timbalan Pengarah Urusan

Yang Mulia Hajah Noraini Haji Sulaiman sebelum ini memegang jawatan Pemangku Pengarah Urusan Syarikat Takaful Brunei Darussalam, yang dipinjam dari BIBD. Beliau juga Ketua Kewangan bagi Islamic Bank of Brunei, dan pernah memegang beberapa jawatan perakaunan dan kewangan dalam syarikat Brunei lain seperti Brunei Shell Petroleum Sdn Bhd. Pada masa ini, beliau merupakan pengarah di BIBD At-Tamwil Berhad, BIBD Securities, Perkhidmatan Pengurusan IDBB, dan pernah menjadi Ahli Lembaga Pengarah Tabung Amanah Pekerja (TAP) dan Pengerusi bagi Jawatankuasa Audit TAP. Beliau merupakan ahli Persatuan Akauntan Bertauliah dan juga ahli Majlis Piawaian Perakaunan Brunei Darussalam.

Yang Mulia Dr. Gyorgy Ladics
Ketua Pegawai Operasi

Yang Mulia Dr. Gyorgy Ladics mempunyai pengalaman perbankan lebih dua puluh tahun. Sebelum ini, beliau memegang jawatan Ketua Pegawai Maklumat di Barclays – rantau Pasaran Baharu di mana beliau menyediakan keupayaan perniagaan penting yang membolehkan pengembangan Barclays dari segi geografi dan kemasukan dalam pasaran baharu seperti India, Pakistan, Rusia, serta pelancaran semula perniagaan di UAE, Mesir dan Uganda. Beliau merupakan ahli utama untuk aktiviti M&A dan pengintegrasian untuk Barclays dan telah menamatkan pengintegrasian Uganda Nile Bank dan Rusia Expobank dalam Barclays. Sebelum menyertai Barclays, beliau adalah Naib Presiden di Citigroup – Wilayah Eropah Tengah, di mana beliau memegang pelbagai jawatan kanan termasuk Ketua Operasi dan Teknologi - Republik Czech, Ketua Teknologi untuk Wilayah Eropah Tengah, dan Pegawai Kanan Operasi - Hungary. Di Eropah Tengah, beliau mengetuai usaha penstandardan dan peralihan kepada platform teknologi strategik dan model operasi untuk Citigroup. Semasa di Hungary, beliau juga menerajui usaha teknologi dalam penyatuan Bank retail ING ke dalam Citibank. Dr. Gyorgy memegang Ijazah Sarjana dalam Kejuruteraan Elektrik dan Informatik, dan Ijazah Doktor Falsafah dari Universiti Teknologi dan Ekonomi Budapest.

Yang Mulia Tan Pheng Leong
Ketua Pegawai Kewangan

Yang Mulia Pheng Leong memegang lebih daripada 18 tahun pengalaman bekerja dalam industri perkhidmatan kewangan sebagai Ketua Pegawai Kewangan (CFO) dan juruaudit di pelbagai institusi kewangan. Beliau menyertai BIBD sebagai CFO pada tahun 2017, mengetuai Bahagian Kewangan dan bertanggungjawab untuk urusan kewangan kumpulan. Sebelum menyertai BIBD, Pheng Leong bekerja untuk firma audit antarabangsa di Singapura, United Kingdom, Taiwan dan Brunei dan merupakan rakan kongsi di Brunei dan Singapura yang menjaga pelanggan dalam pelbagai industri dari perbankan, insurans, pengurusan dana, minyak dan gas dan telekomunikasi. Beliau menasihati pelanggan dalam penukaran Piawaian Pelaporan Kewangan Antarabangsa (IFRS) dan diaudit penyata kewangan beberapa Bank dan syarikat insurans di bawah IFRS. Pheng Leong memperoleh Ijazah Sarjana Muda Perakaunan (Kepujian Kelas Pertama) dari Universiti Teknologi Nanyang dan merupakan Akauntan Bertauliah Institut Akauntan Bertauliah Singapura, Institut Akauntan Bertauliah di England dan Wales serta Akauntan Awam Bertauliah Negara Brunei Darussalam Institut Akauntan Awam Bertauliah. Beliau juga merupakan Penganalisis Kewangan Bertauliah Institut CFA.

Yang Mulia Edmundo Horacio Uribe Bobadilla
Ketua Pegawai Risiko

Yang Mulia Edmundo Uribe mempunyai tiga puluh tahun pengalaman dalam perbankan, dua puluh empat tahun dalam Pengurusan Risiko dan enam dalam Perbankan Korporat dan Pelaburan. Beliau telah bekerja selama dua puluh dua tahun di Bank of America, Chase Manhattan Bank dan baru-baru ini untuk Citibank. Dalam lapan tahun kebelakangan, beliau telah bekerja di Timur Tengah, pada dasarnya dalam perbankan Islam untuk Bank Aljazira di Arab Saudi, Al Khaliiji Perancis di Qatar dan Emirates Islamic di Dubai. Di mana, beliau telah dijemput untuk menaik taraf fungsi Risiko dan melaksanakan amalan terbaik antarabangsa, termasuk pelbagai latihan berkaitan Risiko merentasi pelbagai bidang. Dalam tugas beliau sebelumnya, sebagai Ketua Kredit dan Risiko di Emirates Islamic, beliau telah mengubah sepenuhnya struktur Risiko, termasuk proses, sistem dan orang yang berkaitan. Encik Uribe memegang Ijazah Sarjana Muda dalam Pentadbiran Perniagaan dari Universidad Iberoamericana dan Sarjana Kewangan dari University of Exeter.

Yang Mulia Habibah Haji Harry
Ketua Pegawai Sumber Manusia

Habibah mempunyai pengalaman yang amat meluas dari pelbagai jawatan-jawatan sumber manusia yang dijabatnya semasa berkhidmat di Brunei Shell Petroleum (BSP) selama empat belas tahun, dimana beliau kali terakhir menyandang jawatan Ketua Jabatan Keberkesanan Organisasi. Sebelum itu, beliau juga telah berkhidmat sebagai Penasihat Sumber-sumber Manusia Serantau untuk Asia Pasifik dan Timur Tengah di Shell IT International Sdn Bhd, di Malaysia selama tiga tahun. Habibah merupakan pakar dalam mengendalikan isu-isu pengurusan organisasi dan perubahan strategik kepada dasar dan amalan.

BARISAN PENGURUSAN

Yang Mulia Adi Shamsul Haji Sabli

Ketua Pegawai Maklumat

Yang Mulia Adi Shamsul mempunyai pengalaman kerja lebih daripada dua puluh tiga tahun dan mempunyai pengetahuan dan kemahiran teknikal IT yang kukuh. Beliau adalah seorang ketua IT yang amat berjaya dengan pengalaman yang luas, baik di dalam dan luar negara. Beliau juga memiliki rekod yang mantap dalam membina perniagaan serta perkongsian pihak berkepentingan yang positif, membangun dan melaksanakan strategi-strategi utama IT, memimpin projek berprofil tinggi dan melaksanakan penyelesaian yang berinovatif sambil meningkatkan proses perniagaan. Selepas peranan beliau sebagai Ketua Pengurusan Maklumat di Brunei LNG pada tahun 2010, beliau dipinjamkan untuk perkhidmatan kerajaan, menyandang jawatan-jawatan kanan di Pejabat Perdana Menteri selama tujuh tahun. Pada tahun 2017, beliau kembali ke Brunei Shell dan dilantik sebagai Ketua Pengurusan Data Teknikal.

Yang Mulia Hajah Nurul Akmar Haji Mohd Jaafar

Ketua Perbankan Runcit (sehingga September 2019)

Ketua Pegawai Pemasaran (bermula September 2019)

Yang Mulia Hajah Nurul Akmar Haji Md Jaafar telah berkhidmat dengan BIBD lebih daripada dua puluh tahun dengan kepakaran dalam bidang perbankan kewangan, pelaburan dan retail. Beliau turut terlibat dalam transformasi inisiatif strategik BIBD melalui pelbagai projek seperti menaik taraf sistem IT, penambahbaikan proses perniagaan, inovasi produk dan pembangunan budaya jualan & perkhidmatan dalam perniagaan retail. Beliau juga telah memainkan peranan penting dalam projek penjenamaan semula Bank yang banyak meningkatkan pengalaman perkhidmatan pelanggan, memperkukuh kesetiaan jenama serta pertumbuhan dalam pemerolehan pelanggan. Beliau juga mempelopori pembangunan program CSR BIBD yang menekankan nilai-nilai Bank yang berjiwa keBruneian, dengan inisiatif utama termasuk BIBD Sirah Amal dan BIBD ALAF. Hajah Nurul mengetuai Kumpulan Perbankan Retail, selepas memegang portfolio Penjualan & Pengedaran dan mengembangkan jumlah pelanggan serta kunci kira-kira Retail selama hampir sepuluh tahun. Hajah Nurul berazam untuk memberikan pengalaman pelanggan terbaik terutamanya dengan inovasi dalam perbankan digital. Hajah Nurul memegang BA dalam Perakaunan dan Kewangan dari United Kingdom dan seorang Sarjana Bank Islam Brunei sebelum menyertai BIBD pada tahun 1995.

Yang Mulia Irwan bin Haji Lamit

Pemangku Ketua Perbankan Retail (bermula September 2019)

Yang Mulia Irwan Lamit baru-baru ini menyertai BIBD untuk mengetuai Kumpulan Perbankan Retail. Beliau mempunyai lebih lima belas tahun pengalaman dalam industri Kewangan, di mana, beliau telah memegang jawatan sebagai Pengarah Urusan dan seorang ahli Lembaga Pengarah BIBD At-Tamwil Berhad sejak 2011. Menyumbang kepada kepimpinan Irwan, BIBD At-Tamwil menjadi salah sebuah syarikat kewangan paling menguntungkan dalam negara, dan telah mencatat peningkatan keuntungan yang berterusan dan tidak terganggu dari 2006 hingga 2017. Irwan ialah seorang Akauntan Bertauliah dan ahli Institut Akauntan Berkanun (ACCA). Sebelum menyertai kumpulan BIBD, Irwan bekerja dengan Brunei Shell Marketing Company Sdn Bhd. Irwan memegang ijazah Sarjana Muda Sains (Kepujian) dalam Perakaunan Gunaan dari Universiti Oxford Brookes, UK dan baru-baru ini menerima EMBA dari Universiti Oxford, UK.

Yang Mulia Koh Swam Sing
Ketua Perbankan Korporat

Koh Swam Sing mempunyai pengetahuan dan pengalaman luas dalam bidang Perbankan Korporat, Operasi dan Risiko Kredit. Kerjaya beliau bermula dengan The Island Development Bank Bhd pada tahun 1983, dimana beliau telah memegang pelbagai jawatan di operasi cawangan, pentadbiran dan pengurusan kredit. Sebagai salah seorang perintis BIBD, beliau memainkan peranan penting dalam transformasi Bank ke perbankan dan perkhidmatan kewangan Islam, dan berperanan dalam memperkenalkan beberapa kemudahan teras Bank. Beliau kini adalah Ketua Bahagian Perbankan Korporat, yang bertanggungjawab untuk membina portfolio Perbankan Korporat, dan menyokong perniagaan tempatan bagi dapat menyumbang ke arah pertumbuhan infrastruktur Brunei Darussalam.

Yang Mulia Salman Ashraf Khan
Ketua Perbendaharaan dan Pasaran Global

Yang Mulia Salman Ashraf Khan merupakan pegawai perbendaharaan dan pelaburan yang berpengalaman melebihi dua puluh empat tahun di kawasan Timur Tengah, Timur dan juga Eropah. Beliau memegang jawatan sebagai ketua Perbendaharaan dan Pasaran Global, dan juga ahli bagi Jawatankuasa Pengurusan Aset Liabiliti dan Pengurusan Risiko Enterprise bagi BIBD. Sebelum ini, beliau berkhidmat di beberapa institusi global yang berprofil tinggi seperti Deutsche Bank (sebagai Ketua Global bagi Pengedaran Islam), HSBC Amanah (Ketua Global bagi Penjualan Perbendaharaan), Standard Chartered Bank dan Arab Banking Cooperation (ABC). Beliau juga pernah berkhidmat sebagai Bendahara bagi Dubai Islamic Bank. Beliau mengekalkan hubungan yang kukuh dengan lebih 250 Institusi Kewangan meliputi pelbagai kelas aset. Salman juga telah berkerjasama dengan Ulama Syaria di seluruh dunia untuk mereka bentuk dan melaksanakan solusi perlindungan Islam, Produk Berstruktur dan pengoptimal hasil (dibiayai / tidak dibiayai). Beliau merupakan penceramah yang rajin dan pakar dalam bidang Perbendaharaan. Beliau juga berkecualan Penganalisis Kewangan Bertauliah (CFA) dan memiliki Ijazah Sarjana Pentadbiran Perniagaan dan berkecualan PGD.

Yang Mulia Haji Muhd Yazid Dato Paduka Haji Mahadi
Pemangku Pengarah Urusan BIBD Securities Sendirian Berhad (BIBDS)

Yazid Mahadi menyertai BIBD pada tahun 2017, mempelopori strategi pengurusan aset kumpulan. Tanggungjawab utama beliau termasuk memajukan strategi perniagaan berhubung dengan pengurusan aset sebagai sebahagian daripada dasar strategik utama kumpulan dan beliau juga menyelia semua aktiviti BIBD Securities Sendirian Berhad. Sebelum menyertai BIBD, beliau bekerja di Bahagian Pelaburan, Kementerian Kewangan di mana beliau memimpin strategi ekuiti dan hasil pulangan mutlak untuk Dana Pesaraan dan Dana Rizab Penstabilan Fiskal. Yazid lulus dengan cemerlang dalam Sarjana Falsafah (MPhil) dalam Ekonomi dari Universiti Cambridge. Sebelum itu, beliau memperoleh ijazah kelas pertama dengan kepujian dalam ijazah Sarjana Muda Sains (BSc Hons) dalam Ekonomi dari Universiti Manchester, di mana beliau juga dianugerah Anugerah Sekolah Manchester. Beliau menyumbang kertas penyelidikan bertajuk "The Dutch Disease Hypothesis: Evidence from the Gulf Cooperation Council" dalam Jurnal Strategi dan Dasar CSPS, 2011. Yazid juga seorang Penganalisis Kewangan Bertauliah.

BARISAN PENGURUSAN

Yang Mulia Haji Mohd Said Haji Zania
Pemangku Pengarah Urusan BIBD At-Tamwil Berhad

Yang Mulia Haji Mohd Said Haji Zania mempunyai pengalaman selama 20 tahun dalam industri perbankan dan kewangan Brunei. Beliau menyertai BIBD At-Tamwil Berhad pada tahun 2000 dan tokoh yang sering berperanan penting dalam kejayaan berterusan BIBD At-Tamwil Berhad. Dalam peranan sebelumnya sebagai Ketua Operasi, beliau menunjukkan kualiti kepimpinan mantap dan keupayaan untuk menguruskan hal ehwal strategik dan operasi yang membawa kepada penambahbaikan signifikan dalam operasi BIBD At-Tamwil Berhad.

Yang Mulia Syed Alwi Syed Abdillah Alkaff
Pegawai Eksekutif Kanan di BIBD Timur Tengah

Syed Alwi mempunyai lebih daripada sepuluh tahun pengalaman perbankan dalam Kewangan Korporat dan Perbendaharaan. Beliau sebelum ini adalah Timbalan Bendahari Bersama BIBD yang bertanggungjawab dalam pengurusan aset jangka sederhana yang terdiri daripada sekuriti pendapatan tetap (Sukuk), pensindikatan korporat dan FI, penyertaan risiko perdagangan, produk berstruktur dan kumpulan institusi kewangan. Sebelum itu, Syed Alwi adalah salah seorang ahli Kewangan Korporat & Khidmat Nasihat di mana beliau bertanggungjawab membangunkan pembiayaan projek-projek, sumber Sukuk, khidmat nasihat korporat dan perniagaan pensindikatan. Pengalaman transaksi utama beliau termasuk mengatur dan menstruktur perjanjian pembiayaan semula untuk kapal pertama Brunei Gas Carriers Sdn Bhd (ABADI) selain pembiayaan projek bersindiket untuk kapal yang keempatnya (AMANI) dan kapal kelima (AMADI). Syed Alwi memegang Ijazah Sarjana Muda Perdagangan (Ekonomi & Kewangan) dari Universiti Melbourne.

Yang Mulia Hajah Hanifah Haji Jenan
Ketua Syariah

Yang Mulia Hajah Hanifah Haji Jenan adalah Ketua Syariah BIBD dengan lebih dari sepuluh tahun pengalaman meliputi perbankan cawangan, pemulihan dan khidmat nasihat perundangan sebelum mengetuai Jabatan Syariah pada masa ini. Beliau juga berpengalaman dalam hal ehwal Takaful yang diperoleh semasa beliau dipinjamkan kepada Takaful BIBD, di mana beliau mengendalikan hal-hal berkaitan perundangan dan tuntutan. Beliau berkelulusan Ijazah Sarjana Muda dalam Syariah (Kepujian) dari Universiti Malaya, Malaysia dan Diploma Undang-Undang dan Pentadbiran Kehakiman Islam dari Universiti Islam Antarabangsa Malaysia (IIUM). Beliau juga Perancang Kewangan Islam Bertauliah dari Al-Hijrah Consultancy dan pemegang Sijil Program Profesional Fiqh Muamalat (FMPP) dari CIBFM Brunei.

Yang Mulia Susanna Maria Goh Ghim Hong
Ketua Pematuhan

Yang Mulia Susanna Goh mempunyai pengalaman lebih tiga belas tahun dalam industri perbankan khususnya lebih tujuh tahun dalam bidang perundangan dan pematuhan, setelah menjadi Ketua Pematuhan untuk HSBC Brunei. Sebelum ini, beliau juga pernah menyandang jawatan Pengarah untuk HSBC Finance (Brunei) Berhad. Beliau menyertai BIBD sebagai Ketua Pematuhan pada Julai 2018 dan mengendali Bahagian Pematuhan untuk BIBD dan menyelia penglibatan bersama pengawal selia perbankan dan semua aspek pematuhan jenayah kewangan. Beliau memiliki Ijazah Sarjana Undang-Undang LLB dari Universiti Nottingham dan seorang Barrister-at-Law yang berkecualan.

Yang Mulia Chua Peng Sim
Ketua Audit Dalaman

Yang Mulia Chua Peng Sim mempunyai pengalaman meluas dan rekod pencapaian yang kukuh dalam industri minyak dan gas dan telah bekerja di dalam dan luar negara. Pengalaman beliau termasuk sebagai Ketua Audit Dalaman selama enam tahun untuk Brunei Shell Joint Venture Companies. Beliau memiliki ijazah Sarjana Muda (Kepujian) dalam Perakaunan dan merupakan seorang akauntan berkelulusan profesional dari Institut Akauntan Berkanun di England dan Wales.

Yang Mulia Haji Minorhadi Haji Mirhassan
Timbalan Ketua Pegawai Operasi

Yang Mulia Haji Minorhadi Haji Mirhassan mempunyai pengalaman perbankan komersil melebihi dua puluh lima tahun semasa berada di BIBD dan HSBC Group melalui peranan kepimpinan di dalam bahagian perbankan Retail, Korporat dan Institusi. Haji Minorhadi juga adalah ahli jawatankuasa penasihat Pusat Al-Islah, ahli jawatankerja bagi Rancangan Kemajuan Negara Brunei ke-sebelas dan juga Pengerusi Persatuan Pasaran Modal Brunei Darussalam (BCMA). Haji Minorhadi memegang Sarjana Pentadbiran Perniagaan (MBA) dari Singapore Management University (SMU), BTEC HND dalam bidang Perniagaan dan Kewangan dari Universiti Teknologi Brunei dan Sijil Perancangan Kewangan Islam.

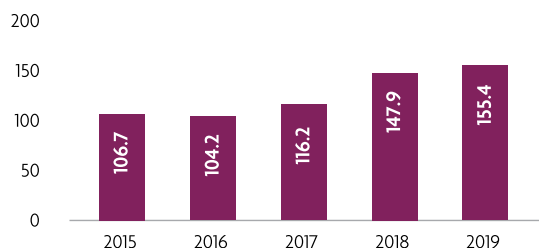

Yang Mulia Haji Mohd Yusri Haji Wahsalfelah
Ketua Perhubungan Kerajaan dan Projek-Projek Khas

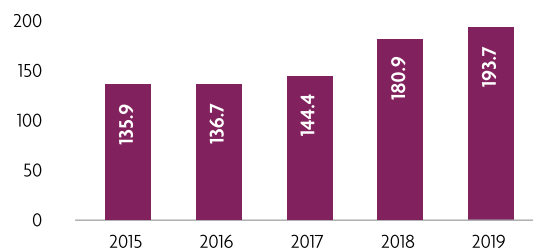
Haji Mohammad Yusri memulakan kerjaya beliau sebagai seorang ahli ekonomi di bawah Jabatan Perancangan dan Kemajuan Ekonomi di Jabatan Perdana Menteri dan bertanggungjawab menyelia perumusan dasar dan perancangan ekonomi dalam bidang Penswastaan, *Public Private Partnership* (PPP), Dasar Persaingan, Amalan Peniagaan Adil dan Perlindungan Pengguna. Beliau menyertai BIBD sebagai Pengurus Kanan Perhubungan pada tahun 2012, menyelia hubungan keseluruhan Bank dengan Kementerian Kewangan, Syarikat Berkaitan Kerajaan (GLC), serta pihak berkepentingan strategik yang lain dalam Kerajaan dan agensi korporat. Pada masa ini, Haji Mohammad Yusri mengetuai Bahagian Perhubungan Kerajaan dan Projek Khas, tumpuan utama Bank untuk kolaborasi bersama pihak berkepentingan utama dalam sektor kerajaan. Beliau memegang ijazah Sarjana Muda Sains dalam Ekonomi dari Universiti Leicester, United Kingdom dan Ijazah Double Major dalam Ekonomi dan Perancangan Kewangan dari Universiti Teknologi Curtin, Australia Barat.

SOROTAN KEWANGAN KUMPULAN

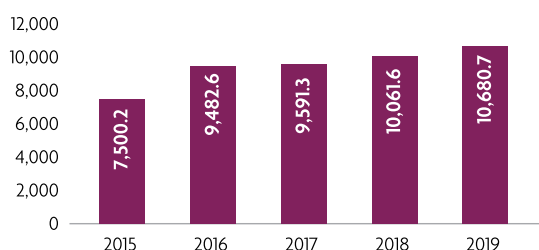
Keuntungan Bersih Selepas Zakat dan Pencukaian (B\$ Juta)

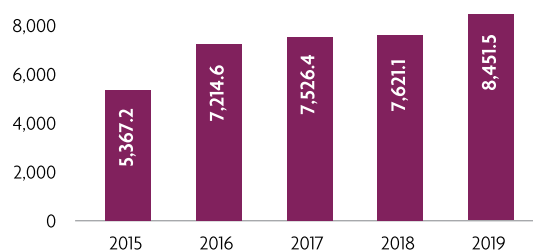
Kerugian Operasi (B\$ Juta)

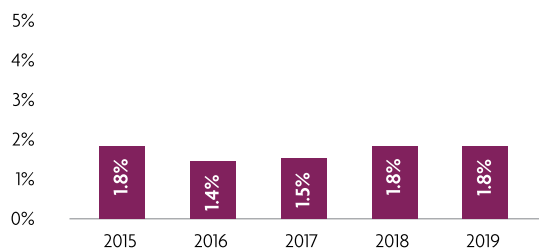
Jumlah Aset (B\$ Juta)

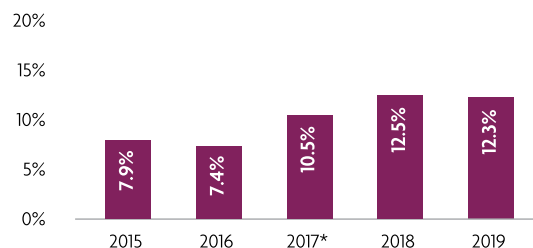
Deposit daripada Pelanggan (B\$ Juta)

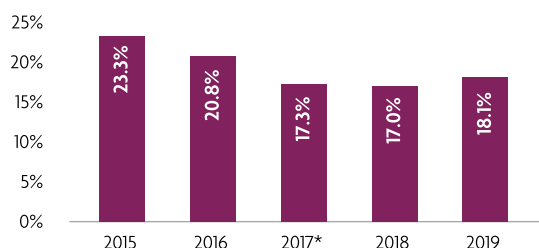
Pulangan ke atas Aset - Sebelum Cukai (%)

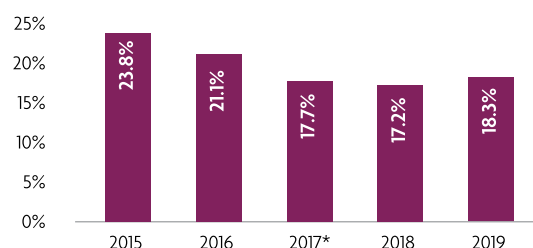
Pulangan ke atas Ekuiti - Selepas Cukai (%)

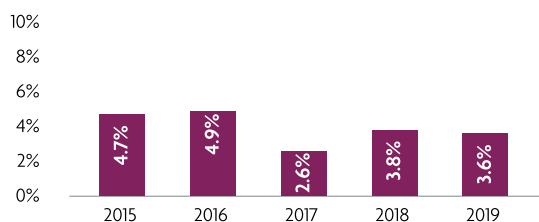
Tingkat 1 Nisbah Kecukupan Modal (Modal Teras) (%)

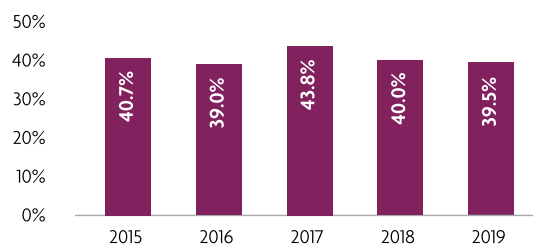
Nisbah Kecukupan Modal (%)

Jumlah Kasar Peruntukan Bagi Kemerosotan Pembiayaan Dan Pendahuluan (%)

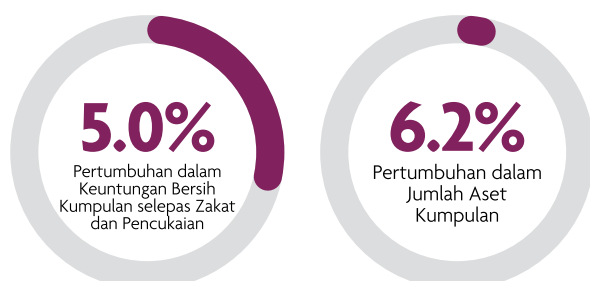
Nisbah Kos berbanding Pendapatan (%)

* disebabkan pelaksanaan Strategi Pengoptimuman Modal

RINGKASAN AKTIVITI BIBD

Nilai Pertumbuhan & Pemegang Saham

★★★ Lebih daripada
216R
Jumlah Pelanggan Perbankan

Bank Paling Kukuh Asia Banker di Asia Pasifik

9%
Pertumbuhan Pemegang Kad BIBD

Lebih daripada **500J**
Poin Hadiah Dikeluarkan

Jumlah Dividen Dibayar (B\$ Juta)

TK 2017
127.36

TK 2018
88.2

B\$0.12170

Dividend Paid Per Ordinary Share TK 2018
*TK - Tahun Kewangan

Jenama Paling Dikagumi di Brunei

Jenama / Paling Dipercayai

Jenama / Paling Dihormati

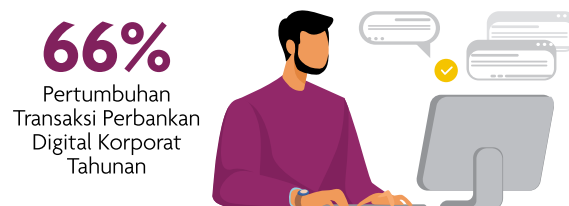
Memiliki Kualiti / Paling Dikagumi

Korporat

Lebih daripada
600
Korporat dengan BIBD

55%
Penggunaan Perbankan Internet Korporat

Lebih daripada
8500
PKS Dengan BIBD

Lebih daripada
1000
Projek PKS Dibantu

Perbankan Digital

34%

Pertumbuhan Tahunan Purata Log Masuk Perbankan Digital Bulanan

47%

Pertumbuhan Transaksi Perbankan Digital Retail Tahunan

Lebih daripada
14J

Transaksi Perbankan Digital Tahunan BIBD

2.4J

Log Masuk Perbankan Digital Bulanan Purata

PENTADBIRAN KORPORAT

Lembaga Pengarah BIBD

Jawatankuasa Ganjaran dan Pencalonan Sumber Manusia (HRNC)

Jawatankuasa Audit, Kewangan dan Risiko (AFRC)

Pengurusan Risiko, Pematuhan dan Tugas Audit Dalaman

Badan Penasihat Syariah

Rangka kerja pentadbiran Kumpulan BIBD telah dihasilkan dan dilaksanakan untuk memastikan misi dan objektif Kumpulan dicapai menerusi piawaian pentadbiran korporat berkaitan.

Lembaga Pengarah BIBD ("**Lembaga BIBD**") mengiktiraf peranannya untuk memastikan bukan sahaja Bank menyumbang kepada piawaian pentadbiran tertinggi tetapi piawaian berkenaan diterima dan diamalkan oleh semua peringkat struktur Kumpulan. Atas sebab itu, di bawah bimbingan dan kepimpinan Lembaga BIBD, Kumpulan BIBD telah melaksanakan Garis Panduan AMBD untuk Pentadbiran Korporat untuk Bank ("**Garis Panduan**") sebagai prinsip panduan pentadbiran korporat BIBD.

Di samping itu, sebagai institusi kewangan Islam sepenuhnya, Lembaga BIBD juga mengiktiraf perniagaan dan operasi Bank perlu menyumbang kepada tahap tertinggi prinsip pentadbiran syariah demi memastikan kepercayaan dan keyakinan berterusan pelanggan dan orang awam bahawa perniagaan, produk dan perkhidmatannya Patuh Syarak sepenuhnya.

Sehubungan itu, Lembaga BIBD berasa gembira untuk memaklumkan bahawa ia telah, pada awal tahun 2020, meluluskan Rangka Kerja Pentadbiran Syariah BIBD ("**BIBD SGF**") selaras dengan Garis Panduan Rangka Kerja Pentadbiran Syariah AMBD untuk Institusi Kewangan. BIBD SGF menetapkan antaranya, fungsi kawalan pematuhan Syariah utama serta tanggungjawab pengawasan serta tanggungjawab Lembaga Pengarah BIBD, Lembaga Penasihat Syariah dan Pengurusan dalam pelaksanaan Syariah untuk Bank.

Lembaga Pengarah BIBD

A. KOMPOSISI LEMBAGA

Terdapat enam (6) anggota dalam Lembaga BIBD (dengan satu (1) pengarah bersilih ganti) yang di antara mereka membawa kepada Kumpulan BIBD pelbagai pengalaman, pengetahuan dan kemahiran pengurusan dalam sektor perbankan dan kewangan.

Lembaga kebanyakannya terdiri daripada pengarah bukan eksekutif, dengan Pengarah Urusan/CEO satu-satunya pengarah eksekutif dalam Lembaga BIBD. Sebanyak 50 peratus daripada anggota Lembaga BIBD adalah pengarah bebas.

B. PENYEPADUAN AHLI LEMBAGA BAHARU

Ahli Lembaga baharu diberikan taklimat komprehensif dari semua ketua bahagian – memaparkan dasar-dasar dan inisiatif utama demi mempertingkatkan bidang masing-masing. Sesi penyepaduan bertujuan memberikan ahli Lembaga baharu dengan pemahaman holistik tentang operasi, risiko dan haluan strategik BIBD.

C. HAL LEMBAGA

Lembaga Pengarah BIBD menyediakan Pengurusan dengan bimbingan dan kepimpinan yang diperlukan untuk Kumpulan mencapai misinya untuk menjadi Bank Islam Terbaik di Asia Pasifik. Lembaga BIBD bertanggungjawab terhadap haluan strategik Kumpulan, Pentadbiran Korporat Kumpulan, Pengurusan Risiko, Prestasi Kewangan dan Tanggungjawab Sosial Korporat Kumpulan.

Tugas dan tanggungjawab Lembaga ditetapkan dengan jelas oleh Bank selaras dengan undang-undang dan garis panduan yang dikeluarkan oleh pengawal selia. Ahli Lembaga sedar tentang tanggungjawab berkenaan dan jangkaan untuk memperuntukkan masa yang mencukupi untuk hal-hal pengawasan mereka berkaitan dengan Bank. Mereka menghadiri dan mengambil bahagian secara aktif dalam mesyuarat Lembaga dan Jawatankuasa Lembaga, di mana jumlah mesyuarat yang diadakan dan kehadiran setiap pengarah pada mesyuarat sedemikian didedahkan sepenuhnya dalam Laporan ini.

Di samping itu, Lembaga dan Jawatankuasa Lembaga telah menilai bahawa mereka mempunyai saiz dan komposisi yang sesuai dan pelbagai perwakilan lembaga pengarah tidak menjejaskan pelaksanaan tanggungjawab yang efektif kepada Bank.

Lembaga dan Jawatankuasa Lembaga mengkaji semula dan meluluskan hal-hal berkaitan dengan inisiatif strategik, kewangan dan inisiatif lain Kumpulan BIBD. Mereka termasuk, antaranya, keputusan mengenai strategi perniagaan, pengurusan risiko dan rangka kerja pengurusan, isu peraturan, transaksi dan pendedahan utama, laporan kewangan.

Tanggungjawab Lembaga BIBD termasuk:

- i. Menyediakan penyeliaan pengurusan bagi pihak pemegang saham.
- ii. Melantik pengarah dan menilai struktur dan amalan Lembaga untuk memastikan pematuan dengan prinsip pentadbiran korporat yang kukuh.
- iii. Menyelia proses untuk penilaian kemampuan kawalan dalaman, pengurusan risiko, laporan kewangan dan pematuan undang-undang dan Rangka Kerja Pengurusan Korporat Kumpulan.
- iv. Menilai dan menentukan pampasan untuk Pengarah Urusan.
- v. Mengkaji semula program pampasan dan ganjaran Kumpulan serta perancangan penggantian dan program kepelbagaian menerusi penilaian dan cadangan oleh Jawatankuasa Ganjaran dan Pencalonan Sumber Manusia ("HRNC").
- vi. Mengkaji semula strategi, kewangan utama dan objektif/inisiatif lain Kumpulan BIBD.
- vii. Mengkaji semula dan melancarkan aktiviti berorientasikan komuniti Kumpulan BIBD

Untuk memastikan tanggungjawab di atas boleh dilaksanakan secara berkesan dan cekap, Lembaga BIBD telah mengagihkan sebahagian daripada tanggungjawab berkenaan kepada Jawatankuasa yang dilantik oleh Lembaga BIBD ("**Jawatankuasa Lembaga**").

D. PENGAGIHAN TUGAS LEMBAGA BIBD KEPADA JAWATANKUASA

Lembaga BIBD telah mengagihkan tanggungjawab tertentu kepada tiga (3) Jawatankuasa Lembaga:

- i. Jawatankuasa Eksekutif ("ExCom")
- ii. Jawatankuasa Audit, Kewangan dan Risiko ("AFRC")
- iii. Jawatankuasa Ganjaran dan Pencalonan Sumber Manusia ("HRNC")

3. JAWATANKUASA LEMBAGA BIBD

a. Jawatankuasa Eksekutif ("ExCom")

- i. ExCom terdiri daripada tiga (3) ahli Lembaga BIBD. Mereka adalah:

(a) Dato Paduka Iqbal Ahmad Khan (Pengerusi)

(b) Junaidi bin Haji Masri

(c) Mubashar Khokhar

ii. Peranan dan tanggungjawab ExCom termasuk berikut:

- Menyediakan kepimpinan konsisten, bersepadu kepada Kumpulan BIBD
- Berfungsi sebagai forum perbincangan untuk hal-hal Lembaga BIBD dan sebagai satu forum untuk keputusan mengenai perkara yang tidak memerlukan kelulusan se penuh Lembaga BIBD
- Menyediakan penyeliaan keputusan pengurusan
- Mengkaji semula hal-hal strategik utama sebelum kelulusan Lembaga BIBD serta mengkaji semula operasi Kumpulan BIBD; termasuk cadangan pinjaman dan pelaburan, fungsi audit, kewangan, risiko dan kawalan Kumpulan BIBD.
- Mengkaji semula dan meluluskan cadangan pembiayaan dengan pendedahan domestik lebih daripada B\$20,000,000 berdasarkan saranan daripada Jawatankuasa Risiko Kredit.
- Mengkaji semula dan meluluskan cadangan dengan pendedahan lebih dari B\$20,000,000 berdasarkan saranan daripada Jawatankuasa Risiko Kredit.

b. Jawatankuasa Audit, Kewangan dan Risiko ("AFRC")

i. Ahli-ahli AFRC adalah seperti berikut:

(a) Dr Jan Hendrik van Greuning (Pengerusi)

(b) Dato Paduka Iqbal Ahmad Khan

(c) Junaidi bin Haji Masri

ii. Mesyuarat AFRC diadakan dengan kehadiran Pengarah Urusan, Timbalan Pengarah Urusan, Ketua Pegawai Risiko, Ketua Pegawai Kewangan, Ketua Pegawai Operasi, Ketua Pematuhan dan Ketua Audit Dalam. AFRC bertemu sekurang-kurangnya sekali setiap suku atau pada bila-bila masa diperlukan.

iii. Peranan dan tanggungjawab AFRC adalah:

- Menyelia kualiti dan integriti pengawalan selia dan perakaunan dan laporan kewangan, termasuk perakaunan dan dasar/amalan.
- Menyelia proses kawalan dalaman pengurusan Kumpulan BIBD, kemampuan dan skop fungsi audit luar dan dalam, pematuhan peraturan dan syarat-syarat laporan kewangan.
- Mengkaji semula kemampuan dan kesahihan perakaunan, kewangan dan kawalan dalaman lain dan pelaksanaan

efektif mereka.

- Menyelia prestasi fungsi kawalan dan pentadbiran
- Mengkaji semula dasar pengurusan risiko dan rangka kerja termasuk pelbagai pengurusan risiko dan inisiatif kawalan dalaman.
- Mengamalkan penyeliaan kelayakan, kebebasan dan prestasi juruaudit luar.
- Bertindak sebagai titik kontak bebas untuk fungsi audit dalaman dan menyelia siasatan dalaman, jika diperlukan.
- Menjalankan mana-mana tanggungjawab lain yang mungkin diberikan oleh Lembaga BIBD/ diagihkan dari semasa ke semasa.

c. Jawatankuasa Ganjaran dan Pencalonan Sumber Manusia ("HRNC")

i. Ahli-ahli HRNC adalah:

(a) Dato paduka Iqbal Ahmad Khan (Pengerusi)

(b) Junaidi bin Haji Masri

(c) Majed Nasser Alsubeaie

(d) Mubashar Khokhar

ii. Tanggungjawab utama Jawatankuasa termasuk berikut:

- Mengemukakan cadangan kepada Lembaga BIBD mengenai kesesuaian pelantikan (dan jika perlu), pemecatan ahli Lembaga BIBD.
- Mengkaji semula pelan pewarisan untuk Pengarah Urusan dan kumpulan Pengurusan Kanan.
- Mengkaji semula kesesuaian pelantikan ahli-ahli kumpulan Pengurusan Kanan.
- Mengkaji semula dan mencadangkan kepada Lembaga BIBD mengenai strategi dan dasar ganjaran keseluruhan Bank.
- Mengkaji semula dan menyokong cadangan untuk dasar baharu atau pindaan mengenai faedah persaraan, bayaran pampasan atau persaraan awal.

4. MESYUARAT LEMBAGA BIBD

a. Persediaan Mesyuarat

i. Pengerusi Lembaga dan Pengerusi setiap Jawatankuasa Lembaga menyelia penetapan agenda mesyuarat selepas berunding dengan CEO/MD, untuk memastikan perkara utama dibincangkan dan masa yang cukup diperuntukkan untuk setiap perkara dalam agenda.

ii. Lembaga BIBD diberikan bahan-bahan mesyuarat tujuh (7) hari sebelum mesyuarat untuk membenarkan masa yang cukup untuk mengkaji semula dan menganalisis bahan-bahan yang disediakan.

- iii. Jika seorang pengarah tidak dapat menghadiri mesyuarat itu sendiri, pengarah berkenaan boleh mengambil bahagian menerusi telefon atau persidangan video.

b. Pada setiap mesyuarat

- i. Pengerusi menggalakkan perbincangan terbuka oleh semua pengarah.
- ii. Sekiranya berlaku konflik berkepentingan, pengarah yang berkenaan akan mengelak daripada mengambil bahagian dalam mana-mana proses membuat keputusan.
- iii. Pokok perbincangan perkara, cadangan tindakan dan keputusan yang diambil ketika mesyuarat akan dicatat dalam minit mesyuarat yang seterusnya akan dibentangkan pada mesyuarat berikutnya untuk diluluskan. Minit mesyuarat ditandatangani oleh Pengerusi masing-masing.

c. Kekerapan Mesyuarat

- i. Lembaga BIBD dan Jawatankuasa Lembaga bertemu setiap suku tahun atau pada bila-bila masa yang difikirkan perlu.

d. Mesyuarat yang diadakan oleh Lembaga BIBD dan Jawatankuasa Lembaga pada 2019

Ciri-ciri Komposisi	Jumlah Mesyuarat pada 2019
Lembaga Pengarah	4
Jawatankuasa Eksekutif	4
Jawatankuasa Audit, Kewangan dan Risiko	4
Jawatankuasa Ganjaran dan Pencalonan Sumber Manusia	4

e. Kehadiran Mesyuarat

NO.	PERANAN	NAMA	JAWATANKUASA LEMBAGA			
			BOD	HRNC	EXCOM	AFRC
1	Pengerusi	YB Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah	4			
2	Pengarah	Awang Junaidi bin Haji Masri	3	3	3	3
3	Pengarah	Dato Paduka Iqbal Ahmad Khan	3	3	3	3
4	Pengarah	Majed Alsubeaei	2	2		
5	Pengarah Urusan / Bersamaan CEO	Mubashar Khokhar	4	4	4	4
6	Pengarah	Dr Jan Hendrik van Greuning	4			4
7	Pengarah ganti Kepada YM Awang Junaidi/Pengarah Bebas	Awang Mozart bin Haji Ibrahim	3	3	3	3

5. GANJARAN LEMBAGA

Ganjaran pengarah tempatan adalah ditentukan oleh Kerajaan Brunei, dan pengarah yang dilantik oleh Fajr Capital telah dikecualikan daripada menerima bayaran pengarah daripada BIBD. Ganjaran pengarah bebas yang tidak berkhidmat dalam Kerajaan Brunei adalah diluluskan oleh Lembaga Pengarah dan ditetapkan berdasarkan kemahiran dan kepakaran mereka.

6. PENGLIBATAN DENGAN STAKEHOLDER

Bank telah menetapkan satu rangka kerja untuk memberikan pihak berkepentingan akses yang adil kepada maklumat yang diperlukan untuk membuat keputusan mengenai nilai dan prospek BIBD, serta memperoleh dan memahami pandangan pemegang saham.

Untuk membenarkan semua pemegang saham akses sepenuhnya kepada pengumuman terbaharu Bank, penyata kewangan, laporan tahunan dan acara akan datang, kesemua bahan maklumat berkenaan diterbitkan secara berkala di laman sesawang Bank.

Bank juga menggalakkan dan menyokong kehadiran dan penyertaan pemegang saham pada AGM. Notis AGM, agenda dan borang proksi dihantar kepada pemegang saham sekurang-kurangnya empat belas (14) hari lebih awal. Semua pemegang saham dengan nama mereka dicatat dalam Daftar Ahli layak hadir dan mengundi pada AGM melalui dirinya sendiri atau secara proksi. AGM memberikan peluang kepada pemegang saham untuk berkongsi pandangan atau cadangan mereka mengenai sebarang perkara yang relevan dan komen mereka akan ditulis dalam minit mesyuarat. Juruaudit luar Bank juga hadir pada mesyuarat tersebut untuk menjawab pertanyaan

pemegang saham mengenai pengendalian audit kewangan untuk tahun perakaunan itu.

Jawatankuasa Ganjaran dan Pencalonan Sumber Manusia (“HRNC”)

I. PERKARA UTAMA DIBINCANGKAN PADA 2019

- i. Pelantikan jawatan Pengurusan Kanan berikut diluluskan TK2019 oleh HRNC:
 - (a) Ketua Kumpulan Perbankan Retail
 - (b) Ketua Pegawai Pemasaran
 - (c) Penasihat Perundangan Am
 - (d) Pengarah Urusan BIBD Securities
 - (e) Pengarah Urusan BIBD At-Tamwil
- ii. HRNC juga terus memastikan proses dan rangka kerja pelan pewarisan untuk kumpulan Pengurusan Kanan diperuntukkan untuk menjamin pertumbuhan berterusan BIBD.
- iii. Sebagai sebahagian daripada komitmen BIBD dalam pembangunan dan kemajuan kerjaya kakitangan, HRNC dikemaskinikan mengenai Rangka Kerja Pembangunan Kecekapan dan Sistem Pengurusan Kerjaya yang dilaksanakan pada Mei 2019. HRNC juga mengkaji semula dan meluluskan Metodologi Bonus Prestasi dan Kenaikan Gaji untuk tahun kewangan 2018.
- iv. Sepanjang tahun 2019, HRNC dimaklumkan oleh Ketua Pegawai HR mengenai inisiatif pekerja seperti prestasi pekerja, pengurusan bakat, hal-hal perekrutan strategik, penglibatan kakitangan dan pengekalan kakitangan.

Jawatankuasa Audit, Kewangan dan Risiko (“AFRC”)

1. PERKARA UTAMA DIBINCANGKAN PADA 2019

AFRC dan Lembaga BIBD telah memberikan keutamaan dalam memastikan kualiti pengatur selia dan laporan perakaunan kewangan.

Pematuhan peraturan merupakan topik utama yang dibincangkan oleh AFRC tatkala BIBD berhasrat untuk mengurangkan ancaman penggubahan wang dan pembiayaan kegunaan. Menerusi AFRC, Lembaga BIBD dikemaskinikan mengenai kemajuan yang dicatat dalam peningkatan keupayaan dalam fungsi pematuhan BIBD.

Memandangkan BIBD mengambil langkah penting dalam bidang perbankan digital, AFRC sering dimaklumkan secara terkini mengenai keselamatan siber dan risiko operasi IT serta langkah-

langkah yang diambil untuk memastikan keutuhan sistem dan datanya.

Pengurusan Risiko

Fungsi dan proses pengurusan risiko yang berkesan telah pun diatur khususnya untuk membenarkan penilaian, pengawasan dan penyeliaan bebas ke atas risiko kewangan dan bukan kewangan di seluruh bahagian BIBD dan melindungi aset kewangannya, yang diperlukan untuk menyokong usaha BIBD untuk mencatat pertumbuhan mampan jangka panjang.

Ini adalah sebahagian daripada usaha kami yang lebih luas untuk menyokong piawaian pematuhan, pentadbiran, pengawasan serta kawalan tertinggi untuk membolehkan pengurusan dan proses pematuhan risiko yang efektif di seluruh Kumpulan. BIBD menjalankan pelbagai perniagaan dan dengan itu perlu mampu mengurus, memantau dan melaporkan kesemua risiko dalam pendekatan yang jelas dan holistik.

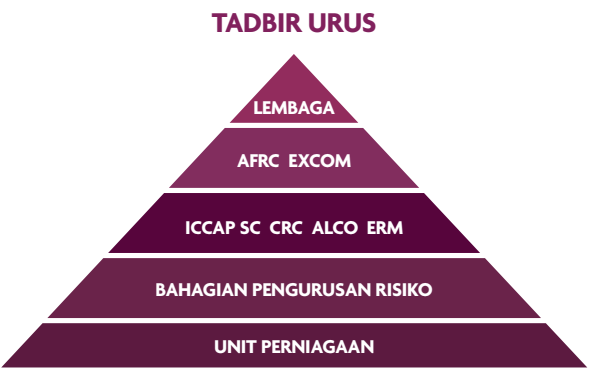
Kumpulan telah menetapkan Rangka Kerja Pengurusan Risiko Perusahaan (ERMF) sebagai pendekatan piawaian untuk menguruskan risikonya. Satu struktur pengurusan yang kukuh adalah penting untuk memastikan ERMF boleh dilaksanakan secara efektif. Lembaga bertanggungjawab terhadap aktiviti-aktiviti pengurusan risiko BIBD dan ia disokong oleh Jawatankuasa Audit dan Risiko Kewangan (AFRC) dan Jawatankuasa Eksekutif Kumpulan (ExCom), yang juga telah ditugaskan dengan tanggungjawab untuk menjalankan penyeliaan aktiviti Pengurusan Risiko. Risiko Kredit Kumpulan di seluruh (1) Jawatankuasa Risiko Kredit (CRC), Risiko Pasaran (termasuk Kecairan, Pembiayaan, PRRBB, Kepadatan, Negara & Baki), (2) Jawatankuasa Aset & Liabiliti (ALCO), Risiko Operasi di seluruh (3) Jawatankuasa Pengurusan Risiko Perusahaan (ERM) dan Tahap Kecukupan Modal di seluruh Jawatankuasa Pemandu ICAAP (ICAAP SC).

Model Pengurusan Risiko Kumpulan telah melaksanakan pendekatan ‘Tiga Barisan Pertahanan’, bertujuan membendung sebarang risiko, dengan mengekalkan proses pemantauan berterusan serta pelaksanaan masing-masing.

Tanggungjawab dikongsi seperti berikut:

- Pertama Barisan Pertahanan (Pemilik Risiko), unit Perniagaan
- Kedua Barisan Pertahanan (Fungsi Pengawasan dan Penyeliaan), Pengurusan Risiko dan Pematuhan
- Ketiga Barisan Pertahanan (Jaminan Risiko), Audit Dalam

Sementara risiko dikendalikan pada tahap aktiviti pengambilan risiko, timbulnya kebertanggungjawaban yang jelas tentang pemilikan risiko di seluruh BIBD seperti yang ditunjukkan dalam carta berikut.

Risiko utama dalam Kumpulan adalah dikawal dan dipantau di bawah Bahagian Pengurusan Risiko, merangkumi:

• Risiko Kredit	• Risiko Perundangan
• Risiko Pasaran	• Risiko Negara
• Risiko Operasi	• Risiko Syariah
• Risiko Kecairan	• Risiko Siber/IT
• Risiko Pembiayaan	• Risiko Reputasi
• Risiko Kadar Keuntungan dalam Buku Perbankan ("PRRB")	• Risiko Kepadatan
• Risiko Peraturan	• Risiko Baki

Kami mengamalkan pendekatan untuk menganalisis semua cadangan pembiayaan dan pelaburan serta menilai proses operasi Kumpulan dalam kerjasama erat dengan unit perniagaan kami masing-masing, untuk memastikan pendedahan Kumpulan kepada risiko difahami, dibincangkan dan diuruskan dalam cara proaktif, agar kepentingan semua pihak berkepentingan adalah dilindungi. Kami mengamalkan pendekatan proaktif dalam mengawasi bidang risiko Kumpulan seperti menjalankan ujian stres dan analisis senario secara tetap, dalam rangka kerja ALCO dan ICCAP, berdasarkan risiko yang digariskan dalam mana-mana senario ekonomi.

Terdapat beberapa inisiatif dari AMBD, yang telah diamalkan oleh BIBD agar selaras dengan piawaian antarabangsa, sejajar dengan Perjanjian Basel dan IFRS9, seperti:

1. Garis panduan pengurusan risiko
2. Garis panduan pengurusan risiko kredit
3. Syarat-syarat modal minimum

4. Pelaksanaan model IFRS9
5. Klasifikasi kemudahan kredit lemah dan aset kewangan untuk tujuan peruntukan
6. Sistem kawalan dalaman (pengurusan risiko)
7. Basel II –dokumen pendedahan awam Tunggak 3
8. Pengurusan korporat untuk Bank Islam
9. Tindakan bijak terhadap aset bermasalah dan elaun untuk kerugian kredit
10. Proses Penilaian Kecukupan Modal Dalaman ("ICAAP")

Usaha kami digambarkan dalam pemeringkatan kredit A- yang dianugerahkan oleh salah satu daripada tiga agensi pemeringkatan kredit antarabangsa terkenal, Standard & Poor's (S&P Global).

Penekanan budaya pengurusan risiko yang kukuh merupakan asas mekanisme kawalan Kumpulan. Ia melibatkan proses pengenaltastian, penilaian, kawalan, pengawasan dan laporan bahan risiko secara berterusan yang memberi kesan kepada pencapaian matlamat strategik Kumpulan. Risiko berkenaan dapat dikategorikan seperti berikut:

RISIKO KREDIT

Satu rangka kerja risiko kredit yang kukuh adalah satu yang mempunyai garis panduan pembiayaan yang bijak untuk mengurangkan kegagalan membayar pinjaman dan kerugian sementara mengekalkan portfolio kredit yang terletak dalam strategi Pengurusan Risiko Kumpulan yang diluluskan setiap tahun oleh Lembaga. Bank telah menetapkan beberapa sistem untuk mengawal dan mengawasi semua spektrum pengurusan risiko. Dalam bidang bukan retail, Bank melaksanakan satu sistem pemeringkatan risiko dalaman oleh S&P Global, untuk membantu lembaga dan pengurusan kanan membezakan pembiayaan dan pelaburan untuk memudahkan keputusan yang dibuat. Manakala, dalam bidang retail, Bank menggunakan model skor dalaman, kad skor, untuk permohonan, penilaian dan kelulusan pinjaman.

RISIKO OPERASI

Aktiviti operasi (Individu, Sistem, Proses dan Bencana Semula Jadi) yang akhirnya mungkin dianggap kerugian untuk Kumpulan, sering dipantau dan dilaporkan. Sebagai satu langkah proaktif yang berterusan untuk mengawal semua peristiwa berkaitan dengan lebih baik, Kumpulan telah memberikan penekanan untuk menyediakan latihan tetap kepada semua pekerja Bank.

RISIKO PASARAN, PEMBIAYAAN, KECAIRAN DAN NEGARA

Sementara mengawasi dan melaporkan pendedahan pasaran global BIBD untuk memastikan pendedahan adalah dalam lingkungan permintaan yang dibenarkan, kumpulan Pengurusan Risiko juga mengikuti perkembangan pasaran yang mungkin memberi kesan kepada garis panduan risiko pasaran. BIBD mengekalkan aset cair berkualiti tinggi dan sumber dana yang pelbagai yang berfungsi sebagai pelindung risiko kecairan. Had negara juga dipertimbangkan sebagai sebahagian daripada risiko relevan dan syarat-syarat perniagaan.

RISIKO PERUNDANGAN, PERATURAN DAN REPUTASI

BIBD sedar dan sentiasa bersikap proaktif untuk mengurangkan semua risiko berkaitan dengan isu perundangan dan yang lainnya, serta betul-betul mengetahui semua peraturan tempatan untuk mengelak sebarang risiko peraturan atau reputasi.

RISIKO SIBER

Kajian semula yang tetap, penaik tarafan dan ujian kesemua sistem IT dilakukan untuk mengelak mana-mana gangguan luar yang mungkin menjejaskan keupayaan am Kumpulan untuk beroperasi, memastikan pelanggan kami menerima faedah daripada pelbagai pelaburan teknologi dalam Kumpulan. Bersama, pendekatan berkenaan membenarkan pengukuhan keupayaan pengurusan risiko keseluruhan Bank, menerusi amalan terbaik berdasarkan piawaian antarabangsa. Sebagai sebahagian daripada pendekatan ini, rangka kerja risiko sering dinilai dan dikaji semula untuk membangunkan satu budaya di mana pengurusan risiko bersifat ramalan dapat dilakukan.

Pematuhan

Bahagian Pematuhan menyokong BIBD dalam melindungi nilai-nilai dan imej dengan mengawasi transaksi dan memastikan BIBD mematuhi undang-undang dan peraturan. Jabatan berfungsi sebagai penasihat yang boleh dipercayai mengenai perkara yang berkaitan dengan peraturan, anti-penggubahan wang, sekatan dan pembiayaan kegunaan.

Jabatan terdiri daripada tiga unit. Pertama, Pematuhan Peraturan (RC), adalah pusat untuk semua penglibatan peraturan. Unit kedua adalah Pematuhan Jenayah Kewangan (FCC) yang menyelia semua dasar berkaitan FCC dan menyediakan khidmat nasihat berhubung dengan kakitangan dan pengurusan hubungan yang berterusan dengan pelanggan.

FCC menetapkan agenda latihan pematuhan untuk Bank serta operasi harian dalam mengawasi transaksi. Jaminan Pematuhan (CA) membentuk unit ketiga dan menyelia pematuhan perniagaan dan fungsi mengikut peraturan menerusi pemantauan, ujian dan kajian semula yang berterusan.

Dengan peralihan tumpuan dilakukan oleh BIBD dalam bidang pematuhan, program pematuhan menjalani perubahan pada tahun 2018 dan 2019. Sementara pendapatan dan sasaran masih menjadi fokus perniagaan, satu pemahaman tentang agenda pematuhan adalah penting sebagai sebahagian daripada latihan kakitangan.

Tumpuan Bahagian Pematuhan untuk 2019 adalah untuk terus mempertingkatkan Program Pematuhan BIBD menerusi latihan berkualiti. Latihan langsung dilancarkan untuk BIBD bersama dengan kursus latihan online baharu. Program Pematuhan dipertingkatkan lagi menerusi pengemaskinian garis panduan, dasar dan prosedur serta keupayaan kami untuk mengawasi transaksi diperbaiki dan berkembang untuk merangkumi operasi menyeluruh BIBD.

Sementara program Pematuhan sudah mencecah tahap matang, BIBD terus membabitkan diri dengan pakar antarabangsa dalam bidang pematuhan jenayah kewangan dengan tujuan menyelaraskan diri mengikut piawaian global. Selain mengekalkan peningkatan, tumpuan pada penyelarasan piawaian global akan menjadi fokus Bahagian Pematuhan pada tahun 2020 dan 2021.

Audit Dalaman

Bahagian Audit Dalaman BIBD melaporkan secara terus kepada jawatankuasa kecil Audit, dan menyediakan terutamanya jawatankuasa kecil Audit dan akhirnya, Lembaga Pengarah dengan objektif dan jaminan bebas mengenai reka bentuk dan operasi sistem kawalan dalaman di dalam BIBD dan subsidiarinya.

Selaras dengan Piagam Audit Dalaman, tumpuan utama Audit Dalaman adalah melaksanakan pendekatan berdasarkan risiko dalam audit dengan menumpu pada bidang berisiko tinggi di seluruh Bank dan subsidiari. Pendekatan audit menggunakan rangka kerja COSO (Kawalan Dalaman – Rangka Kerja Bersepadu oleh Jawatankuasa Pertubuhan tajaan Suruhanjaya Haluan), yang meliputi komponen kawalan dan menumpu pada proses utama, objektif dan risiko mereka. Audit yang dijalankan

termasuk pematuhan pada rangka kerja Syariah dan resolusi badan Penasihat Syariah dalam bidang relevan di mana perlu.

Pada tahun 2019, audit berdasarkan risiko yang dijalankan telah mencapai wawasan lebih mendalam di dalam perniagaan, dan siasatan dilakukan di mana perlu. Pada masa yang sama, Audit Dalaman juga menumpu pada dasar utama lain untuk memperkukuh fungsi audit dalaman dan memperkasa metodologi audit berdasarkan Standard Antarabangsa untuk Amalan Profesional Audit Dalaman Institut Juruaudit Dalaman dan Kod Etika, dan mematuhi syarat-syarat yang ditetapkan oleh Pengawal Selia untuk Fungsi Audit Dalaman dalam Bank.

Badan Penasihat Syariah

1. AHLI-AHLI BPS ADALAH:

- Dato Seri Setia Awang Haji Abdul Aziz bin Orang Kaya Maharaja Lela Haji Yussof
- Dato Seri Setia Dr Haji Japar bin Haji Mat Dain @ Maidin
- Dr Abdul Nasir bin Haji Abdul Rani
- Profesor Madya Dr Dayang Hajah Rose binti Abdullah
- Dayang Hajah Noraini binti Haji Buntar

Pelantikan ahli-ahli BPS diluluskan oleh Lembaga Penyelia Kewangan Syariah ("SFSB") Kementerian Kewangan dan Ekonomi ("MOFE") setiap 2 tahun berkuat kuasa dari 1 Februari 2018 sehingga 31 Januari 2020.

2. PERANAN DAN TANGGUNGJAWAB BPS ADALAH:

- Untuk menasihati Lembaga mengenai perkara berkaitan Syariah;
- Untuk menyokong Garis Panduan dan Pematuhan Syariah;
- Untuk menjalankan kajian semula Syariah dari semasa ke semasa mengenai pematuhan berhubung produk sebelum dan selepas dilaksanakan serta operasi Bank;
- Untuk mengkaji semula dan menyokong dokumentasi relevan;
- Untuk membantu parti luar yang digaji oleh Bank untuk memberikan khidmat nasihat mengenai perkara berkaitan Syariah apabila diperlukan;
- Menyelia pengiraan dan pengagihan Zakat dan pendapatan kasar untuk disalurkan kepada masalah atau tujuan kebajikan;
- Untuk menasihati perkara-perkara untuk dirujuk kepada SFSB;
- Untuk memberikan keputusan perundangan bertulis atau pendapat Syariah;
- Untuk membantu SFSB mengenai rujukan nasihat;
- Untuk memastikan semua resolusi, nasihat dan/atau

keputusan oleh SFSB diberikan kepada Bank, untuk dilaksanakan sewajarnya.

3. KEKERAPAN MESYUARAT

BPS bertemu sekurang-kurangnya sekali setiap dua bulan atau pada bila-bila masa diperlukan.

4. KEHADIRAN MESYUARAT

Mesyuarat BPS memerlukan kehadiran sekurang-kurangnya 3 orang ahli untuk membolehkan mesyuarat diadakan.

	Peranan	Nama	Mesyuarat BPS	
			Diadakan	Kehadiran
1	Pengerusi	Dato Seri Setia Awang Haji Abdul Aziz bin Orang Kaya Maharaja Lela Haji Yussof	9	9
2	Naib Pengerusi	Dato Seri Setia Dr Haji Japar bin Haji Mat Dain @ Maidin	9	9
3	Ahli	Dr Abdul Nasir bin Haji Abdul Rani	9	8
4	Ahli	Professor Madya Dr Dayang Hajah Rose binti Abdullah	9	9
5	Ahli	Dayang Hajah Noraini binti Haji Buntar	9	9

5. RINGKASAN MESYUARAT PADA 2019

- BPS mengkaji semula, menasihati dan meluluskan cadangan produk dan perkhidmatan baharu serta dokumentasi perundangan yang dihantar oleh perniagaan dan subsidiari BIBD.

	Cadangan oleh Perniagaan	Jumlah Cadangan
1	Kumpulan Perbankan Retail	9
2	Kumpulan Perbankan Korporat	2
3	Bahagian Perbendaharaan & Pasaran Global	2
4	BIBD Securities Sdn Bhd	1
5	BIBD At-Tamwil Berhad	1

- BPS memprakui, mengkaji semula dan menyokong yang berikut dan berasa puas hati bahawa setiap satunya telah dilakukan sejajar dengan peraturan dan prinsip Syariah:
 - Produk dan perkhidmatan, kontrak dan transaksi urusan niaga yang diperkenalkan oleh BIBD dan subsidiarinya pada tahun berakhir 31 Disember 2019.
 - Semua pendapatan kasar yang diperoleh daripada sumber atau kaedah yang tidak memenuhi syarat-syarat Syariah telah diasingkan dan dipertimbang untuk dihapuskan untuk kepentingan awam (masalah 'ammah).

- iii. Peruntukan Zakat untuk tahun kewangan berakhir 31 Disember 2019 adalah dikira berdasarkan metodologi yang diluluskan oleh mereka.
- c. Selaras dengan Garis Panduan Penghantaran Produk dan Perkara Syariah untuk Disahkan dan/atau Diluluskan oleh BPS BIBD ("Garis Panduan"), Bahagian Syariah mengkaji semula dan meluluskan transaksi perniagaan, iklan dan bahan pemasaran di bawah kategori kelulusan segera atau langsung dalam Garis Panduan tersebut. Kertas kerja juga dibentangkan kepada BPS selepas diluluskan untuk pengesahan.

	Cadangan oleh Bahagian	Jumlah Cadangan
1	Bahagian Perbendaharaan & Pasaran Global	10 transaksi
2	Kumpulan Perbankan Retail	24 bahan pemasaran
3	Kumpulan Perbankan Korporat	2 bahan pemasaran

6. LATIHAN

Ahli BPS menghadiri pelbagai seminar dan forum berkaitan dengan perkembangan Syariah dan Kewangan Islam.

	Seminar/Forum	Tempat	Ahli yang Hadir
1	Forum Kewangan Islam Kuala Lumpur ke-15 2019; dan Muzakarah Penasihat Syariah Kewangan Islam 2019 kali ke-13	Kuala Lumpur, Malaysia	2
2	Forum Cendekiawan Syariah Antarabangsa ke-14 2019	Kuala Lumpur, Malaysia	2
3	Muzakarah Cendekiawan Syariah Nusantara ke-13 (2019)	Brunei Darussalam	2
4	Dialog Teknologi Kewangan Islam ke-2 (IFD2019)	Kuala Lumpur, Malaysia	2
5	CIBFM – Forum Pengarah SIDC	Brunei Darussalam	2

ULASAN PERNIAGAAN

Kumpulan Perbankan Retail
Kumpulan Perbankan Korporat
Perbendaharaan & Pasaran Global
Subsidiari BIBD

Kumpulan Perbankan Retail

Pada tahun 2019, BIBD memantapkan kedudukannya sebagai pembekal terkemuka perkhidmatan perbankan retail di Brunei yang membenarkan kami menumpu dan memimpin inisiatif digital kami.

Wawasan kami untuk menjadi institusi kewangan terkemuka di Brunei dan piawaian rujukan untuk kewangan Islam memang benar dengan angka kewangan dan saham pasaran yang kukuh. Saham pasaran pelanggan retail menunjukkan pertumbuhan positif sebanyak 4 peratus yang mendorong kepada 87 peratus daripada keputusan terbaharu.

Jumlah transaksi peniaga juga menunjukkan peningkatan yang memberangsangkan. Ia dikukuhkan lagi oleh hakikat bahawa BIBD ialah pengeluar terbesar Mastercard di Brunei Darussalam, dengan kad Debit dan Kredit aktif berjumlah 213,000.

Sepanjang tahun 2019, BIBD mengekalkan kira-kira 60 peratus daripada keseluruhan portfolio pembiayaan retail. Pertambahan berkenaan sebahagiannya disebabkan promosi pembiayaan rumah terpilih yang diadakan sepanjang tahun. BIBD juga menawarkan Promosi Tiga Sifar, yang bertujuan menawarkan penyelesaian pembiayaan peribadi tanpa stres dan berpatutan kepada pelanggan dengan kombinasi ciri-ciri tawaran menarik termasuk tanpa 3 bulan pembayaran, tanpa yuran pemprosesan dan tanpa keuntungan.

BIBD juga terus menawarkan salah satu program kesetiaan yang paling aktif menerusi 'Hadiah Points' kami, di mana hampir 90 peratus daripada poin hadiah yang dikeluarkan telah pun ditebus, di mana hampir kesemua ditukar melalui Pusat Hubungan kami atau buaian Aplikasi Mudah Alih kami.

Selain itu, BIBD kekal mempunyai rangkaian pengedaran terbesar dalam negara, dengan 17 cawangan dan 103 unit terminal khidmat layan diri.

Membina saham pasaran kami dan sejajar dengan inisiatif negara untuk mempromosi budaya menabung dan celik kewangan, kami memberikan tumpuan kepada peningkatan jumlah deposit kami. Ia membawa kepada pelancaran 'Aspirasi' – sijil deposit yang menawarkan kadar lebih baik daripada akaun simpanan standard dan mudah dilanggan serta boleh ditukar menggunakan platform mudah alih kami – pada 1 September 2018 bersempena dengan Hari Menabung Kebangsaan Brunei. Inisiatif ini, juga disokong oleh pertambahan jumlah perancang kewangan bertaualiah kami dan merupakan lanjutan kepada usaha kami untuk mewujudkan kesedaran dan pengurusan kewangan yang lebih baik, terutamanya di kalangan belia Brunei Darussalam. Kempen BIBD Aspirasi telah menerima respons amat positif.

BIBD Aspirasi 2

Capture your Greatest Life Aspirations

Save a little for your Aspirasi

You can save with **BIBD Aspirasi 2** from as low as **B\$250** from now to **31st October 2020** and get closer to walk away with a life-changing reward. There are more winners and more rewarding opportunities for those who keep their savings longer.

To save, simply subscribe on BIBD NEXGEN Mobile, Online or visit any of our branches.

B\$250,000 x1
Grand Prize

B\$10,000 x5
Quarterly Prizes

B\$1,000 x35
Monthly Prizes

BIBD NEXGEN
Infinity of Possibilities

Contact Centre +673 223 8181 | www.bibd.com.bn

BIBD BRUNEI

* Applicable to new and existing retail customers. Other terms and conditions apply. Please visit www.bibd.com.bn for further information. To determine suitability, please refer to our Product Disclosure Sheet for all key information and also refer to our Schedule of Tariffs. All profit rates displayed are indicative.

BIBD terus memperkukuhkan kedudukannya sebagai pembekal terkemuka perkhidmatan perbankan retail di Brunei Darussalam dengan mengkalkan rangkaian perbankan terbesar di Brunei dengan tujuh belas cawangan dan lebih 100 terminal layan diri yang terletak secara strategik di seluruh Brunei Darussalam. BIBD juga pengeluar kad bayaran terbesar dengan pangkalan terbesar Kad Debit dan Kredit aktif.

Kumpulan Perbankan Retail berhasrat mencapai matlamat jangka panjang dengan hasil automasi sepenuhnya dalam semua proses perniagaannya dan memaksimumkan jumlah modal dan keupayaan strategik dalam kumpulan. Matlamat berkenaan akan disokong menerusi satu set matlamat jangka pendek dan sederhana. Sebagai sebahagian daripada matlamat jangka pendek, pada 2020, Kumpulan Perbankan Retail berhasrat mencapai tiga bidang utama:

MENGEKAL FOKUS STRATEGIK UNTUK MATLAMAT JANGKA PENDEK/SEDERHANA/PANJANG RBG. Untuk memastikan tumpuan, peranan dan tanggungjawab dalam organisasi Retail, struktur disusun semula dalam sistem rantai nilai untuk mewujudkan nilai dan budaya risiko yang betul. Ia

akan memastikan fungsi teras Kumpulan disokong sepenuhnya oleh pelbagai fungsi perniagaan dalam struktur organisasi baharu dan lebih sukar. Anggota Kumpulan juga diberikan peluang dan pilihan untuk mendalami bidang diminati dalam organisasi. Ia bukan sahaja menggalakkan pertumbuhan tetapi juga memanfaatkan minat dan kekuatan individu.

BINA BUDAYA KECEMERLANGAN DAN PENCAPAIAN MATLAMAT.

Sebagai sebahagian daripada matlamat untuk memupuk dan memberikan ganjaran kepada anggota-anggotanya, Kumpulan Perbankan Retail telah memperkenalkan sistem kad skorimbangan yang telus di seluruh kumpulan Retail. Ia memastikan matlamat perniagaan yang jelas difahami dan disokong oleh setiap anggota kumpulan. Kumpulan sentiasa menumpu untuk memastikan kad skorimbangan masing-masing melebihi sasaran mereka. Untuk menyokong kejayaan, penglibatan aktif secara rutin dan tetap, rundingan seorang-ke-seorang serta mesyuarat kumpulan sering diadakan untuk anggota kumpulan.

Kumpulan Perbankan Korporat

Ketidakpastian ekonomi global telah menimbulkan banyak cabaran kepada persekitaran perniagaan tempatan. Meskipun cabaran ekonomi yang dihadapi, Kumpulan Perbankan Korporat (CBG) berupaya menilai dan menimbang semula pendekatannya untuk mengatasi cabaran tersebut dan mengemukakan tindakan taktikal baharu membolehkan mereka mencapai sasarannya dengan lebih baik. Ia termasuk peningkatan produk dan perkhidmatan, menyokong inisiatif kerajaan secara berterusan dan berkongsi ilmu pengetahuan serta kepakaran.

Dengan inisiatif berkenaan, CBG berupaya memenuhi buku aset berjumlah dan jumlah pendapatan. Peningkatan lain yang ketara termasuk pengurangan nisbah pembiayaan tak berbayar.

PENINGKATAN PRODUK & PERKHIDMATAN

Peningkatan produk dan perkhidmatan korporat telah menjadi agenda utama untuk tahun kewangan dan tahun-tahun akan datang. Usaha tersebut telah membawa impak positif kepada pasaran dan hasilnya, BIBD kini menjadi Bank pilihan untuk kebanyakan GLCs dan pertubuhan Korporat. Penaiktarafan produk seperti BIBD Biznet adalah antara faktor penentu untuk pelanggan mendaftar dengan Bank. Hasil daripada penerimaan pelanggan, jumlah pengguna BIBD Biznet telah mencecah lebih daripada 65 peratus.

Asian Desk BIBD juga diterima baik oleh pasaran, dibuktikan oleh aliran masuk Pelabur Langsung Asing yang sedang disepadukan dalam Bank. Dengan menyediakan pusat sehentian untuk keperluan perbankan syarikat Pelaburan Langsung Asing (FDI) dan pekerjaanya, kemudahan berkenaan telah menarik lebih ramai pelanggan untuk menjalankan urusan niaga perbankan dengan BIBD. Asian Desk juga memudahkan keperluan perbankan peribadi pekerja FDI dengan memperkenalkan mereka kepada pelbagai produk dan penyelesaian yang ditawarkan oleh Kumpulan Perbankan Retail dan perniagaan subsidiari sementara menggunakan rangkaian cawangan perbankan terbesar dan ATM di Brunei, serta Pusat Hubungan terkini.

SOKONGAN BERTERUSAN TERHADAP INISIATIF KERAJAAN

Selaras dengan komitmen kami untuk menyokong Kerajaan Brunei dan merebut peluang pembiayaan domestik, CBG terus mempertingkatkan hubungannya dengan GLCs dan syarikat korporat tempatan dengan menyokong keperluan pembiayaan mereka. Meneruskan kejayaannya daripada peristiwa penting sebelumnya seperti projek pembiayaan dua kapal Gas Asli Cecair (LNG) untuk Brunei Gas Carriers pada 2012 dan memudahkan pembelian enam pesawat udara baharu oleh Penerbangan Diraja Brunei pada 2018, CBG telah menjalin hubungan kerja yang aktif dan sihat dengan Hengyi Industries sebagai 'Rakan dalam Kemajuan'. Ia membuktikan komitmen Bank dalam menyokong projek negara dan usaha mempelbagaian ekonomi oleh kerajaan. Setelah berjaya memuktamadkan transaksi pembiayaan besar, CBG percaya pasaran Brunei meraih kepercayaan lebih terhadap keupayaan Bank yang sekali gus membuka laluan kepada lebih banyak peluang pembiayaan dan pertumbuhan pada tahun-tahun akan datang. Dengan itu, CBG berhasrat menjadi pelopor pembiayaan tempatan untuk GLCs dan syarikat korporat Brunei.

Bank telah menyokong secara berterusan pertumbuhan dan pembangunan industri minyak dan gas dan komitmen ini telah dilaksanakan menerusi pemeteraian program Fasilitas Kredit BSP, untuk membantu keperluan pembiayaan SMEs yang dianugerahi kontrak dengan BSP di bawah skim itu.

Selain itu, dan dalam menyokong usaha Kerajaan untuk mencapai sasaran mampu diri penanaman padi, BIBD juga dijemput oleh Brunei Shell Petroleum menerusi syarikat bersekutunya, LiveWire Brunei Sdn Bhd mengenai penubuhan LiveWire AgroBiz. Matlamat utama projek ini adalah membangunkan satu tapak pembelajaran infrastruktur untuk pengeluaran padi dan tanaman kontan yang boleh membantu latihan dan pembangunan generasi lebih muda kami. Program latihan akan diuruskan dan dikendalikan oleh Institut Pendidikan Teknikal Brunei (IBTE) dan Bank sedang menaja bersama dengan menyediakan penyelesaian pembiayaan yang diperlukan kepada institusi pembelajaran yang baharu ditubuhkan.

BERKONGSI KEPAKARAN DAN PENGETAHUAN

Bank meneruskan usahanya untuk memberikan pandangan dan pemahaman yang lebih baik kepada pelanggannya tentang persekitaran perniagaan di dunia serta dalam negara.

Untuk kali pertama, Bank telah menganjurkan satu dialog BIBD tertutup dengan rakan strategik dalam perniagaan. Beberapa matlamat adalah mengenal pasti jurang dalam pemahaman keupayaan kewangan Islam dan menjelaskan keupayaan BIBD dalam menawarkan penyelesaian kewangan Islam. Acara sehari itu mengumpul bersama profesional Kewangan Islam dan intelektual yang terkenal serta pihak berkepentingan utama di kalangan kerajaan, GLCs, pihak berkuasa dan syarikat korporat besar untuk memberikan pemahaman yang lebih baik tentang Kewangan Islam dan penerimaan penyelesaian kewangan Islam dalam pasaran.

Menerusi SME 360, Bank juga bekerjasama dengan pelbagai pihak berkepentingan seperti Darussalam Enterprise (DARE) untuk menyediakan sokongan, nasihat dan khidmat mentor kepada pelanggan SME kami. Dalam era hari ini di mana MSME memerlukan penyelesaian kewangan yang terkini dan berinovatif, nasihat dan pendapat perspektif perniagaan yang

lebih luas, Bank berminat untuk menawarkan penyelesaian kepada pelanggan. Menerusi SME 360, kami menawarkan pelanggan nasihat perniagaan, pengurusan wang tunai serta penyelesaian bayaran digital dan perniagaan. Dua tahun selepas diperkenalkan kepada pasaran, kehadiran perkhidmatan SME 360 Bank sedang diiktiraf dan dihargai.

Kumpulan Perbankan Korporat juga meneruskan usahanya untuk bekerjasama dengan institusi pembelajaran lebih tinggi seperti Universiti Brunei Darussalam, Universiti Teknologi Brunei, Universiti Islam Sultan Sharif Ali, Politeknik Brunei, Pusat Pembangunan Belia dan Sekolah Perniagaan untuk mengadakan ceramah, latihan dan klinik bertujuan mempromosi dan memupuk tingkah laku keusahawanan kepada generasi lebih muda.

Bank juga memenuhi komitmennya untuk berkongsi pengetahuan mengenai klinik pendidikan celik kewangan perniagaan seperti 'Bengkel Menjadi Pengurus Pemilik Berjaya' (BSOM) yang dianjurkan oleh LiveWire Brunei, cabang pelaburan sosial Shell Brunei. Bank meneruskan kolaborasinya dengan LiveWire Brunei untuk melaksanakan mekanisme kewangan skim pembiayaan Firma Baharu Anugerah Perniagaan, satu inisiatif untuk menyokong usaha berterusan negara untuk mempelbagaikan penyertaan aktif perusahaan kecil dan sederhana (SME) di Brunei Darussalam.

Perbendaharaan dan Pasaran Global

Bahagian Perbendaharaan & Pasaran Global (TGM) BIBD adalah salah satu penubuhan perbendaharaan Islam yang paling canggi dan maju dalam Pasaran kewangan Islam di dunia. TGM BIBD menawarkan produk dan perkhidmatan Islam yang paling komprehensif kepada pelanggannya yang semakin meningkat.

TGM bertanggungjawab terhadap pengurusan dana Bank, memastikan akses tersedia kepada kecairan untuk memenuhi kesemua kewajipan kewangan BIBD apabila perlu. Sebagai barisan pertahanan pertama dan nadi Bank, ia memainkan peranan penting dalam melindungi Bank daripada tekanan pasaran kewangan menerusi pengurusan modal dan kecairan yang bijak. Selain itu, TGM memainkan peranannya sebagai duta jenama untuk Bank dalam pasaran kewangan global dengan berusaha secara berterusan untuk menjalin hubungan yang lebih rapat bersama rakan perbankan antarabangsa kami, di rantau dan dunia.

Misi kami juga adalah memastikan pertumbuhan buku aset global kami yang mampan dan bertanggungjawab dengan menggunakan prinsip pengurusan risiko dan pengoptimuman hasil terkini. Peningkatan berterusan Margin Keuntungan Bersih kami tetap merupakan salah satu objektif utama perniagaan kami. Pada akhir tahun 2019, TGM mengurus kira-kira 56 peratus daripada jumlah aset BIBD. Buku aset TGM kami terdiri daripada pelbagai kelas aset yang patuh Syarak dengan konsep Murabaha, Wakala, Wadiah, Sukuk dan produk Berstruktur pasif. Aset kami adalah berpelbagai dari segi geografi dan terdiri daripada risiko yang sebahagian besar dinilai pada gred pelaburan dan ke atas.

TGM juga mengendali liabiliti institusi Bank dan bertanggungjawab melindungi deposit pelanggan, justeru menjadikannya penyokong utama dalam membina dan mengekalkan kepercayaan di antara BIBD dan pihak berkepentingannya.

Inisiatif utama yang dijalankan oleh TGM pada 2019 termasuk perkembangan berterusan dalam bahagian Liabiliti Antarabangsa yang beroperasi di luar pejabat BIBD Timur tengah. Fungsi ini membolehkan Bank mempelbagaikan sumber liabilitinya dan menyediakan liputan yang lebih meluas untuk aktiviti antara Bank TGM melalui akses kepada institusi kewangan di seluruh GCC dan Asia. Pejabat antarabangsa BIBD secara tetap telah memperkenalkan dan memberikan rujukan peluang Kewangan Perdagangan kepada Ibu Pejabat. Kehadiran

BIBD di luar negara juga mempertingkatkan kesalinghubungan kami dalam Pasaran Modal Hutang Islam.

TGM telah diberikan mandat untuk meninjau kemungkinan untuk menaik taraf kehadiran BIBD di Timur Tengah dan Singapura kepada cawangan perbankan borong sepenuhnya. Ia sekali gus akan memberikan kedudukan yang kukuh kepada BIBD dalam pusat kewangan global berkenaan.

Pada 2019, TGM telah mereka, membangun dan melaksanakan Perjanjian Pembelian Semula (Repo) yang pertama ke atas Sukuk atau alat pendapatan tetap. TGM juga mencatat pendapatan tertinggi pada tahun yang sama.

PENINGKATAN KEMAHIRAN UNTUK TENAGA KERJA DIGITAL

Menyediakan kumpulan tenaga kerja yang berkelayakan tinggi dilengkapi dengan sistem maklumat pengurusan perbendaharaan terkini, TGM tetap komited dalam memastikan Bank dilindungi sepenuhnya dengan mengurus pelaburan Pasaran Wang dan Pendapatan Tetap dengan bijak.

Keupayaan untuk beroperasi pada tahap ini juga dijamin dan dipertingkatkan lagi dengan latihan antarabangsa dan pembangunan kakitangan utama TGM menerusi penempatan (program pertukaran) di samping program dan seminar yang khusus.

MEMBERIKAN YANG TERBAIK UNTUK PELANGGAN KAMI

Sebagai sebahagian daripada komitmen berterusan kami untuk memberikan yang terbaik kepada pelanggan kami, TGM akan membangunkan strategi e-dagang yang komprehensif bertujuan meluaskan lagi kehadiran kami dalam pasaran global utama.

Kami juga sedang memajukan mekanisme perlindungan alternatif untuk rakan kami, dan berusaha menyediakan penyelesaian yang memenuhi keperluan kecairan pelanggan kami sementara menawarkan hasil pulangan optimum berdasarkan risiko pelaburan mereka. Kami tetap mengutamakan penyimpan kami dan kami akan berusaha untuk memperkukuh lagi hubungan yang telah dijalin sementara mewujudkan perkongsian baharu yang berkekalan. Ia adalah sebahagian daripada komitmen kami demi mencapai matlamat kami untuk menjadi Bank Islam terbaik di rantau Asia Pasifik.

Subsidiari BIBD

BIBD SECURITIES

BIBD Securities Sdn Bhd ialah sebuah subsidiari BIBD Berhad yang menawarkan perkhidmatan pembrokeran dan sekuriti untuk saham BIBD. Pelanggan yang berhasrat menukar beli sekuriti Patuh Syarak boleh berbuat demikian menerusi kemudahan yang disediakan oleh BIBD Securities kepada Bursa Saham Singapura dan Bursa Malaysia menerusi rakan tempatan kami. BIBD Securities juga pengedar dana bersama patuh Syarak.

INISIATIF PENGURUSAN ASET

BIBD melancarkan satu strategi pengurusan aset kumpulan dan berhasrat menubuhkan platform pengurusan aset patuh Syarak yang terbaik di dunia dengan menubuhkan rakan kongsi strategik bersama pengurus aset terkenal serta mengembangkan keupayaan Kumpulan dalam pelaburan Sukuk Global. Pengurusan aset dikenal pasti sebagai salah satu penjana pertumbuhan utama Kumpulan dan dikendalikan oleh BIBD Securities Sdn Bhd, di bawah cabang Pengurusan Aset BIBD.

Di tengah pertumbuhan permintaan untuk produk Patuh Syarak, kami berhasrat menyediakan penyelesaian pelaburan kepada pelbagai pelabur termasuk retail, individu dan institusi kaya di dalam dan luar negara.

AKTIVITI 2019

Pada tahun 2019, kami telah membangunkan strategi pelaburan dengan rakan strategik kami, tiga firma pengurusan aset global dengan rekod yang baik serta kehadiran industri. Kami terus mengenal pasti rakan strategik dalam kesemua kelas aset, bagaimanapun kami lebih memilih dalam proses pemilihan Rakan Strategik kami, menumpu bukan sahaja pada keupayaan pelaburan tetapi juga falsafah dan nilai-nilai teras mereka. Di samping itu, kami telah mencapai mandat institusi kami, menandakan permulaan perjalanan kami sebagai pengurus aset.

BIBD juga telah melancarkan usaha untuk memperkenalkan dan memaparkan kepakaran kami di pasaran di luar Brunei Darussalam menggunakan kesedaran nama jenama kami di GCC dan Asia Tenggara. Kami mengiktiraf ia adalah saranan perniagaan jangka panjang, dengan itu rahsia kejayaan adalah memastikan asas dan rangka kerja yang betul dilaksanakan untuk membolehkan kami menjalankan perniagaan dan sentiasa bergerak ke arah pencapaian matlamat jangka panjang. Ini termasuk penubuhan

rangka kerja pengedaran antarabangsa dan memastikan sumber-sumber adalah mencukupi untuk menjalankan fungsi berkenaan.

Dalam bidang retail, BIBD telah mengenal pasti dua dana baharu untuk diedarkan kepada pasaran dengan matlamat untuk menawarkan kepelbagaian dalam produk pelaburan. Ia mempertingkatkan jenis kelas aset yang boleh disertai oleh pelabur retail sekali gus membolehkan pelabur memenuhi objektif pelaburan mereka.

MATLAMAT DAN FOKUS 2020

Dalam tempoh akan datang, tatkala kami mengumpul lebih banyak pemahaman tentang pasaran dan landskap operasi, kami berhasrat menyediakan lebih banyak penyelesaian kepada pelabur dalam semua segmen. Kami juga akan mendalami jurang pasaran yang wujud di pasaran iaitu saranan teknologi kewangan dan ESG (Etika, Social dan Pematuhan) dalam penyelesaian pelaburan kami.

Bagaimanapun, salah satu tumpuan utama dalam tempoh akan datang ini adalah mula mengembangkan rekod produk pelaburan kami, misalnya, daripada konsep kepada kenyataan. Ia akan menjadi pelaksana terbesar untuk memperoleh pelabur institusi.

Untuk sekarang, produk pelaburan BIBD kebanyakannya tergolong dalam dua kelas aset: Ekuiti dan Sukuk Global. Kami juga akan terus mengenal pasti dan memajukan strategi pelaburan dalam kelas aset lain. Memandangkan persekitaran pasaran dan ekonomi akan mempengaruhi jenis strategi pelaburan dan kelas aset yang dihadapi oleh pelabur, mengembangkan produk sejagat kami akan membenarkan pelabur memilih strategi terbaik yang sesuai dengan keperluan mereka sekarang.

SOKONGAN PERNIAGAAN

Pejabat Ketua Pegawai Operasi
Kumpulan Kewangan dan Strategi
Sumber Manusia dan Modal Insan
Teknologi Maklumat
Pejabat Ketua Pegawai Pemasaran
Syariah
Perhubungan Kerajaan dan Projek-projek Khas

Pejabat Ketua Pegawai Operasi

Dipimpin oleh Ketua Pegawai Operasi, tumpuan Jabatan Kualiti Perkhidmatan (SQ) adalah memastikan pengalaman pelanggan BIBD yang berkualiti tinggi. Ini dicapai dengan kerjasama rapat dengan bahagian-bahagian lain terutama sekali berkaitan dengan matlamat dan projek-projek strategik, menggunakan Rangka Kerja Pengurusan Kualiti Perkhidmatan yang berstruktur serta pelbagai kaedah untuk mengekalkan dan mempertingkatkan prestasi perkhidmatan di seluruh BIBD.

Antara matlamat-matlamat utama yang dilaksanakan oleh Jabatan Kualiti Perkhidmatan di bawah Pejabat Ketua Pegawai Operasi di sepanjang tahun 2019 adalah:

1. Perkembangan ISO9001:2015;
2. Program Rujukan 'Ekspedisi Jepun';
3. Mempertingkatkan Kecemerlangan Perkhidmatan Pelanggan

Inisiatif seperti strategi peralihan transaksi kaunter ke saluran digital; dan Transformasi BIBD – Pengalaman Pelanggan Digital juga dilaksanakan sepanjang 2019.

Sehubungan dengan itu, SQ menjalankan “*Net Promoter Score (NPS)* dan Audit Jenama Dikagumi Pada 2019.” Ia merupakan satu usaha kolaborasi di dalam mencapai kepuasan pelanggan dan menghasilkan keputusan yang positif.

PENSIJILAN ISO9001:2015

Pensijilan ISO9001:2015 mula-mula diperoleh pada tahun 2018 untuk ‘Peruntukan Penyepaduan Pelanggan Retail dan Perkhidmatan Pembiayaan Peribadi’. Pihak jabatan seterusnya menumpukan usaha untuk melanjutkan pensijilan ISO9001:2015 kepada tiga bidang utama – Perkhidmatan Kad, Bayaran (Gaji dan Bayaran Borong) dan Pembiayaan Rumah, dengan itu, memperoleh pensijilan untuk “Peruntukan Penyepaduan Pelanggan Retail, Pembiayaan (Peribadi & Rumah), Pembayaran (Gaji & Bayaran Borong) dan Perkhidmatan Kad.” Sistem Pengurusan Kualiti BIBD (QMS) yang dibangunkan berdasarkan syarat-syarat ISO9001:2015 kini digunakan sebagai rangka kerja pengurusan perkhidmatan BIBD.

Pada tahun 2018, BIBD berjaya menubuhkan rangka kerja Sistem Pengurusan Kualiti di mana dua (2) skop, Penyepaduan Pelanggan Retail dan Pembiayaan Peribadi, diperakui berdasarkan piawaian ISO 9001:2015.

Pada tahun 2019 pula, BIBD mula mengembangkan skopnya dengan memperkenalkan tiga (3) lagi skop tambahan – Perkhidmatan Kad, Pembayaran (Gaji dan Bayaran Borong) dan Pembiayaan Rumah. Ia bermula pada bulan April 2019 di mana kumpulan Kualiti Perkhidmatan, bersama pakar runding luar kami, melancarkan analisis jurang ke atas 10 daripada 13 bahagian untuk menilai proses sedia ada.

Berikutan itu, Sistem Pengurusan Kualiti (QMS) BIBD dikemaskini untuk menggabungkan tiga skop baharu, tujuh prosedur Bank baharu, objektif kualiti (KPI) yang dipertingkatkan dan Pernyataan Dasar Kualiti BIBD yang dikemaskini. Langkah-langkah ini bertujuan untuk menyelaraskan, memperkukuh dan memastikan QMS BIBD diperbaiki secara berterusan untuk penambahbaikan perkhidmatan BIBD.

Pada bulan Jun, untuk menampung keperluan sumber manusia, seramai 28 pegawai tumpuan ISO dan 11 pengulas kualiti dalaman dilantik oleh Ketua-Ketua Bahagian yang berperanan untuk menyokong pelaksanaan dan penyelenggaraan projek ini. Setiap pegawai tumpuan menghadiri latihan Pengetahuan ISO9001:2015 mengenai piawaian dan syarat-syaratnya. Mereka juga bertanggungjawab untuk meningkatkan kesedaran dan membimbing bahagian masing-masing mengenai sebarang isu berkaitan dengan ISO serta menjalankan kajian kualiti dalaman.

Pada bulan Ogos 2019, tiga (3) skop tambahan dilaksanakan secara rasmi. Ini bermakna semua bahagian dan jabatan yang

terbabit diwajibkan mematuhi syarat-syarat QMS BIBD, prosedur operasi piawaian (SOPs) dan mengawasi dan mencapai objektif kualiti (KPI) masing-masing. Jerayawara kesedaran ISO juga dilaratkan ke jabatan-jabatan dan cawangan-cawangan Bank untuk memastikan kesediaan mereka yang terlibat.

Pada bulan Oktober, sebelas (11) pengulas kualiti dalaman menjalani latihan semakan ISO (*ISO Review*) yang bertujuan untuk memberi pengetahuan dan kemahiran dalam menjalankan semakan dan memeriksa keberkesanan pelaksanaan QMS BIBD. Pada Oktober, semakan kualiti dalaman yang melibatkan semua jabatan dan cawangan juga dijalankan untuk memeriksa pematuhan kepada syarat-syarat QMS BIBD, SOP dan objektif kualiti (KPI). Proses semakan juga berfungsi sebagai alat pemeriksaan diri untuk menilai kesediaan BIBD untuk audit luaran ISO9001:2015 pada November.

Pada bulan November, semakan Pengurusan ISO dianjurkan bersama ketua-ketua bahagian untuk menyediakan pengemaskinian status pelaksanaan projek. Ini juga termasuk keputusan semakan kualiti dalaman dan objektif kualiti, prestasi penjual/pembekal, aduan dan pelbagai perkara lain. Berdasarkan maklumat yang disampaikan, ketua-ketua bahagian memberikan kerjasama sepenuhnya untuk memperbaiki perkara-perkara yang dikenalpasti untuk memastikan bahagian mereka masih mematuhi QMS.

Audit luar ISO9001:2015 diadakan selama empat (4) hari di ibu pejabat dan tiga (3) cawangan-cawangan BIBD oleh BSI Malaysia. Berikutan penilaian akhir, BSI Malaysia mengenalpasti satu (1) perkara yang tidak mematuhi piawaian di mana BIBD seterusnya menghantar pelan tindakan pembedulan kepada BSI Malaysia pada 5 Disember 2019, BIBD berjaya mencapai pensijilan ISO9001:2015 untuk bidang yang dikembangkan – “Peruntukan penyepaduan pelanggan retail, pembiayaan (Peribadi & Rumah), bayaran (Gaji & Bayaran Borong) dan perkhidmatan kad”.

Pelaksanaan dan penyelenggaraan inisiatif ini tentunya memerlukan perpaduan dan kerjasama yang erat di antara divisyen-divisyen Bank. Antara cabaran yang dihadapi adalah memastikan projek ini diberikan keutamaan yang sepatutnya dari semua pihak berkepentingan dengan mengambil kira tugas-tugas seharian dan projek lain yang melibatkan mereka.

Dalam menangani cabaran ini, SQ mengadakan mesyuarat dan komunikasi secara berterusan ditambah lagi dengan pendidikan kesedaran dan tindakan susulan antara rakan sekerja, pegawai khas yang ditugaskan dan pengulas kualiti dalaman dari semua bahagian untuk membantu mereka dalam pelaksanaan projek ini contohnya dalam mengemaskini objektif kualiti/KPI setiap jabatan. Hasil kerjasama yang padu antara pengulas-pengulas kualiti dalaman yang dilantik dan pegawai khas yang ditugaskan adalah antara kunci kejayaan projek ini.

SQ akan terus bekerjasama dengan anggota bahagian pelbagai fungsi dalam melaksanakan peningkatan berterusan, sebagai salah satu syarat utama piawaian ISO9001:2015.

Rangka kerja BIBD QMS adalah berdasarkan konsep ‘PDCA’ iaitu *Plan, Do, Check, Act* atau Rancang, Lakukan, Periksa, Bertindak. Rangka kerja ini menekankan pendekatan kualiti berasaskan risiko, di mana kawalan risiko perlu dilaksanakan. SQ akan melancarkan program Pengalaman Kualiti (QX) pada bulan Januari 2020 dengan objektif mengubah proses demi mempertingkatkan kecekapan.

MELIHAT KE DEPAN

Melihat ke depan, matlamat dan fokus SQ adalah:

1. Penstabilan dan pengukuhan Sistem Pengurusan Kualiti BIBD (ISO9001:2015)
2. Transformasi proses, iaitu sebahagian daripada peningkatan dan pendigitalan berterusan ISO9001:2015
3. Menjana ke arah pertambahan transaksi digital, justeru mengurangkan transaksi di kaunter
4. Mempertingkatkan perjalanan utama pelanggan atau key customer journey.

Program Pengalaman Kualiti (QX) juga akan ditubuhkan dengan struktur yang diperhalusi lagi dengan sokongan Ketua bahagian dan anggota kumpulan pelbagai fungsi dan untuk menyumbang kepada kejayaan projek ini.

Kumpulan Kewangan dan Strategi

Kumpulan Kewangan dan Strategi (FSG) dibahagikan kepada 2 jabatan utama: (a) Kewangan, dan (b) Strategi. Jabatan Kewangan bertanggungjawab atas penyediaan laporan Penyata Kewangan dan Maklumat Pengurusan, laporan Pengawal Selia dan laporan Jawatankuasa Aset Liabiliti dan Bayaran.

Peranan utama Jabatan Strategi adalah memberi sokongan dan melancarkan strategi peringkat Kumpulan; memantau dan melaporkan mengenai projek strategik Kumpulan serta menyediakan penyelidikan ekonomi untuk Kumpulan.

Sebagai peneraju perkhidmatan kewangan terkemuka di Brunei, BIBD menunjukkan komitmennya yang berterusan dalam penyebaran maklumat kewangan yang berintegriti dan telus, dan memberi nilai tambah kepada pihak industri dan pengawal selia.

Di samping itu, FSG akan terus mengasuh bakat dan sumber manusia kami untuk menyelaraskan keperluan perbankan yang semakin berkembang. Ini berhasrat untuk mengekalkan *market share* yang tinggi dan mengekalkan bakat yang terbaik bagi industri perbankan.

Dengan kemasukan Jabatan Strategi, FSG berharap untuk menambah nilai fungsi jabatan sebagai pemangkin dan peranan ahli strategi untuk Bank pada keseluruhannya kerana kami memahami kemahiran dan kecekapan yang perlu dikembangkan dalam bidang berkenaan.

Kami komited untuk terus menilai fungsi dan aspirasi kami menerusi penilaian keupayaan seperti sumber tenaga manusia, sistem, data dan penyeragaman peranan perbankan masa depan dalam dunia digital.

Sumber Manusia dan Modal Insan

Bahagian Sumber Manusia dan Modal Insan (HRHCD) terus membangunkan dan melaksana program dan amalan Sumber Manusia (HR) yang membawa impak ke atas perniagaan dan membantu menyelesaikan isu-isu yang dihadapi oleh pihak perniagaan. Kami berusaha menjadi pendorong dalam menggunakan tenaga kerja secara efektif dan mengambil langkah wajar untuk memberi motivasi kepada kakitangan agar mencapai sasaran yang ditetapkan. Kami juga membantu dalam mewujudkan persekitaran yang positif untuk kakitangan dan budaya kerja di mana prestasi dan produktiviti tinggi diberi ganjaran, kesilapan dikesan dan dibetulkan, dan kelakuan tidak baik dan sikap ingkar tidak dibiarkan. Di samping itu, kami juga mendorong dan memudahkan perpaduan dan penyelarasan efektif di antara kakitangan dan pengurusan menerusi penglibatan dan komunikasi berterusan tentang haluan, strategi perniagaan dan projek penting.

Model HRHCD merangkumi empat bidang utama iaitu:

1. Kecemerlangan Fungsi

Menjalankan urusan pentadbiran HR dan perkhidmatan transaksi dengan teratur, kos-efisien, konsisten dan tepat pada masanya. HRHCD juga memastikan ketepatan input dan output data serta pelaksanaan proses dan amalan HR yang efisien dan efektif.

2. Rakan Perniagaan

Memastikan aktiviti dan program HR membawa impak ke atas keputusan perniagaan dan membantu menyelesaikan isu-isu perniagaan. Rakan kongsi perniagaan berlaku pada peringkat operasi dan strategik dan fokus utama adalah memastikan penggunaan bakat tenaga kerja secara efektif. Ia dicapai dengan menjalin hubungan yang erat antara pihak pengurusan dan bekerjasama untuk membina keupayaan pekerja, merancang dan mengendali bakat, dan menghasilkan penyelesaian yang membantu organisasi memenuhi objektif dan sasaran perniagaannya.

3. Menyokong Kakitangan

Untuk mengekalkan hubungan majikan-pekerja yang baik dengan menyokong, membangun dan memberi inspirasi kepada mereka sebagai asas paling penting dalam perniagaan. HR

memastikan bahawa setiap pekerja diberi layanan individu dan kesejahteraan serta keperluan mereka - dari segi kepuasan kerja, ganjaran dan faedah saksama, motivasi kerja, kemajuan dalam kerjaya dan peluang untuk maju, persekitaran dan budaya kerja, pengendalian rasa tidak puas hati dan pengurusan pematuhan, komunikasi dan penglibatan dua hala, ketelusan, dan sebagainya - dijaga.

4. Sumbangan Strategik – Dua bidang utama:

- Memastikan kesinambungan kepimpinan dalam jawatan penting menerusi pemerolehan dan pengekalan bakat, dan mengenalpasti dan membangunkan bakal pemimpin untuk mengembangkan modal intelek dan ilmu pengetahuan pada masa depan menerusi program perancangan pewarisan yang mantap.
- Membentuk satu budaya korporat baharu dengan menjadikan tempat kerja adil saksama dan positif, dan mewujudkan sikap dan tingkah laku pekerja yang positif supaya mereka amat bermotivasi untuk mencapai matlamat BIBD.

Untuk tahun 2019, HRHCD telah memberikan tumpuan strategik pada empat aktiviti utama:

- Penglibatan dan komunikasi aktif dengan pekerja untuk mempromosi perpaduan pekerja, menanamkan kepercayaan dalam pengurusan kanan dan mewujudkan persekitaran dan budaya kerja yang betul;
- Mengkaji semula kelebihan Dasar Pampasan untuk memperkukuh kedudukan kami sebagai majikan pilihan dan selaras dengan Prinsip 8 Garis panduan AMBD;
- Pengambilan dan Pengurusan Bakat Strategik untuk menarik dan mengekalkan jumlah dan tahap kemahiran yang betul; dan
- Latihan dan Pembangunan Terpilih untuk menaik taraf kemahiran teknikal dan kepimpinan.

1. PENGLIBATAN PEKERJA & KOMUNIKASI AKTIF:

Pelbagai saluran digunakan untuk menyebarkan maklumat komunikasi dan penglibatan dengan pekerja untuk menanamkan kepercayaan, pemahaman dan perpaduan berkumpulan menerusi pelbagai aktiviti menyeronokkan.

Ini termasuk penubuhan Kumpulan Perpaduan Pekerja dan Kerjasama (Employee Unity and Team Work Groups), yang membudayakan perpaduan dan kerja berkumpulan meliputi kumpulan berlainan menerusi pelbagai aktiviti. Selain itu, akaun media sosial untuk kakitangan (Akaun Instagram @BIBDFamily) dan newsletter dalaman BIBD (BIBD People Journal) diubahsuai untuk memaklumkan kakitangan mengenai acara/aktiviti dalaman organisasi dan menjadi salah satu saluran untuk mengiktiraf dan meraikan pencapaian pekerja. Sebagai usaha untuk mempromosi keseimbangan kehidupan kerja, setiap kakitangan diberi akses percuma kepada Pusat Kesihatan JPMC. Ceramah kesihatan dan pendidikan (misalnya Kesihatan Jantung, Perkhidmatan Zakat, Kesedaran TAP, Kesedaran Takaful dan sebagainya) juga dianjurkan untuk kakitangan BIBD.

Untuk mempertingkatkan wawasan pengurusan dan interaksi dengan pekerja, aktiviti-aktiviti seperti Kelab CEO untuk pekerja cemerlang, lawatan pengurusan kanan/Ahli Forum Pemimpin (LF) ke cawangan, makan tengah hari LF dengan pengurus cawangan dan sesi Video Ceramah TED telah dilancarkan.

Tinjauan secara dalam talian, Online Pulse Survey, dilancarkan pada bulan November 2019 untuk mengukur maklum-balas kakitangan berikutan pelancaran pelbagai inisiatif pada tahun tersebut. Untuk menambah penyelarasan dan perpaduan, kakitangan dari BIBD At-Tamwil juga dijemput untuk mengambil bahagian dalam tinjauan ini. Tinjauan menerima kadar respons tinggi - sebanyak 91 peratus - untuk keseluruhan Kumpulan BIBD.

2. PENGREKRUTAN & PENGURUSAN BAKAT STRATEGIK:

Dengan pelan perniagaan sekarang dan masa depan, adalah penting bagi HRHCD untuk membawa masuk jumlah kakitangan dengan tahap kemahiran yang wajar. Fokus masih diberikan pada pengambilan siswazah berkualiti tinggi, bagi jawatan pemimpin utama, kakitangan IT dan kawalan.

Hubungan kerja yang lebih erat dijalin dengan pelbagai universiti demi mengakses siswazah berkualiti tinggi khusus bagi kempen perekrutan kami. Program Pegawai Pelatih Siswa (GMT) dikaji semula dan dikembalikan untuk mempersiapkan bakal

pemimpin. Di samping itu, sebuah Pusat Penilaian Pengurusan, yang merupakan proses pemilihan untuk GMT, ditubuhkan dan enam pelatih pengurusan siswazah telah dipilih untuk diberi jawatan di BIBD.

Pengambilan dan pembangunan anak tempatan masih menjadi dasar utama di BIBD. Dalam kes di mana bakat anak tempatan tidak dapat diperolehi, maka kami akan mula mencari bakat di luar negeri, tetapi dengan memastikan pelan peralihan pengetahuan kepada bakat tempatan kami dimetrai.

3. PEMBELAJARAN & PEMBANGUNAN TERPILIH:

Misi, proses dan aktiviti Jabatan Pembelajaran dan Pembangunan dikaji dan distruktur semula untuk memastikan pembelajaran yang lebih fokus, kos-efektif dan berkesan.

Jerayawara dan sesi sistem latihan mengenai Rangka Kerja Pembangunan Kecekapan diadakan sepanjang 2019 sebelum pelancaran sistem pada 2020. Ia membolehkan HR menyusun dan menilai kemahiran dan kecekapan dengan cara teratur untuk mengatasi jurang yang sedia wujud. Rangka kerja tersebut akan menggalakkan ketelusan dan membantu pengurus serta kakitangan dalam menilai prestasi, pembelajaran, kemajuan, penyedia barisan lapisan serta haluan kerjaya.

Inisiatif pembelajaran terus menumpu pada peningkatan kemahiran teknikal kakitangan (dalam bidang Perbankan Islam, Pematuhan, Jualan dan IT) menerusi pentauliahan dan bengkel praktikal/latihan intensif. 22 peratus daripada belanjawan pembelajaran dilaburkan dalam pembangunan Bakat Utama dan Baharu dan program kepimpinan baharu (contoh Sekolah Musim Panas Kewangan Islam Durham, Kemahiran Hubungan Perseorangan Peribadi, Manual Komunikasi dan sebagainya) diperkenalkan untuk mempertingkatkan kemahiran kepimpinan berkumpulan. Program Pertukaran Pekerja dikaji semula dan dua pekerja telah dijadualkan untuk ditempatkan di salah sebuah Bank antarabangsa di Malaysia pada 2020 sebagai sebahagian daripada pelan pembangunan bakat.

Untuk menambah kemudahan pembelajaran, Sesi Video Ceramah TED BIBD, yang merupakan program pembelajaran

LATIHAN MENGIKUT JUMLAH HARI (3,247 Hari) (BIBD Securities dan BIBD)

UMUM

**1,630
(50%)**

- Pengenalan kepada Perbankan Islam dan Kewangan
- Taklimat Pematuhan (BIP)
- Siri KYP
- Kemahiran Penyelesaian Aduan Efektif dan Mengendali Pelanggan Cerewet
- Penyepaduan Kakitangan
- Sesi video ceramah TED
- Kemahiran CEMP
- Minda CEMP
- Taklimat semakan semula produk (BIP)
- Zakat PUAF
- Lain-lain

KEPIMPINAN & PEMBANGUNAN

**734
(23%)**

- Masa depan Sidang Kemuncak Kewangan
- Kelas lanjutan (Masterclass) dalam Pematuhan Koperasi
- Bengkel Keberkesanan Peribadi & Antara Perorangan
- Pematuhan
- TCM
- Kepimpinan Kewangan Digital The Asian Banker
- Manual Pekerja
- Sekolah Musim Panas Kewangan Islam Durham
- Program ICLIF
- Lain-lain

KEMAHIRAN TEKNIKAL

**644
(20%)**

- Muzakarah penasihat Syariah Kewangan Islam 2019
- Forum Pengurusan Aset Islam Nomura
- Dialog Teknologi Kewangan Islam IFD
- Program Eksekutif Kewangan Islam
- Latih Pelatih
- Basel III
- Kajian menyeluruh mengenai Sukuk
- Latihan Sistem Teras Kompetensi
- Latihan Penilaian Dalaman ISO
- Lain-lain

PERSIJILAN

**239
(7%)**

- AML ICA Lanjutan
- Penaksir COBIT 5
- ACCA
- Asas COBIT 5
- Kelas lanjutan (Masterclass) IFP IBFIM
- IFQ
- FPPP
- PMP
- ACP
- CAMS
- COPC*
- Program Pengurusan Perubahan ProSci
- Lean Six Sigma
- Pelatih Profesional Bertauliah (CPT)
- Lain-lain

19% Program pembelajaran dalam talian ((Udemy, AML dan IDEOU)

singkat, diadakan di ibu pejabat BIBD serta di cawangan. Platform pembelajaran dalam talian baharu, Pasaran Islam dan Anti-Penggubahan Wang Thomson turut dilancarkan.

Seramai 31 pekerja tambahan memperoleh sijil profesional pada tahun itu dan ia membawa jumlah pekerja bertauliah kepada 242. 84 peratus daripada jumlah pekerja BIBD menghadiri satu atau lebih Program Pembelajaran dan sejumlah 3,247 hari pembelajaran dijalankan, di mana 50 peratus adalah mengenai kepimpinan, teknikal dan pensijilan.

4. KAJIAN SEMULA DASAR PAMPASAN:

Satu kajian semakan dasar pampasan dilancarkan untuk memastikan pematuhan dan penyelarasan dengan garis panduan AMBD.

Tahun 2019 menyaksikan pengenalan misi baharu BIBD untuk menjadi Bank Islam Terbaik di Asia Pasifik.

Untuk menyokong misi ini, kami menyusun semula rangka organisasi dengan menubuhkan Pejabat Ketua Pegawai Pemasaran (CMO) dan penyusunan semula Perbankan Retail dan Korporat.

Di samping itu, HRHCD juga terbabit dalam usaha transformasi BIBD menerusi Akademi Digital yang bertujuan membina

pekerja Pintar, Inovatif & Mahir Teknologi (F.I.T) menerusi celik digital. Ini termasuk membangunkan Program Latihan Digital komprehensif, mempertingkatkan kadar digital dalam deskripsi Kerja dalam Sistem Utama Kecekapan; dan menyokong Projek Transformasi Digital BIBD dengan melancarkan sesi penglibatan kakitangan untuk mempromosi budaya tempat kerja yang kukuh yang menyokong transformasi digital.

Untuk tahun 2020, HRHCD akan menumpu pada 4 dasar utama strategik berikut, yang membolehkan usaha-usaha Transformasi Digital BIBD, membangun dan memperkukuh keupayaan kakitangan serta meningkat budaya Pematuhan dalam organisasi menerusi penglibatan kakitangan dan budaya pemeraksanaan.

1. Mempertingkat Pendigitalan Sumber Manusia

Di samping Akademi Digital, HRHCD juga akan menumpu pada peningkatan kecekapan fungsi dan proses HR melalui automasi. Dengan pelaksanaan HRIS berasaskan 'cloud' yang baharu, fungsi teras HR akan digabungkan ke dalam satu penyelesaian amat bersepadu untuk memudahkan operasi dan sokongan.

2. Pemerolehan & Pengekalan Bakat Strategik

Untuk menyokong BIBD dalam mencapai pelan lima-tahunnya, HRHCD mengekalkan fokusnya untuk menjadi majikan pilihan dan mempertingkatkan bakat kepimpinan.

Satu strategi pemerolehan dan pengekalan bakat yang berkesan, khususnya mengenai bakat kepimpinan, akan dibangunkan. Ini termasuk analisis faktor pelarian dan tindakan pencegahan/proaktif untuk mengurangkan pemergian bakat ke organisasi lain. Kekuatan dan ketahanan kumpulan pihak pengurusan akan dipertingkatkan melalui penubuhan perancangan penyediaan barisan lapisan dan memperkukuh haluan pembangunan kerjaya untuk pekerja berpotensi besar. Memandangkan kami perlu mempunyai kumpulan pekerja berbakat untuk berkembang maju demi memastikan kemampanan dan kesinambungan kakitangan beralih kepada pelbagai jawatan kepimpinan, inisiatif kesemua penjawat adalah orang Brunei dan pemindahan pengetahuan juga akan dilaksanakan.

Untuk menarik bakat lain (contohnya bakat yang sukar diperolehi, bakat era digital baharu, Program Pelatih, GMT), strategi dan kaedah pemerolehan bakat yang lain juga akan diterokai.

3. Penyelarasan Dasar Pampasan BIBD dengan Garis Panduan AMBD

HRHCD akan menetapkan semula rangka kerja pampasan untuk menyelaraskannya dengan garis panduan AMBD P8 (bayar untuk prestasi dan penyelarasan risiko terutamanya untuk jawatan

Pengurusan Kanan dan Penerima Risiko Bahan). Kajian Semula Pampasan (ganjaran dan faedah) juga sedang dirancang untuk memastikan pakej pampasan kami tetap kompetitif dalam pasaran dan untuk mengekalkan status kami sebagai majikan pilihan.

4. Menanamkan Nilai-nilai Pematuhan dan Budaya Kerja Kukuh dalam Pekerja Barisan Depan

Strategi ini bertujuan memupuk integriti dalam kumpulan kerja yang berhadapan dengan pelanggan kami demi mengekalkan reputasi kukuh Bank di mata pelanggan dan juga pihak berkepentingan lain. Strategi komunikasi dan penglibatan akan dihasilkan untuk memupuk dan menekankan mesej Pentadbiran & Pematuhan Korporat. Tumpuan yang lebih akan diberikan pada Kakitangan Penyelia untuk memastikan perakuan & kebertanggungjawapan untuk menilai dan memantau sikap pematuhan dan tingkah laku mereka sendiri serta anggota kumpulan mereka.

Pengawasan dan sokongan terhadap kakitangan barisan depan (pengurus cawangan, kakitangan/juruwang kaunter, kumpulan jualan, pengurus hubungan) juga akan disediakan.

Teknologi Maklumat

Keselamatan siber adalah amat penting dan kami telah melabur hampir 30 peratus daripada belanjawan IT kami untuk mengurangkan ke tahap minima ancaman siber. Untuk melindungi pelanggan BIBD daripada risiko siber, Jabatan Teknologi telah melaksanakan beberapa projek. Ini termasuk akses pengurusan yang khusus untuk menjamin akaun khas dan perlindungan bagi kehilangan data yang bertujuan mengelak kelolosan data. Selain itu, kami menjalankan penilaian risiko dan mengenal pasti risiko yang memerlukan tindakan segera.

Kunci kepada kejayaan adalah menyediakan kakitangan IT kami dengan kemahiran teknikal yang betul. Kami telah mengambil enam kakitangan kontrak jangka pendek untuk tempoh 12 bulan untuk mengasuh kakitangan kami dan melengkapkan mereka dengan amalan industri terbaik. Beberapa graduan dan kakitangan berpengalaman juga dilantik untuk menyokong operasi IT dan pengurusan data.

Kami juga telah melancarkan beberapa inisiatif perniagaan baharu dan mempertingkatkan perkhidmatan kami. Aplikasi mudah alih BIBD NEXGEN memperkenalkan pengesahan biometrik termasuk pengesanan wajah. Ciri-ciri baharu ditambah seperti perkhidmatan E-kredit untuk membeli iTunes. BIBD QuickPay juga beroperasi dengan mengimbas kod QR bagi transaksi pelanggan.

Perjalanan alam maya atau virtualization kami bermula pada 2016 dengan pembelian satu platform kecil. Pada tahun berikutnya, BIBD melancarkan platform alam maya kompleks. Berbekalkan pengetahuan untuk meluaskan persekitaran alam maya, kumpulan menganjur sistem kritikal. Pada tahun 2018, hampir 80 peratus daripada aplikasi yang kritikal mampu dianjurkan dalam platform alam maya. Mengawasi infrastruktur merupakan satu usaha berterusan yang akan dijalankan untuk memastikan setiap perkhidmatan sentiasa beroperasi.

Melangkah ke depan, Jabatan Teknologi berhasrat mempertingkatkan kebolehpercayaan infrastruktur, kemampuan berubah dari segi saiz atau skala dan keselamatan. BIBD telah membuat pelaburan besar dalam sistem pencegahan keselamatan maklumat, serta alat pengawasan untuk keselamatan siber dan kestabilan infrastruktur. Untuk meminimumkan risiko perisian malware dan virus, semua ATM dan CDM akan dipertingkatkan kepada perisian operasi yang terkini. Bank juga akan menjalankan sesi kesedaran keselamatan maklumat dan latihan respons keselamatan siber untuk semua kakitangan. Membangunkan tenaga kerja yang cekap dan bermotivasi adalah penting, disertai dengan imbalan kehidupan kerja yang sihat untuk prestasi optimum yang mampan.

Pejabat Ketua Pegawai Pemasaran

Ditubuhkan pada akhir tahun 2019, Bahagian Pejabat Ketua Pemasaran (CMO) bertanggungjawab untuk menyelia dan merancang pelaksanaan inisiatif pemasaran strategik, penjenamaan dan perhubungan kumpulan Bank secara menyeluruh.

Diketuai oleh Ketua Pegawai Pemasaran, Bahagian Pejabat Ketua Pemasaran berperanan melaksanakan strategi-strategi pemasaran, komunikasi, penglibatan, penjenamaan dan aktiviti-aktiviti pembinaan profil BIBD adalah selaras dengan pencapaian misi Bank untuk menjadi Bank Islam Terbaik di Asia Pasifik.

Di samping menjadi bahagian yang bertanggungjawab atas inisiatif pemasaran dan komunikasi, Bahagian CMO juga merupakan tumpuan utama inisiatif Tanggungjawab Sosial Korporat (CSR) dan inisiatif Kemampanan Korporat atau Corporate Sustainability BIBD. Program-program CSR BIBD adalah berasaskan tiga dasar utama iaitu pendidikan, keusahawanan dan kesejahteraan masyarakat. Dari segi kemampanan, BIBD berhasrat untuk meningkatkan lagi rangka kerja Alam Sekitar, Sosial dan Urus Tadbir (Environmental Social and Governance) untuk menyelaraskan nilai-nilai Bank dengan tujuh belas Matlamat Pembangunan Mampan (Sustainable Development Goals) pihak Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (PBB) dengan tujuan untuk mencapai masa depan yang lebih baik dan mampan untuk generasi yang akan datang. Pemusatan inisiatif CSR dan kemampanan korporat di bawah bahagian CMO, dan disokong oleh Forum Kepimpinan dan Forum Pimpinan pelapis, bertujuan untuk mencapai keselarasan dan koordinasi di antara inisiatif Bank dan nilai serta reputasi penjenamaan keseluruhan.

Ini termasuk memastikan pensejajaran nilai-nilai dan strategi Bank, mengenalpasti tumpuan komunikasi strategik dan pihak sosial berpengaruh, meningkatkan penglibatan dan hubungan dengan mengekalkan pengalaman pelanggan yang berkualiti tinggi menerusi pelbagai anjuran acara dan fokus penemuan atau sentuhan pelanggan.

Syariah

Pematuhan kepada prinsip Syariah merupakan komponen penting dalam operasi mana-mana institusi kewangan Islam. Dalam hubungan ini, tanggungjawab utama Bahagian Syariah, di bawah pimpinan Badan Penasihat Syariah (BPS), adalah untuk memastikan bahawa semua produk, transaksi, operasi dan aktiviti Bank adalah Patuh Syarak. Proses ini merangkumi semua unit-unit perbankan, kawalan dan sokongan Bank dan dilaksanakan secara proaktif dan konsisten. Bahagian Syariah akan menasihati unit-unit perniagaan dalaman Bank untuk menghasilkan produk-produk dan perkhidmatan yang baharu dan menambah baik produk-produk yang sedia ada berpandukan penyelidikan Syariah yang teliti. Ia berhasrat untuk mewujudkan rangka kerja pematuhan Syarak yang efektif selaras dengan garis panduan AMBD dan amalan antarabangsa yang terbaik.

Sebagai salah satu usaha untuk memperkukuhkan pematuhan Syarak dan memupuk keyakinan pelanggan, kami telah melaksanakan beberapa garis panduan untuk membantu unit masing-masing dalam mematuhi prinsip Syariah.

Pada tahun 2019, Syariah berhasrat untuk:

- i. Merumuskan pengurusan pengawasan pematuhan Syariah yang efektif berdasarkan garispandu Rangka Kerja Pematuhan Syariah dan Proses Kebenaran Produk Islam AMBD;
- ii. Membangunkan pakar kewangan Islam Syariah.
- iii. Meningkatkan kesedaran mengenai konsep-konsep dan struktur Islam melalui seminar kepada institusi-institusi.

Untuk mencapai matlamat berkenaan, Bahagian Syariah akan terus memperkukuhkan rangka kerja dalaman pematuhan

Syarak selaras dengan garispandu dan amalan terbaik AMBD. Sepanjang tahun 2019, Bahagian Syariah juga lebih giat menjalankan taklimat kesedaran Syariah bagi pihak dalaman serta pihak luar, khususnya kepada institusi pendidikan tinggi dan Pusat Perbankan Islam, Kewangan dan Pengurusan (CIBFM) melalui platform seperti Muzakarah Ilmuan Kewangan Islam (MIKI). Demi mengikuti perkembangan dan isu-isu semasa dalam kewangan Islam, pegawai-pegawai bahagian Syariah juga menghadiri pelbagai persidangan tempatan dan antarabangsa. Selain itu, kami juga menumpu pada peningkatan keupayaan sumber manusia melalui program latihan dan pembelajaran yang dikendalikan oleh cendekiawan kewangan Islam yang terkemuka, mempelajari daripada amalan terbaik industri dan menjalin rangkaian yang kukuh untuk merebut peluang pembelajaran yang lebih baik.

Pada tahun 2020, Bahagian Syariah akan meneruskan usaha untuk memperkukuhkan pematuhan Syarak melalui pelaksanaan yang efektif; menyokong BIBD Securities Sdn Bhd dalam strategi pengurusan aset serta mengkaji semula proses perniagaan untuk menyokong inisiatif pembinaan semula sejajar dengan strategi perjalanan digital; dan meneruskan jaminan pematuhan Syarak.

Untuk mencapai matlamat tersebut, Bahagian Syariah akan bekerjasama dengan pihak-pihak berkepentingan industri terutamanya pihak AMBD sebagai pengawal selia. Kami juga berhasrat untuk bekerjasama dengan cendekiawan dan pengamal Syariah yang terkemuka, di samping mempertingkatkan dan membangunkan keupayaan kakitangan Syariah dengan pengetahuan perniagaan dan kemahiran analisis.

Perhubungan Kerajaan dan Projek-projek Khas

Dalam usaha mencapai misi Bank untuk menjadi Bank Islam Terbaik di Asia Pasifik, Bahagian Perhubungan Kerajaan dan Projek-projek Khas (GRSP) meneruskan komitmen kami dalam memaksimumkan potensi Bank dan merealisasikan peluang yang belum diterokai bagi Bank dan semua pihak-pihak berkepentingan menerusi kolaborasi dan kerjasama yang erat.

Ini digambarkan dalam penyelarasan berterusan kami dalam sama-sama mencapai Wawasan Brunei 2035 dan usaha-usaha Kerajaan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam dalam menyokong pembangunan ekonomi yang dinamik dan mampan.

Dalam memastikan supaya inisiatif dan usaha disatukan dalam menghasilkan impak yang besar, pihak GRSP sentiasa mengamalkan pendekatan 'Whole of Nation' dan berkerjasama dengan pihak-pihak berkepentingan serta rakan kongsi strategik dari sektor awam dan swasta, segala keperluan juga dikumpulkan dan diguna-pakai bagi memastikan manfaat kolaborasi memberi impak kepada seluruh lapisan masyarakat.

Antara unit dibawah naungan GRSP adalah Unit Pengurusan Hubungan Strategik, Pengurusan Fasilitas & Unit Keselamatan serta Unit Perolehan dan Simpanan Data.

Setiap unit berkenaan memainkan peranan penting dalam meneruskan komitmen kami untuk memaksimumkan potensi Bank menerusi kolaborasi dan perkongsian dengan pihak berkepentingan dan rakan strategik utama, mengendalikan dan menyokong pihak berkepentingan dalaman dengan menyediakan penyelesaian dan pilihan demi kebaikan persekitaran kerja mereka serta prestasi keseluruhan syarikat dan memperoleh produk, perkhidmatan dan kerja-kerja yang terbaik bagi Bank.

GRSP komited dalam memastikan pengurusan hubungan perniagaan dalaman dan pengurusan hubungan pelanggan luaran (kerajaan, korporat, pengawal selia dan NGO) akan membawa nilai tambah kepada Bank secara keseluruhannya dan menyumbang ke arah pencapaian strategi Bank. Ini termasuk menghasilkan peluang perniagaan dan menambah nilai kepada sumbangan dan reputasi pihak berkepentingan

menerusi Pendekatan 'Whole of Nation' dan kolaborasi strategik.

Bahagian GRSP sentiasa mengekalkan dan meningkatkan reputasi Bank menerusi sokongan agenda nasional melalui agensi-agensi kerajaan yang berkenaan, dan dalam pemeliharaan penjenamaan Bank, serta memantapkan kedudukan kami sebagai Bank Pilihan di dalam dan luar negara, melalui pendekatan dan usaha berikut:

- Partners in Progress atau Rakan dalam Kemajuan
- Whole of Nation atau Pendekatan Seluruh Negara
- Inisiatif Digital
- Environmental Social Governance (ESG)
- Menjalin dan Mengembangkan Perhubungan

GRSP menitikberatkan pelaksanaan projek secara proaktif dan segera, serta penyerahan projek yang tepat pada masanya, mengambil kira jumlah projek dan inisiatif yang semakin bertambah setiap tahun. Beberapa inisiatif yang penting termasuk:

- Pembinaan BIBD Connects TMJE
- Pemulihan BIBD Connects Lambak
- Pelaksanaan Sistem Perancang Sumber Perusahaan (ERP)
- Pembinaan dan pengubahsuaian beberapa aset BIBD di UBD Core, Hospital Raja Isteri Pengiran Anak Saleha, One City Mall dan banyak lagi.

GRSP juga komited terhadap projek-projek pemerksaan keusahawanan menerusi program seperti BIBD SEED yang mempromosi dan meningkatkan kesedaran mengenai Perusahaan Mikro, Kecil dan Sederhana (PMKS) tempatan menerusi pelbagai program di bawah kementerian yang berkenaan. Pada tahun 2019, BIBD SEED Kohort 2 telah mengambil bahagian dalam beberapa acara seperti Souq Al Qudwah untuk usahawan Muallaf yang dianjurkan oleh Kementerian Hal Ehwal Ugama. Program Pembangunan Belia

'Lights On' juga merupakan kolaborasi strategik bersama Pusat Pembangunan Belia, Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan dan bertujuan menyampaikan ilmu dan kemahiran asas dalam perniagaan dan keusahawanan, menyasarkan belia menganggur.

GRSP juga melancarkan Inisiatif Hijau, selaras dengan ESG, yang akan dilaksanakan secara berperingkat dan fasa. Bermula pada tahun 2019, BIBD menghentikan pembelian botol air plastik serta akhbar fizikal, sebaliknya beralih kepada akhbar digital.

Penglibatan dan penyertaan BIBD dalam pelbagai acara (menerusi inisiatif kerjasama) adalah penting dalam menyediakan maklumat dan wawasan utama dalam inisiatif ekonomi, kewangan dan masyarakat tempatan disumbangkan oleh sektor swasta/kewangan (seperti BIBD). Selain usaha Bank dalam mempromosi kepentingan pemikiran dan minda pertumbuhan penduduk tempatan kami dalam sektor awam ke arah kesediaan kami dalam mengamalkan inisiatif Industri Revolusi ke-4.

Memacu ke hadapan, penglibatan GRSP dalam menambah inisiatif keusahawanan sebagai sebahagian daripada sokongan terhadap inisiatif kementerian yang relevan dalam mempelbagaikan ekonomi dan menyokong masyarakat dan komuniti kurang bernasib baik, serta pertumbuhan perniagaan kecil, tetap penting. Disebabkan kami melihat perkongsian ini membawa kepada penyampaian ilmu dan maklumat penting dalam menjalankan perniagaan, ia akan memperkukuh keupayaan rakyat tempatan dalam mengendalikan, membangun dan mengembang perniagaan mereka di dalam dan luar negara.

GRSP juga telah menggubal Pelan Strategik 5 Tahun yang menggariskan dasar kami dalam beberapa bidang utama. Dengan kerjasama pihak berkepentingan dalaman dan luaran (pihak Kementerian, GLC dan sektor Korporat) pelan ini akan dilaksanakan secara berperingkat tertakluk kepada syarat-syarat dan haluan strategik negara.

PENCAPAIAN KORPORAT

Menghubungkan Komuniti
Pengiktirafan Antarabangsa
Menggalak Budaya Menabung
Memupuk Keusahawanan
Melabur Dalam Pemimpin Masa Depan
Memberi Balik Kepada Komuniti
Berkongsi Keberkatan Kami

Menghubungkan Komuniti

BIBD MENGHUBUNGKAN TMJE

BIBD menambah lagi kecantikan Bandar Seri Begawan dengan pelancaran pusat komuniti 'BIBD Connects' yang kedua, terletak di Taman Mahkota Jubli Emas.

Pelancaran tersebut menyusuli kejayaan hab komuniti modular pertama di Lambak Kanan yang dibuka secara rasmi pada Mac 2018.

Inisiatif ini bertujuan untuk menyediakan kedai sehenti (one-stop shop) yang mudah dan unik bagi orang ramai dan turut dilengkapi dengan kemudahan seperti perkhidmatan perbankan, makanan dan minuman serta kawasan rekreasi dan riadah.

BIBD Connects yang baharu ini juga menampilkan TV Interaktif yang membolehkan orang awam berhubung secara langsung melalui 'Webcam' dengan pihak Bank.

BIBD Connects seterusnya menampilkan sebuah mercu tanda baharu yang dikenali sebagai 'Frame Brunei Darussalam', yang dibina dalam bentuk bingkai gambar yang membawa hiasan Kelslaman.

Struktur berukuran 9.3 meter memperlihatkan dua mercu tanda Brunei Darussalam paling popular, iaitu Masjid Omar Ali Saifuddien dan Kampong Ayer.

Pengiktirafan Antarabangsa

PENGURUSAN BANK TERBAIK DI BRUNEI

Bank Islam Brunei Darussalam (BIBD) mencatat satu lagi kejayaan penting setelah dianugerahkan Pengurusan Bank Terbaik di Brunei oleh The Asian Banker, pakar runding perkhidmatan kewangan, penyelidikan, penanda aras dan penilaian yang terkemuka di rantau, manakala Pengarah Urusan dan Ketua Pegawai Eksekutif BIBD juga dianugerahi Anugerah Pencapaian Kepimpinan Ketua Eksekutif bagi Brunei Darussalam.

Pencapaian Kepimpinan The Asian Banker ialah anugerah Asia Pasifik, diiktiraf oleh industri perkhidmatan kewangan sebagai anugerah tertinggi yang diberikan kepada profesional dalam industri. Anugerah itu hanya diberikan sekali setiap tiga tahun, dengan proses pengiktirafan amat ketat mengambil kira prestasi kewangan organisasi, mengukur wawasan dan strategi yang dinyatakan berbanding pencapaian sebenar, mengambil faktor maklum balas pelanggan, kakitangan dan industri berdasarkan pelbagai tinjauan dan pengesahan daripada panel pakar yang dihormati.

Menurut The Asian Banker, Mubashar Khokhar diberi pengiktirafan atas kejayaannya mengukuhkan penguasaan pasaran Bank di Brunei, menerajui Bank menjadi pemimpin pasaran dari segi aset, deposit, pembiayaan dan keuntungan.

Memberikan penekanan ke atas peningkatan produk dan perkhidmatan Bank untuk menarik lebih ramai pelanggan berpotensi, Strategi 'Household Bank' yang diperkenalkan oleh beliau untuk perniagaan perbankan retail membolehkan Bank memperoleh 61 peratus daripada pasaran Brunei.'

The Asian Banker juga mengambil kira pembangunan platform digital BIBD yang menggabungkan pelbagai tawaran Bank di bawah satu payung, untuk menyaingi cabaran memenuhi keperluan pelanggan Brunei. Di antara tahun 2016 dan 2018, di bawah kepimpinan Mubashar Khokhar, BIBD telah menyaksikan jumlah transaksi digital berkembang sebanyak tiga kali ganda melalui platform BIBD NEXGEN.

BANK PALING KUKUH DI BRUNEI

Bank Islam Brunei Darussalam sekali lagi diiktiraf sebagai Bank Paling Kukuh di Brunei Darussalam pada tahun 2019.

Senarai Bank terkukuh yang dihasilkan oleh The Asian Banker adalah penilaian tahunan prestasi kewangan dan perniagaan bagi industri perbankan komersial di rantau Asia Pasifik, Timur Tengah dan Afrika. Penilaian prestasi kedudukan Bank dilaksanakan di setiap negara berdasarkan kekukuhan, satu penilaian berdasarkan kepercayaan bahawa Bank yang kukuh

menjana keuntungan jangka panjang dari teras perniagaan. Ranking tersebut adalah berdasarkan rekod amat terperinci yang menilai Bank komersial dalam enam bidang prestasi kewangan, iaitu keupayaan mengendalikan permintaan pasaran, pertumbuhan kunci kira-kira, profil risiko, keuntungan, kualiti aset dan kecairan.

BANK PALING SELAMAT DI BRUNEI

BIBD diumumkan sebagai Bank Paling Selamat di Brunei Darussalam oleh Global Finance. BIBD dipilih melalui penilaian terhadap mata wang asing jangka panjang oleh Moody's, Standard & Poor's dan Fitch – dan jumlah aset di antara 1,000 Bank terbesar di seluruh dunia.

Menurut Global Finance, operasi perniagaan dunia saling berkaitan berbanding sebelumnya, dengan perusahaan besar dan kecil memasuki pasaran baharu. Senarai Bank Paling Selamat oleh Global Finance memberikan gambaran pengetahuan dan rangkaian tempatan yang mendalam.

PENSIJILAN ISO9001:2015

Sejajar dengan wawasan Bank untuk menjadi sebuah institusi yang bertanda aras, BIBD telah menerima pensijilan ISO 9001:2015 bagi penyertaan pelanggan-pelanggan runcit dan perkhidmatan pembiayaan peribadi, menjadikan kami satu-satunya Bank di Negara Brunei Darussalam yang dianugerahkan pensijilan tersebut secara konsisten di kesemua cawangan Bank kami.

Pensijilan tersebut memastikan bahawa BIBD dapat mengurangkan sebarang risiko yang mungkin berlaku semasa

membina dan menyelenggara penyampaian perkhidmatan tanpa mengurangkan kualiti, kepelbagaian dalam komunikasi, pematuhan kepada peraturan dan penyesuaian, di samping menyediakan pengalaman perkhidmatan yang tiada tandingan.

Selaras dengan Wawasan Brunei 2035, pensijilan tersebut dapat memacu seterusnya institusi Brunei ke arah pencapaian tanda aras global yang mencerminkan rakyat Brunei yang berpendidikan dan berkemahiran tinggi.

BANK RETAIL TERBAIK DI BRUNEI

BIBD sekali lagi telah diiktiraf sebagai Bank Retail Terbaik di Brunei Darussalam oleh The Asian Banker – peneraju perkhidmatan kewangan, penyelidikan, penanda aras dan penilaian yang terkemuka di rantau. Ia merupakan tahun ketujuh berturut-turut BIBD memenangi dan mengekalkan anugerah berprestij tersebut.

Anugerah terbaharu memantapkan lagi kedudukan BIBD sebagai Bank Islam kedua paling kukuh di Asia Tenggara dan salah sebuah Bank paling kukuh di Asia Pasifik berdasarkan penyataimbangan. Anugerah ini juga mencerminkan komitmen berterusan BIBD dalam mewujudkan pengalaman pelanggan yang unik melalui penyediaan infrastruktur, produk dan perkhidmatan terkemuka.

Menurut Asian Banker, BIBD menerima pujian di atas beberapa pencapaian dan inisiatif termasuk memantapkan kedudukannya sebagai pemimpin perkhidmatan perbankan runcit dan kemasukan kewangan.

Menggalak Budaya Menabung

BIBD ASPIRASI

BIBD Aspirasi pada mulanya diperkenalkan untuk menyokong objektif negara dan AMBD dalam mempromosikan kemahiran pengurusan kewangan yang lebih baik dan menanamkan budaya menabung di kalangan rakyat Negara Brunei Darussalam. Sambutan positif terhadap kempen ini menunjukkan kepada pelanggan bahawa program ini memahami akan kepentingan menabung dan ianya boleh memberikan ganjaran memuaskan dari segi kewangan.

BIBD Aspirasi membentuk sebahagian daripada komitmen BIBD yang bukan sahaja menyokong aspirasi pelanggan kami, tetapi juga kesejahteraan ekonomi negara memandangkan Aspirasi

menawarkan peluang untuk orang awam melabur dalam program ganjaran yang amat hebat.

BIBD telah menyampaikan hadiah utama tahunan berjumlah \$250,000 pada majlis penyampaian hadiah utama yang berlangsung pada bulan November 2019. Sejak BIBD Aspirasi dilancarkan pada September 2018, BIBD telah menganugerahkan hadiah wang tunai berjumlah \$700,000 kepada lebih daripada 100 pemenang. Program pelaburan yang unik ini menggalakkan pelanggan untuk menabung demi masa depan kewangan mereka dengan membolehkan pengurusan wang simpanan menerusi kemudahan aplikasi mudah alih BIBD NEXGEN.

Memupuk Keusahawanan

BIBD CATALYST

Lima (5) usahawan fesyen dan kecantikan tempatan sedang menyertai Kitaran Kedua BIBD Catalyst, salah satu inisiatif Tanggungjawab Sosial Korporat yang menumpukan pada penyediaan program-program pecutan (acceleration) bagi usahawan baharu dan berkembang maju. Baitaal Hijab, Mumtaz Collections, Rozai Hijab, Mukaku Cosmetics dan Mudaser dipilih berdasarkan keupayaan mereka untuk mengesport produk mereka dan akan dilatih oleh FashionValet yang mempunyai rekod perkembangan yang terbukti dalam memasarkan pelbagai jenama tempatan menerusi platform mereka.

Para peserta BIBD Catalyst telah diberikan peluang untuk menjual produk-produk mereka kepada orang ramai semasa FashionValet *pop-up store* pada tahun 2018 dan 2019.

Tujuan program BIBD Catalyst adalah untuk membangunkan Perusahaan Mikro, Kecil dan Sederhana (PMKS) tempatan yang berpotensi tinggi dalam pelbagai sektor industri supaya mereka mampu mengeksport dan memenuhi pasaran di luar Brunei. Peserta BIBD Catalyst juga menyertai Minggu Fesyen Malaysia (MFW) edisi ke enam, sebagai sebahagian daripada kerjasama berterusan di antara BIBD dan Darussalam Enterprise (DARe).

BIBD SEED

Program BIBD SEED, sebuah program khas untuk memperkasa ibu-ibu yang kurang berkemampuan, dengan menanamkan jiwa keusahawanan dan memudahkan perkembangan mereka sebagai usahawan yang mampu berdaya saing, bersemangat dan berjaya dalam pasaran tempatan dan antarabangsa.

Dengan kerjasama Kementerian Hal Ehwal Ugama dan Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan, program BIBD SEED juga berhasrat mewujudkan peluang terutamanya bagi golongan yang kurang bernasib baik, dan menyokong kemajuan mereka untuk menjadi individu berkemahiran tinggi sebagaimana yang diukur berdasarkan piawaian antarabangsa.

BIBD meneruskan sokongan kami untuk peserta-peserta BIBD SEED melalui beberapa acara 'pop-up' dan menyediakan ruang jualan tetap di lobi Kementerian Kewangan dan Ekonomi.

Melabur Dalam Pemimpin Masa Depan

BIBD ALAF

Program Galakan Pembelajaran Sepanjang Hayat (BIBD ALAF) diperkenalkan dengan hasrat untuk mencapai sasaran Wawasan 2035 iaitu dalam memastikan Negara Brunei Darussalam diiktiraf atas taa hidup dan pencapaian rakyat yang berpendidikan serta berkemahiran tinggi.

Program BIBD ALAF memainkan peranan penting dalam memberi kesempatan kepada kanak-kanak dari kalangan keluarga yang kurang berkemampuan untuk mendapat pelajaran dan pembelajaran, sebagai asas perkembangan diri dan pengukur utama pembangunan negara. Selain daripada memberikan perkhidmatan tutoring dan kaunseling, program ALAF kami juga menyediakan keperluan seperti yuran sekolah dan tuisyen, alat tulis, pengangkutan dan makanan.

Seramai enam pelajar BIBD ALAF memperoleh 5 'A' dalam peperiksaan Penilaian Sekolah Rendah (PSR), manakala dua orang pelajar memperoleh 3 'A' Star dalam peperiksaan BC GCE A'Level. Sementara itu, seorang pelajar yang mengambil Sijil Peperiksaan Ugama Brunei (SPUB) juga berjaya memperoleh keputusan cemerlang.

Program BIBD ALAF merupakan manifestasi komitmen kami untuk membantu Negara Brunei Darussalam merealisasikan Wawasan Brunei 2035 dengan memastikan setiap penduduk mampu memperoleh pendidikan yang berkualiti tinggi.

Memberi Balik Kepada Komuniti

SIRAH AMAL

BIBD komited untuk meningkatkan tahap kebajikan golongan-golongan yang kurang bernasib baik dan menyumbang kepada masyarakat melalui pelbagai inisiatif.

Inisiatif Sirah Amal BIBD berhasrat untuk menyokong dan membantu ahli masyarakat yang kurang bernasib baik di kesemua empat daerah di Negara Brunei Darussalam. Kakitangan Bank menyampaikan sumbangan berupa barang-barang keperluan khas kepada keluarga penerima untuk meringankan beban mereka dalam persediaan untuk Ramadan dan Syawal.

MEMBANTU MEREKA YANG MEMERLUKAN

Bagi meningkatkan usaha BIBD dalam menyokong pembangunan dan keperluan pendidikan masyarakat, kami meneruskan inisiatif Tanggungjawab Sosial Korporat melalui penyampaian

sumbangan kepada Sekolah Rendah Nakhoda Abdul Rashid di Kampung Menunggol. Sumbangan tersebut bertujuan untuk membantu para pelajar sekolah rendah dengan menyediakan buku-buku bahasa Inggeris yang berkualiti tinggi. Buku-buku yang diluluskan oleh Kementerian Pendidikan itu menyediakan pelbagai naratif berkualiti dengan subjek dan tajuk yang akan memberi inspirasi kepada pembaca untuk meningkatkan kemahiran membaca dan kefahaman mereka.

Sumbangan ini adalah selaras dengan tunggak-tunggak Tanggungjawab Sosial Korporat BIBD iaitu pendidikan, keusahawanan dan kemasyarakatan. BIBD percaya pendidikan dan pembelajaran adalah penting sebagai teras pembangunan individu dan negara, justeru itu akan berusaha untuk terus meneroka inisiatif-inisiatif yang dapat membawa impak ke atas pembangunan negara.

Berkongsi Keberkatan Kami

BIBD MENYERAH ZAKAT PERNIAGAAN UNTUK TAHUN 2018

BIBD menyerahkan Zakat Perniagaan bagi tahun 2018 berjumlah kira-kira \$2 juta dan Zakat Wang Simpanan Pelanggan untuk tempoh 2018-2019 berjumlah lebih daripada \$680 ribu kepada Majlis Ugama Islam Brunei (MUIB).

Zakat diserahkan oleh Yang Mulia Dato Seri Setia Awang Haji Abdul Aziz bin Orang Kaya Maharaja Lela Haji Yussof, Pengerusi Badan Penasihat Syariah dan Setiausaha Tetap di Kementerian Hal Ehwal Ugama, kepada Yang Berhormat Pehin Udana Khatib Dato Paduka Seri Setia Ustaz Haji Awang Badaruddin bin Pengarah Dato Paduka Haji Awang Othman, Menteri Hal Ehwal Ugama, selaku Presiden MUIB.

Sebagai salah satu daripada lima rukun Islam, bayaran Zakat adalah kaedah menyucikan dan mengagih kekayaan serta membantu mereka yang memerlukan seperti yang ditetapkan oleh Syariah. Demi membantu pelanggan beragama Islam memenuhi kewajipan ini, BIBD telah menyediakan kemudahan

kepada pelanggannya untuk membayar Zakat Wang Simpanan mereka melalui kaunter cawangan BIBD.

MERAIKAN AIDIL ADHA BERSAMA ANGGOTA MASYARAKAT

Sebagai salah satu inisiatif BIBD untuk menjalin hubungan yang lebih baik dengan masyarakat di seluruh negara, BIBD mengadakan acara Ibadah Korban untuk meraikan Hari Raya Aidil Adha pada 14hb Ogos 2020, bertempat di Masjid Al-Ameerah Al-Hajah Maryam di Kampung Jerudong.

Sebanyak tujuh ekor kerbau dikorbankan dan diagih kepada lebih 30 penerima yang terdiri daripada ahli masyarakat yang kurang bernasib baik. Selain itu, BIBD juga menyumbangkan 150 buku Yaasin ke masjid tersebut.

Hadir selaku tetamu kehormat adalah Timbalan Mufti Kerajaan, Yang Mulia Dato Seri Setia Dr Haji Japar bin Haji Mat Dain @ Maidin selaku Naib Pengerusi Badan Penasihat Syariah BIBD.

02
Cras laoreet

BANK ISLAM BRUNEI DARUSSALAM BERHAD DAN ANAK-ANAK SYARIKAT

Penyata Kewangan
Tahun Berakhir 31 Disember 2019

Nombor Pendaftaran: RC00006420

Laporan Lembaga Pengarah.....	1
Penyata Pengarah	4
Laporan Badan Penasihat Syariah.....	5
Laporan Juruaudit Bebas.....	7
Penyata Pendapatan.....	FS1
Penyata Pendapatan Komprehensif.....	FS2
Penyata Kedudukan Kewangan.....	FS3
Penyata Perubahan Ekuiti	FS5
Penyata Perubahan Ekuiti (Sambungan).....	FS6
Penyata Perubahan Ekuiti	FS7
Penyata Perubahan Ekuiti (Sambungan).....	FS8
Penyata Aliran Tunai	FS9
Penyata Aliran Tunai (Sambungan).....	FS10
Nota-nota kepada Penyata Kewangan.....	FS12
1 Aktiviti utama dan maklumat am	FS12
2 Ringkasan dasar-dasar perakaunan penting	FS12
3 Keuntungan daripada pembiayaan, pajakan dan pelaburan	FS39
4 Pendapatan dibayar/akan dibayar kepada penyimpan	FS39
5 Pendapatan bersih yuran dan komisen	FS40
6 Keuntungan/(kerugian) daripada derivatif dan pelaburan	FS40
7 Pendapatan operasi lain	FS41
8 Perbelanjaan kakitangan.....	FS41
9 Perbelanjaan lain	FS42
10 Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan (bersih).....	FS43
11 Peruntukan kemerosotan keatas pelaburan (bersih)	FS43
12 Zakat.....	FS43
13 Perbelanjaan cukai pendapatan	FS44
14 Dividen bagi setiap saham biasa	FS45
15 Pendapatan sesaham	FS45
16 Tunai dan kesetaraan tunai	FS46
17 Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam.....	FS46
18 Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	FS46
19 Sukuk Kerajaan	FS46
20 Pelaburan.....	FS47
21 Aset/(liabiliti) kewangan derivatif.....	FS48
22 Pembiayaan dan pendahuluan	FS49
23 Pajakan kewangan yang belum diterima	FS52
24 Pelaburan dalam anak-anak syarikat	FS53
25 Pelaburan dalam syarikat bersekutu dan usaha sama	FS54
26 Aset lain.....	FS58
27 Hartanah dan peralatan.....	FS59
28 Pelaburan hartanah	FS61

29	Aset/(liabiliti) cukai tertunda.....	FS62
30	Deposit daripada pelanggan	FS64
31	Deposit daripada Bank dan institusi kewangan lain.....	FS64
32	Penempatan daripada Institusi Kewangan lain.....	FS65
33	Liabiliti lain.....	FS65
34	Peruntukan zakat dan peruntukan cukai.....	FS66
35	Modal saham	FS67
36	Rizab berkanun dan rizab-rizab lain.....	FS67
37	Transaksi dengan pihak-pihak yang berkenaan.....	FS69
38	Pengurusan risiko kewangan	FS74
39	Nilai saksama bagi aset dan liabiliti kewangan.....	FS119
40	Pajakan	FS128
41	Aset dan liabiliti bukan semasa	FS130
42	Komitmen.....	FS130
43	Kecukupan modal.....	FS131
44	Liabiliti kontingen	FS132
	Laporan Juruaudit Bebas Asal (<i>Auditors' Report</i>).....	Lampiran 1 - 4

Laporan Lembaga Pengarah

Para Ahli-ahli Lembaga Pengarah dengan sukacitanya membentangkan laporan mereka dengan penyata kewangan Bank Islam Brunei Darussalam Berhad (“Bank”) dan anak-anak syarikatnya (“Kumpulan”) yang telah diaudit bagi tahun berakhir 31 Disember 2019.

Aktiviti Utama

Bank terutamanya terlibat di dalam penyediaan perniagaan perbankan secara Islam seperti yang dibenarkan dibawah Perintah Perbankan Islam, 2008 dan prinsip-prinsip Syariah.

Anak-anak syarikat terutamanya terlibat di dalam penyediaan perbankan pelaburan, sewa beli secara Islam, broker saham, pengurusan aset dan dana, dan perkhidmatan pajakan dan pengurusan.

Tiada perubahan penting dalam kegiatan-kegiatan utama di sepanjang tahun kewangan ini.

Keputusan

	Kumpulan B\$'000	Bank B\$'000
Keuntungan pada tahun ini		
Diagihkan kepada:		
Pemegang ekuiti Bank	<u>155,367</u>	<u>153,810</u>

Dividen

Dividen bagi tahun kewangan yang berakhir 31 Disember 2018 adalah seperti berikut:

	B\$'000
Bagi tahun kewangan yang berakhir pada 31 Disember 2018:	
Dividen terakhir 12.17 sen sesaham biasa dibayar pada 10 Oktober 2019	88,202

Di Mesyuarat Agung Tahunan yang akan datang, dividen terakhir bagi tahun kewangan berakhir 31 Disember 2019 sebanyak 18.38 sen pada jumlah saham biasa sebanyak 724,749,512 berjumlah B\$133,208,960 akan dicadangkan.

Lembaga Pengarah

Ahli-ahli Lembaga Pengarah Bank yang memegang jawatan pada tarikh laporan ini adalah:

Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mohd Amin Liew
bin Abdullah

Dato Paduka Iqbal Ahmad Khan

Junaidi bin Hj Masri

Dr Jan Hendrik van Greuning

Mubashar Khokhar

Majed Nasser Alsubaei

Mozart bin Haji Ibrahim
(Bersara sebagai Pengarah Bersilih
Ganti bagi Junaidi bin Hj Masri berkuat
kuasa pada 19 Mac 2020)

Manfaat Para Pengarah

Tidak ada pengarah yang memegang jawatan pada akhir tahun kewangan dan tidak juga pada sepanjang tahun itu wujud sebarang perundingan yang mana Bank sebagai pihak dan pengarah mungkin beroleh manfaat dengan cara perolehan saham dari Bank atau badan korporat lain.

Sejak daripada penghujung tahun kewangan sebelumnya, tidak ada para pengarah yang menerima atau layak menerima manfaat (selain daripada manfaat yang termasuk di dalam jumlah pendapatan yang diterima atau yang akan diterima oleh pengarah-pengarah, atau gaji tetap yang diterima sebagai kakitangan tetap Bank seperti yang dinyatakan di Nota 37 Penyata Kewangan) secara kontrak oleh Bank atau syarikat yang berkaitan dengan mana-mana pengarah atau firma dimana pengarah tersebut menjadi ahli, atau syarikat yang mana pengarah tersebut ada kepentingan kewangan yang ketara.

Kepentingan Pengarah

Ahli-ahli Lembaga Pengarah berikut adalah pemegang jawatan Pengarah pada akhir tahun kewangan, menurut daftar yang dikehendaki disimpan di bawah Seksyen 95, Akta Syarikat Syarikat, Bab 39, dan berkepentingan di dalam saham-saham Bank yang dinyatakan di bawah:-

**Nilai saham biasa pada
B\$0.70 sesaham**

Pada permulaan tahun/Tarikh lantikan	Pada Penghujung tahun
---	--------------------------------------

Nama-nama pengarah

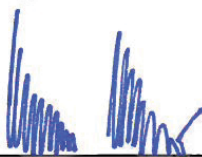
Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah	2	2
Dato Paduka Iqbal Ahmad Khan	1	1
Junaidi bin Hj Masri	1	1
Mubashar Khokhar	1	1

Selain daripada yang telah dinyatakan, tidak ada pengarah yang memegang jawatan pada akhir tahun kewangan mempunyai kepentingan di dalam saham Bank atau syarikat-syarikat yang berkaitan sepanjang tahun kewangan.

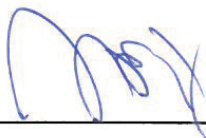
Ditandatangani bagi pihak Lembaga Pengarah menurut resolusi Pengarah bertarikh 19 Mac 2020

Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah
Pengerusi

Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan

Junaidi bin Hj Masri
Pengarah

Brunei Darussalam

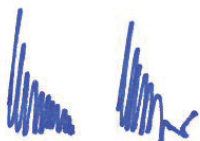
Penyata Pengarah

Pada pendapat pengarah-pengarah, penyata kewangan dari mukasurat FS1 hingga FS132 adalah disediakan menurut Perintah Akta Syarikat-Syarikat Brunei Darussalam, Penggal 39 (“Akta”), Perintah Perbankan Islam, 2008 (“Perintah”) dan Piawaian Pelaporan Kewangan Antarabangsa (*International Financial Reporting Standards – IFRS*) untuk memberi gambaran yang benar dan saksama mengenai kedudukan fungsi Kumpulan dan Bank pada 31 Disember 2019 dan prestasi kewangan dan aliran tunai pada tahun kewangan berakhir 31 Disember 2019.

Ditandatangani bagi pihak Lembaga Pengarah menurut resolusi Pengarah bertarikh 19 Mac 2020:

Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah
Pengerusi

Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan

Junaidi bin Hj Masri
Pengarah

Brunei Darussalam

Laporan Badan Penasihat Syariah

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

Kepada Pemegang Saham Bank Islam Brunei Darussalam Berhad

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

Bagi memenuhi keperluan terma-terma perlantikan dan juga di bawah bidangkuasa kami sebagai Ahli Badan Penasihat Syariah Bank Islam Brunei Darussalam Berhad, sukacita kami melaporkan seperti berikut:

- a) Kami telah menyemak prinsip-prinsip kontrak yang digariskan di dalam akad perjanjian yang berkaitan dengan transaksi serta aplikasi prinsip-prinsip tersebut di dalam produk dan perkhidmatan yang telah diperkenalkan oleh Bank Islam Brunei Darussalam Berhad (“Bank”) dan kumpulan syarikat-syarikatnya (“Kumpulan”) sepanjang tahun kewangan berakhir 31hb Disember 2019 untuk memastikan ianya selaras dengan peraturan dan prinsip Syariah.
- b) Bagi memastikan Bank dan Kumpulan telah mematuhi peraturan dan prinsip-prinsip Syariah serta ketetapan yang telah kami berikan, kami juga telah menjalankan fungsi pengawasan kami melalui pelaksanaan fungsi semakan dan audit Syariah yang dijalankan oleh Bahagian Syariah dan Audit Dalaman.
- c) Kami telah menilai kerja-kerja yang dilakukan oleh Bahagian Syariah dan Audit Syariah serta keberkesannya di dalam melaksanakan Rangka Kerja Tadbir Urus Syariah termasuk pelaksanaan semakan dan penelitian Syariah sebelum dan sesudah berdasarkan kepada ujian terhadap transaksi perniagaan, dokumentasi berkaitan dan prosedur yang digunakan dan/atau dimasuki oleh Bank.
- d) Pihak Pengurusan Bank dan Kumpulan bertanggungjawab untuk memastikan operasi perniagaan yang dijalankan adalah selaras dengan peraturan dan prinsip Syariah. Adalah menjadi tanggungjawab kami untuk memberikan pandangan secara bebas berdasarkan penilaian kami terhadap operasi perniagaan Bank dan Kumpulan ini dan selanjutnya melaporkan kepada awda.
- e) Kami telah mendapatkan segala maklumat serta penerangan sewajarnya yang kami rasakan perlu untuk diberikan bukti yang mencukupi kepada kami, bagi membolehkan kami membuat pertimbangan dan memberikan jaminan yang munasabah bahawa pihak Bank dan Kumpulan tidak melanggar mana-mana peraturan dan prinsip Syariah dalam semua transaksi perniagaannya sebagaimana yang telah diadapakan kepada kami.

Oleh yang demikian, kami, Badan Penasihat Syariah Bank Islam Brunei Darussalam Berhad dengan ini berpandangan dan mengesahkan bahawa:

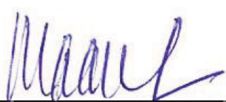
- a. Produk dan perkhidmatan, akad perjanjian serta transaksi urusan yang dilakukan oleh Bank dan Kumpulan sepanjang tahun kewangan berakhir 31hb Disember 2019 sebagaimana yang telah kami semak adalah patuh Syarak;
- b. Keuntungan yang diperuntukkan dan kerugian yang ditanggung berhubung dengan akaun-akaun pelaburan adalah selaras dengan asas ketetapan yang diluluskan oleh kami, sejajar dengan Hukum Syarak.
- c. Bagi memenuhi pematuan Syarak, pendapatan tercemar yang diperolehi daripada sumber atau cara yang tidak memenuhi keperluan Syarak telah diasingkan dan ditetapkan untuk disalurkan kepada manfaat Maslahat Umum; dan
- d. Zakat perniagaan Bank dan Kumpulan adalah selaras dengan kaedah pengiraan zakat sebagaimana yang telah diluluskan oleh Badan ini.

Pandangan ini diberikan adalah berdasarkan apa yang telah disampaikan oleh pihak pengurusan Bank kepada kami.

Kami berdoa semoga Allah Subhanahu Wa Ta'ala mengurniakan inayahNya dalam melaksanakan hukum Perbankan Islam dan terhindar daripada melakukan perkara yang ditegah olehNya. Kami juga memohon semoga Allah Subhanahu Wa Ta'ala mengurniakan taufik dan hidayahNya kepada kami dalam melakukan kerja-kerja yang mulia ini serta memperolehi kejayaan dan keampunan di dunia dan di akhirat.

والله ولي التوفيق

Ditandatangani bagi pihak Badan Penasihat Syariah berdasarkan kepada resolusi Ahli Badan,

Dato Seri Setia Dr Haji Maznan bin Haji Yusof
Pengerusi

Brunei Darussalam
19 Mac 2020

KPMG LLP
16 Raffles Quay #22-00
Hong Leong Building
Singapore 048581

Telephone +65 6213 3388
Fax +65 6225 0984
Internet kpmg.com.sg

Laporan Juruaudit Bebas

Kepada Ahli-Ahli Bank Islam Brunei Darussalam Berhad dan Anak-Anak Syarikat

Laporan atas penggabungan penyata kewangan yang diaudit

Pendapat

Kami telah mengaudit penggabungan penyata kewangan Bank Islam Brunei Darussalam Berhad (“Bank”) dan anak-anak syarikatnya (“Kumpulan”), yang terdiri dari penyata kedudukan kewangan Kumpulan dan Bank pada 31 Disember 2019, penyata pendapatan, penyata pendapatan komprehensif, penyata bagi perubahan ekuiti dan aliran wang tunai Kumpulan dan Bank bagi tahun berakhir, dan nota-nota penyata kewangan, merangkumi dasar perakaunan penting dan maklumat penjelasan yang lain seperti yang dilampirkan pada mukasurat FS1 hingga FS132.

Pada pendapat kami, penggabungan penyata kewangan adalah disediakan menurut peruntukan Akta Syarikat-Syarikat Negara Brunei Darussalam, Penggal 39 (“Akta”), Perintah Perbankan Islam, 2008 (“Perintah”) dan Piawaian Pelaporan Kewangan Antarabangsa (*International Financial Reporting Standards – “IFRS”*), dalam memberikan pandangan yang benar dan saksama pada kedudukan kewangan Kumpulan dan Bank pada 31 Disember 2019, dan prestasi kewangan, perubahan ekuiti dan wang tunai bagi Kumpulan dan Bank bagi tahun berakhir pada tarikh tersebut.

Asas pendapat

Kami telah melaksanakan audit kami mengikut Piawaian Pengauditan Antarabangsa (*International Standards on Auditing – “ISAs”*). Tanggungjawab kami dibawah piawaian tersebut adalah dihuraikan secara lanjut di dalam laporan kami dibawah seksyen ‘*Tanggungjawab Juruaudit bagi pengauditan penggabungan penyata kewangan*’. Kami adalah bebas daripada Kumpulan dan Bank, menurut Lembaga Piawaian Etika Antarabangsa bagi Kod Etika Akauntan bagi Akauntan Profesional (*International Ethics Standards Board of Accountants Code of Ethics for Professional Accountants – “IESBA Code”*) berserta dengan keperluan etika yang berkaitan dengan pengauditan penggabungan penyata kewangan di Brunei Darussalam, dan kami telah melaksanakan tanggungjawab etika yang lain menurut keperluan tersebut dan *Kod IESBA*. Kami percaya bahawa bukti audit yang kami perolehi adalah mencukupi dan bersesuaian bagi menyediakan asas untuk pendapat kami.

Maklumat lain

Pihak pengurusan dan para pengarah adalah bertanggungjawab bagi maklumat lain. Maklumat lain adalah terdiri daripada Laporan Lembaga Pengarah, Kenyataan Pengarah dan Laporan Badan Penasihat Syariah tetapi tidak termasuk penggabungan penyata kewangan dan laporan juruaudit berkaitan dengannya, yang kami perolehi sebelum tarikh laporan juruaudit ini, dan Visi, Misi dan Nilai, Pandangan Pengurusan, Mengenai Kami, Tadbir urus Korporat, Ulasan Perniagaan, Sokongan Perniagaan dan Pencapaian Korporat (“Laporan”) yang dijangka akan diberikan kepada kami selepas tarikh tersebut.

Pendapat kami mengenai penggabungan penyata kewangan tidak merangkumi maklumat yang lain dan kami tidak menyatakan sebarang bentuk jaminan mengenai kesimpulan daripada maklumat tersebut.

Sehubungan dengan pengauditan kami terhadap penggabungan penyata kewangan, tanggungjawab kami adalah untuk membaca maklumat lain yang dikenalpasti di atas dan, dengan berbuat demikian, mempertimbangkan sama ada maklumat lain itu tidak konsisten dengan penggabungan penyata kewangan atau pengetahuan kami yang diperolehi semasa audit, atau melainkan kenyataan penting yang salah nyata.

Sekiranya, berdasarkan kerja yang telah kami lakukan pada maklumat lain yang kami perolehi sebelum Tarikh laporan juruaudit ini, kami menyimpulkan bahawa ini merupakan kenyataan penting salah nyata ketara maklumat lain ini, kami adalah dikehendaki melaporkan fakta tersebut. Kami tidak mempunyai apa-apa untuk melaporkan dalam hal ini.

Apabila kami membaca Laporan, sekiranya kami mendapati kenyataan penting yang salah nyata di dalam laporan ini, kami adalah dikehendaki menyampaikan perkara tersebut kepada mereka yang dipertanggungjawabkan dengan urus tadbir dan mengambil tindakan yang sewajarnya mengikut *ISAs*.

Tanggungjawab pengurusan dan para pengarah terhadap penggabungan penyata kewangan

Pengurusan dan para pengarah adalah bertanggungjawab terhadap penyediaan dan pembentangan saksama bagi penggabungan penyata kewangan menurut peruntukan-peruntukan Akta, Perintah dan *IFRS*, dan kawalan dalaman seperti yang dianggap perlu oleh pengurusan dan pengarah bagi penyediaan penggabungan penyata kewangan ini adalah bebas daripada salah nyata penting, samada disebabkan pemalsuan atau kesilapan.

Dalam penyediaan penggabungan penyata kewangan, pengurusan dan para pengarah adalah bertanggungjawab dalam menilai keupayaan Kumpulan dan Bank untuk menjalankan operasi perniagaan secara berterusan, mendedahkan, yang berkaitan, perkara-perkara mengenai dengan operasi berterusan dan menggunakan kaedah operasi berterusan sebagai asas perakauanan melainkan pihak pengurusan dan para pengarah bercadang untuk membubarkan Kumpulan atau memberhentikan operasi, atau tiada mempunyai pilihan lain yang wajar selain berbuat demikian.

Para pengarah adalah bertanggungjawab dalam mengawasi proses laporan kewangan bagi Kumpulan dan Bank.

Tanggungjawab Juruaudit bagi pengauditan penggabungan penyata kewangan

Objektif kami adalah untuk mendapatkan jaminan munasabah sama ada penggabungan penyata kewangan secara keseluruhan adalah bebas dari kenyataan penting yang salah nyata, sama ada disebabkan oleh pemalsuan atau kesilapan, dan untuk menyediakan laporan juruaudit yang mengandungi pendapat kami. Jaminan yang sewajarnya adalah jaminan pada tahap yang tinggi, tetapi bukan satu jaminan bahawa audit yang dijalankan mengikut *ISAs* akan sentiasa mengesan kenyataan penting yang salah nyata apabila ia ada. Kenyataan yang salah nyata boleh berlaku daripada pemalsuan atau kesilapan dan adalah dianggap penting jika, secara individu ataupun agregat, ianya dijangka akan mempengaruhi keputusan ekonomi para pengguna yang diambil berdasarkan penggabungan penyata kewangan ini.

Sebagai sebahagian daripada audit sejajar dengan *ISAs*, kami mengamalkan keputusan profesional dan mengekalkan keraguan profesional sepanjang audit. Kami juga:

- Menenal pasti dan menilai risiko kenyataan penting yang salah nyata pada penggabungan penyata kewangan, sama ada disebabkan oleh pemalsuan atau kesilapan, merangka dan melaksanakan prosedur audit yang bersesuaian kepada risiko-risiko berkenaan, dan memperolehi bukti audit yang mencukupi dan sesuai untuk memberikan asas yang munasabah bagi pendapat kami. Risiko bagi tidak mengesan kenyataan penting yang salah nyata akibat dari penipuan adalah lebih tinggi daripada satu kesilapan, disebabkan penyelewengan yang mungkin melibatkan pakatan sulit, pemalsuan, pengecualian dengan sengaja, gambaran salah, atau pembatalan kawalan dalaman.
- Memperoleh pemahaman mengenai kawalan dalaman yang berkaitan dengan audit bagi tujuan merangka prosedur audit yang bersesuaian tetapi bukan bertujuan untuk menyatakan pendapat mengenai keberkesanan kawalan dalaman Kumpulan dan Bank.
- Menilai kesesuaian dasar perakaunan yang digunakan dan kemunasabahan anggaran perakaunan dan pendedahan yang berkaitan dibuat oleh pihak pengurusan dan para pengarah.
- Membuat kesimpulan akan kesesuaian penggunaan operasi berterusan asas perakaunan oleh pihak pengurusan dan para pengarah dan, berdasarkan bukti audit yang diperolehi, sama ada timbulnya ketidakpastian yang penting mengenai peristiwa-peristiwa atau syarat-syarat yang boleh menimbulkan keraguan penting ke atas keupayaan Kumpulan dan Bank untuk meneruskan operasi secara berterusan. Jika kami membuat kesimpulan bahawa adanya ketidakpastian yang penting, kami dikehendaki untuk melaporkan dalam laporan juruaudit kami mengenai pendedahan yang berkaitan dalam penggabungan penyata kewangan atau, jika pendedahan tersebut tidak mencukupi, kami dikehendaki untuk mengubah pendapat kami. Kesimpulan kami adalah berdasarkan kepada bukti audit yang diperolehi sehingga tarikh laporan juruaudit kami. Walau bagaimanapun, peristiwa atau syarat-syarat masa hadapan boleh menyebabkan Kumpulan dan Bank untuk berhenti meneruskan sebagai satu operasi berterusan.
- Menilai keseluruhan pembentangan, struktur dan kandungan penggabungan penyata kewangan, termasuk pendedahan, dan sama ada penggabungan penyata kewangan berdasarkan transaksi-transaksi dan peristiwa adalah mencapai penyampaian saksama.
- Mendapatkan bukti audit yang mencukupi mengenai maklumat kewangan bagi entiti atau aktiviti-aktiviti Kumpulan dan Bank untuk menyatakan pendapat mengenai penyatuan penyata kewangan. Kami bertanggungjawab bagi arahan, penyeliaan dan prestasi audit Kumpulan dan Bank. Kami tetap bertanggungjawab sepenuhnya atas pandangan audit kami.

Kami menyampaikan kepada para pengarah mengenai, antara lain-lain hal, skop yang telah dirancang dan penetapan masa audit dan penemuan penting semasa audit, termasuk sebarang kekurangan penting dalam kawalan dalaman yang kami kenal pasti sepanjang pengauditan dijalankan.

KPMG LLP

Akauntan Awam Singapura dan
Akauntan Bertauliah Singapura

David Jason Waller

Akauntan Awam Brunei Darussalam

Singapura

19 Mac 2020

Nota: Sila rujuk <i>Auditors' Report</i> asal pada Lampiran 01-04

Penyata Pendapatan
Pada tahun berakhir 31 Disember 2019

	Nota	Kumpulan		Bank	
		2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Pendapatan daripada pembiayaan, pelaburan dan pajakan	3	364,919	354,229	318,120	304,841
Pendapatan dibayar/akan dibayar kepada penyimpan	4	(69,693)	(60,071)	(66,339)	(57,213)
Margin keuntungan bersih		295,226	294,158	251,781	247,628
Pendapatan yuran dan komisen	5	38,524	34,728	37,897	34,020
Perbelanjaan yuran dan komisen	5	(7,358)	(6,221)	(7,358)	(6,221)
Pendapatan bersih yuran dan komisen		31,166	28,507	30,539	27,799
Keuntungan /(Kerugian) daripada derivatif dan pelaburan	6	14,480	(108,961)	14,480	(108,961)
Pertukaran matawang asing bersih (rugi)/untung	6	(21,771)	85,247	(21,771)	85,247
Pendapatan operasi lain	7	23,809	26,904	49,679	46,477
Jumlah pendapatan		342,910	325,855	324,708	298,190
Ditolak:					
Perbelanjaan kakitangan	8	(74,070)	(65,012)	(66,950)	(57,614)
Perbelanjaan lain	9	(61,319)	(65,294)	(58,859)	(59,606)
Jumlah perbelanjaan operasi		(135,389)	(130,306)	(125,809)	(117,220)
Keuntungan operasi sebelum elaun		207,521	195,549	198,899	180,970
Ditolak:					
Elaun bersih bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan	10	(14,435)	(14,029)	(12,872)	(11,162)
Elaun bagi kemerosotan pembayaran yang belum diterima		327	(413)	38	(413)
Elaun bersih bagi kemerosotan pelaburan		317	(167)	685	(640)
Keuntungan operasi		193,730	180,940	186,750	168,755
Bahagian keuntungan syarikat bersekutu dan usaha sama	25	1,819	4,803	—	—
Keuntungan sebelum zakat dan cukai		195,549	185,743	186,750	168,755
Ditolak:					
Zakat	12	(3,112)	(2,927)	(3,112)	(2,927)
Cukai	13	(37,070)	(34,913)	(29,828)	(26,093)
Jumlah perbelanjaan zakat dan cukai		(40,182)	(37,840)	(32,940)	(29,020)
Keuntungan bagi tahun kewangan		155,367	147,903	153,810	139,735
Keuntungan bagi tahun kewangan diagihkan kepada:					
Pemegang saham Bank		155,367	146,328	153,810	139,735
Kepentingan tidak dikawal		—	1,575	—	—
Keuntungan bagi tahun kewangan		155,367	147,903	153,810	139,735
Pendapatan sesaham					
Pendapatan asas bagi setiap saham (B\$)	15	0.21	0.20		
Pendapatan yang dicairkan bagi setiap saham (B\$)	15	0.21	0.20		

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

**Penyata Pendapatan Komprehensif
Pada tahun berakhir 31 Disember 2019**

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Keuntungan bagi tahun kewangan	155,367	147,903	153,810	139,735
Pendapatan komprehensif lain:				
<i>Perkara yang atau mungkin dikelaskan semula kepada keuntungan atau kerugian</i>				
Rizab nilai saksama:				
- Perubahan bersih nilai saksama	11,706	(6,774)	11,750	(6,819)
- Jumlah bersih yang dipindahkan pada untung atau rugi	(925)	(11)	(925)	(11)
Bahagian daripada pendapatan komprehensif lain syarikat bersekutu	2,925	1,369	—	—
Cukai pada pendapatan komprehensif	(2,087)	709	(2,087)	709
Pendapatan komprehensif lain bagi tahun kewangan, bersih cukai	11,619	(4,707)	8,738	(6,121)
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun kewangan	166,986	143,196	162,548	133,614
Diagihkan kepada:				
Pemegang saham Bank	166,986	141,621	162,548	133,614
Kepentingan tidak dikawal	—	1,575	—	—
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun kewangan	166,986	143,196	162,548	133,614

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

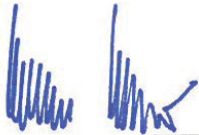
**Penyata Kedudukan Kewangan
Pada 31 Disember 2019**

		Kumpulan		Bank	
	Nota	2019 BS'000	2018 BS'000	2019 BS'000	2018 BS'000
Aset					
Tunai dan kesetaraan tunai	16	3,732,366	2,497,449	3,731,579	2,503,325
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	17	435,026	445,202	400,380	407,452
Penempatan, pembiayaan dan pendahuluan kepada bank	18	1,129,582	2,015,303	1,522,236	2,377,589
Sukuk Kerajaan	19	9,897	20,414	9,897	20,414
Pelaburan	20	1,048,863	1,182,348	1,048,863	1,182,348
Aset kewangan derivatif	21	42,505	27,831	42,505	27,831
Pembiayaan dan pendahuluan	22	3,997,148	3,682,451	3,290,992	2,974,352
Pajakan kewangan yang belum diterima	23	12,615	12,620	12,615	12,620
Pelaburan dalam anak syarikat	24	—	—	32,844	27,489
Pelaburan dalam syarikat bersekutu dan usaha sama	25	43,194	38,858	22,358	22,358
Aset lain	26	101,763	41,113	127,122	70,227
Hartanah dan peralatan	27	98,023	65,454	83,466	49,394
Pelaburan Hartanah	28	24,038	24,630	24,038	24,630
Aset cukai tertunda	29	5,653	7,951	5,100	8,034
Jumlah aset		10,680,673	10,061,624	10,353,995	9,708,063
Liabiliti dan ekuiti					
Deposit daripada pelanggan	30	8,451,495	7,621,133	8,352,247	7,512,448
Deposit daripada bank dan institusi kewangan lain	31	537,389	551,523	438,411	424,413
Penempatan daripada institusi kewangan lain	32	121,469	498,875	121,469	498,875
Liabiliti kewangan derivatif	21	13,125	14,411	13,125	14,411
Liabiliti lain	33	214,620	117,753	200,193	109,245
Zakat	34	3,253	3,566	3,253	3,566
Peruntukan cukai	34	76,125	69,939	62,034	56,188
Jumlah liabiliti		9,417,476	8,877,200	9,190,732	8,619,146
Ekuiti					
Modal Saham	35	507,325	507,325	507,325	507,325
Dana rizab berkanun	36	555,475	534,433	513,627	493,429
Rizab-rizab lain	36	200,397	142,666	142,311	88,163
Jumlah ekuiti yang diagihkan kepada pemegang ekuiti Bank		1,263,197	1,184,424	1,163,263	1,088,917
Kepentingan tidak dikawal		—	—	—	—
Jumlah ekuiti		1,263,197	1,184,424	1,163,263	1,088,917
Jumlah liabiliti dan ekuiti		10,680,673	10,061,624	10,353,995	9,708,063

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Pengesahan

Saya mengesahkan bahawa penyata kewangan seperti yang dinyatakan di atas memberikan pandangan yang benar dan saksama mengenai kedudukan kewangan pada 31 Disember 2019 dan prestasi kewangan bagi tahun berakhir 31 Disember 2019.

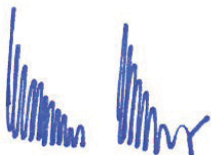

Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan

Penyata kewangan telah diluluskan oleh Lembaga Pengarah dan ditandatangani bagi pihak Lembaga Pengarah.

Dato Seri Setia Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah
Pengerusi

Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan

Junaidi bin Hj Masri
Pengarah

Brunei Darussalam
19 Mac 2020

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

**Penyata Perubahan Ekuiti
Pada tahun berakhir 31 Disember 2019**

		----- Rizab-rizab lain-----						
		Rizab		Rizab		Rizab		Jumlah ekuiti B\$'000
	Nota	Modal saham B\$'000	Dana rizab berkanun B\$'000	Rizab nilai saksama B\$'000	terjamahan matawang asing B\$'000	Pendapatan yang ditahan B\$'000	Jumlah dana pemegang saham B\$'000	Kepentingan tidak dikawal B\$'000
Kumpulan								
Pada 31 Disember 2018		507,325	534,433	369	(30)	142,327	1,184,424	—
Keuntungan bagi tahun kewangan		—	—	—	—	155,367	155,367	—
Pendapatan komprehensif lain		—	—	11,619	—	—	11,619	—
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun kewangan		—	—	11,619	—	155,367	166,986	—
Pemindahan kepada rizab berkanun Pergerakan Matawang Asing	36	—	21,042	—	—	(21,042)	—	—
		—	—	—	(11)	—	(11)	—
Transaksi dengan pemilik-pemilik Bank								
Sumbangan dan pembahagian								
Dividen dibayar kepada saham biasa	14	—	—	—	—	(88,202)	(88,202)	—
Jumlah sumbangan dan pembahagian		—	—	—	—	(88,202)	(88,202)	—
Pada 31 Disember 2019		507,325	555,475	11,988	(41)	188,450	1,263,197	—

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Penyata Perubahan Ekuiti (Sambungan)

----- Rizab-rizab lain -----									
Nota	Modal saham B\$'000	Dana rizab berkanun B\$'000	Rizab nilai saksama B\$'000	Rizab terjamahan matawang asing B\$'000		Pendapatan yang ditahan yang B\$'000	Jumlah dana pemegang saham B\$'000	Kepentingan tidak dikawal B\$'000	Jumlah ekuiti B\$'000
Kumpulan									
Pada 31 Disember 2017	507,325	497,499	2,406	(18)	(18)	82,195	1,089,407	21,176	1,110,583
Pelarasan bagi penggunaan awal IFRS 9	—	—	2,670	—	—	(11,183)	(8,513)	—	(8,513)
Penyataan semula baki pada 1 Januari 2018	507,325	497,499	5,076	(18)	(18)	71,012	1,080,894	21,176	1,102,070
Keuntungan bagi tahun kewangan	—	—	—	—	—	146,328	146,328	1,575	147,903
Pendapatan komprehensif lain	—	—	(4,707)	—	—	—	(4,707)	—	(4,707)
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun kewangan	—	—	(4,707)	—	—	146,328	141,621	1,575	143,196
36	—	36,934	—	—	—	(36,934)	—	—	—
Pergerakan Matawang Asing	—	—	—	(12)	(12)	—	(12)	—	(12)
Transaksi dengan pemilik-pemilik Bank									
Perubahan dalam kepentingan pemilik syarikat subsidiari									
Pelupusan kepentingan dalam anak syarikat									
	—	—	—	—	—	(1,298)	(1,298)	(22,751)	(24,049)
Sumbangan dan pembahagian									
14	—	—	—	—	—	(36,781)	(36,781)	—	(36,781)
Dividen dibayar kepada saham biasa									
Jumlah sumbangan dan pembahagian									
	—	—	—	—	—	(36,781)	(36,781)	—	(36,781)
Pada 31 Disember 2018	507,325	534,433	369	(30)	(30)	142,327	1,184,424	—	1,184,424

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

**Penyata Perubahan Ekuiti
Pada tahun berakhir 31 Disember 2019**

Bank	Nota	Modal saham B\$'000	Rizab berkanun B\$'000	----- Rizab-rizab lain -----			Jumlah B\$'000
				Rizab nilai saksama B\$'000	Pendapatan yang ditahan B\$'000		
Pada 31 Disember 2018		507,325	493,429	(3,119)	91,282	1,088,917	
Keuntungan bagi tahun kewangan		—	—	—	153,810	153,810	
Pendapatan komprehensif lain		—	—	8,738	—	8,738	
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun kewangan		—	—	8,738	153,810	162,548	
Pemindahan kepada dana rizab berkanun	36	—	20,198	—	(20,198)	—	
Transaksi dengan pemilik-pemilik Bank							
Sumbangan dan pembahagian							
Dividen dibayar kepada saham biasa	14	—	—	—	(88,202)	(88,202)	
Jumlah sumbangan dan pembahagian		—	—	—	(88,202)	(88,202)	
Pada 31 Disember 2019		507,325	513,627	5,619	136,692	1,163,263	

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Penyata Perubahan Ekuiti (Sambungan)

		----- Rizab-rizab lain -----					
	Nota	Modal saham	Rizab berkanun	Rizab nilai saksama	Pendapatan yang ditahan	Jumlah	
Bank		B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	
Pada 31 Disember 2017		507,325	458,495	377	37,504	1,003,701	
Pelarasan bagi penggunaan awal IFRS 9		–	–	2,625	(14,242)	(11,617)	
Penyataan semula baki pada 1 Januari 2018		507,325	458,495	3,002	23,262	992,084	
Keuntungan bagi tahun kewangan		–	–	–	139,735	139,735	
Pendapatan komprehensif lain		–	–	(6,121)	–	(6,121)	
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun kewangan		–	–	(6,121)	139,735	133,614	
Pemindahan kepada dana rizab berkanun	36	–	34,934	–	(34,934)	–	
Transaksi dengan pemilik-pemilik Bank Sumbangan dan pembahagian							
Dividen dibayar kepada saham biasa	14	–	–	–	(36,781)	(36,781)	
Jumlah sumbangan dan pembahagian		–	–	–	(36,781)	(36,781)	
Pada 31 Disember 2018		507,325	493,429	(3,119)	91,282	1,088,917	

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Penyata Aliran Tunai
Pada tahun berakhir 31 Disember 2019

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Aliran wang tunai daripada aktiviti operasi				
Keuntungan sebelum zakat dan cukai	195,549	185,743	186,750	168,755
Pelarasan bagi:				
Pendapatan dividen dari anak syarikat	—	—	(27,040)	(30,000)
Pendapatan dividen dari syarikat bersekutu	—	—	(409)	—
Elaun bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan	14,435	14,029	12,872	11,162
Elaun bagi kemerosotan pembayaran yang belum diterima	(327)	413	(38)	413
Perubahan nilai saksama bagi derivatif dan pelaburan	7,290	23,714	7,290	23,714
Susut nilai bagi hartanah dan peralatan dan pelaburan hartanah	19,567	17,754	16,332	13,650
Elaun bagi kemerosotan pelaburan, bersih	(317)	167	(685)	640
Kerugian atas hapuskira hartanah pelaburan	682	81	—	—
Bahagian keuntungan bagi syarikat bersekutu dan usaha sama	(1,819)	(4,803)	—	—
	235,060	237,098	195,072	188,334
Perubahan dalam:				
Deposit dari pelanggan	836,407	96,799	845,844	79,734
Deposit dari bank-bank dan institusi kewangan lain	(14,134)	30,090	13,998	30,305
Liabiliti lain	57,970	4,856	53,150	9,024
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	10,176	11,731	7,072	12,461
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan pada bank	878,353	(44,850)	848,353	(232,850)
Sukuk Kerajaan	10,520	(4,218)	10,520	(4,218)
Pelaburan	144,365	(16,143)	144,365	(16,188)
Penempatan daripada institusi kewangan lain	(377,406)	258,159	(377,406)	258,159
Pembiayaan dan pendahuluan	(331,998)	(398,485)	(332,378)	(360,060)
Aset lain	(62,959)	(8,620)	(59,183)	(38,549)
	1,386,354	166,417	1,349,407	(73,848)
Zakat yang dibayar	(3,425)	(2,192)	(3,425)	(2,192)
Cukai yang dibayar	(30,295)	(13,235)	(22,759)	(5,612)
Jumlah wang tunai bersih dari/ (digunakan dalam) aktiviti operasi	1,352,634	150,990	1,323,223	(81,652)

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Penyata Aliran Tunai (Sambungan)
Pada tahun berakhir 31 Disember 2019

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Aliran wang tunai daripada aktiviti pelaburan				
Pembelian hartanah dan peralatan	(8,160)	(26,116)	(7,092)	(11,348)
Pembelian pelaburan hartanah	(715)	(47)	(715)	(47)
Pelaburan dalam anak syarikat	–	–	(5,644)	(2,963)
Pendapatan dividen daripada anak syarikat	–	–	27,040	30,000
Pendapatan dividen daripada syarikat bersekutu	409	–	409	–
Kehilangan kawalan ke atas anak-anak syarikat	–	(5,663)	–	–
Wang tunai bersih yang (digunakan dalam)/dari aktiviti pelaburan	(8,466)	(31,826)	13,998	15,642
Aliran wang tunai daripada aktiviti pembiayaan				
Dividen yang dibayar	(88,202)	(36,781)	(88,202)	(36,781)
Bayaran daripada libiliti pajakan	(2,249)	–	(1,965)	–
Wang tunai bersih yang digunakan dalam aktiviti pembiayaan	(90,451)	(36,781)	(90,167)	(36,781)
Perubahan bersih pada tunai dan kesetaraan tunai	1,253,717	82,383	1,247,054	(102,791)
Tunai dan kesetaraan tunai pada 1 Januari	2,497,449	2,419,360	2,503,325	2,610,380
Kesan daripada turun naik pertukaran matawang pada tunai dan kesetaraan tunai	(18,800)	(4,294)	(18,800)	(4,264)
Tunai dan kesetaraan tunai pada 31 Disember	3,732,366	2,497,449	3,731,579	2,503,325

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Penyata mengikut Seksyen 125 Akta Syarikat-Syarikat Negara Brunei Darussalam

Gabungan keuntungan bagi tahun kewangan berakhir 31 Disember 2019 seperti yang dinyatakan di dalam gabungan penyata kewangan Bank, termasuk perkongsian untung/(rugi) dari anak-anak syarikat berikut, bagi tahun kewangan berakhir 31 Disember 2019:

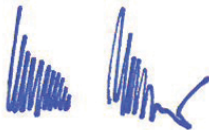
- (a) BIBD At-Tamwil Bhd
- (b) BIBD Securities Sdn Bhd
- (c) BIBD Management & Services Bhd
- (d) IBB Capital Asset Management Sdn Bhd
- (e) IBB Transport Sdn Bhd
- (f) Saujana Sdn Bhd
- (g) Better Sdn Bhd
- (h) BIBD Middle East Limited

Pada tahun ini, tiada peruntukan bagi sebarang kerugian telah dibuat untuk pelaburan Bank di salah satu anak-anak syarikat. Keuntungan atau (kerugian) bagi anak-anak syarikat telah diambil kira oleh Lembaga Pengarah Bank dalam pengiraan keuntungan Kumpulan seperti yang dinyatakan di dalam penyata kewangan.

Bagi pihak Lembaga Pengarah

Dato Seri Paduka Dr Awang Haji Mohd Amin Liew bin Abdullah
Pengerusi

Mubashar Khokhar
Pengarah Urusan

Junaidi bin Hj Masri
Pengarah

Brunei Darussalam
19 Mac 2020

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

Nota-nota kepada Penyata Kewangan

Nota-nota yang disertakan adalah sebahagian penting daripada penyata kewangan.

1 Aktiviti utama dan maklumat am

Bank Islam Brunei Darussalam Berhad ('Bank') diperbadankan dan bermastautin di Negara Brunei Darussalam. Alamat Bank yang berdaftar ialah Bangunan BIBD, Lot 159, Jalan Pemancha, Bandar Seri Begawan BS8711, Negara Brunei Darussalam.

Aktiviti utama Bank terdiri dari semua urusan perbankan Islam mengikut prinsip-prinsip Syariah sebagaimana dibenarkan dibawah Perintah Perbankan Islam, 2008.

Aktiviti utama bagi anak-anak syarikat adalah terdiri dari sewa-beli secara Islam, broker stok/saham, pengurusan aset dan dana, penyewaan dan perkhidmatan pengurusan. Tiada perubahan penting dalam aktiviti-aktiviti utama di sepanjang tahun kewangan ini.

Gabungan penyata kewangan Kumpulan pada 31 Disember 2019 terdiri daripada Bank dan anak-anak syarikatnya (dirujuk bersama sebagai "Kumpulan" dan secara individu sebagai "Entiti Kumpulan") dan kepentingan Kumpulan di syarikat bersekutu.

2 Ringkasan dasar-dasar perakaunan penting

2.1 Dasar penyediaan

Dasar-dasar perakaunan yang dinyatakan di bawah telah digunakan secara konsisten untuk semua tempoh yang dibentangkan dalam penyata kewangan ini, melainkan dinyatakan sebaliknya. Dasar perakaunan telah digunakan secara konsisten oleh entiti Kumpulan.

(a) Penyata pematuhan

Penyata kewangan Kumpulan dan Bank disediakan mengikut Piawaian Pelaporan Kewangan Antarabangsa (*International Financial Reporting Standards - IFRS*).

Penggunaan piawaian pada tahun 31 Disember 2019

Kumpulan telah menggunapakai IFRS 16 Pajak dengan tarikh penggunaan awal pada 1 Januari 2019. Beberapa piawaian baru yang lain juga berkuatkuasa mulai 1 Januari 2019 tetapi ianya tidak mempunyai kesan material penting ke atas penyata kewangan Kumpulan.

Kumpulan menggunakan IFRS 16 Pajak dengan menggunakan pendekatan retrospektif yang diubah suai di mana hak penggunaan aset pada tarikh permulaan digunakan adalah diiktiraf pada jumlah yang setara dengan liabiliti pajak selepas diselaraskan bagi sebarang pembayaran pendahuluan yang dibuat atas pajak. Sehubungan itu, maklumat perbandingan yang dibentangkan untuk 2018 tidak dinyatakan semula - iaitu ia dibentangkan, seperti yang dilaporkan sebelum ini, di bawah IAS 17 dan tafsiran yang berkaitan. Butiran mengenai perubahan dalam dasar perakaunan dinyatakan di bawah. Di samping itu, keperluan pendedahan dalam IFRS 16 tidak lazimnya digunakan untuk maklumat perbandingan.

A. Definisi Pajak

Sebelum ini, Kumpulan menentukan pada permulaan kontrak sama ada sesuatu susunan telah atau mengandungi pajak di bawah IFRIC 4 (*International Financial Reporting Interpretations Committee – IFRIC*) Menentukan sama ada Susunan mengandungi Pajak. Kumpulan kini menilai sama ada sesuatu kontrak adalah atau mengandungi pajak berdasarkan definisi pajak, seperti yang dijelaskan dalam Nota 2.8.

Semasa peralihan kepada IFRS 16, Kumpulan menggunakan pilihan praktikal yang diterima di bawah IFRS 16 bagi penilaian transaksi yang dimana adalah pajak. Kumpulan menggunakan IFRS 16 hanya untuk kontrak yang sebelum ini dikenalpasti sebagai pajak. Kontrak yang tidak dikenal pasti sebagai pajak di bawah IAS 17 dan IFRIC 4 tidak dinilai semula sama ada terdapat pajak di bawah IFRS 16. Oleh itu, definisi pajak di bawah IFRS 16 hanya digunakan untuk kontrak yang dibuat atau diubah pada atau selepas 1 Januari 2019.

B. Sebagai penyewa

Kumpulan menyewakan hartanah.

Sebagai penyewa, Kumpulan menyewa beberapa aset termasuk harta benda, peralatan pengeluaran dan peralatan teknologi (IT). Kumpulan sebelum ini mengklasifikasikan pajak sebagai operasi atau pajak kewangan berdasarkan penilaiannya sama ada pajak itu memindahkan semua risiko dan ganjaran yang berkaitan dengan pemilikan aset asas kepada Kumpulan. Di bawah IFRS 16, Kumpulan mengiktiraf hak penggunaan aset dan liabiliti pajak bagi sebahagian besar pajak - iaitu pajak tersebut adalah di dalam lembaran imbalan.

Pada permulaan atau pengubahsuaian kontrak yang mengandungi komponen pajak, Kumpulan memperuntukkan pertimbangan dalam kontrak kepada setiap komponen pajak atas dasar harga persendirannya yang relatif.

Walau bagaimanapun, untuk pajak harta, Kumpulan memilih untuk tidak memisahkan komponen bukan pajak, dan mengakaunkan pajak dan komponen bukan pajak sebagai komponen pajak tunggal.

i. Pajakan diklasifikasikan sebagai pajakan operasi di bawah IAS 17

Sebelum ini, Kumpulan mengklasifikasikan pajakan hartanah sebagai pajakan operasi di bawah IAS 17. Pada peralihan, untuk pajakan ini, liabiliti pajakan diukur pada nilai semasa baki bayaran pajakan, yang didiskaunkan pada kadar keuntungan tambahan Kumpulan pada 1 Januari 2019. Hak penggunaan aset diukur sama ada:

- jumlah bawaan seolah-olah IFRS 16 telah digunakan sejak tarikh permulaan, didiskaun menggunakan kadar keuntungan tambahan Kumpulan pada tarikh permulaan digunapakai; Kumpulan menggunakan pendekatan ini untuk pajakan hartanah terbesar; atau
- jumlah yang sama dengan liabiliti pajakan, diselaraskan dengan jumlah bayaran terdahulu atau bayaran diakru; Kumpulan menggunakan pendekatan ini untuk semua pajakan lain.

Kumpulan telah menguji hak penggunaan aset bagi kemerosotan pada tarikh peralihan dan telah membuat kesimpulan bahawa tiada petunjuk bahawa hak penggunaan aset telah terjejas.

Kumpulan menggunakan beberapa pendekatan praktikal apabila menggunakan IFRS 16 untuk pajakan sebelum ini dikelaskan sebagai pajakan operasi di bawah IAS 17. Khususnya, Kumpulan:

- tidak mengiktiraf hak penggunaan aset dan liabiliti untuk pajakan yang mana tempoh pajakan berakhir dalam tempoh 12 bulan dari tarikh permulaan digunapakai;
- tidak mengiktiraf hak penggunaan aset dan liabiliti untuk aset pajakan nilai rendah (contoh peralatan teknologi (IT));
- mengecualikan kos langsung awal dari pengukuran aset hak penggunaan pada tarikh permulaan digunapakai; dan
- menggunakan peninjauan apabila menentukan tempoh pajakan.

ii. Pajakan diklasifikasikan sebagai pajakan kewangan di bawah IAS 17

Kumpulan menyewakan hartanah. Pajakan ini diklasifikasikan sebagai pajakan kewangan di bawah IAS 17. Bagi pajakan kewangan ini, nilai bawaan hak penggunaan aset dan liabiliti pajakan pada 1 Januari 2019 ditentukan pada jumlah dibawa aset pajakan dan liabiliti pajakan di bawah IAS 17 sejurus sebelum tarikh tersebut.

C. Sebagai pemberi pajak

Kumpulan menyewakan hartanah pelaburannya. Kumpulan telah mengklasifikasikan pajakan ini sebagai pajakan operasi. Kumpulan juga menyewakan tanah dan bangunan hotel yang dipajak pada tahun 2014. Kumpulan telah mengklasifikasikan pajakan ini sebagai pajakan kewangan.

Dasar-dasar perakaunan yang berkaitan dengan Kumpulan sebagai pemberi pajak tidak berbeza dengan yang di bawah IAS 17. Walau bagaimanapun, apabila Kumpulan adalah pemberi pajak pertengahan, pajakan kecil diklasifikasikan berkaitan dengan hak penggunaan aset yang timbul daripada pajakan utama, bukan dengan merujuk kepada aset asas.

Kumpulan tidak dikehendaki membuat sebarang pelarasan ke atas peralihan kepada IFRS 16 untuk pajakan di mana ia bertindak sebagai pemberi pajak. Walau bagaimanapun, Kumpulan telah menggunakan IFRS 15 Hasil dari Kontrak dengan penyewa untuk memperuntukkan pertimbangan dalam kontrak untuk setiap komponen pajakan dan bukan pajakan.

Kumpulan menyewakan beberapa hartanahnya. Di bawah IAS 17, kontrak pajakan utama dan pajakan kecil diklasifikasikan sebagai pajakan kewangan. Kumpulan telah mengklasifikasikan pajakan kecil sebagai pajakan kewangan disebabkan pajakan kecil tersebut adalah bagi lebih keseluruhan tempoh pajakan utama. Semasa peralihan kepada IFRS 16, kontrak pajakan utama dan pajakan kecil diklasifikasikan sebagai pajakan kewangan.

D. Kesan pada Penyata Kewangan

i. Kesan pada peralihan

Semasa peralihan kepada IFRS 16, Kumpulan mengiktiraf hak aset dan liabiliti pajakan. Kesan peralihan diringkaskan seperti di bawah.

	1 Januari 2019 Kumpulan dan Bank BS'000
Hak penggunaan aset dibentangkan dalam hartanah dan peralatan	5,275
Liabiliti pajakan atas penggunaan IFRS 16	5,275
Pembayaran awal bagi sewa pajakan	(2,425)
Liabiliti pajakan diiktiraf pada 1 Januari 2019	2,850

Apabila mengukur liabiliti pajakan untuk pajakan yang diklasifikasikan sebagai pajakan operasi, pembayaran pajakan didiskaun oleh Kumpulan menggunakan kadar keuntungan tambahannya pada 1 Januari 2019. Kadar purata yang digunakan adalah dari 2.72% hingga 4.50%.

	1 Januari 2019 Kumpulan BS'000	Bank BS'000
Komitmen pajakan operasi pada 31 Disember 2018 seperti yang dinyatakan di dalam penyata kewangan Kumpulan yang disatukan	3,795	3,715
Diskaun menggunakan kadar keuntungan tambahan pada 1 Januari 2019	(98)	(98)
Liabiliti pajakan kewangan yang diiktiraf pada 31 Disember 2018		
- Pengecualian pengiktirafan bagi aset pajakan bernilai rendah	(292)	(259)
- Pengecualian pengiktirafan bagi pajakan kurang dari 12 bulan tempoh pajakan semasa peralihan	(555)	(508)
Liabiliti pajakan diiktiraf pada 1 Januari 2019	2,850	2,850

Piawaian dan tafsiran yang diterbitkan tetapi belum dilaksanakan

Tiada piawaian, tafsiran dan pindaan yang relevan berkuatkuasa bagi tempoh tahunan bermula 1 Januari 2019 yang dijangka memberi kesan yang ketara kepada penyata kewangan Kumpulan.

(b) Kaedah pengukuran

Penyata kewangan telah disediakan dibawah konvensyen kos sejarah kecuali bagi instrumen kewangan derivatif, aset kewangan pada nilai saksama melalui untung atau rugi dan aset kewangan yang sedia untuk jualan, yang telah dinilai pada nilai saksama.

(c) Matawang fungsi dan pembentangan

Penyata kewangan dibentangkan dalam Matawang Brunei (B\$), iaitu matawang fungsi Bank dan semua jumlah dikenakan kepada nilai ribu yang terdekat (B\$'000), kecuali dinyatakan sebaliknya.

(d) Penggunaan anggaran dan pertimbangan

Dalam penyediaan penyata kewangan menurut kesesuaian Piawaian Pelaporan Kewangan Antarabangsa pihak pengurusan diperlukan untuk membuat pertimbangan, anggaran dan andaian yang menjejaskan penggunaan dasar perakaunan dan jumlah harta, tanggungan, pendapatan dan perbelanjaan yang dilaporkan. Keputusan sebenar mungkin berbeza daripada anggaran ini.

Anggaran dan andaian disemak semula dari masa ke semasa. Penyemakan anggaran perakaunan adalah diiktiraf didalam penyata kewangan pada tempoh anggaran disemak semula dan tempoh akan datang yang terjejas.

Bidang penting bagi anggaran, keraguan dan pertimbangan kritikal yang digunakan dalam pengendalian dasar perakaunan yang memberikan kesan yang penting dalam menilai jumlah yang diiktiraf di dalam penyata kewangan adalah seperti yang diterangkan dalam nota:

- Kemerosotan nilai bagi aset bukan kewangan
 - Pelaburan dalam anak syarikat (Nota 24)
 - Pelaburan dalam syarikat bersekutu dan usaha sama (Nota 25)
 - Hartanah dan peralatan (Nota 27)
- Instrumen kewangan
 - Sukuk kerajaan (Nota 19)
 - Pelaburan (Nota 20)
 - Pembiayaan dan pendahuluan (Nota 22)

2.2 Asas penggabungan

Gabungan perniagaan

Penggabungan perniagaan diambil kira menggunakan kaedah pengambilalihan dari tarikh pengambilalihan, yang mana tarikh kawalan dipindahkan kepada Kumpulan.

Untuk pengambilalihan baru, Kumpulan mengukur muhibah pada tarikh pengambilalihan sebagai:

- nilai saksama pertimbangan yang dipindahkan; ditambah
- jumlah kepentingan tidak dikawal dalam syarikat yang diambilalih yang diiktiraf; ditambah
- jika penggabungan perniagaan dicapai secara berperingkat, nilai saksama bagi kepentingan ekuiti yang sedia ada pada syarikat yang diambilalih; tolak
- jumlah bersih yang diiktiraf (biasanya nilai saksama) bagi aset yang diperolehi dan liabiliti yang dianggap.

Apabila lebih adalah negatif, keuntungan tawaran pembelian diiktiraf dengan serta-merta di dalam untung atau rugi.

Bagi setiap gabungan perniagaan, Kumpulan akan memilih untuk mengukur kepentingan tidak dikawal bagi syarikat yang diambilalih pada nilai saksama atau mengikut bahagian aset bersih yang dapat dikenalpasti syarikat yang diambilalih pada tarikh pengambilan.

Kos transaksi, selain daripada yang berkaitan dengan penerbitan sekuriti hutang atau ekuiti, yang berkaitan dengan penggabungan perniagaan akan dikira sebagai perbelanjaan.

Pengambilalihan kepentingan tidak dikawal

Kumpulan menganggap semua perubahan hak milik di dalam anak syarikat yang tidak menyebabkan kehilangan kawalan sebagai transaksi ekuiti diantara Kumpulan dan pemegang kepentingan tidak dikawal. Sebarang perbezaan diantara bahagian aset bersih Kumpulan sebelum dan selepas perubahan, dan sebarang pertimbangan yang diterima atau dibayar, akan diselaraskan pada rizab Kumpulan.

Anak-anak syarikat

Anak-anak syarikat adalah entiti yang dikawal oleh Bank. Penyata kewangan anak-anak syarikat dimasukkan di dalam gabungan penyata kewangan dari tarikh dimana kawalan itu bermula hingga tarikh dimana kawalan itu berakhir.

Kawalan wujud apabila Kumpulan terdedah, atau mempunyai hak, kepada pulangan yang berubah-ubah sejak penglibatannya dengan entiti dan berupaya untuk menjejaskan pulangan melalui kuasa ke atas entiti tersebut. Potensi hak mengundi akan dipertimbangkan apabila menilai kawalan hanya apabila hak adalah substantif.

Kumpulan dianggap mempunyai '*de facto power*' keatas penerima pelaburan, walaupun tidak mempunyai hak mengundi majoriti apabila ia ada keupayaan untuk mengarah aktiviti-aktiviti penerima pelaburan yang akan menjejaskan pulangan penerima pelaburan.

Pelaburan didalam anak-anak syarikat adalah dinyatakan di penyata kedudukan kewangan Bank pada kos tolak kerugian kemerosotan, jika ada. Apabila terdapat tanda kemerosotan, jumlah pelaburan akan dinilai. Penurunan nilai akan dibuat jika jumlah pelaburan lebih daripada jumlah yang dibaikpulih.

Kehilangan kawalan

Apabila kawalan keatas anak-anak syarikat hilang, Kumpulan akan menyahiktirafan aset dan liabiliti anak-anak syarikat, kepentingan tidak dikawal dan komponen ekuiti yang bersangkutan paut dengan anak syarikat tersebut. Segala kos berlebihan atau kekurangan dalam kehilangan kawalan akan diiktiraf dalam keuntungan atau kerugian. Jika Kumpulan mengekalkan apa-apa faedah di dalam anak-anak syarikat tersebut, kepentingan tersebut akan dikira pada nilai saksama pada tarikh kawalan tersebut terhilang. Kemudian ia diambilkira sebagai penerima pelaburan ekuiti pelabur.

Syarikat bersekutu

Syarikat-syarikat bersekutu adalah entiti-entiti dimana Kumpulan mempunyai pengaruh penting, tetapi bukan kawalan. Pengaruh penting ialah kuasa untuk ikut serta dalam membuat keputusan bagi dasar kewangan dan operasi syarikat bersekutu tetapi bukan kuasa untuk melaksanakan kawalan ke atas dasar-dasar tersebut.

Pelaburan dalam syarikat bersekutu akan diambil kira dalam penyata kewangan yang digabungkan menggunakan kaedah ekuiti ditolak sebarang kerugian kemerosotan. Kos pelaburan termasuk kos transaksi. Gabungan penyata kewangan termasuk bahagian untung atau rugi Kumpulan dan pendapatan komprehensif lain syarikat bersekutu, selepas pelarasan jika ada, sejajar dengan dasar perakaunan Kumpulan, daripada tarikh pengaruh penting bermula hingga tarikh pengaruh berakhir.

Apabila bahagian kerugian Kumpulan lebih daripada kepentingan di dalam syarikat bersekutu, jumlah kepentingan yang dibawa ke hadapan termasuk pelaburan jangka panjang dikurangkan menjadi kosong, dan pengiktirafan kerugian ditamatkan melainkan Kumpulan mempunyai kewajipan atau telah membuat pembayaran bagi pihak syarikat bersekutu.

Apabila Kumpulan tidak lagi mempunyai pengaruh penting ke atas syarikat bersekutu, kepentingan yang kekal di syarikat bersekutu yang terdahulu pada tarikh apabila pengaruh penting telah hilang akan diukur pada nilai saksama dan jumlah ini akan dianggap sebagai jumlah permulaan aset kewangan yang dibawa ke hadapan. Perbezaan diantara nilai saksama kepentingan yang kekal dicampur dengan hasil daripada kepentingan yang dilupuskan dan jumlah pelaburan yang dibawa ke hadapan pada kaedah ekuiti ditamatkan akan diiktirafkan di dalam untung atau rugi.

Apabila kepentingan Kumpulan di dalam syarikat bersekutu menurun akan tetapi tidak mengakibatkan kehilangan pengaruh penting, kepentingan yang kekal tidak akan diukur semula. Untung atau rugi daripada penurunan kepentingan akan diiktiraf di dalam untung atau rugi. Untung atau rugi yang diiktiraf terdahulu di dalam pendapatan komprehensif lain akan diklasifikasikan semula kepada untung atau rugi jikalau untung atau rugi itu perlu diklasifikasikan semula kepada untung atau rugi pada pelupusan aset dan liabiliti berkenaan.

Di dalam penyata kewangan Bank, pelaburan di syarikat bersekutu adalah dinyatakan pada kos ditolak kerugian kemerosotan nilai, jika ada. Kos pelaburan termasuk kos transaksi.

Kepentingan tidak dikawal

Kepentingan tidak dikawal pada akhir tempoh laporan, sebagai ekuiti di dalam anak syarikat yang tidak berkaitan secara langsung atau tidak langsung dengan pemegang ekuiti Bank, dibentangkan dalam gabungan penyata kedudukan kewangan dan penyata perubahan ekuiti dalam ekuiti, berasingan daripada ekuiti yang berkaitan dengan pemegang ekuiti Bank. Kepentingan tidak dikawal dalam keputusan Kumpulan dibentangkan di dalam gabungan untung atau rugi dan pendapatan komprehensif lain sebagai pembahagian untung atau rugi dan pendapatan komprehensif bagi tahun diantara kepentingan tidak dikawal dan pemegang ekuiti Bank.

Kerugian bagi kepentingan tidak dikawal di dalam anak-anak syarikat adalah dibahagikan kepada kepentingan tidak dikawal walaupun dengan berbuat demikian kepentingan tidak dikawal akan mempunyai baki defisit.

Transaksi-transaksi yang dihapuskan dalam gabungan

Dalam menyediakan gabungan penyata kewangan, baki dan transaksi antara Kumpulan dan pendapatan dan perbelanjaan yang tidak direalisasi berpunca dari transaksi antara Kumpulan akan dihapuskan.

Keuntungan yang tidak direalisasi daripada transaksi-transaksi dengan syarikat bersekutu akan dihapuskan bertentangan dengan pelaburan dengan had kepentingan Kumpulan di dalam syarikat bersekutu tersebut. Kerugian yang tidak direalisasi akan dihapuskan mengikut cara yang sama seperti keuntungan yang tidak direalisasi tapi hanya jika tiada bukti kemerosotan.

2.3 Matawang asing

Transaksi dan baki matawang asing

Dalam penyediaan penyata kewangan setiap entiti, transaksi matawang asing diterjemahkan kepada matawang fungsi entiti masing-masing pada kadar pertukaran pada tarikh transaksi.

Aset dan liabiliti yang didenominasi dalam matawang pada tarikh laporan asing akan diterjemahkan semula kepada matawang fungsi pada kadar pertukaran pada tarikh tersebut. Untung atau rugi matawang asing pada perkara-perkara monetari adalah perbezaan diantara kos terlunas pada matawang fungsi pada permulaan tahun, diselaraskan untuk kadar hasil efektif dan pembayaran pada tahun itu, dan kos terlunas pada matawang asing akan diterjemahkan pada kadar pertukaran spot pada akhir tahun.

Aset dan liabiliti yang bukan monetari yang didenominasikan dalam matawang asing tidak akan diterjemahkan semula pada tarikh laporan, kecuali bagi yang telah diukur pada nilai saksama akan diterjemahkan semula kepada matawang fungsi pada kadar pertukaran pada tarikh nilai saksama telah ditetapkan.

Perbezaan matawang asing disebabkan oleh penterjemahan semula akan diiktiraf di dalam untung atau rugi, kecuali untuk perbezaan disebabkan dari penterjemahan semula instrumen ekuiti sedia untuk jualan yang akan diiktiraf di pendapatan komprehensif lain.

2.4 Tunai dan kesetaraan tunai

Tunai dan kesetaraan tunai termasuk wang tunai dalam tangan, baki-baki dengan bank dan institusi kewangan yang lain dan dana jangka pendek dan penempatan antara bank dengan kematangan tidak melebihi dari tiga bulan.

2.5 Instrumen kewangan

Pengiktirafan dan pengukuran awal

Perdagangan yang belum diterima dan hutang sekuriti dikeluarkan adalah pada awalnya diiktiraf apabila mereka berasal. Semua aset kewangan dan liabiliti kewangan yang lain pada mulanya diiktiraf apabila Kumpulan menjadi pihak kepada peruntukan kontrak instrumen tersebut.

Aset kewangan (melainkan ia merupakan hutang perdagangan yang belum diterima tanpa komponen pembiayaan yang ketara) atau liabiliti kewangan pada awalnya diukur pada nilai saksama ditambah, untuk sesuatu yang bukan pada FVTPL, kos transaksi yang berkaitan secara langsung dengan pengambilalihan atau terbitannya. Hutang perdagangan yang belum diterima tanpa komponen kewangan penting pada awalnya diukur pada harga transaksi.

Kumpulan dan Bank mengkategorikan instrumen kewangan seperti berikut:

Aset kewangan

(a) Pengkelasan

Pada pengiktirafan awal, aset kewangan diklasifikasikan sebagai diukur pada: kos pelunasan; nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain ("FVOCI") - pelaburan hutang; atau nilai saksama melalui untung atau rugi ("FVTPL").

Aset kewangan tidak dikelaskan semula selepas pengiktirafan awalnya, kecuali jika dan dalam tempoh Kumpulan mengubah model perniagaannya untuk menguruskan aset kewangan.

Aset kewangan diukur pada kos terlunas jika ia memenuhi kedua-dua syarat berikut dan tidak ditetapkan pada FVTPL:

- aset dipegang dalam model perniagaan yang tujuannya adalah untuk memegang aset bagi mengumpul aliran tunai kontrak; dan
- terma kontrak aset kewangan menimbulkan pada tarikh tertentu kepada aliran tunai yang semata-mata pembayaran prinsipal dan keuntungan atas jumlah prinsipal yang belum dijelaskan.

Aset kewangan diukur di FVOCI jika ia memenuhi kedua-dua syarat berikut dan tidak ditetapkan pada FVTPL.

- aset dipegang dalam model perniagaan yang matlamatnya dicapai dengan mengumpul aliran tunai kontraktual dan menjual aset kewangan; dan
- terma kontrak aset kewangan menimbulkan pada tarikh tertentu kepada aliran tunai yang semata-mata pembayaran prinsipal dan keuntungan atas jumlah prinsipal yang belum dijelaskan.

Pada pengiktirafan awal pelaburan ekuiti yang tidak dipegang untuk dagangan, Kumpulan boleh memilih secara tidak boleh dibatalkan untuk membentangkan perubahan berikutnya dalam nilai saksama dalam OCI. Pilihan ini dibuat atas dasar pelaburan-demi-pelaburan.

Semua aset kewangan lain diklasifikasikan sebagai diukur pada FVTPL.

Di samping itu, pada pengiktirafan awal, Kumpulan boleh menamakan semula aset kewangan yang secara tidak boleh dibatalkan yang memenuhi syarat yang perlu diukur pada kos pelunasan atau di FVOCI seperti di FVTPL jika berbuat demikian menghapuskan atau dengan ketara mengurangkan ketidaksesuaian perakaunan yang mungkin timbul.

Penilaian model perniagaan

Kumpulan membuat taksiran objektif model perniagaan di mana aset kewangan dipegang di peringkat portfolio kerana ini mencerminkan cara perniagaan diuruskan dan maklumat disediakan kepada pihak pengurusan. Maklumat yang dipertimbangkan termasuk:

- dasar dan objektif yang dinyatakan bagi portfolio dan operasi dasar tersebut diamalkan. Ini termasuk sama ada strategi pengurusan memberi tumpuan kepada keuntungan kontrak yang diperoleh, mengekalkan profil kadar hasil tertentu, yang sepadan dengan tempoh aset kewangan sepanjang tempoh sebarang liabiliti berkaitan atau aliran keluar tunai yang dijangka atau merealisasikan aliran tunai melalui penjualan aset;
- bagaimana prestasi portfolio dinilai dan dilaporkan kepada pihak pengurusan;
- risiko yang mempengaruhi prestasi model perniagaan (dan aset kewangan yang dipegang dalam model perniagaan) dan bagaimana risiko tersebut diuruskan;
- bagaimana pengurusan diberi pampasan – sebagai contoh sama ada pampasan adalah berdasarkan nilai saksama aset yang diuruskan atau aliran tunai kontraktual yang dikumpulkan; dan

- kekerapan, jumlah dan masa jualan aset kewangan dalam tempoh terdahulu, sebab jualan dan jangkaan mengenai aktiviti jualan masa depan. Walau bagaimanapun, maklumat mengenai aktiviti jualan tidak dipertimbangkan secara berasingan, tetapi sebagai sebahagian daripada penilaian keseluruhan bagaimana objektif yang dinyatakan oleh Kumpulan untuk menguruskan aset kewangan dicapai dan bagaimana aliran tunai direalisasikan.

Aset kewangan yang dipegang untuk urus niaga atau diuruskan dan prestasinya dinilai pada asas nilai saksama diukur pada FVTPL kerana mereka tidak dipegang untuk mengumpul aliran tunai kontrak atau tidak dipegang untuk mengumpul aliran tunai kontraktual dan menjual aset kewangan.

Penilaian sama ada aliran tunai kontrak adalah hanya bagi pembayaran prinsipal dan untung

Untuk tujuan penilaian ini, 'prinsipal' ditakrifkan sebagai nilai saksama aset kewangan pada pengiktirafan awal. 'Untung' ditakrifkan sebagai pertimbangan untuk nilai masa wang dan untuk risiko kredit yang berkaitan dengan jumlah prinsipal yang tertunggak dalam tempoh masa tertentu dan untuk risiko dan kos pinjaman asas lain (sebagai contoh risiko kecairan dan kos pentadbiran), serta margin keuntungan.

Dalam menilai sama ada aliran tunai kontrak adalah hanya bagi pembayaran prinsipal dan keuntungan, Kumpulan mempertimbangkan terma kontrak instrumen tersebut. Ini termasuk menilai sama ada aset kewangan mengandungi istilah kontrak yang boleh mengubah masa atau jumlah aliran tunai kontraktual yang menyebabkan ia tidak memenuhi syarat ini. Dalam membuat penilaian ini, Kumpulan menganggap:

- peristiwa kontingen yang akan mengubah jumlah atau masa aliran tunai;
- ciri penuasan;
- ciri prabayar dan pelanjutan;
- terma yang menghadkan tuntutan Kumpulan kepada aliran tunai daripada aset tertentu (sebagai contoh, ciri tidak boleh digunakan); dan
- ciri-ciri yang mengubah suai pertimbangan nilai masa wang (contohnya, menetapkan semula kadar hasil secara berkala).

Kumpulan memegang portfolio pembiayaan kadar tetap jangka panjang di mana Kumpulan mempunyai pilihan untuk mencadangkan untuk menyemak semula kadar hasil pada tarikh ditetapkan semula berkala. Hak-hak ini adalah terhad kepada kadar pasaran pada masa semakan. Peminjam mempunyai pilihan untuk sama ada menerima kadar yang disemak semula atau menebus pembiayaan setanding tanpa penalti. Kumpulan telah menentukan bahawa aliran tunai kontraktual pembiayaan ini adalah semata-mata pembayaran prinsipal dan keuntungan kerana pilihan membezakan kadar hasil dengan cara yang dipertimbangkan untuk nilai masa wang, risiko kredit, risiko pinjaman asas lain dan kos yang berkaitan dengan jumlah prinsipal yang belum dijelaskan.

Pembiayaan bukan rekursa

Dalam sesetengah kes, pembiayaan yang dibuat oleh Kumpulan yang dijamin dengan cagaran peminjam menghadkan tuntutan Kumpulan kepada aliran tunai cagaran yang mendasar (pembiayaan bukan rekursa). Kumpulan ini menggunakan penghakiman dalam menilai sama ada pembiayaan bukan rekursa memenuhi kriteria SPMP. Kumpulan biasanya menimbangkan maklumat berikut apabila membuat penghakiman ini:

- sama ada pengaturan kontraktual secara khusus menentukan jumlah dan tarikh pembayaran tunai pembiayaan;
- nilai saksama cagaran berbanding jumlah aset kewangan dicagar;
- keupayaan dan kesanggupan peminjam untuk membuat pembayaran kontrak, walaupun terdapat penurunan nilai cagaran;
- sama ada peminjam adalah individu atau entiti operasi substantif atau entiti tujuan khas;
- risiko kerugian Kumpulan terhadap aset berkenaan dengan pembiayaan sepenuhnya;
- sejauh mana cagaran mewakili semua atau sebahagian besar aset peminjam; dan
- sama ada Kumpulan akan mendapat faedah dari mana-mana terbalik daripada aset asas.

Pengklasifikasian

Aset kewangan tidak diklasifikasikan selepas pengiktirafan awal, kecuali dalam tempoh selepas Kumpulan mengubah model perniagaannya untuk menguruskan aset kewangan.

(b) Kemosrotan

Kumpulan mengiktiraf elauan kerugian ECLs atas instrumen kewangan berikut yang tidak diukur di FVTPL:

- pembiayaan dan pendahuluan
- penempatan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada bank
- instrumen kewangan yang merupakan instrumen hutang;
- pajakan belum terima;
- kontrak jaminan kewangan yang dikeluarkan; dan
- komitmen yang dikeluarkan.

Tiada kerugian kemosrotan diiktiraf atas pelaburan ekuiti.

Kumpulan mengukur elauan kerugian pada jumlah yang sama dengan ECL sepanjang hayat, kecuali yang berikut, yang diukur sebagai ECL 12 bulan:

- sekuriti pelaburan hutang yang ditentukan untuk mempunyai risiko kredit yang rendah pada tarikh pelaporan; dan
- instrumen kewangan lain (selain daripada penghutang pajakan) yang mana risiko kredit tidak meningkat dengan ketara sejak pengiktirafan awal mereka.

Apabila menentukan sama ada risiko kredit aset kewangan meningkat dengan ketara sejak pengiktirafan awal dan apabila menganggarkan ECL, Kumpulan menganggap maklumat yang munasabah dan boleh dipercayai yang relevan dan tersedia tanpa kos atau usaha tidak wajar. Ini termasuk maklumat dan analisis kuantitatif dan kualitatif, berdasarkan pengalaman sejarah Kumpulan dan penilaian kredit yang dimaklumkan dan termasuk maklumat berpandangan ke hadapan.

Kumpulan menganggap bahawa risiko kredit ke atas aset kewangan meningkat dengan ketara jika ia melebihi 30 hari berlalu.

Kumpulan menganggap aset kewangan untuk menjadi lalai apabila:

- peminjam tidak mungkin membayar obligasi kreditnya kepada Kumpulan secara penuh, tanpa mengambil tindakan oleh Kumpulan untuk tindakan seperti menyedari cagaran (jika ada yang dipegang); atau
- aset kewangan melebihi 90 hari berlalu.

Elaun rugi bagi penghutang pajakan sentiasa diukur pada jumlah yang sama dengan ECL sepanjang hayat.

Kumpulan menganggap sekuriti hutang mempunyai risiko kredit yang rendah apabila penarafan risiko kreditnya bersamaan dengan definisi 'gred pelaburan' yang difahami secara global. Kumpulan menganggap ini menjadi BBB- atau lebih tinggi.

ECL 12 bulan adalah bahagian ECL yang disebabkan oleh peristiwa lalai pada instrumen kewangan yang mungkin dalam tempoh 12 bulan selepas tarikh pelaporan.

Pengukuran ECLs

ECL adalah anggaran kebarangkalian berlawanan kerugian kredit. Ia diukur seperti berikut:

- aset kewangan yang tidak merosot kreditnya pada tarikh pelaporan: sebagai nilai semasa semua kekurangan tunai (iaitu perbezaan di antara aliran tunai yang diperoleh oleh entiti mengikut kontrak dan aliran tunai yang dijangkakan oleh Kumpulan);
- aset kewangan yang merosot kreditnya pada tarikh pelaporan: sebagai perbezaan di antara jumlah bawaan kasar dan nilai semasa anggaran aliran tunai masa depan;
- komitmen yang belum digunakan: sebagai nilai semasa perbezaan antara aliran tunai kontraktual yang diperoleh oleh Kumpulan jika komitmen digunakan dan aliran tunai yang dijangkakan oleh Kumpulan akan diterima; dan
- kontrak jaminan kewangan: pembayaran yang dijangkakan untuk membayar balik pemegangnya dengan apa-apa jumlah yang dijangka pulih oleh Kumpulan.

Aset kewangan yang distruktur

Jika terma aset kewangan dirundingkan semula atau diubah suai atau aset kewangan yang sedia ada digantikan dengan yang baru kerana masalah kewangan peminjam, maka penilaian dibuat sama ada aset kewangan perlu penyahiktirafan dan ECL diukur seperti berikut:

- jika penstrukturan semula yang dijangkakan tidak akan mengakibatkan penyahiktirafan aset yang sedia ada, maka aliran tunai yang dijangkakan yang timbul daripada aset kewangan yang diubahsuai dimasukkan dalam pengiraan kekurangan tunai daripada aset sedia ada.

- sekiranya penstrukturan semula yang dijangka akan mengakibatkan penyahiktirafan aset yang sedia ada, maka nilai saksama aset baru yang dijangka dianggap sebagai aliran tunai akhir dari aset kewangan yang sedia ada pada masa pengiktirafannya. Jumlah ini dimasukkan dalam mengira kekurangan tunai dari aset kewangan yang sedia ada yang didiskaunkan dari tarikh yang dijangkakan penyahiktirafan kepada tarikh pelaporan dengan menggunakan kadar hasil berkesan asal aset kewangan yang sedia ada.

Aset kewangan kredit yang merosot

Pada setiap tarikh pelaporan, Kumpulan menaksir sama ada aset kewangan yang dibawa pada kos yang dilunaskan dan aset kewangan hutang yang dibawa di FVOCI adalah kredit yang merosot. Aset kewangan adalah 'kredit yang merosot' apabila satu atau lebih peristiwa yang mempunyai kesan buruk terhadap anggaran aliran tunai masa depan aset kewangan telah berlaku.

Bukti bahawa aset kewangan mengalami kredit yang merosot termasuk data yang boleh dilihat seperti berikut:

- kesulitan kewangan yang signifikan kepada peminjam atau penerbit;
- pelanggaran kontrak seperti peristiwa mungkir atau masa lampau;
- penstrukturan semula pembiayaan atau pendahuluan oleh Kumpulan atas terma yang tidak dipertimbangkan oleh Kumpulan;
- ia menjadi mungkin bahawa peminjam akan memasuki bangkrap atau penyusunan semula kewangan lain; atau
- kehilangan pasaran aktif untuk pelaburan kerana masalah kewangan.

Pembiayaan yang telah dirundingkan semula kerana kemerosotan dalam keadaan peminjam biasanya dianggap sebagai kredit yang merosot kecuali terdapat bukti bahawa risiko tidak menerima aliran tunai kontrak telah berkurang dengan ketara dan tidak ada indikasi penurunan nilai lain. Di samping itu, pembiayaan runcit yang tertunggak selama 90 hari atau lebih dianggap merosot.

Dalam membuat penilaian sama ada pelaburan dalam hutang berdaulat adalah kredit yang merosot, Kumpulan mempertimbangkan faktor-faktor berikut.

- penarafan kredit daripada agensi penarafan kredit yang berkelayakan.
- keupayaan negara untuk mengakses pasaran modal untuk penerbitan hutang baru.
- kebarangkalian hutang yang disusun semula, mengakibatkan pemegang mengalami kerugian melalui pengampunan hutang secara sukarela atau mandatori.
- mekanisme sokongan antarabangsa yang disediakan untuk menyediakan sokongan yang diperlukan sebagai 'pemberi pinjaman terakhir' kepada negara itu, serta niat yang dicerminkan dalam kenyataan awam, kerajaan dan agensi untuk menggunakan mekanisme tersebut. Ini termasuk penilaian mendalam mekanisme tersebut dan, tanpa mengira niat politik, sama ada terdapat kapasiti untuk memenuhi kriteria yang diperlukan.

Pembentangan elaun ECL dalam penyata kedudukan kewangan yang digabung

Elaun rugi untuk ECL dibentangkan dalam penyata kedudukan kewangan seperti berikut:

- aset kewangan yang diukur pada kos pelunasan: sebagai potongan daripada jumlah bawaan kasar aset;
- komitmen dan kontrak jaminan kewangan: pada amnya, sebagai peruntukan;
- di mana instrumen kewangan termasuk kedua-dua komponen yang sudah digunakan dan yang belum digunakan, dan Kumpulan tidak dapat mengenal pasti ECL pada komponen komitmen secara berasingan daripada komponen yang disediakan: Kumpulan membentangkan elaun kerugian gabungan untuk kedua-dua komponen. Jumlah gabungan dibentangkan sebagai potongan daripada jumlah bawaan kasar bagi komponen yang dikeluarkan. Sebarang lebihan elaun kerugian atas jumlah kasar komponen yang dikeluarkan dibentangkan sebagai peruntukan; dan
- instrumen hutang yang diukur di FVOCI: tiada elaun kerugian diiktiraf dalam penyata kedudukan kewangan kerana nilai dibawa aset tersebut adalah nilai saksama mereka. Walau bagaimanapun, elaun kerugian dizahirkan dan diiktiraf dalam rizab nilai saksama.

Pelupusan

Pembiayaan dan pendahuluan dan sekuriti hutang dilupuskan (sama ada sebahagiannya atau sepenuhnya) apabila tiada prospek pemulihan realistik. Ini biasanya berlaku apabila Kumpulan menentukan bahawa peminjam tidak mempunyai aset atau sumber pendapatan yang boleh menghasilkan aliran tunai yang mencukupi untuk membayar balik jumlah yang tertakluk kepada pelupusan itu. Walau bagaimanapun, aset kewangan yang dilupuskan masih boleh tertakluk kepada aktiviti penguatkuasaan bagi mematuhi prosedur Kumpulan untuk mendapatkan semula jumlah yang perlu dibayar.

Liabiliti kewangan

Liabiliti kewangan pada mulanya diiktiraf pada tarikh dagangan, iaitu tarikh Kumpulan menjadi pihak kepada peruntukan kontrak instrumen, pada nilai saksama, selepas kos transaksi yang ditanggung. Berikutan pengiktirafan awal, liabiliti kewangan ini dibawa pada kos pelunasan, menggunakan kaedah kadar hasil efektif, kecuali bagi liabiliti dagangan dan liabiliti yang ditetapkan pada nilai saksama, yang dipegang pada nilai saksama melalui untung atau rugi.

(a) Deposit dan baki bank dan institusi kewangan lain

Deposit dan baki bank dan institusi kewangan lain terdiri daripada deposit pasaran wang dan cagaran tunai yang diterima untuk perniagaan niaga masa hadapan. Deposit dan baki ini dikelaskan sebagai liabiliti kewangan yang dipegang pada kos pelunasan.

(b) Deposit pelanggan bukan bank

Deposit pelanggan bukan bank terdiri daripada deposit pasaran wang yang ditempatkan di dalam Kumpulan. Deposit ini dikelaskan sebagai liabiliti kewangan yang dipegang pada kos pelunasan.

Kumpulan menugaskan liabiliti kewangan tertentu pada FVTPL dalam salah satu daripada keadaan berikut:

- liabiliti diuruskan, dinilai dan dilaporkan secara dalaman berdasarkan nilai wajar, atau
- penetapan menghapuskan atau dengan ketara mengurangkan ketidaksesuaian perakaunan yang mungkin timbul.

Pada tahun kewangan berakhir 31 Disember 2019, tiada liabiliti kewangan yang telah ditetapkan di FVTPL. Penerangan mengenai asas bagi setiap penetapan dinyatakan dalam nota untuk kelas liabiliti kewangan yang berkaitan.

Instrumen kewangan derivatif

Kumpulan memegang instrumen kewangan derivatif untuk melindungi nilai pendedahan risiko mata wang asing dan kadar hasilnya. Derivatif terbenam dipisahkan dari kontrak tuan rumah dan diambil kira secara berasingan jika kontrak tuan rumah bukan aset kewangan dan kriteria tertentu dipenuhi.

Derivatif pada mulanya diukur pada nilai saksama dan sebarang kos transaksi yang dikaitkan secara langsung diiktiraf dalam untung atau rugi apabila ditanggung. Berikutan pengiktirafan awal, derivatif diukur pada nilai saksama, dan perubahan di dalamnya diiktiraf secara amnya dalam untung atau rugi.

Kontrak jaminan kewangan yang tidak penting

Kumpulan menaksir sama ada kontrak jaminan kewangan yang dipegang adalah elemen penting bagi aset kewangan yang diambilkira sebagai komponen instrumen itu atau merupakan kontrak yang diambilkira secara berasingan. Faktor-faktor yang dianggap oleh Kumpulan apabila membuat penilaian ini termasuk sama ada:

- jaminan secara tersirat adalah sebahagian daripada terma kontrak instrumen hutang;
- jaminan dikehendaki oleh undang-undang dan peraturan yang mengawal kontrak instrumen hutang;
- jaminan dimasukkan pada masa yang sama seperti dan dalam konteks instrumen hutang; dan
- jaminan diberikan oleh ibu bapa peminjam atau syarikat lain dalam kumpulan peminjam.

Jika Kumpulan menentukan bahawa jaminan adalah elemen penting dalam aset kewangan, maka sebarang premium yang perlu dibayar berkaitan dengan pengiktirafan awal aset kewangan dianggap sebagai kos transaksi untuk memperolehnya. Kumpulan menganggap kesan perlindungan apabila mengukur nilai saksama instrumen hutang dan apabila mengukur ECL.

Jika Kumpulan menentukan bahawa jaminan itu bukan merupakan elemen penting dalam instrumen hutang, maka ia mengiktiraf aset yang mewakili sebarang prabayaran premium jaminan dan hak untuk pampasan bagi kerugian kredit. Aset premium prabayar diiktiraf hanya jika pendedahan terjamin tidak terjejas oleh kredit atau telah mengalami peningkatan risiko kredit yang ketara apabila jaminan diperolehi. Aset ini diiktiraf dalam 'aset lain'. Kumpulan membentangkan keuntungan atau kerugian atas hak pampasan dalam untung atau rugi dalam 'kerugian penurunan nilai atas instrumen kewangan'.

Pengukuran nilai saksama

Nilai saksama instrumen kewangan yang didagangkan di pasaran aktif (seperti sekuriti dan derivatif atas kaunter) adalah berdasarkan pada harga pasaran disebut harga pada tarikh penyata kedudukan kewangan yang diperolehi daripada harga pasaran. Bagi instrumen kewangan tidak disebut harga, nilai saksama ditentukan menggunakan teknik penilaian. Ini termasuk penggunaan urusniaga tulus terkini, rujukan kepada instrumen lain yang secara amnya adalah sama analisa aliran tunai berdiskaun dan model penentuan harga pilihan.

Penyahiktirafan

Kumpulan menyahiktirafkan aset kewangan apabila hak kontrak terhadap aliran tunai daripada aset kewangan tersebut luput, atau hak aset kewangan tersebut dipindahkan untuk menerima aliran tunai berkontrak dalam sesuatu transaksi di mana sebahagian besar daripada risiko dan ganjaran hakmilik aset kewangan adalah dipindahkan atau di mana Kumpulan tidak memindah bahkan tidak mengekalkan sebahagian besar risiko dan ganjaran pemilikan dan ia tidak mengekalkan kawalan ke atas aset kewangan. Pada penyahiktirafan aset kewangan, perbezaan di antara jumlah dibawa dan jumlah pertimbangan yang diterima (termasuk sebarang aset baru yang diperolehi ditolak sebarang liabiliti baru) dan sebarang keuntungan atau kerugian terkumpul yang telah diiktiraf dalam ekuiti diiktiraf dalam untung atau rugi.

Sesuatu liabiliti kewangan atau sebahagian daripadanya dinyahiktiraf apabila, dan hanya apabila, tanggungan yang dinyatakan dalam kontrak dilepaskan atau dibatalkan atau luput. Apabila liabiliti kewangan dinyahiktiraf, perbezaan di antara jumlah bawaan liabiliti kewangan tersebut dihapuskan atau dipindahkan kepada pihak lain dan pertimbangan dibayar, termasuk sebarang aset bukan tunai yang dipindahkan atau liabiliti yang diperolehi, diiktiraf dalam untung atau rugi.

Pengimbangan

Aset kewangan dan liabiliti kewangan diimbangi dan jumlah bersih dibentangkan di dalam penyata kedudukan kewangan apabila, dan hanya apabila, Kumpulan kini mempunyai hak undang-undang untuk mengimbangkan jumlah dan ia bertujuan untuk menyelesaikan mereka pada asas bersih atau untuk merealisasikan aset dan menyelesaikan liabiliti secara serentak.

Pendapatan dan perbelanjaan adalah dibentangkan pada asas bersih hanya apabila dibenarkan di bawah Piawaian Pelaporan Kewangan Antarabangsa (IFRS), atau bagi keuntungan dan kerugian yang timbul berpunca daripada sekumpulan transaksi yang sama seperti dalam aktiviti perniagaan Kumpulan.

2.6 Hartanah dan peralatan

(a) Pengiktirafan dan pengukuran

Barangan hartanah dan peralatan adalah dinyatakan pada kos setelah ditolak susut nilai yang terkumpul dan sebarang kerugian kemerosotan.

Kos adalah termasuk perbelanjaan yang berlaku secara langsung ekoran pemerolehan aset dan sebarang kos lain yang berlaku secara langsung ekoran pembawaan aset untuk berfungsi bagi tujuan penggunaannya, serta kos membongkar dan mengalihkan item tersebut dan memulihkan tapak di mana ia terletak. Kos aset bina sendiri juga adalah termasuk kos bahan-bahan dan tenaga buruh. Bagi aset yang berkelayakan, kos pinjaman dimodalkan sejajar dengan dasar perakaunan berkaitan kos pinjaman. Kos juga merangkumi pemindahan daripada ekuiti keuntungan atau kerugian di atas lindung nilai aliran tunai berkelayakan bagi pembelian matawang asing hartanah dan peralatan.

Apabila bahagian-bahagian penting sesuatu barangan hartanah dan peralatan mempunyai hayat berguna yang berbeza, ia diakaunkan sebagai barangan berasingan (komponen penting) hartanah dan peralatan.

Keuntungan atau kerugian keatas pelupusan sesuatu barangan hartanah dan peralatan ditentukan dengan membandingkan hasil kutipan daripada pelupusan dengan jumlah bawaan hartanah dan peralatan dan masing-masing diiktiraf dalam “pendapatan lain” dan “perbelanjaan lain” dalam untung atau rugi.

(b) Kos berikutan

Kos menggantikan sesuatu komponen barangan daripada hartanah dan peralatan diiktiraf dalam jumlah bawaan barangan tersebut hanya apabila ada kemungkinan bahawa manfaat ekonomi masa hadapan yang terangkum dalam komponen tersebut akan mengalir kepada Kumpulan atau Bank, dan kosnya boleh diukur dengan pasti. Jumlah yang dibawa komponen yang digantikan adalah dinyahiktiraf kepada untung atau rugi. Kos penyelenggaraan harian bagi hartanah dan peralatan diiktiraf dalam untung atau rugi apabila ia berlaku.

(c) Susut nilai

Susut nilai ditentukan berdasarkan kos aset ditolak nilai bakinya. Komponen-komponen penting aset-aset berasingan dinilai, dan jika sesuatu komponen memiliki hayat berguna yang berbeza daripada baki aset tersebut, maka komponen itu disusut nilai secara berasingan.

Susut nilai diiktiraf dalam untung atau rugi atas dasar garis lurus ke atas anggaran hayat berguna setiap komponen barangan hartanah dan peralatan.

Aset-aset dipajak disusut nilai pada tempoh pajakan dan jangka hayat terpendek kecuali ada kepastian munasabah bahawa Kumpulan dan Bank akan memperoleh pemilikan pada akhir tempoh pajakan. Tanah pegangan bebas tidak disusut nilai. Hartanah dan peralatan dalam proses pembinaan tidak disusut nilai sehingga aset-aset tersebut sedia untuk digunakan.

Anggaran hayat penggunaan bagi tempoh semasa adalah seperti berikut:

• Pajak penambahbaikan	Sepanjang tempoh pajak dan tidak lebih daripada 10 tahun
• Peralatan, perabot dan kelengkapan	3-5 tahun
• Kenderaan bermotor	7 tahun
• Aset di bawah pajak	4 tahun atau tempoh pajak yang mana lebih pendek
• Perisian komputer	5 tahun

Kaedah susut nilai, hayat penggunaan dan nilai baki adalah dinilai semula pada akhir tempoh laporan.

2.7 Pelaburan hartanah

Pelaburan hartanah adalah hartanah yang dipegang samada untuk menjanakan pendapatan sewa atau peningkatan modal atau kedua-duanya, tetapi bukan untuk dijual dalam urusan perniagaan biasa, digunakan dalam pembekalan perkhidmatan atau untuk tujuan pentadbiran. Kumpulan memegang pelaburan hartanah yang telah diperolehi melalui penguatkuasaan jaminan atas pembiayaan dan pendahuluan. Pelaburan hartanah pada mulanya dinilai pada kos dan seterusnya pada kos ditolak kemerosotan dan kerugian kemerosotan nilai terkumpul.

Kos penggantian komponen barangan hartanah pelaburan diiktiraf dalam jumlah bawaan jika kemungkinan bahawa manfaat ekonomi masa depan yang terkandung dalam komponen akan dimasukkan ke dalam Kumpulan atau Bank, dan kosnya dapat diukur dengan pasti.

Sebarang keuntungan atau kerugian daripada penjualan hartanah pelaburan (dikira sebagai perbezaan di antara perolehan bersih daripada pelupusan dan jumlah yang dibawa barangan) diiktiraf di dalam keuntungan atau kerugian.

Apabila penggunaan hartanah berubah yang mana ia diklasifikasikan semula sebagai hartanah dan peralatan, nilai saksamanya pada tarikh diklasifikasikan semula menjadi kos untuk perakaunan seterusnya.

Susut nilai keatas hartanah pelaburan diiktiraf dalam untung atau rugi atas dasar garis lurus bagi sepanjang tempoh pajak dan tidak melebihi 50 tahun.

2.8 Pajak

Kumpulan telah menggunakan IFRS 16 dengan pendekatan retrospektif yang diubahsuai dan oleh itu maklumat perbandingan tidak dinyatakan semula dan terus dilaporkan di bawah IAS 17 dan IFRIC 4. Butir-butir dasar perakaunan di bawah IAS 17 dan IFRIC 4 didedahkan secara berasingan.

Polisi yang diguna pakai selepas 1 Januari 2019

Pada permulaan sesuatu kontrak, Kumpulan menilai sama ada kontrak adalah, atau mengandungi, pajak. Kontrak adalah, atau mengandungi, pajak jika kontrak menyampaikan hak untuk mengawal penggunaan aset yang dikenal pasti untuk suatu tempoh masa sebagai pengganti untuk pertimbangan. Untuk menilai sama ada kontrak menyampaikan hak untuk mengawal penggunaan aset yang dikenal pasti, Kumpulan menggunakan definisi pajak dalam IFRS 16.

Polisi ini digunakan untuk kontrak yang dimulakan, pada atau selepas 1 Januari 2019.

i. Sebagai Penyewa

Pada permulaan atau asas pengubahsuaian kontrak yang mengandungi komponen pajakan, Kumpulan memperuntukkan pertimbangan dalam kontrak kepada setiap komponen pajakan atas dasar harga relatifnya yang bersendirian. Walau bagaimanapun, bagi pajakan hartanah Kumpulan telah memilih untuk tidak memisahkan komponen pajakan dan bukan pajakan dan mengakaunkan komponen pajakan dan bukan pajakan sebagai komponen pajakan tunggal.

Kumpulan mengiktiraf aset hak penggunaan dan liabiliti pajakan pada tarikh permulaan pajakan. Aset hak penggunaan pada mulanya diukur pada kos, yang terdiri daripada jumlah awal liabiliti pajakan diselaraskan untuk sebarang pembayaran pajakan yang dibuat pada atau sebelum tarikh permulaan, ditambah dengan kos langsung yang ditanggung dan anggaran kos untuk menghapus dan menyinkirkan aset asas atau untuk memulihkan aset asas atau tapak yang aset terletak, kurang sebarang insentif pajakan yang diterima.

Aset hak penggunaan kemudiannya disusutnilai menggunakan kaedah garis lurus dari tarikh permulaan hingga akhir tempoh pajakan, kecuali jika pajakan memindahkan pemilikan aset asas kepada Kumpulan pada akhir tempoh pajakan atau kos aset hak penggunaan digunakan mencerminkan bahawa Kumpulan akan melaksanakan pilihan pembelian. Dalam hal ini, hak penggunaan aset akan disusutnilai sepanjang hayat berguna aset asas, yang ditentukan berdasarkan asas yang sama dengan harta dan peralatan. Di samping itu, aset hak penggunaan secara berkala dikurangkan dengan kerugian kemerosotan, jika ada, dan diselaraskan untuk penangguhan semula liabiliti pajakan tertentu.

Liabiliti pajakan pada mulanya diukur pada nilai semasa pembayaran pajakan yang belum dibayar pada tarikh permulaan, didiskaun menggunakan kadar keuntungan yang tersirat dalam pajakan atau, jika kadar itu tidak dapat ditentukan dengan mudah, kadar keuntungan tambahan Kumpulan. Pada amnya, Kumpulan menggunakan kadar keuntungan tambahannya sebagai kadar diskaun.

Kumpulan menentukan kadar pinjaman tambahannya dengan memperoleh kadar keuntungan daripada pelbagai sumber pembiayaan luaran dan membuat pelarasan tertentu untuk menggambarkan terma pajakan dan jenis aset yang dipajakan.

Bayaran pajakan yang termasuk dalam pengukuran liabiliti pajakan adalah seperti berikut:

- bayaran tetap, termasuk bayaran tetap dalam bentuk;
- bayaran pajakan berubah yang bergantung pada indeks atau kadar, pada mulanya diukur menggunakan indeks atau kadar pada tarikh permulaan;
- jumlah yang dijangka dibayar di bawah jaminan nilai sisa; dan
- harga pelaksanaan di bawah pilihan pembelian yang Kumpulan pasti munasabah untuk melaksanakan, pembayaran pajakan dalam tempoh pembaharuan pilihan jika Kumpulan berkeupayaan untuk melaksanakan pilihan lanjutan, dan penalti untuk penamatan awal pajakan melainkan Kumpulan pasti tidak akan menamatkan awal.

Liabiliti pajakan diukur pada kos terlunas menggunakan kaedah faedah efektif. Ia diukur semula apabila terdapat perubahan dalam pembayaran pajakan masa depan yang timbul daripada perubahan dalam indeks atau kadar, jika terdapat perubahan dalam anggaran Kumpulan tentang jumlah yang dijangka akan dibayar di bawah jaminan nilai sisa, jika Kumpulan mengubah penilaiannya sama ada ia akan melaksanakan pilihan pembelian, pelanjutan atau penamatan atau jika ada bayaran pajakan tetap yang disemak semula.

Apabila liabiliti pajakan diukur semula dengan cara ini, pelarasan yang sesuai dibuat kepada nilai bawaan aset hak penggunaan, atau direkodkan dalam untung atau rugi jika jumlah dibawa aset hak penggunaan telah dikurangkan kepada sifar.

Kumpulan membentangkan hak penggunaan aset yang tidak memenuhi definisi harta pelaburan dalam 'hartanah dan peralatan' dan liabiliti pajakan dalam 'liabiliti lain' dalam penyata kedudukan kewangan.

Sewa jangka pendek dan aset pajakan bernilai rendah

Kumpulan telah memilih untuk tidak mengiktiraf hak penggunaan aset dan liabiliti pajakan untuk pajakan bagi aset-aset bernilai rendah dan pajakan jangka pendek, termasuk peralatan teknologi (IT). Kumpulan mengiktiraf pembayaran pajakan yang berkaitan dengan pajakan-pajakan ini sebagai perbelanjaan atas dasar garis lurus sepanjang tempoh pajakan.

ii. Sebagai pemberi pajak

Pada permulaan atau pengubahsuaian kontrak yang mengandungi komponen pajakan, Kumpulan memperuntukkan pertimbangan dalam kontrak kepada setiap komponen pajakan atas dasar harga tersendiri.

Apabila Kumpulan bertindak sebagai pemberi pajakan, ia menentukan pada permulaan sama ada setiap pajakan adalah pajakan kewangan atau pajakan operasi.

Untuk mengklasifikasikan setiap pajakan, Kumpulan membuat penilaian keseluruhan sama ada pajakan memindahkan dengan ketara semua risiko dan ganjaran yang berkaitan dengan pemilikan aset asas. Jika ini berlaku, maka pajakan itu adalah pajakan kewangan; jika tidak, maka ia adalah pajakan operasi. Sebagai sebahagian daripada penilaian ini, Kumpulan mempertimbangkan penunjuk tertentu seperti sama ada pajakan adalah untuk sebahagian besar daripada hayat ekonomi aset tersebut.

Apabila Kumpulan adalah seorang pemberi pajakan pertengahan, ia mengkauankan kepentingannya dalam pajakan utama dan pajakan kecil secara berasingan. Ia menilai klasifikasi pajakan kecil dengan merujuk kepada aset hak penggunaan yang timbul daripada pajakan utama, bukan dengan merujuk kepada aset pendasar. Jika pajakan utama adalah pajakan jangka pendek yang mana Kumpulan menggunakan pengecualian yang diterangkan di atas, maka ia mengklasifikasikan pajakan kecil sebagai pajakan operasi.

Jika suatu susunan mengandungi komponen pajakan dan bukan pajakan, maka Kumpulan menggunakan IFRS 15 untuk memperuntukkan pertimbangan dalam kontrak.

Kumpulan menggunakan syarat-syarat penyahiktirafan dan penurunan nilai dalam IFRS 9 kepada pelaburan bersih dalam pajakan (lihat Nota 23). Kumpulan sentiasa mengkaji semula anggaran nilai residual yang tidak dijamin untuk mengira pelaburan kasar dalam pajakan.

Kumpulan mengiktiraf pembayaran pajakan yang diterima di bawah pajakan operasi sebagai pendapatan berdasarkan kaedah garis lurus sepanjang tempoh pajakan sebagai sebahagian daripada 'pendapatan lain'.

Polisi yang diguna pakai sebelum 1 Januari 2019

Bayaran pajakan – Penyewa

Pembayaran yang dibuat dalam pajakan operasi adalah diiktiraf dalam penyata pendapatan pada asas garis lurus sepanjang tempoh pajakan. Insentif pajakan yang diterima diiktiraf sebagai sebahagian daripada jumlah perbelanjaan pajakan, sepanjang tempoh pajakan.

Bayaran pajakan minimal yang dibuat di bawah pajakan kewangan adalah diagihkan di antara perbelanjaan kewangan dan pengurangan liabiliti tertunggak. Perbelanjaan kewangan adalah diperuntukkan kepada setiap tempoh sepanjang tempoh pajakan untuk menghasilkan kadar faedah berkala yang tetap bagi keuntungan ke atas baki liabiliti.

Aset Pajakan – Penyewa

Pajakan yang mana Kumpulan menanggung sebahagian besar risiko dan ganjaran hakmilik diklasifikasikan sebagai pajakan kewangan. Pada awal pengiktirafan, aset pajakan diukur pada jumlah yang setara dengan nilai terendah di antara nilai saksama dan nilai bayaran minimal yang didiskaunkan. Selepas pengiktirafan awal, aset tersebut diambilkira menurut dasar perakaunan yang berkenaan dengan aset itu.

Aset yang dipegang di bawah pajakan lain adalah diklasifikasi sebagai pajakan operasi dan tidak diiktiraf dalam penyata kedudukan kewangan Kumpulan dan Bank.

Aset pajakan – Pemberi pajak

Jika Kumpulan atau Bank adalah pemberi pajak dalam perjanjian pajakan di mana sebahagian besar risiko dan ganjaran yang berkaitan dengan hak milik aset dipindahkan kepada penerima pajak, maka susunan itu diklasifikasikan sebagai pajakan kewangan dan jumlah yang belum diterima bersamaan dengan pelaburan bersih dalam pajakan diiktiraf.

2.9 Kemerosotan bagi Aset bukan kewangan

Jumlah bawaan bagi aset-aset lain disemak pada penghujung setiap tempoh laporan bagi menentukan samada terdapat tanda-tanda kemerosotan. Sekiranya tanda-tanda tersebut wujud, jumlah boleh diperoleh semula bagi aset-aset tersebut dianggarkan.

Untuk ujian kemerosotan, aset dikumpulkan menjadi kumpulan terkecil yang menjana kemasukan tunai daripada penggunaan berterusan yang sebahagian besarnya tidak bergantung kepada kemasukan tunai aset lain atau unit penghasilan tunai (*Cash Generating Unit – CGUs*). Muhibah yang datangnya dari penggabungan perniagaan diperuntukkan ke CGUs atau Kumpulan CGUs yang dijangkakan untuk memberi manfaat daripada panduan tenaga gabungan tersebut.

Jumlah boleh diperoleh semula sesuatu aset ialah nilai gunanya atau nilai saksama ditolak kos untuk dijual yang mana lebih tinggi. Dalam menaksir nilai guna, anggaran aliran tunai masa hadapan didiskaunkan kepada nilai terkininya menggunakan kadar diskaun pra-cukai yang menggambarkan penaksiran pasaran semasa bagi nilai masa wang dan risiko-risiko khusus kepada aset tersebut.

Kerugian kemerosotan diiktiraf sekiranya jumlah bawaan sesuatu aset melebihi jumlah boleh diperoleh semula. Kerugian kemerosotan nilai diiktiraf dalam untung atau rugi.

Kerugian kemerosotan diiktiraf pada tempoh terdahulu adalah ditaksir pada setiap tarikh laporan untuk meninjau tanda-tanda samada kerugian tersebut telah berkurangan atau tidak wujud lagi. Kerugian kemerosotan hanya dipulihkan sekiranya terdapat perubahan dalam anggaran yang digunakan untuk menentukan jumlah boleh diperoleh semula. Kerugian kemerosotan hanya dipulihkan sehingga tahap di mana jumlah bawaan aset tidak melebihi jumlah bawaan yang sepatutnya ditentukan, bersih daripada susut nilai atau pelunasan, sekiranya tiada kemerosotan telah diiktiraf. Pemulihan kerugian kemerosotan dikreditkan ke dalam untung atau rugi pada tahun di mana pemulihan tersebut diiktiraf.

2.10 Deposit, pembiayaan dan liabiliti-liabiliti lain

Deposit dan pembiayaan adalah sumber bagi pembiayaan bagi Kumpulan. Apabila Kumpulan menjual aset kewangan dan pada masa yang sama membuat suatu perjanjian untuk membeli semula aset tersebut (atau aset yang serupa) pada harga tetap pada tarikh hadapan (perjanjian jual beli semula), pengaturan yang diambil kira sebagai deposit, dan asas aset terus diiktiraf dalam penyata kewangan Kumpulan.

Deposit dan pembiayaan pada mulanya diukur pada nilai saksama tolak kos peningkatan transaksi langsung tambahan, dan kemudiannya diukur pada kos terlunas dengan menggunakan kaedah keuntungan efektif.

Liabiliti-liabiliti lain dinyatakan pada kos yang merupakan nilai saksama jumlah yang perlu dibayar pada masa hadapan untuk barangan dan perkhidmatan yang diterima atau untuk memindahkan liabiliti.

2.11 Peruntukan

Peruntukan akan diiktiraf jika, ekoran daripada peristiwa yang lalu, Kumpulan mempunyai kewajipan menurut undang-undang atau tanggungjawab yang dapat dianggarkan dengan pasti akan terdapat kemungkinan yang aliran keluar manfaat ekonomi diperlukan untuk menyelesaikan kewajipan tersebut.

Peruntukan ditentukan dengan memberi diskaun kepada jangkaan aliran tunai masa hadapan pada kadar sebelum cukai yang menggambarkan penilaian pasaran semasa bagi nilai masa wang tunai dan risiko khusus kepada liabiliti tersebut. Penguraian diskaun diiktiraf sebagai kos kewangan.

Kontrak yang membebankan

Peruntukan bagi kontrak yang membebankan diiktiraf apabila manfaat jangkaan yang akan diperolehi oleh Kumpulan daripada kontrak adalah lebih rendah daripada kos yang tidak dapat dielakkan untuk memenuhi kewajipan kontrak. Peruntukan diukur pada nilai semasa pada kos menamatkan kontrak dan jangkaan kos bersih melanjutkan kontrak yang mana lebih rendah. Sebelum peruntukan diwujudkan, Kumpulan mengiktiraf sebarang kerugian kemerosotan pada aset-aset yang berkaitan kontrak.

2.12 Liabiliti kontingen

Apabila tiada kemungkinan bahawa aliran keluar manfaat ekonomi akan diperlukan, atau jumlah tidak boleh dianggarkan dengan pasti, kewajipan ini tidak diiktiraf di dalam penyata kedudukan kewangan dan dinyatakan sebagai liabiliti kontingen kecuali kemungkinan aliran keluar manfaat ekonomi adalah jauh. Kemungkinan kewajipan yang kewujudannya akan hanya disahkan oleh kejadian atau tidak terjadinya satu atau lebih peristiwa masa hadapan, turut dinyatakan sebagai liabiliti kontingen kecuali kemungkinan aliran keluar manfaat ekonomi adalah jauh.

2.13 Aset kontingen

Aset kontingen adalah aset yang berkemungkinan terhasil dari peristiwa terdahulu yang mana kewujudannya hanya akan disahkan oleh peristiwa atau tidak terjadinya satu atau lebih peristiwa masa depan yang tidak secara keseluruhannya dalam kawalan Kumpulan. Kumpulan tidak mengiktiraf aset luar jangka dalam penyata kewangan tetapi mendedahkan kewujudannya di mana aliran masuk manfaat ekonomi adalah berkemungkinan tetapi tidak pasti.

2.14 Modal saham

Saham biasa adalah diklasifikasikan sebagai ekuiti dalam penyata kedudukan kewangan. Kos yang berkaitan secara langsung dengan penerbitan saham ekuiti baru diambil kira dalam ekuiti sebagai potongan daripada kutipan.

2.15 Pengiktirafan pendapatan dan perbelanjaan

Pendapatan pembiayaan dan pajakan dan pendapatan dibayar/akan dibayar kepada penyimpan

Pendapatan pembiayaan dan pajakan dan pendapatan/akan dibayar kepada penyimpan diiktiraf dalam untung atau rugi dengan menggunakan kaedah kadar keuntungan efektif. Kadar keuntungan efektif adalah kadar yang memberi potongan atas anggaran pembayaran tunai masa hadapan atau penerimaan melalui jangka hayat instrumen kewangan atau apabila bersesuaian, tempoh lebih pendek jumlah bersih yang dibawa bagi instrumen kewangan.

Apabila mengira kadar keuntungan efektif, Kumpulan telahpun mempertimbangkan semua terma-terma kontrak instrumen kewangan kecuali mempertimbangkan kerugian kredit masa hadapan. Pengiraan termasuk semua yuran dan kos transaksi diperlukan untuk kadar keuntungan efektif, termasuk premium atau diskaun.

Setelah aset-aset kewangan atau sekumpulan aset kewangan dikurangkan nilainya akibat daripada kerugian kemerosotan, pendapatan akan diiktiraf menggunakan kadar keuntungan yang dipakai untuk memberi diskaun bagi mengukur kerugian kemerosotan.

Yuran dan komisen

Pendapatan yuran dan komisen dan perbelanjaan yang merupakan sebahagian kadar keuntungan efektif ke atas aset kewangan atau liabiliti kewangan adalah dimasukkan dalam pengukuran kadar keuntungan efektif.

Yuran lain dan pendapatan komisen - termasuk pengaturan pembiayaan, yuran penyertaan, komisen menaja jamin dan yuran broker adalah diiktiraf sebagai pendapatan berasaskan pengaturan kontrak. Yuran khidmat nasihat dan aktiviti kewangan korporat adalah diiktiraf bersih daripada cukai perkhidmatan dan potongan bagi penyelesaian setiap peringkat tugas tersebut.

Yuran lain dan perbelanjaan komisen berkaitan terutamanya dengan yuran transaksi dan perkhidmatan, yang mana dianggap sebagai perbelanjaan apabila perkhidmatan diterima.

Keuntungan daripada penempatan dan pelaburan

Keuntungan daripada penempatan deposit dan pelaburan adalah diiktiraf pada asas hasil efektif.

Pendapatan dividen

Pendapatan dividen daripada anak-anak syarikat dan pelaburan lain adalah diiktiraf apabila hak Bank untuk menerima pembayaran diwujudkan.

2.16 Cukai pendapatan

Perbelanjaan cukai pendapatan terdiri daripada cukai semasa dan cukai tertunda. Cukai semasa dan cukai tertunda diiktiraf dalam penyata pendapatan kecuali pada tahap dimana ia berkaitan dengan penggabungan perniagaan atau barangan yang diiktiraf secara langsung dalam ekuiti atau pendapatan komprehensif lain.

Cukai semasa adalah jangkaan cukai patut dibayar atau akaun belum diterima atas pendapatan atau kerugian boleh dicukai tahun semasa, menggunakan kadar cukai yang telah digubal atau digubal sebahagian besarnya pada akhir tempoh laporan ini, dan sebarang pelarasan kepada cukai perlu dibayar berhubung dengan tahun kewangan sebelumnya.

Peruntukan cukai dibuat berasaskan keuntungan bagi tahun diselaraskan untuk tujuan cukai mengikut peruntukan Akta Cukai Pendapatan (Bab 35) dan pindaan kepadanya.

Cukai tertunda diiktiraf berkenaan dengan perbezaan sementara di antara jumlah bawaan aset dan liabiliti bagi tujuan laporan kewangan dan jumlah yang digunakan untuk tujuan cukai. Cukai tertunda tidak diiktiraf untuk:

- perbezaan sementara pada pengiktirafan awal aset atau liabiliti dalam transaksi yang bukan gabungan perniagaan dan tidak menjejaskan keuntungan atau kerugian perakaunan dan juga yang dicukai;
- perbezaan sementara berkaitan dengan pelaburan dalam anak-anak syarikat setakat mana terdapat kemungkinan bahawa tidak ada pembalikan semula pada masa hadapan; dan
- perbezaan sementara boleh dicukai yang timbul daripada pengiktirafan awal muhibah.

Aset cukai tertunda adalah diiktiraf untuk kerugian cukai yang tidak digunakan, kredit cukai yang tidak digunakan dan perbezaan sementara yang boleh ditolak ke tahap yang ia berkemungkinan bahawa keuntungan yang dicukai masa hadapan akan tersedia di mana boleh digunakan. Aset cukai tertunda disemak pada setiap tarikh laporan dan dikurangkan sehingga tahap dimana ia tidak lagi berkemungkinan bahawa manfaat cukai berkaitan akan direalisasikan.

Cukai tertunda dikira pada kadar cukai yang dijangka akan digunakan untuk perbezaan sementara apabila ia dibalikkan semula, menggunakan kadar cukai yang telah digubal atau digubal sebahagian besarnya pada tarikh laporan.

Aset dan liabiliti cukai tertunda adalah diimbangi jika adanya hak yang boleh dikuatkuasakan menurut undang-undang untuk mengimbangi aset dan liabiliti cukai semasa, dan juga berkaitan kepada cukai pendapatan yang dicukai oleh autoriti cukai yang sama bagi entiti yang dicukai yang sama, atau pada entiti yang dicukai yang lain tetapi bercadang untuk menyelesaikan liabiliti dan aset cukai semasa pada asas bersih atau aset dan liabiliti cukai akan direalisasikan serentak.

2.17 Zakat

Ini merupakan zakat yang akan dibayar oleh Kumpulan untuk mematuhi prinsip-prinsip Syariah dan seperti yang diluluskan oleh Lembaga Penasihat Syariah.

2.18 Manfaat kakitangan

Manfaat jangka pendek kakitangan

Manfaat jangka pendek kakitangan berkenaan dengan gaji, bonus tahunan, cuti tahunan berbayar dan cuti sakit dikira pada asas yang tiada diskaun dan diiktiraf sebagai perbelanjaan apabila perkhidmatan yang berkaitan diberikan. Liabiliti diiktiraf bagi jumlah yang dijangka akan dibayar di bawah bonus tunai jangka pendek atau pelan perkongsian keuntungan jika Kumpulan mempunyai kewajipan menurut undang-undang konstruktif untuk membayar jumlah disebabkan oleh perkhidmatan yang telah diberikan oleh kakitangan dan kewajipan yang boleh dianggarkan dengan pasti.

Pelan sumbangan tetap

Kumpulan menyumbang kepada Tabung Amanah Pekerja (TAP) dan Skim Persaraan Caruman Tambahan (*Supplemental Contributory Pension Scheme - SCP*), kedua-duanya pelan caruman yang ditakrifkan yang diatur dan diurus oleh Kerajaan Negara Brunei Darussalam, yang diaplikasikan kepada majoriti daripada kakitangan. Kewajipan untuk mencarum kepada pelan caruman yang ditakrifkan adalah diiktiraf sebagai perbelanjaan manfaat kakitangan di dalam penyata pendapatan dalam tempoh di mana perkhidmatan yang berkaitan diberikan daripada kakitangan.

Bank menjalankan Dana Persaraan Kakitangan (*Employee Retirement Fund - ERF*) dengan caruman bulanan yang dibuat kepada dana persaraan berdasarkan peratus daripada gaji kasar tidak termasuk elaun-elaun tertentu. Bank akan memadankan sumbangan kakitangan sehingga maksimum sebanyak 12% (termasuk caruman TAP) caruman yang dibuat oleh kakitangan. Caruman-caruman kepada TAP dan ERF dicaj ke dalam penyata pendapatan di dalam tempoh yang mana caruman itu berkaitan.

Manfaat jangka panjang lain kakitangan

Kewajipan bersih Kumpulan berkaitan dengan manfaat jangka panjang kakitangan lain adalah jumlah manfaat masa hadapan yang diperolehi kakitangan sebagai pulangan daripada perkhidmatan pada tempoh semasa dan sebelumnya. Manfaat itu didiskaunkan untuk menentukan nilai terkini. Pengukuran semula adalah diiktiraf dalam untung atau rugi dalam tempoh ia terjadi.

2.19 Pendapatan sesaham biasa

Kumpulan membentangkan pendapatan asas dan dicairkan sesaham saham biasa (*Earnings Per Share – EPS*).

Asas pendapatan sesaham biasa dikira dengan membahagikan keuntungan atau kerugian yang diagihkan kepada pemegang saham biasa Kumpulan dengan bilangan purata saham biasa pada tahun tersebut. EPS yang dicairkan ditentukan dengan melaraskan keuntungan atau kerugian yang boleh diagihkan kepada pemegang saham biasa dan jumlah purata saham biasa bagi semua saham biasa berpotensi cair.

3 Keuntungan daripada pembiayaan, pajakan dan pelaburan

	Kumpulan		Bank	
	2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Pembiayaan dan pajakan Sekuriti	234,558	230,715	177,960	175,748
- Keuntungan daripada sukuk	39,320	41,507	39,320	41,507
- Pendapatan dividen	2,893	4,378	2,715	2,896
Baki dan penempatan dengan bank dan institusi kewangan lain	88,148	77,629	98,125	84,690
Jumlah	364,919	354,229	318,120	304,841

Pembiayaan dan keuntungan pajakan mengandungi keuntungan dan perbelanjaan dikira dengan menggunakan kaedah hasil efektif yang berkaitan dengan aset kewangan yang tidak dibawa pada nilai saksama melalui untung atau rugi.

Pada tahun ini, keuntungan Kumpulan dan Bank daripada pembiayaan, pajakan dan pelaburan adalah daripada aset kewangan pada kos yang dilunaskan kecuali pendapatan dividen daripada pelaburan pada FVTPL B\$2,715,000 (2018: B\$2,896,000) dan keuntungan daripada pelaburan pada FVOCI B\$17,461,000 (2018: B\$20,721,000).

4 Pendapatan dibayar/akan dibayar kepada penyimpan

	Kumpulan		Bank	
	2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Deposit daripada pelanggan:				
- Dana Mudharabah	154	160	154	160
- Dana Bukan-Mudharabah	63,690	54,336	62,436	53,615
	63,844	54,496	62,590	53,775
Deposit dan penempatan bank dan institusi kewangan lain:				
- Dana Bukan-Mudharabah	5,849	5,575	3,749	3,438
Jumlah	69,693	60,071	66,339	57,213

Pada tahun ini, pendapatan Kumpulan dan Bank dibayar/akan dibayar kepada penyimpan adalah sepenuhnya dari liabiliti kewangan yang diukur pada kos pelunasan.

5 Pendapatan bersih yuran dan komisen

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Yuran dan komisen:				
- Pembiayaan perdagangan dan Al-Kafalah (jaminan)	2,740	2,848	2,740	2,848
- Ar-Rahnu (pajak gadai/ikrar)	1,980	1,893	1,980	1,893
- Kad kredit dan debit	23,560	19,659	23,560	19,659
- Komisen	4,680	4,198	4,405	3,928
- Lain-lain	5,564	6,130	5,212	5,692
Jumlah yuran dan pendapatan komisen	38,524	34,728	37,897	34,020
Perbelanjaan yuran dan komisen				
- Kad Kredit	(7,358)	(6,221)	(7,358)	(6,221)
Jumlah perbelanjaan yuran dan komisen	(7,358)	(6,221)	(7,358)	(6,221)
Pendapatan bersih yuran dan komisen	31,166	28,507	30,539	27,799

Pendapatan bersih yuran dan komisen Kumpulan dan Bank adalah sepenuhnya dari aset dan liabiliti kewangan yang diukur pada kos pelunasan. Pendapatan bersih yuran dan komisen diatas dikecualikan dalam menentukan kadar keuntungan efektif ke atas aset kewangan dan liabiliti kewangan yang bukan pada nilai saksama melalui untung atau rugi tetapi termasuk pendapatan dan perbelanjaan lain yang berkaitan dengan aset kewangan dan liabiliti kewangan.

6 Keuntungan/(kerugian) daripada derivatif dan pelaburan

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Keuntungan/(kerugian) bersih nilai saksama bagi derivatif	5,791	(106,535)	5,791	(106,535)
Keuntungan/(kerugian) nilai saksama bagi pelaburan yang ditetapkan pada nilai saksama melalui untung dan rugi	3,647	(2,415)	3,647	(2,415)
Keuntungan/(kerugian) dari penjualan sekuriti pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif	5,042	(11)	5,042	(11)
Jumlah	14,480	(108,961)	14,480	(108,961)
Keuntungan /(kerugian) bersih nilai saksama bagi derivatif	5,791	(106,535)	5,791	(106,535)
(Kerugian)/keuntungan bersih pertukaran asing	(21,771)	85,247	(21,771)	85,247
Kesan bersih dari derivatif dan pertukaran asing	(15,980)	(21,288)	(15,980)	(21,288)

Pendedahan risiko pertukaran asing adalah ditadbir melalui lindung nilai pertukaran asing matawang ke hadapan seperti yang tertera di Nota 38. Bank tidak menerima pakai perakaunan lindung nilai bagi lindung nilai matawang berikutan dengan dasar perakaunan di Nota 2, untung atau rugi pertukaran asing pada aset adalah diiktiraf di dalam (kerugian)/keuntungan bersih pertukaran asing dan pergerakan nilai saksama dalam lindung nilai matawang ke hadapan adalah termasuk di dalam untung atau rugi daripada derivatif dan pelaburan.

7 Pendapatan operasi lain

	Kumpulan		Bank	
	2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Pendapatan dividen dari anak syarikat dan syarikat bersekutu	–	–	27,449	30,000
Pendapatan sewa daripada pelaburan hartanah	2,881	2,843	2,881	2,843
Pendapatan daripada piagam kapal	–	7,230	–	–
Pemulihan daripada pembiayaan yang dihapus kira	19,788	13,889	18,287	12,375
Lain-lain	1,140	2,942	1,062	1,259
Jumlah	23,809	26,904	49,679	46,477

Lain-lain termasuk pendapatan pajakan kewangan B\$694,336 (2018: B\$693,116) atas pajakan kewangan belum diterima bagi tahun kewangan semasa.

8 Perbelanjaan kakitangan

	Kumpulan		Bank	
	2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Gaji dan upah	41,045	39,753	36,656	35,082
Elaun dan bonus	22,956	17,881	20,475	15,356
Sumbangan kepada pelan sumbangan tetap	4,145	3,958	3,808	3,608
Lain-lain	5,924	3,420	6,011	3,568
Jumlah	74,070	65,012	66,950	57,614

9 Perbelanjaan lain

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Promosi				
Iklan dan publisiti	1,644	2,412	1,537	2,338
Operasi				
Sewa pejabat	2,492	5,404	2,709	5,022
Susut nilai hartanah dan peralatan dan pelaburan hartanah	19,567	17,754	16,332	13,650
Perbelanjaan proses dan elektronik	9,193	9,810	7,866	8,438
Perbelanjaan pejabat	8,430	10,001	7,966	9,406
	39,682	42,969	34,873	36,516
Perbelanjaan am				
Imbuhan juruaudit:				
- Yuran audit berkanun	642	706	550	610
- Yuran berkaitan audit	36	91	36	91
- Perkhidmatan bukan audit	188	18	178	10
Yuran profesional	6,904	5,569	6,829	6,161
Takaful, pembaikan & penyelenggaraan	4,897	4,806	4,888	4,394
Lesen	1,892	2,479	1,885	2,440
Lain-lain	5,434	6,244	8,083	7,046
	19,993	19,913	22,449	20,752
Jumlah	61,319	65,294	58,859	59,606

10 Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan (bersih)

	Nota	Kumpulan		Bank	
		2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan	22 (h)	14,435	14,029	12,872	11,162

Keuntungan yang diakru sepanjang tahun atas jumlah pembiayaan yang merosot berjumlah sebanyak B\$2,058,907 (2018: B\$2,115,742).

11 Peruntukan kemerosotan keatas pelaburan (bersih)

		Kumpulan		Bank	
		2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Peruntukan kemerosotan bagi pelaburan:					
- Pelaburan dalam sekuriti yang disebut harga		(317)	167	(685)	640
Jumlah		(317)	167	(685)	640

12 Zakat

	Kumpulan		Bank	
	2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Zakat				
Peruntukan zakat semasa	3,112	2,927	3,112	2,927

Jumlah zakat adalah ditentukan dengan 2.5775% berdasarkan pada kaedah aset dilabur bersih dan dibayar oleh Bank untuk mematuhi prinsip-prinsip Syariah.

13 Perbelanjaan cukai pendapatan

Cukai dikenalpasti dalam untung atau rugi

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
<i>Perbelanjaan cukai semasa</i>				
Tahun semasa	36,859	32,450	28,981	24,258
<i>Perbelanjaan cukai tertunda</i>				
Permulaan dan pembalikan semula perbezaan sementara	211	2,463	847	1,835
Jumlah perbelanjaan cukai diiktiraf dalam untung atau rugi	37,070	34,913	29,828	26,093

Cukai yang diiktiraf dalam pendapatan komprehensif lain

Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	2,087	(709)	2,087	(709)
---	-------	-------	-------	-------

Penyesuaian perbelanjaan cukai efektif bagi Kumpulan dan Bank adalah seperti dibawah:

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Keuntungan sebelum zakat dan cukai	195,549	185,743	186,750	168,755
Cukai pendapatan menggunakan kadar cukai korporat domestik 18.5% (2018: 18.5%)	36,177	34,362	34,549	31,220
Kesan cukai bagi perbelanjaan yang tidak dibenarkan	313	1,347	313	728
Kesan cukai bagi pendapatan yang tidak dikenakan cukai	–	–	(5,078)	(5,550)
Insentif cukai	(572)	(633)	(554)	(614)
Kesan cukai bagi zakat	(576)	(541)	(576)	(541)
Lain-lain	1,728	378	1,174	850
Jumlah	37,070	34,913	29,828	26,093

14 Dividen bagi setiap saham biasa

	Kumpulan dan Bank	
	2019	2018
	B\$'000	B\$'000
Pada saham biasa		
Dividen bersih yang dibayar kepada pemegang saham biasa	88,202	36,781

	-----Kumpulan dan Bank-----			
	2019		2018	
	Dividen kasar sesaham B\$	Dividen bersih cukai B\$'000	Dividen kasar sesaham B\$	Dividen bersih cukai B\$'000
Dibenarkan:				
Dividen terakhir yang dibayar	0.12170	88,202	0.050750	36,781

Di Mesyuarat Agung Tahunan pada 13 September 2019, dividen terakhir bagi tahun kewangan berakhir 31 Disember 2018 sebanyak B\$0.12170 bagi 724,749,512 saham biasa, berjumlah B\$88,202,016 telah diluluskan dan dibayar pada 10 Oktober 2019.

Pada Mesyuarat Agung Tahunan yang akan datang, dividen akhir bagi tahun kewangan berakhir 31 Disember 2019 sebanyak B\$0.1838 pada 724,749,512 bilangan saham biasa, berjumlah B\$133,208,960 akan dicadangkan. Dividen ini akan dikira sebagai pengagihan apabila diluluskan dalam penyata kewangan 2020.

15 Pendapatan sesaham

Pendapatan asas sesaham

Pendapatan asas sesaham Kumpulan dikira dengan membahagikan keuntungan bersih pada tahun ini yang diagihkan kepada pemegang ekuiti dengan jumlah purata saham biasa yang diterbitkan semasa tahun kewangan.

	Kumpulan	
	2019	2018
Keuntungan pada tahun ini diagihkan kepada pemegang ekuiti (B\$'000)	155,367	146,328
Bilangan purata saham biasa ('000)	724,750	724,750
Pendapatan asas sesaham (B\$)	0.21	0.20

Pendapatan sesaham yang telah dcairkan

Pengiraan pendapatan sesaham yang telah dcairkan adalah berdasarkan pada keuntungan yang diagihkan kepada pemegang ekuiti Bank yang dibahagi dengan jumlah purata saham biasa yang diterbitkan pada tarikh laporan, selepas penyelerasan kesan semua potensi saham biasa yang telah dcairkan.

Pendapatan sesaham yang telah dcairkan adalah sama seperti pendapatan asas sesaham.

16 Tunai dan kesetaraan tunai

	Kumpulan		Bank	
	2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Wang tunai dalam tangan	60,119	59,297	59,804	59,023
Baki dengan bank dan institusi kewangan lain	562,780	377,919	562,308	384,069
Wang panggilan dan notis jangka pendek dan penempatan antara bank dengan tempoh matang asal tidak melebihi tiga bulan	3,109,467	2,060,233	3,109,467	2,060,233
Tunai dan kesetaraan tunai dalam penyata kedudukan kewangan	3,732,366	2,497,449	3,731,579	2,503,325

17 Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam

Seperti yang diperlukan oleh peruntukan Seksyen 45, Perintah Perbankan Islam, 2008 dan Seksyen 13A Akta Syarikat Kewangan, baki wang tunai adalah dikehendaki untuk disimpan dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD). Pada masa ini, kadar rizab minima ialah 6% daripada baki purata liabiliti deposit sebagaimana ditakrifkan oleh AMBD.

18 Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank

Wang panggilan dan penempatan notis jangka pendek dan penempatan antara bank mempunyai tempoh matang asal lebih daripada tiga bulan.

19 Sukuk Kerajaan

Sukuk Kerajaan diklasifikasikan sebagai nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain dan mempunyai tempoh matang kurang daripada satu tahun.

20 Pelaburan

		Kumpulan		Bank	
	Nota	2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Pelaburan pada kos yang dilunaskan	20.1	582,116	602,683	582,116	602,683
Pelaburan pada nilai saksama melalui untung atau rugi	20.2	68,915	100,553	68,915	100,553
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	20.3	397,832	479,112	397,832	479,112
Jumlah		1,048,863	1,182,348	1,048,863	1,182,348

20.1 Pelaburan pada kos yang dilunaskan

		Kumpulan		Bank	
		2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Ekuiti yang disebut harga		582,730	603,333	582,730	603,333
Tolak: Jangkaan kerugian kredit		(614)	(650)	(614)	(650)
Jumlah		582,116	602,683	582,116	602,683

20.2 Pelaburan pada nilai saksama melalui untung atau rugi

		Kumpulan		Bank	
		2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Ekuiti yang tidak disebut harga		1,148	1,485	1,148	1,485
Deposit berstruktur		67,767	99,068	67,767	99,068
Jumlah		68,915	100,553	68,915	100,553

20.3 Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain

		Kumpulan		Bank	
		2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Hutang sekuriti yang disebut harga		397,515	478,783	397,515	478,783
Sekuriti yang tidak disebut harga		317	329	317	329
Jumlah		397,832	479,112	397,832	479,112

Pelaburan Ekuiti ditetapkan pada FVOCI

Kumpulan telah menetapkan pelaburan yang ditunjukkan di bawah sebagai sekuriti ekuiti pada FVOCI kerana sekuriti ekuiti mewakili pelaburan yang mana dijangka Kumpulan akan memegang bagi jangka panjang untuk tujuan strategik.

	Nilai saksama pada 31 Disember 2019 BS'000	Nilai saksama pada 31 Disember 2018 BS'000	Kumpulan dan Bank Pendapatan dividen diiktiraf semasa 2019 BS'000	Pendapatan dividen diiktiraf semasa 2018 BS'000
Ekuiti yang tidak disebut harga	317	329	–	–

21 Aset/(liabiliti) kewangan derivatif

Jadual dibawah meringkaskan kontrak atau jumlah asas instrumen kewangan derivatif yang dipegang pada nilai saksama melalui untung atau rugi. Jumlah asas atau kontrak instrumen ini mencerminkan jumlah transaksi yang belum dijelaskan pada tarikh laporan, dan tidak semestinya mewakili jumlah yang berisiko.

Urusniaga instrumen kewangan derivatif adalah dinilai semula pada kedudukan jumlah kasar dan keuntungan atau kerugian yang tidak direalisasi adalah ditunjukkan sebagai aset kewangan derivatif dan liabiliti kewangan derivatif.

	Kumpulan dan Bank			
	Jumlah Asas/Nominal 2019 BS'000	Jumlah Asas/Nominal 2018 BS'000	Jumlah bawaan 2019 BS'000	Jumlah bawaan 2018 BS'000
Kontrak ke hadapan pertukaran asing:				
Aset derivatif	4,865,075	4,657,254	42,505	27,831
Liabiliti derivatif	1,332,927	987,692	(13,125)	(14,411)
Jumlah	6,198,002	5,644,946	29,380	13,420

Kumpulan menggunakan kontrak ke hadapan pertukaran asing untuk mengurus risiko pertukaran asing seperti yang dinyatakan di Nota 38.

22 Pembiayaan dan pendahuluan

(a) Mengikut jenis produk

	Kumpulan		Bank	
	2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Garis tunai/Naqd (overdraft)	131,218	111,369	131,218	111,369
Gadai janji	616,292	565,087	616,292	565,087
Pembiayaan sindiket	102,717	94,427	102,717	94,427
Sewa beli	653,569	647,087	–	–
Pajakan belum diterima	161,219	187,266	161,219	187,266
Pembiayaan penggal yang lain	2,131,983	1,901,368	2,073,849	1,833,381
Bil belum diterima	181,204	147,854	181,204	147,854
Pembiayaan kakitangan	23,087	24,611	23,087	24,611
Kad kredit/caj	49,199	47,511	49,199	47,511
Lain-lain	16,249	28,322	15,229	26,841
Jumlah kasar pembiayaan dan pendahuluan	4,066,737	3,754,902	3,354,014	3,038,347
Ditolak: Peruntukan bagi kerugian pada pembiayaan dan pendahuluan	(69,589)	(72,451)	(63,022)	(63,995)
Pembiayaan dan pendahuluan bersih	3,997,148	3,682,451	3,290,992	2,974,352

(b) Mengikut kontrak

	Kumpulan		Bank	
	2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Al-Kafalah bil Mal dan Al-Bai	1,558	1,398	1,558	1,398
Al-Wakalah bil Ujrah	47,641	46,113	47,641	46,113
Bal' Bithaman Ajil (<i>pembayaran bertanggung</i>)	619,317	654,875	619,317	654,875
Ijarah (<i>sewa</i>)	161,219	187,266	161,219	187,266
Ijarah Muntahiah Bittamlik/AITAB (<i>pembiayaan diakhiri dengan hak milik</i>)	712,723	716,555	–	–
Murabahah (<i>kos tambahan</i>)	880,133	561,341	880,133	561,341
Musharakah (<i>perkongsian untung dan rugi</i>)	172,156	143,144	172,156	143,144
Qard (<i>Pembiayaan kebajikan</i>)	3	3	3	3
Tawarruq (<i>Pengewangan</i>)	1,456,759	1,417,366	1,456,759	1,417,366
Lain-lain	15,228	26,841	15,228	26,841
Jumlah	4,066,737	3,754,902	3,354,014	3,038,347

(c) Mengikut sekuriti

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Tiada sekuriti	138,553	230,476	138,553	230,476
Tambahan kredit melalui:				
- Serahhak gaji atau pendapatan	1,184,422	1,158,931	1,184,422	1,158,931
- Serahhak caj tetap atau terapung	61,962	25,571	61,962	25,571
Sekuriti melalui:				
- Wang tunai	303,201	219,326	303,201	219,326
- Cagaran hartanah	1,115,734	764,862	1,115,734	764,862
- Kapal	531,372	625,290	531,372	625,290
- Kenderaan bermotor	669,806	662,184	3,802	851
- Lain-lain	61,687	68,262	14,968	13,040
Jumlah	4,066,737	3,754,902	3,354,014	3,038,347

(d) Mengikut sektor

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Pertanian	13,558	9,794	13,558	9,794
Kewangan	94,407	48,130	94,407	48,130
Perkilangan	82,524	85,525	82,524	85,525
Pengangkutan	909,185	958,261	242,756	296,260
Infrastruktur	29,727	29,054	29,612	28,292
Perdagangan	108,198	112,963	108,198	112,963
Perkhidmatan	68,275	116,198	68,275	116,198
Perumahan Hartanah (Perseorangan)	772,226	734,988	772,226	734,988
Komersial (Pembangunan Hartanah)	415,494	103,453	415,494	103,453
Pelancongan	8,726	6,042	8,726	6,042
Telekomunikasi dan Teknologi Maklumat	5,435	1,043	5,435	1,043
Penggunaan dan pembiayaan peribadi	1,084,859	1,099,830	1,038,680	1,046,038
Minyak dan gas	474,123	449,621	474,123	449,621
Jumlah	4,066,737	3,754,902	3,354,014	3,038,347

Termasuk dalam sektor Pengangkutan adalah portfolio pembiayaan kereta Kumpulan.

(e) Mengikut jenis pelanggan

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Perusahaan perniagaan domestik	912,316	903,266	912,316	903,266
Industri kecil dan sederhana	196,140	208,891	190,388	201,867
Individu	2,517,877	2,491,271	1,810,906	1,781,740
Entiti luar negeri	440,404	151,474	440,404	151,474
Jumlah	4,066,737	3,754,902	3,354,014	3,038,347

(f) Pembiayaan dan pendahuluan yang tertunggak

Pergerakan dalam pembiayaan dan pendahuluan yang tertunggak adalah seperti berikut:

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Pada 1 Januari	143,873	84,813	135,643	76,777
Kesan ke atas penggunaan IFRS 9 pada 1 Januari 2018	–	78,096	–	78,096
Diklasifikasikan sebagai merosot sepanjang tahun	73,494	90,169	71,334	86,706
Diklasifikasikan semula sebagai tidak tertunggak	(5,089)	(28,662)	(4,372)	(27,484)
Jumlah diterima	(48,750)	(50,721)	(48,750)	(50,721)
Jumlah dihapus kira dengan peruntukan	(16,839)	(29,822)	(13,387)	(27,731)
Pada 31 Disember	146,689	143,873	140,468	135,643
Jumlah kasar kemerosotan pembiayaan sebagai peratus jumlah kasar pembiayaan, pendahuluan dan lain-lain	3.6%	3.8%	4.2%	4.5%

Kumpulan menganggap pembiayaan sebagai tertunggak apabila pembiayaan adalah kredit yang merosot di bawah IFRS 9.

(g) Pembiayaan dan pendahuluan yang tertunggak mengikut sektor

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Pertanian	4,067	4,061	4,067	4,061
Perkilangan	30,138	28,768	30,138	28,768
Pengangkutan	7,755	8,541	2,763	2,779
Infrastruktur	6,645	2,796	6,645	2,037
Perdagangan	15,028	16,259	15,028	16,259
Perkhidmatan	4,336	5,363	4,336	5,363
Perumahan Hartanah (Perseorangan)	37,143	35,443	37,143	35,443
Komersial (Pembangunan Hartanah)	10,815	10,264	10,815	10,264
Pelancongan	434	334	434	334
Penggunaan dan pembiayaan peribadi	19,051	18,730	17,822	17,021
Minyak dan gas	11,277	13,314	11,277	13,314
Jumlah	146,689	143,873	140,468	135,643

(h) Pergerakan dalam peruntukan bagi kerugian pembiayaan dan pendahuluan

	Nota	Kumpulan BS'000	Bank BS'000
Seperti yang dilaporkan pada 31 Disember 2017		77,243	67,702
Kesan penggunaan IFRS 9 pada 1 Januari 2018		11,001	12,862
Peruntukan dibuat sepanjang tahun	10	14,029	11,162
Jumlah dihapus kira sepanjang tahun		(29,822)	(27,731)
Pada 31 Disember 2018		72,451	63,995
Peruntukan dibuat sepanjang tahun/ Pengklasifikasian semula komitmen kepada liabiliti-liabiliti lain	10	13,977	12,414
Jumlah dihapus kira sepanjang tahun		(16,839)	(13,387)
Pada 31 Disember 2019		69,589	63,022

23 Pajakan kewangan yang belum diterima

Bank telah dibenarkan membuat pajakan tanah dan bangunan hotel bagi tempoh 40 tahun bermula dari 1 Mei 2014, bagi mengetepikan dan melepaskan hak untuk mengambil tindakan pengadilan kepada salah satu penghutang. Bank kemudiannya memasuki perjanjian pajakan sub dengan pihak ketiga, membuat pajakan tanah bersama dengan bangunan hotel selama 40 tahun.

Pajakan kewangan yang belum diterima adalah seperti berikut:

	-----Kumpulan dan Bank -----		
	Pembayaran pajakan minima masa hadapan BS'000	Keuntungan BS'000	Pembayaran pajakan minima kini BS'000
2019			
Dalam masa satu tahun	720	21	699
Diantara satu dan lima tahun	2,920	447	2,473
Lebih dari lima tahun	25,580	16,137	9,443
Jumlah	29,220	16,605	12,615

	-----Kumpulan dan Bank-----		
	Pembayaran pajakan minima masa hadapan BS'000	Keuntungan BS'000	Pembayaran pajakan minima kini BS'000
2018			
Dalam masa satu tahun	700	21	679
Diantara satu dan lima tahun	2,880	438	2,442
Lebih dari lima tahun	26,340	16,841	9,499
Jumlah	29,920	17,300	12,620

24 Pelaburan dalam anak-anak syarikat

	Bank	
	2019 BS'000	2018 BS'000
Pelaburan ekuiti yang tidak disebut harga	34,559	29,204
Tolak: Elaun untuk pelaburan dalam anak syarikat	(1,715)	(1,715)
	32,844	27,489

Butiran anak-anak syarikat adalah seperti berikut:

Nama Syarikat	Aktiviti utama	Negara diperbadankan/ Tempat perniagaan	Kepentingan hakmilik efektif	
			2019 %	2018 %
BIBD At-Tamwil Bhd	Pembiayaan pajakan	Negara Brunei Darussalam	100	100
- Better Sdn Bhd	Penyewaan kereta	Negara Brunei Darussalam	100	100
BIBD Securities Sdn Bhd	Broker stok/saham	Negara Brunei Darussalam	100	100
BIBD Management & Services Sdn Bhd	Perkhidmatan pengurusan	Negara Brunei Darussalam	100	100
IBB Capital Asset Management Sdn Bhd	Pengurusan dana	Negara Brunei Darussalam	100	100
IBB Transport Sdn Bhd	Pajakan kendaraan	Negara Brunei Darussalam	100	100
Saujana Sdn Bhd	Pajakan pesawat	Negara Brunei Darussalam	100	52.5
BIBD Middle East Limited	Pengurusan dana	United Arab Emirates	100	100

25 Pelaburan dalam syarikat bersekutu dan usaha sama

		Kumpulan		Bank	
		2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Pelaburan dalam syarikat bersekutu	25.1	24,757	20,816	7,080	7,080
Pelaburan dalam usaha sama	25.2	18,437	18,042	15,278	15,278
Jumlah		43,194	38,858	22,358	22,358

25.1 Pelaburan dalam syarikat bersekutu

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Pada kos				
Saham tidak disebut harga	7,080	7,080	7,080	7,080
Bahagian rizab selepas pengambilalihan	17,677	13,736	—	—
Pelaburan dalam syarikat bersekutu	24,757	20,816	7,080	7,080

Butiran syarikat bersekutu, yang tidak disebut harga, adalah seperti berikut:

Nama Syarikat	Aktiviti Utama	Negara diperbadankan/ Tempat perniagaan	Kepentingan hakmilik efektif	
			2019 %	2018 %
Syarikat Takaful Brunei Darussalam Sdn Bhd	Perniagaan takaful keluarga dan am	Negara Brunei Darussalam	31	31
			2019 B\$'000	2018 B\$'000
Bahagian Kumpulan pada aset bersih syarikat bersekutu pada awal tahun			20,816	17,388
Bahagian Kumpulan:				
- keuntungan daripada operasi berterusan			1,425	2,039
- dividen diterima			(409)	–
- pendapatan komprehensif lain			2,925	1,389
Jumlah bawaan bagi kepentingan di dalam syarikat bersekutu pada hujung tahun			24,757	20,816

Ringkasan maklumat kewangan syarikat bersekutu yang tidak selaraskan ke peratus hak milik yang dipegang Kumpulan adalah seperti berikut:

	2019 BS'000	2018 BS'000
Aset semasa	286,966	280,936
Aset bukan semasa	68,886	55,200
Liabiliti semasa	(17,703)	(17,938)
Liabiliti bukan semasa	(258,303)	(251,229)
Aset bersih	79,846	66,969

	2019 BS'000	2018 BS'000
Pendapatan	29,857	27,265
Keuntungan daripada operasi berterusan	6,200	5,961
Pendapatan komprehensif lain	—	4,480
Jumlah pendapatan komprehensif	6,200	10,441

Termasuk di dalam baki di atas adalah yang berikut:

	2019 BS'000	2018 BS'000
Tunai dan kesetaraan tunai	270,623	262,182
Liabiliti kewangan semasa tidak termasuk, dagangan, lain-lain yang belum dibayar dan peruntukan	(2,061)	(2,699)
Liabiliti kewangan bukan semasa tidak termasuk dagangan, lain-lain yang belum dibayar dan peruntukan	(258,303)	(251,229)
Susut nilai dan pelunasan	(557)	(573)
Perbelanjaan dan pendapatan cukai	(788)	(1,303)

Jumlah berkumpul bagi saham Kumpulan di dalam syarikat bersekutu adalah seperti berikut:

	Kumpulan	
	2019 BS'000	2018 BS'000
Keuntungan daripada operasi berterusan	1,425	2,039
Dividen diterima	(409)	—
Pendapatan komprehensif lain	2,925	1,389
Jumlah pendapatan komprehensif	3,941	3,428

25.2 Pelaburan dalam usaha sama

	Kumpulan		Bank	
	2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Pada kos				
Saham tidak disebut harga	15,278	15,278	15,278	15,278
Bahagian rizab selepas pengambilalihan	3,159	2,764	–	–
Pelaburan dalam usaha sama	18,437	18,042	15,278	15,278

Pada 31 Mac 2018, Bank telah menjual 1 saham Belait CSS Sdn Bhd dan 1 saham Belait Barakah Sdn Bhd masing-masing pada pertimbangan B\$1.00. Penjualan saham menghasilkan perubahan sebanyak 0.01% dan 0.01% kepentingan pemilik efektif bagi Belait CSS Sdn Bhd dan Belait Barakah Sdn Bhd (secara kolektif dikenali sebagai "anak-anak syarikat"). Sehubungan itu, Kumpulan menaksir bahawa ia tidak lagi mengawal anak-anak syarikat kerana Kumpulan tidak lagi terdedah kepada, atau mempunyai hak untuk, pulangan yang berubah-ubah daripada penglibatannya dengan anak-anak syarikat dan mempunyai keupayaan untuk mempengaruhi pulangan melalui kuasanya ke atas anak-anak syarikat.

Apabila kehilangan kawalan, Kumpulan menyahiktirafkan NCI yang berkaitan dengan anak-anak syarikat berjumlah sebanyak B\$22,751,000. Jumlah aset dan jumlah liabiliti diasingkan berjumlah B\$133,421,000 dan B\$94,196,000 masing-masing. Keuntungan pada pengasingan anak syarikat berjumlah B\$2 dalam untung atau rugi.

Oleh kerana Kumpulan terus mengekalkan kepentingan sebanyak 49.99% dan 49.99% dalam Belait CSS Sdn Bhd dan Belait Barakah Sdn Bhd. Seterusnya, Kumpulan mengakaunkan Belait CSS Sdn Bhd dan Belait Barakah Sdn Bhd sebagai usahasama ekuiti. Nilai saksama entiti ini pada dinyahiktirafkan adalah B\$22,751,000.

Butiran mengenai usaha sama yang tidak disebut harga, adalah seperti berikut:

Nama Syarikat	Aktiviti Utama	Negara diperbadankan/ Tempat perniagaan	Kepentingan hakmilik efektif	
			2019 %	2018 %
Belait CSS Sdn Bhd	Pajakan kapal	Negara Brunei Darussalam	49.99	49.99
Belait Barakah Sdn Bhd	Pajakan kapal	Negara Brunei Darussalam	49.99	49.99
			2019 B\$'000	2018 B\$'000
Bahagian Kumpulan dalam aset bersih usaha sama pada awal tahun			18,042	15,278
Bahagian Kumpulan:				
- keuntungan daripada operasi berterusan			395	2,764
Jumlah bawaan bagi kepentingan dalam usaha sama pada hujung tahun			18,437	18,042

Ringkasan maklumat kewangan daripada usaha sama, tidak diselaraskan bagi pemilik peratusan yang dipegang oleh Kumpulan adalah seperti berikut:

	2019 BS'000	2018 BS'000
Aset semasa	13,559	17,055
Aset bukan semasa	113,414	116,024
Liabiliti semasa	(19,341)	(10,691)
Liabiliti bukan semasa	(56,818)	(70,701)
Aset bersih	50,814	51,687

	2019 BS'000	2018 BS'000
Pendapatan	20,142	18,641
Keuntungan daripada operasi berterusan	790	5,363

Termasuk dalam baki di atas adalah jumlah berikut:

	2019 BS'000	2018 BS'000
Tunai dan kesetaraan tunai	473	3,206
Liabiliti kewangan semasa tidak termasuk, dagangan, lain-lain yang belum dibayar dan peruntukan	(13,111)	(5,453)
Liabiliti kewangan bukan semasa tidak termasuk dagangan, lain-lain yang belum dibayar dan peruntukan	(50,597)	(66,781)
Susut nilai dan pelunasan	(6,109)	(4,519)
Perbelanjaan dan pendapatan cukai	(488)	(1,210)

Jumlah agregat bahagian Kumpulan dalam usaha sama adalah seperti berikut:

	Kumpulan	
	2019 BS'000	2018 BS'000
Keuntungan daripada operasi berterusan	395	2,764

26 Aset lain

	Kumpulan		Bank	
	2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Bayaran belum diterima	17,419	12,305	16,492	11,691
Pendapatan yang diakru dan bil yang belum diterima	10,725	15,616	11,062	15,681
Penerimaan asing belum diterima	66,671	4,325	66,671	4,325
Penghutang lain	2,597	2,340	1,967	1,233
Bayaran belum diterima diantara syarikat	—	—	26,842	30,820
	97,412	34,586	123,034	63,750
Prabayar	4,351	6,527	4,088	6,477
Jumlah	101,763	41,113	127,122	70,227

Pada tahun ini, Kumpulan dan Bank mengiktiraf elaun bagi kemerosotan sebanyak B\$133,000 (2018: B\$413,000) dan B\$133,000 (2018: B\$413,000) masing-masing bagi bayaran belum diterima dalam untung atau rugi.

27 Hartanah dan peralatan

Kumpulan

Kos	Pajakan penambahbaikan BS'000	Peralatan, perabot dan kelengkapan BS'000	Kenderaan bermotor BS'000	Aset di bawah pajakan BS'000	Kerja dalam perlaksanaan BS'000	Perisian komputer BS'000	Hak penggunaan aset BS'000	Jumlah BS'000
Pada 1 Januari 2018	34,599	42,068	155	147,938	3,108	61,589	—	289,457
Tambahan	51	587	—	12,023	12,937	518	—	26,116
Pelupusan	(19)	(1,235)	(22)	—	—	(104)	—	(1,380)
Pindahan	689	2,048	—	—	(7,409)	4,672	—	—
Pelupusan kepentingan dalam anak syarikat	—	(2,874)	—	(147,938)	—	—	—	(150,812)
Pada 31 Disember 2018	35,320	40,594	133	12,023	8,636	66,675	—	163,381
Pelarasan disebabkan oleh pengukuran semula liabiliti pajakan	—	—	—	—	—	—	5,275	5,275
Tambahan	356	248	—	—	5,288	2,268	38,076	46,236
Pelupusan	—	(112)	—	(713)	—	—	—	(825)
Pindahan	1,491	2,703	—	—	(8,336)	4,142	—	—
Pada 31 Disember 2019	37,167	43,433	133	11,310	5,588	73,085	43,351	214,067

Susut nilai terkumpul

Pada 1 Januari 2018	15,233	29,074	113	27,976	—	42,591	—	114,987
Susut nilai bagi tahun	2,790	4,685	18	3,266	—	5,691	—	16,450
Pelupusan	(19)	(1,153)	(22)	—	—	(104)	—	(1,298)
Pelupusan kepentingan dalam anak syarikat	—	(2,790)	—	(29,422)	—	—	—	(32,212)
Pada 31 Disember 2018	18,004	29,816	109	1,820	—	48,178	—	97,927
Susut nilai/Pelupusan bagi tahun	2,817	4,576	9	1,326	—	7,353	2,179	18,260
Pelupusan	—	(101)	—	(42)	—	—	—	(143)
Pada 31 Disember 2019	20,821	34,291	118	3,104	—	55,531	2,179	116,044

Jumlah bawaan

Pada 31 Disember 2018	17,316	10,778	24	10,203	8,636	18,497	—	65,454
Pada 31 Disember 2019	16,346	9,142	15	8,206	5,588	17,554	41,172	98,023

Aset di bawah pajakan termasuk kenderaan bermotor di bawah pajakan kewangan.

Bank	Pajakan penambahbaikan BS'000	Peralatan, perabot dan kelengkapan BS'000	Kenderaan bermotor BS'000	Kerja dalam perlaksanaan BS'000	Perisian komputer BS'000	Hak penggunaan- aset BS'000	Jumlah BS'000
Kos							
Pada 1 Januari 2018	32,822	31,226	160	3,108	61,528	—	128,844
Tambahan	51	808	—	9,971	518	—	11,348
Pelupusan	(19)	(20)	(22)	—	(104)	—	(165)
Pindahan	689	2,048	—	(7,409)	4,672	—	—
Pada 31 Disember 2018	33,543	34,062	138	5,670	66,614	—	140,027
Pelarasan disebabkan oleh pengukuran semula liabiliti pajakan	—	—	—	—	—	5,275	5,275
Tambahan	—	—	—	7,092	—	36,730	43,822
Pindahan	1,486	2,294	—	(7,922)	4,142	—	—
Pada 31 Disember 2019	35,029	36,356	138	4,840	70,756	42,005	189,124
Susut nilai terkumpul							
Pada 1 Januari 2018	14,107	21,692	117	—	42,536	—	78,452
Susut nilai bagi tahun	2,709	3,927	18	—	5,692	—	12,346
Pelupusan	(19)	(20)	(22)	—	(104)	—	(165)
Pada 31 Disember 2018	16,797	25,599	113	—	48,124	—	90,633
Susut nilai/Pelupusan bagi tahun	2,699	3,771	9	—	6,678	1,868	15,025
Pada 31 Disember 2019	19,496	29,370	122	—	54,802	1,868	105,658
Jumlah bawaan							
Pada 31 Disember 2018	16,746	8,463	25	5,670	18,490	—	49,394
Pada 31 Disember 2019	15,533	6,986	16	4,840	15,954	40,137	83,466

28 Pelaburan hartanah

	Kumpulan dan Bank BS'000
Kos	
Pada 1 Januari 2018	32,445
Tambahan	47
Pada 31 Disember 2018	32,492
Tambahan	715
Pada 31 Disember 2019	33,207
Susut nilai terkumpul	
Pada 1 Januari 2018	6,558
Caj bagi tahun	1,304
Pada 31 Disember 2018	7,862
Caj bagi tahun	1,307
Pada 31 Disember 2019	9,169
Jumlah bawaan	
Pada 31 Disember 2018	24,630
Pada 31 Disember 2019	24,038

Pada tahun 2011, Bank telah memeterai perjanjian pajakan dengan pelanggan, yang mana Bank telah diberikan hak untuk pajakan bagi tempoh baki pajakan selama 49 tahun sebagai pertimbangan, yang mana Bank bersetuju untuk mengetepikan hak untuk pembayaran balik pembiayaan yang diberikan kepada pelanggan. Berikutan perjanjian itu, Bank telah mencatatkan kepentingan dalam pelaburan hartanah ini, berdasarkan jumlah pembiayaan tertunggak pada tarikh perjanjian. Jumlah ini juga dianggarkan hampir dengan nilai saksama kepentingan pelaburan hartanah pada tarikh tersebut.

Hirarki nilai saksama, teknik penilaian dan kemasukkan yang tidak dapat dikaji

Berdasarkan laporan penilaian terkini, nilai saksama hartanah pelaburan adalah B\$36,100,000 (2018: B\$36,100,000). Nilai saksama pelaburan hartanah adalah berdasarkan kepada laporan penilaian yang disediakan oleh firma luar, penilai profesional bebas, yang mempunyai kelayakan profesional yang diiktiraf dan pengalaman terkini dalam lokasi dan kategori hartanah yang dinilai.

Teknik penilaian yang diaplikasi ialah pendekatan aliran tunai yang didiskaun (Peringkat 3). Nilai saksama pelaburan hartanah tersebut datang daripada aliran tunai yang berpotensi dari bangunan berdasarkan baki tempoh pajakan. Kemasukkan utama yang tidak dapat dikaji termasuk anggaran kadar penghunian sebanyak 71.4% (2018: 70.0%).

Aset/(liabiliti) cukai tertunda

Aset dan liabiliti cukai tertunda disebabkan oleh berikut:

Kumpulan	Pada 1 Januari 2018	Kesan ke atas penggunaan IFRS 9	Diiktiraf dalam untung atau rugi	Diiktiraf dalam untung pendapatan komprehensif lain	Pengasingan	Pada 31 Disember 2018	Diiktiraf dalam untung atau rugi	Diiktiraf dalam pendapatan komprehensif lain	Pada 31 Disember 2019
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Aset cukai tertunda									
Elaun bagi pembiayaan dan pendahuluan	10,268	2,380	(1,600)	—	—	11,048	496	—	11,544
Elaun bagi pelaburan	—	197	43	—	—	240	(91)	—	149
Elaun bagi pelaburan dalam anak syarikat	317	—	—	—	—	317	—	—	317
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	—	—	—	855	—	855	—	(855)	—
Pelaburan sedia untuk jualan	—	231	—	(231)	—	—	—	—	—
Lain-lain	370	314	(219)	—	—	465	(465)	—	—
Jumlah	10,955	3,122	(1,776)	624	—	12,925	(60)	(855)	12,010
Liabiliti cukai tertunda									
Hartanah dan peralatan	(14,241)	—	(687)	—	9,954	(4,974)	392	—	(4,582)
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	—	—	—	—	—	—	—	(1,232)	(1,232)
Pelaburan sedia untuk jualan	(85)	—	—	85	—	—	—	—	—
Lain-lain	—	—	—	—	—	—	(543)	—	(543)
Jumlah	(14,326)	—	(687)	85	9,954	(4,974)	(151)	(1,232)	(6,357)
Jumlah aset/(liabiliti) cukai tertunda	(3,371)	3,122	(2,463)	709	9,954	7,951	(211)	(2,087)	5,653

Bank	Pada 1 Januari 2018	Kesan ke atas penggunaan IFRS 9	Diiktiraf dalam			Pada 31 Disember 2018	Diiktiraf dalam untung atau rugi	Diiktiraf dalam pendapatan komprehensif lain	Pada 31 Disember 2019
	B\$'000	B\$'000	Diiktiraf dalam untung pendapatan komprehensif lain	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Aset cukai tertunda									
Elaun bagi pembiayaan dan pendahuluan	10,280	2,380	(2,002)	—	10,658	195	—	—	10,853
Elaun bagi pelaburan	—	197	43	—	240	(91)	—	—	149
Elaun bagi pelaburan dalam anak syarikat	317	—	—	—	317	—	—	—	317
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	—	—	—	855	855	—	(855)	—	—
Pelaburan sedia untuk jualan	—	231	—	(231)	—	—	—	—	—
Lain-lain	—	314	151	—	465	(465)	—	—	—
Jumlah	10,597	3,122	(1,808)	624	12,535	(361)	(855)	(855)	11,319
Liabiliti cukai tertunda									
Hartanah dan peralatan	(4,474)	—	(27)	—	(4,501)	461	—	—	(4,040)
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	—	—	—	—	—	—	(1,232)	(1,232)	(1,232)
Pelaburan sedia untuk jualan	(85)	—	—	85	—	—	—	—	—
Lain-lain	—	—	—	—	—	(947)	—	—	(947)
Jumlah	(4,559)	—	(27)	85	(4,501)	(486)	(1,232)	(1,232)	(6,219)
Jumlah aset/(liabiliti) cukai tertunda	6,038	3,122	(1,835)	709	8,034	(847)	(2,087)	(2,087)	5,100

30 Deposit daripada pelanggan

(a) Mengikut jenis deposit

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Dana bukan Mudharabah				
Deposit tuntutan	2,552,793	1,521,620	2,554,238	1,524,369
Deposit simpanan	1,137,850	1,116,697	1,089,042	1,066,459
Deposit pelaburan am	4,586,120	4,797,937	4,534,235	4,736,741
	8,276,763	7,436,254	8,177,515	7,327,569
Mudharabah (<i>perkongasian keuntungan</i>)				
Deposit tuntutan	69,198	77,008	69,198	77,008
Deposit simpanan	105,534	107,871	105,534	107,871
	174,732	184,879	174,732	184,879
Jumlah	8,451,495	7,621,133	8,352,247	7,512,448

(b) Mengikut jenis pelanggan

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Kerajaan dan Badan-badan berkanun	3,637,685	3,157,134	3,637,685	3,157,134
Syarikat-syarikat perniagaan	1,962,331	1,821,160	1,949,071	1,808,046
Individu	2,851,479	2,642,839	2,765,491	2,547,268
Jumlah	8,451,495	7,621,133	8,352,247	7,512,448

31 Deposit daripada bank dan institusi kewangan lain

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Bukan Mudharabah				
Bank-bank konvensional yang berlesen di Brunei Darussalam	–	192	–	192
Bank-bank Islam dan institusi kewangan Islam yang berlesen di Brunei Darussalam	249,998	191,397	115,256	91,396
Syarikat-syarikat kewangan yang berlesen di Brunei Darussalam	2	2	76,930	121,438
Syarikat-syarikat insurans yang berlesen di Brunei Darussalam	990	897	990	897
Syarikat-syarikat takaful yang berlesen di Brunei Darussalam	272,718	333,003	231,554	184,458
Bank-bank dan institusi kewangan luar negeri yang lain	11,730	23,453	11,730	23,453
Jumlah	535,438	548,944	436,460	421,834

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Mudharabah (<i>perkongsian keuntungan</i>)				
Bank-bank Islam dan institusi kewangan Islam yang berlesen di Brunei Darussalam	1,143	1,100	1,143	1,100
Syarikat-syarikat insurans yang berlesen di Brunei Darussalam	34	50	34	50
Syarikat-syarikat takaful yang berlesen di Brunei Darussalam	774	1,429	774	1,429
Jumlah	1,951	2,579	1,951	2,579
Jumlah	537,389	551,523	438,411	424,413

32 Penempatan daripada institusi kewangan lain

Penempatan jangka pendek antara bank mempunyai kematangan asal kurang daripada tiga bulan.

33 Liabiliti lain

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Perbelanjaan yang telah diakru	24,136	30,121	15,092	27,013
Peruntukan bagi pelan caruman yang ditetapkan	220	791	125	670
Liabiliti bagi anugerah kerja lama	4,717	2,769	4,668	2,721
Manfaat kakitangan jangka pendek	14,234	12,343	12,256	10,017
Cek yang perlu dibayar	7,745	5,162	7,745	5,162
Pendapatan yang dibayar kepada penyimpan	18,643	20,644	16,966	18,658
Penerimaan asing yang perlu dibayar	66,671	4,325	66,671	4,325
Peniaga yang perlu dibayar	2,381	7,196	2,381	7,196
Dividen saham yang perlu dibayar	3,512	3,376	3,512	3,376
Pemiutang lain	7,482	8,887	6,482	7,442
Simpanan pembiayaan yang berkaitan dengan liabiliti	5,721	6,061	5,721	6,061
Yang perlu dibayar diantara syarikat	—	—	1,994	1,639
Liabiliti pajakan	39,134	—	38,098	—
Lain-lain	20,024	16,078	18,482	14,965
Jumlah	214,620	117,753	200,193	109,245

Penyelarasan pergerakan liabiliti aliran tunai yang timbul daripada liabiliti pajakan

	2019 Liabiliti pajakan BS'000
Kumpulan	
Penyataan semula baki pada 1 Januari 2019	2,850
Perubahan daripada aliran tunai pembiayaan	
Pembayaran bagi liabiliti pajakan	(2,249)
Perubahan lain – Liabiliti yang berkaitan	
Pajakan baru	37,998
Untung perbelanjaan pada pajakan	535
Baki pada 31 Disember 2019	39,134

	Liabiliti pajakan BS'000
Bank	
Penyataan semula baki pada 1 Januari 2019	2,850
Perubahan daripada aliran tunai pembiayaan	
Pembayaran bagi liabiliti pajakan	(1,965)
Perubahan lain – Liabiliti yang berkaitan	
Pajakan baru	36,729
Untung perbelanjaan pada pajakan	484
Baki pada 31 Disember 2019	38,098

34 Peruntukan zakat dan peruntukan cukai

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Peruntukan zakat	3,253	3,566	3,253	3,566
Peruntukan cukai	76,125	69,939	62,034	56,188
Jumlah	79,378	73,505	65,287	59,754

35 Modal saham

	Bilangan saham		Jumlah	
	2019	2018	2019 B\$	2018 B\$
Kumpulan dan Bank				
Dibenarkan:				
Saham biasa B\$0.70 setiap satu	1,428,571,429	1,428,571,429	1,000,000,000	1,000,000,000
Jumlah	1,428,571,429	1,428,571,429	1,000,000,000	1,000,000,000
Diterbitkan dan dibayar penuh:				
Saham biasa B\$0.70 setiap satu	724,749,512	724,749,512	507,324,659	507,324,659
Jumlah	724,749,512	724,749,512	507,324,659	507,324,659

Pemegang-pemegang saham biasa berhak untuk menerima dividen sebagaimana diisytiharkan dari masa ke semasa, dan juga berhak untuk satu undian bagi setiap saham di Mesyuarat pemegang-pemegang saham Bank. Kesemua saham biasa adalah ditaraf sama rata dalam mengambil kira dengan baki aset-aset Bank.

36 Rizab berkanun dan rizab-rizab lain

Rizab berkanun

	Jumlah B\$'000
Kumpulan	
Pada 1 Januari 2018	497,499
Pemindahan daripada keuntungan tahun semasa	36,934
Pada 31 Disember 2018	534,433
Pemindahan daripada keuntungan tahun semasa	21,042
Pada 31 Disember 2019	555,475
Bank	
Pada 1 Januari 2018	458,495
Pemindahan daripada keuntungan tahun semasa	34,934
Pada 31 Disember 2018	493,429
Pemindahan daripada keuntungan tahun semasa	20,198
Pada 31 Disember 2019	513,627

Rizab berkanun dikekalkan mematuhi Seksyen 24 (1) Perintah Perbankan Islam, 2008 dan Seksyen 13 Akta Syarikat Kewangan, Bab 89 dan tidak boleh diagihkan sebagai dividen.

Rizab-rizab lain

	Rizab nilai saksama BS'000	Rizab terjamahan matawang asing BS'000	Pendapatan yang ditahan BS'000	Jumlah BS'000
Kumpulan				
Pada 1 Januari 2018	2,406	(18)	82,195	84,583
Kesan penggunaan IFRS 9	2,670	—	(11,183)	(8,513)
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun	(4,707)	—	146,328	141,621
Pelupusan kepentingan dalam anak syarikat	—	—	(1,298)	(1,298)
Pergerakan matawang asing	—	(12)	—	(12)
Pemindahan kepada rizab berkanun	—	—	(36,934)	(36,934)
Dividen yang dibayar kepada saham biasa	—	—	(36,781)	(36,781)
Pada 31 Disember 2018	369	(30)	142,327	142,666
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun	11,619	—	155,367	166,986
Pergerakan matawang asing	—	(11)	—	(11)
Pemindahan kepada rizab berkanun	—	—	(21,042)	(21,042)
Dividen yang dibayar pada saham biasa	—	—	(88,202)	(88,202)
Pada 31 Disember 2019	11,988	(41)	188,450	200,397
Pendapatan yang ditahan yang boleh diagihkan			184,969	184,969
Pendapatan yang ditahan yang tidak boleh diagihkan pada rizab berhemat untuk kerugian kredit (<i>Prudential Reserve Credit Losses-PRCL</i>)			3,481	3,481
Pada 31 Disember 2019			188,450	188,450

	Rizab nilai saksama BS'000	Pendapatan yang ditahan BS'000	Jumlah BS'000
Bank			
Pada 1 Januari 2018	377	37,504	37,881
Kesan penggunaan IFRS 9	2,625	(14,242)	(11,617)
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun	(6,121)	139,735	133,614
Pemindahan kepada rizab berkanun	—	(34,934)	(34,934)
Dividen yang dibayar kepada saham biasa	—	(36,781)	(36,781)
Pada 31 Disember 2018	(3,119)	91,282	88,163
Jumlah pendapatan komprehensif bagi tahun	8,738	153,810	162,548
Pemindahan kepada rizab berkanun	—	(20,198)	(20,198)
Dividen yang dibayar pada saham biasa	—	(88,202)	(88,202)
Pada 31 Disember 2019	5,619	136,692	142,311
Pendapatan yang ditahan boleh diagihkan		133,255	133,255
Pendapatan yang ditahan yang tidak boleh diagihkan pada rizab berhemat untuk kerugian kredit (<i>Prudential Reserve Credit Losses-PRCL</i>)		3,437	3,437
Pada 31 Disember 2019		136,692	136,692

Rizab nilai saksama termasuk perubahan kumulatif nilai saksama aset kewangan diukur pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain tidak termasuk kerugian kemerosotan, hingga aset kewangan dinyahiktiraf.

Pendapatan yang ditahan yang tidak boleh diagihkan terdiri daripada rizab berhemat untuk kerugian kredit (PRCL) yang berkaitan dengan pendapatan keuntungan yang diakru pada pembiayaan dan pendahuluan yang tidak dibayar. Dengan mematuhi peraturan AMBD, rizab tidak boleh diagihkan sehingga mereka dikumpulkan

37 Transaksi dengan pihak-pihak yang berkenaan

Identiti pihak-pihak berkaitan

Untuk tujuan penyata kewangan, sesuatu pihak adalah dianggap berkaitan dengan Kumpulan jika Kumpulan mempunyai keupayaan, secara langsung atau tidak langsung, untuk mengawal pihak atau mempengaruhi dalam membuat keputusan berkaitan kewangan dan operasi, atau sebaliknya, yang mana Kumpulan dan pihak tersebut tertakluk kepada kawalan lazim atau pengaruh penting lazim. Pihak berkaitan mungkin adalah individu atau entiti lain.

Kumpulan dan Bank mempunyai hubungan pihak berkaitan dengan anak-anak syarikat, pemegang saham yang cukup banyak, syarikat bersekutu dan kakitangan pengurusan utama.

Kakitangan pengurusan utama adalah diertikan sebagai individu yang mempunyai autoriti dan tanggungjawab untuk merancang, mengarah dan mengawal aktiviti-aktiviti Kumpulan samada secara langsung atau tidak langsung. Kakitangan pengurusan utama termasuk semua Pengarah-Pengarah Kumpulan, dan setengah ahli-ahli pengurusan kanan bagi Kumpulan.

Pengurusan utama yang mempunyai hubungan perbankan dengan entiti-entiti Kumpulan yang berkaitan dengan perjalanan perniagaan secara normal dan pada terma yang sama, termasuk kadar faedah dan sekuriti, bagi transaksi yang berbanding dengan individu lain yang mempunyai kedudukan serupa atau, yang mana bersesuaian, dengan kakitangan lain. Transaksi tersebut tidak membabitkan lebih dari risiko biasa pembayaran balik atau menunjukkan ciri-ciri yang tidak menguntungkan.

- (a) Baki-baki yang belum dijelaskan bagi Kumpulan dan Bank, dengan pihak berkaitan adalah seperti berikut:

	Kumpulan	
	2019	2018
	BS'000	BS'000
Usaha sama		
<i>Jumlah patut diterima daripada</i>		
Pembiayaan	63,162	71,697
Lain-lain	—	131
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Lain-lain	715	2,695

	Kumpulan	
	2019	2018
	BS'000	BS'000
Syarikat bersekutu		
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	291,466	277,487
Lain-lain	3,268	2,562
Kakitangan pengurusan utama		
<i>Jumlah patut diterima daripada</i>		
Pembiayaan (tidak termasuk Kad kredit)	2,761	2,571
Kad kredit	72	71
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	3,629	4,066
Pihak lain yang berkaitan		
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	2,261,230	1,398,088
Bank		
	2019	2018
	BS'000	BS'000
Usaha sama		
<i>Jumlah patut diterima daripada</i>		
Pembiayaan	63,162	71,697
Lain-lain	—	131
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	715	2,695
Anak-anak syarikat		
<i>Jumlah patut diterima daripada</i>		
Penempatan	394,000	364,000
Lain-lain	27,176	728
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	79,287	125,700
Lain-lain	2,136	1,450
Syarikat bersekutu		
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	203,725	171,087
Lain-lain	2,056	1,045

	Bank	
	2019	2018
	B\$'000	B\$'000
Kakitangan pengurusan utama		
<i>Jumlah patut diterima daripada</i>		
Pembiayaan (tidak termasuk Kad kredit)	2,335	1,515
Kad kredit	72	71
Kakitangan pengurusan utama		
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	2,241	1,571
Pihak lain yang berkaitan		
<i>Jumlah patut dibayar kepada</i>		
Deposit	2,261,230	1,398,088

- (b) Transaksi penting pihak berkaitan bagi Kumpulan dan Bank adalah seperti berikut:

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Anak-anak Syarikat				
<i>Pendapatan</i>				
Pendapatan bagi pembiayaan	—	—	—	1,263
Pendapatan lain	—	—	9,877	35,614
<i>Perbelanjaan</i>				
Pendapatan yang dibayar/akan dibayar kepada penyimpan	—	—	146	1,448
Perbelanjaan lain	—	—	3,437	1,185
Usaha sama				
<i>Pendapatan</i>				
Pendapatan bagi pembiayaan	4,030	3,656	4,030	3,656
Syarikat bersekutu				
<i>Pendapatan</i>				
Yuran dan komisen	275	270	—	—

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
<i>Perbelanjaan</i>				
Pendapatan yang dibayar/akan dibayar kepada penyimpan	3,229	4,565	2,105	1,334
Perbelanjaan lain	95	93	—	—
Kakitangan pengurusan utama				
<i>Pendapatan</i>				
Pendapatan bagi pembiayaan	62	41	37	29
<i>Perbelanjaan</i>				
Pendapatan yang dibayar/akan dibayar kepada penyimpan	132	6	13	6
Pihak lain yang berkaitan				
<i>Perbelanjaan</i>				
Pendapatan yang dibayar/akan dibayar kepada penyimpan	14,693	16,141	14,693	16,141

Kakitangan pengurusan utama

Pampasan kakitangan pengurusan utama termasuk ganjaran Pengarah adalah seperti berikut:

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Yuran pengarah dan ganjaran lain	1,184	1,136	1,184	1,136
Kakitangan pengurusan utama lain:				
- Gaji dan manfaat kakitangan	6,080	6,151	5,690	5,647
Cukai pegangan yang dibayar	407	435	407	435

Jumlah saham yang dipegang oleh kakitangan pengurusan utama adalah seperti berikut:

	Kumpulan	
	2019	2018
Jumlah saham yang dipegang ('000)	49	49

Kepentingan yang dipegang oleh syarikat bersekutu

Bilangan saham Bank yang dipegang oleh syarikat bersekutu pada 31 Disember 2019 adalah 11,707,000 (2018: 11,707,000).

Kepentingan yang dipegang oleh Kerajaan dan entiti yang dikawal kerajaan

Kerajaan Negara Brunei Darussalam melalui pelbagai Kementerian dan Lembaga Berkanun mempunyai kawalan ke atas Kumpulan. Oleh itu, Kerajaan Negara Brunei Darussalam dan badan-badan lain yang dikawal Kerajaan yang lain adalah pihak berkaitan Kumpulan.

Kumpulan memasuki transaksi dengan banyak badan-badan ini pada asas tulus kini. Transaksi utama dijalankan dengan entiti ini adalah seperti yang dinyatakan di bawah.

Transaksi signifikan secara individu

Transaksi lain termasuk pembayaran cukai syarikat Brunei Darussalam (Nota 12, 13 dan 34) dan transaksi perbankan seperti pembiayaan dan deposit yang dijalankan dalam perhubungan biasa bank dan pelanggan.

38 Pengurusan risiko kewangan

Oleh kerana penyata-penyata kedudukan kewangan, penyata pendapatan, penyata pendapatan komprehensif lain, perubahan dalam ekuiti dan aliran wang tunai terdiri terutamanya daripada Bank, dan anak syarikat yang material, dasar-dasar pengurusan risiko kewangan yang didedahkan adalah hanya berkaitan dengan Bank, kecuali dinyatakan sebaliknya.

Tinjauan pengurusan risiko

Kumpulan mempunyai pendedahan kepada risiko-risiko dari instrumen kewangan:

- Risiko kredit
- Risiko pasaran
- Risiko kecairan
- Risiko operasi

Struktur fungsi pentadbiran pengurusan risiko

Bank telah menyelaraskan tanggungjawab risiko organisasinya dengan matlamat mewujudkan pendapat lazim di seluruh Bank. Sebagai amalan perniagaan yang baik dan berhemat, fungsi pengurusan risiko teras Bank, yang melapor kepada Jawatankuasa Audit, Kewangan dan Risiko (*Audit, Finance and Risk Committee – “AFRC”*) melalui Jawatankuasa Risiko Kredit (*Credit Risk Committee – “CRC”*), Jawatankuasa Aset Liabiliti (*Asset Liability Committee – “ALCO”*) dan Jawatankuasa Risiko Perusahaan (*Enterprise Risk Committee – “ERC”*), adalah berasingan dan jelas dipisahkan daripada bahagian-bahagian perniagaan.

(a) Risiko kredit

Tinjauan dasar-dasar risiko kredit Bank

Risiko kredit timbul disebabkan oleh pelanggan atau pihak lain yang gagal untuk memenuhi kewajipan kewangan dan/atau kontrak apabila diperlukan. Kewajipan tersebut datangnya daripada operasi pembiayaan perdagangan dan pelaburan-pelaburan yang dijalankan oleh Bank. Pendedahan Bank kepada risiko kredit adalah terutamanya daripada aktiviti-aktiviti pembiayaan kepada pengguna, peminjam korporat dan perniagaan kecil dan sederhana (“SMEs”) dan institusi-institusi kewangan.

Pengurusan risiko kredit

Lembaga Pengarah Bank telah mewakilkan tanggungjawab penyeliaan risiko kredit kepada Jawatankuasa Risiko Kredit (*Credit Risk Committee*). Bahagian Pengurusan Risiko yang berasingan, melaporkan kepada Jawatan Risiko Kredit, adalah bertanggungjawab untuk menguruskan risiko kredit Bank, termasuk yang berikut:-

- Bagi menyokong pengurusan dalam membina portfolio kredit yang sihat sejajar dengan strategi dan keinginan risiko Bank;

- Bagi membangunkan keupayaan yang meningkat untuk mengenal pasti, mengukur dan mengelak atau mengurangkan isu-isu risiko kredit yang berpotensi; dan
- Bagi menyesuaikan dengan keperluan kredit berkanun, kawal selia dan dalaman.

Risiko kredit korporat dinilai oleh unit-unit perniagaan dan dinilai dan diluluskan menurut pentadbiran risiko kredit Bank. Setiap peminjam adalah diberikan dengan penarafan kredit berdasarkan pada penilaian faktor-faktor kualitatif dan kuantitatif yang berkaitan termasuk kedudukan kewangan peminjam, jenis-jenis kemudahan dan sekuriti atau cagaran yang dicadangkan. Hirarki pihak-pihak berkuasa penglulusan kredit dan struktur jawatankuasa Bank secara menyeluruh adalah siap diatur untuk memastikan piawaian menaja jamin yang bersesuaian adalah dikuatkuasakan secara konsisten di kalangan Bank.

Kaji semula adalah dijalankan secara kerap dengan mengemaskinikan maklumat kedudukan kewangan peminjam, kedudukan pasaran, keadaan industri dan ekonomi dan kelakuan akaun. Langkah pembaikan akan dilaksanakan apabila ada tanda-tanda kemerosotan kredit.

Pendedahan kredit pengguna adalah diuruskan berdasarkan secara program. Program-program kredit adalah dinilai bersama diantara unit risiko kredit dan unit perniagaan. Kaji semula pada program kredit dijalankan secara kerap untuk menilai prestasi *portfolio*.

Pendedahan risiko kredit pihak lain adalah diuruskan melalui had pihak lain samada pada asas nama tunggal atau asas kumpulan pihak lain yang juga mematuhi Garispandu Had Pinjaman Tunggal yang dikeluarkan oleh AMBD. Bank memantau dan mengurus pendedahan kepada pihak lain pada dasar hari ke hari.

Untuk menguruskan pendedahan yang besar dalam portfolio pembiayaan dan pendahuluan, Bank mengenakan had dan garis panduan pemberian pinjaman yang berkaitan dengan:

- Berdaulat;
- Segmen perniagaan;
- Sektor ekonomi;
- Kumpulan pelanggan tunggal;
- Bank-bank dan institusi kewangan bukan bank;
- Pihak lain; dan
- Cagaran.

Bank telah mewujudkan kumpulan khas dari Kutipan dan Pemulihan untuk mengurus secara efektif kredit-kredit yang mudah terjejas Bank. Perhatian khusus adalah diberikan kepada kredit-kredit yang mudah terjejas yang mana pemantauan intensif dan kerap akan dijalankan untuk mempercepatkan tindakan pemulihan.

Kaji semula penarafan kredit dalaman

Kaji semula penarafan kredit dalaman adalah sebahagian penting daripada pengurusan kredit risiko Bank, proses membuat keputusan, penilaian kecukupan peruntukan dan penilaian modal.

Gred risiko kredit untuk Korporat, SMEs, Institusi Kewangan dan Bank dinilai menggunakan kaedah penarafan *Standard & Poor ("S & P")*. Penarafan ini dikaitkan dengan kehendak risiko Bank dan membenarkan Bank memadankan penarafan kepada statistik kemungkiran.

Tinjauan dasar-dasar risiko kredit anak-anak syarikat

Risiko kredit timbul disebabkan oleh pelanggan atau pihak lain kepada instrumen kewangan yang gagal untuk memenuhi kewajipan, kewangan atau bukan kewangan, obligasi kontrak mereka. Semasa tempoh pelaporan, pendedahan risiko kredit anak-anak syarikat adalah dari aktiviti pembiayaan sewa beli dan di ikuti dengan penempatan tunainya dengan Bank dan pengawal selia, dan pada tahap yang lebih rendah, akaun-akaun bayaran lain yang belum di terima.

(a) Jawatankuasa peraturan perniagaan

Untuk menguruskan risiko kredit yang sangat ketara, lembaga anak syarikat, melalui jawatankuasa peraturan perniagaan, telah menubuhkan dasar jualan, dengan peraturan perniagaan dan matriks kuasa pengesahan yang dijalankan oleh penggunaan sistem sokongan keputusan, yang memastikan konsistensi dan pematuhan dalam proses pengunderaitan kreditnya proses. Prestasi sistem sokongan keputusan dipantau, setiap bulan, oleh jawatankuasa dan pelarasan dasar dibuat sebagaimana yang diperlukan.

(b) Model penarafan kredit dalaman

Model penarafan kredit dalaman adalah sebahagian penting daripada pengurusan risiko kredit anak syarikat, proses membuat keputusan, penilaian kecukupan peruntukan dan penilaian modal. Pendedahan pengguna adalah diberikan penarafan kredit dengan menggunakan model kad pemarkahan aplikasi dan tingkah laku (*application and behavioural scorecard model*) berdasarkan penilaian ciri-ciri ramalan. Prestasi ramalan kedua-dua kad pemarkahan disahkan setiap bulan oleh jawatankuasa peraturan perniagaan dengan menggunakan kaedah yang telah ditetapkan, termasuk pangkat pesanan, statistik PSI, faktor K dan koefisien Gini.

(c) Jabatan pemulihan

Anak syarikat telah menubuhkan fungsi jabatan pemulihan khusus yang terdiri daripada tiga unit untuk menangani pelbagai peringkat lalai; pasukan rundingan hadapan, pasukan pelupusan dan pelupusan cagaran dan pasukan litigasi. Pasukan-pasukan ini melapor kepada Ketua Bahagian Pemulihan yang, pada seterusnya, melaporkan kepada jawatankuasa peraturan perniagaan untuk meminimumkan kerugian kredit yang timbul.

Pendedahan maksimum pada risiko kredit

Jadual berikut membentangkan pendedahan maksimum pada risiko kredit Kumpulan dan Bank pada aset-aset yang diiktiraf dan instrumen kewangan yang tidak diiktiraf tanpa mengambil kira sebarang cagaran yang dipegang atau kredit tambahan lain. Bagi aset-aset yang diiktiraf, pendedahan pada risiko kredit adalah sama dengan jumlah bawaan. Bagi liabiliti kontingen, pendedahan maksimum pada risiko kredit adalah jumlah maksima yang Kumpulan dan Bank perlu membayar jika kewajipan untuk instrumen yang diterbitkan dipanggil. Bagi komitmen kredit, pendedahan maksima pada risiko kredit adalah jumlah keseluruhan bagi kemudahan kredit yang dibenarkan tetapi belum dipakai oleh pelanggan.

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
<i>Pendedahan risiko kredit pada aset-aset yang diiktiraf:</i>				
Wang tunai dan kesetaraan tunai	3,732,366	2,497,449	3,731,579	2,503,325
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	435,026	445,202	400,380	407,452
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada bank	1,129,582	2,015,303	1,522,236	2,377,589
Sukuk kerajaan	9,897	20,414	9,897	20,414
Pelaburan	1,047,398	1,180,534	1,047,398	1,180,534
Aset kewangan derivatif	42,505	27,831	42,505	27,831
Pembiayaan dan pendahuluan	3,997,148	3,682,451	3,290,992	2,974,352
Pajakan kewangan belum diterima	12,615	12,620	12,615	12,620
Aset lain	97,412	34,586	123,034	63,750
Jumlah kecil	10,503,949	9,916,390	10,180,636	9,567,867
<i>Pendedahan risiko kredit pada instrument kewangan yang tidak diiktiraf:</i>				
Komitmen kredit	773,129	153,057	773,129	153,057
Liabiliti kontingen	334,637	373,507	334,637	373,507
Jumlah kecil	1,107,766	526,564	1,107,766	526,564
Jumlah pendedahan kredit	11,611,715	10,442,954	11,288,402	10,094,431

Pelaburan tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.

Aset lain tidak termasuk prabayaran

Tumpuan risiko kredit bagi Kumpulan dan Bank

Kumpulan memantau konsentrasi risiko kredit mengikut sektor. Analisis bagi konsentrasi risiko kredit daripada aset adalah seperti berikut:

	Wang tunai dan dana jangka pendek dan deposit dan penempatan dengan institusi keuangan BS'000	Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam BS'000	Sukuk kerajaan BS'000	Pelaburan BS'000	Aset keuangan derivatif BS'000	Pembiayaan dan pendahuluan BS'000	Pajakan keuangan belum diterima BS'000	Aset lain BS'000	Jumlah dalam kunci kira- kira BS'000	Komitmen dan kontingen BS'000
Kumpulan										
2019										
Pertanian	—	—	—	—	—	12,517	—	—	12,517	10,471
Kewangan	4,861,948	—	—	516,353	42,505	94,379	—	—	5,515,185	144,973
Perkilangan	—	—	—	—	—	74,081	—	—	74,081	19,619
Pengangkutan	—	—	—	34,571	—	902,219	—	—	936,790	24,653
Infrastruktur	—	—	—	—	—	27,874	—	—	27,874	92,151
Perdagangan	—	—	—	—	—	102,744	—	—	102,744	31,990
Perkhidmatan	—	—	—	25,859	—	65,672	12,615	—	104,146	29,570
Perumahan Hartanah (Perseorangan)	—	—	—	—	—	759,106	—	—	759,106	23,189
Komersial (Pembangunan hartanah)	—	—	—	25,585	—	412,617	—	—	438,202	24,159
Pelancongan	—	—	—	—	—	8,714	—	—	8,714	3,502
Telekomunikasi dan teknologi maklumat	—	—	—	—	—	5,429	—	—	5,429	7,730
Penggunaan dan pembinaan peribadi	—	—	—	—	—	1,062,910	—	—	1,062,910	65,912
Minyak dan gas	—	—	—	—	—	468,886	—	—	468,886	17,847
Lain-lain	—	435,026	9,897	445,030	—	—	—	97,412	987,365	612,000
Jumlah	4,861,948	435,026	9,897	1,047,398	42,505	3,997,148	12,615	97,412	10,503,949	1,107,766

Pelaburan tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.

Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Wang tunai dan dana jangka pendek dan deposit dan penempatan dengan institusi kewangan BS'000	Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam BS'000	Sukuk kerajaan BS'000	Pelaburan BS'000	Aset kewangan derivatif BS'000	Pembiayaan dan pendahuluan BS'000	Pajakan kewangan belum diterima BS'000	Aset lain BS'000	Jumlah dalam kunci kira-kira BS'000	Komitmen dan kontingen BS'000
Kumpulan										
2018										
Pertanian	—	—	—	—	—	8,770	—	—	8,770	3,471
Kewangan	4,512,752	—	—	537,412	27,831	48,053	—	—	5,126,048	156,278
Perkilangan	—	—	—	—	—	76,359	—	—	76,359	4,793
Pengangkutan	—	—	—	71,062	—	949,107	—	—	1,020,169	19,951
Infrastruktur	—	—	—	—	—	28,368	—	—	28,368	114,052
Perdagangan	—	—	—	—	—	106,217	—	—	106,217	29,794
Perkhidmatan	—	—	—	75,092	—	113,120	12,620	—	200,832	30,647
Perumahan Hartanah (Persorangan)	—	—	—	—	—	722,491	—	—	722,491	20,830
Komersial (Pembangunan hartanah)	—	—	—	63,260	—	101,094	—	—	164,354	20,835
Pelancongan	—	—	—	—	—	6,006	—	—	6,006	3,713
Telekomunikasi dan teknologi maklumat	—	—	—	—	—	1,024	—	—	1,024	4,525
Penggunaan dan pembiayaan peribadi	—	—	—	—	—	1,079,406	—	—	1,079,406	62,978
Minyak dan gas	—	—	—	—	—	442,436	—	—	442,436	54,697
Lain-lain	—	445,202	20,414	433,708	—	—	—	34,586	933,910	—
Jumlah	4,512,752	445,202	20,414	1,180,534	27,831	3,682,451	12,620	34,586	9,916,390	526,564

Pelaburan tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.
Aset lain tidak termasuk prabayaran.

Wang tunai dan dana jangka pendek dan deposit dan penempatan dengan institusi kewangan	Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	Sukuk kerajaan	Pelaburan	Aset kewangan derivatif	Pembiayaan dan pendahuluan	Pajakan kewangan belum diterima	Aset lain	Jumlah dalam kunci kira-kira		Komitmen dan kontingen
								BS'000	BS'000	
BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Bank										
2019										
Pertanian	—	—	—	—	12,517	—	—	12,517	10,471	—
Kewangan	5,253,815	—	516,353	42,505	94,379	—	—	5,907,052	144,973	—
Perkilangan	—	—	—	—	74,081	—	—	74,081	19,619	—
Pengangkutan	—	—	34,571	—	242,357	—	—	276,928	24,653	—
Infrastruktur	—	—	—	—	27,759	—	—	27,759	92,151	—
Perdagangan	—	—	—	—	102,744	—	—	102,744	31,990	—
Perkhidmatan	—	—	25,859	—	65,672	12,615	—	104,146	29,570	—
Perumahan Hartanah (Perseorangan)	—	—	—	—	759,106	—	—	759,106	23,189	—
Komersial (Pembangunan hartanah)	—	—	25,585	—	412,617	—	—	438,202	24,159	—
Pelancongan	—	—	—	—	8,714	—	—	8,714	3,502	—
Telekomunikasi dan teknologi maklumat	—	—	—	—	5,429	—	—	5,429	7,730	—
Penggunaan dan pembiayaan peribadi	—	—	—	—	1,016,731	—	—	1,016,731	65,912	—
Minyak dan gas	—	—	—	—	468,886	—	—	468,886	17,847	—
Lain-lain	—	400,380	445,030	—	—	—	123,034	978,341	612,000	—
Jumlah	5,253,815	400,380	1,047,398	42,505	3,290,992	12,615	123,034	10,180,636	1,107,766	

Pelaburan tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga. Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Wang tunai dan dana jangka pendek dan deposit dan penempatan dengan institusi keuangan B\$'000	Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam B\$'000	Sukuk kerajaan B\$'000	Pelaburan B\$'000	Aset keuangan derivatif B\$'000	Pembiayaan dan pendahuluan B\$'000	Pajakan keuangan belum diterima B\$'000	Aset lain B\$'000	Jumlah dalam kunci kira- kira B\$'000	Komitmen dan kontingen B\$'000
Bank										
2018										
Pertanian	—	—	—	—	—	8,770	—	—	8,770	3,471
Kewangan	4,880,914	—	—	537,412	27,831	48,053	—	—	5,494,210	156,278
Perkilangan	—	—	—	—	—	76,359	—	—	76,359	4,793
Pengangkutan	—	—	—	71,062	—	295,561	—	—	366,623	19,951
Infrastruktur	—	—	—	—	—	27,607	—	—	27,607	114,052
Perdagangan	—	—	—	—	—	106,216	—	—	106,216	29,794
Perkhidmatan	—	—	—	75,092	—	113,120	12,620	—	200,832	30,647
Perumahan Hartanah (Perseorangan)	—	—	—	—	—	722,491	—	—	722,491	20,830
Komersial (Pembangunan hartanah)	—	—	—	63,260	—	101,094	—	—	164,354	20,835
Pelancongan	—	—	—	—	—	6,006	—	—	6,006	3,713
Telekomunikasi dan teknologi maklumat	—	—	—	—	—	1,024	—	—	1,024	4,525
Penggunaan dan pembiayaan peribadi	—	—	—	—	—	1,025,615	—	—	1,025,615	62,978
Minyak dan gas	—	—	—	—	—	442,436	—	—	442,436	54,697
Lain-lain	—	407,452	20,414	433,708	—	—	—	63,750	925,324	—
Jumlah	4,880,914	407,452	20,414	1,180,534	27,831	2,974,352	12,620	63,750	9,567,867	526,564

Pelaburan tidak termasuk pelaburan ekuiti yang terdiri daripada sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.
Aset lain tidak termasuk prabayaran.

(ii) Cagaran

Jenis utama cagaran yang diperolehi oleh Kumpulan dan Bank untuk mengurangkan risiko credit adalah seperti berikut:

- Untuk program pinjaman – penyerahan hak pendapatan;
- Untuk gadai janji – caj keatas perumahan hartanah;
- Untuk pembiayaan auto – tuntutan hak milik keatas kenderaan yang dibiayai;
- Untuk pembiayaan hartanah komersil – caj keatas hartanah yang dibiayai; dan
- Untuk pembiayaan yang lain – caj ke atas aset-aset perniagaan seperti premis-premis, inventori-inventori, penyerahan hak bayaran yang belum diterima atau deposit lien.

Berdasarkan pada pembiayaan cagaran, nilai saksama cagaran yang dipegang oleh Kumpulan dan Bank yang mana berhak dijual atau dicagarkan berlakunya kemungkiran adalah seperti berikut: (Sila rujuk nota 22 bagi pecahan pembiayaan oleh keselamatan)

Kumpulan	2019		2018	
	Jumlah bawaan pembiayaan dan pendahuluan BS'000	Nilai saksama cagaran BS'000	Jumlah bawaan pembiayaan dan pendahuluan BS'000	Nilai saksama cagaran BS'000
Jenis cagaran				
Wang tunai	303,201	303,201	219,326	219,326
Hartanah	1,115,734	1,059,661	764,862	703,746
Kapal	531,372	526,054	625,290	624,199
Kenderaan bermotor dan lain-lain	732,419	649,409	730,446	608,751
Jumlah	2,682,726	2,538,325	2,339,924	2,156,022

Bank	2019		2018	
	Jumlah bawaan pembiayaan dan pendahuluan BS'000	Nilai saksama cagaran BS'000	Jumlah bawaan pembiayaan dan pendahuluan BS'000	Nilai saksama cagaran BS'000
Jenis cagaran				
Wang tunai	303,201	303,201	219,326	219,326
Hartanah	1,115,734	1,059,661	764,862	703,746
Kapal	531,372	526,054	625,290	624,199
Kenderaan bermotor dan lain-lain	18,770	18,770	13,891	13,891
Jumlah	1,969,077	1,907,686	1,623,369	1,561,162

Kesan kewangan cagaran ke atas pendedahan kredit maksima tidak termasuk kesan lebihan cagaran.

Jumlah bawaan bagi hartanah dan kenderaan bermotor yang telah diambil balik pada tahun itu berjumlah B\$8,614,839 bagi Kumpulan (2018: B\$10,034,600) dan B\$5,722,243 bagi Bank (2018: B\$6,504,600).

(iii) **Kualiti kredit jumlah kasar pembiayaan dan pendahuluan**

Jumlah Pembiayaan dan pendahuluan kasar dikelaskan mengikut kategori risiko dalaman berikut seperti yang dinyatakan di bawah:

Cemerlang hingga baik	Penanggung kewajipan yang dinilai dalam kategori ini mempunyai keupayaan cemerlang hingga baik untuk memenuhi komitmen kewangan dengan risiko kredit yang sangat rendah.
Memuaskan	Penanggung kewajipan yang dinilai dalam kategori ini mempunyai keupayaan yang agak memuaskan untuk memenuhi komitmen kewangan dengan risiko kredit yang sederhana.
Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot	Penanggung kewajipan yang dinilai dalam kategori ini mempunyai komitmen kewangan yang tertunggak pembiayaan tetapi tiada bukti objektif kemerosotan.
Merosot	Penanggung kewajipan yang mempunyai bukti objektif kemerosotan disebabkan oleh satu atau lebih peristiwa yang mempunyai kesan pada anggaran aliran tunai masa hadapan penanggung kewajipan yang boleh dianggarkan dengan pasti.

Jadual dibawah meringkaskan kualiti kredit jumlah kasar pembiayaan Kumpulan dan Bank mengikut klasifikasi diatas.

	Kumpulan		Bank	
	2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Bukan pembiayaan tertunggak dan bukan pembiayaan merosot	3,681,263	3,519,888	3,001,975	2,844,078
Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot	238,785	91,141	211,571	58,626
Merosot	146,689	143,873	140,468	135,643
	4,066,737	3,754,902	3,354,014	3,038,347
Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan	(69,589)	(72,451)	(63,022)	(63,995)
Jumlah	3,997,148	3,682,451	3,290,992	2,974,352

Analisis kualiti kredit

	2019			Jumlah BS'000
	ECL 12- bulan BS'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot BS'000	ECL sepanjang hayat – kredit merosot BS'000	
Kumpulan				
Bukan pembiayaan tertunggak dan bukan pembiayaan merosot				
Cemerlang hingga baik	2,960,326	45,799	–	3,006,125
Memuaskan	655,818	19,320	–	675,138
Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot	175,878	62,907	–	238,785
Merosot	–	–	146,689	146,689
Jumlah	3,792,022	128,026	146,689	4,066,737
Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan	(12,933)	(3,776)	(52,880)	(69,589)
Jumlah	3,779,089	124,250	93,809	3,997,148

	2018			Jumlah BS'000
	ECL 12- bulan BS'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot BS'000	ECL sepanjang hayat – kredit merosot BS'000	
Kumpulan				
Bukan pembiayaan tertunggak dan bukan pembiayaan merosot				
Cemerlang hingga baik	2,669,898	19,406	–	2,689,304
Memuaskan	826,011	4,573	–	830,584
Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot	30,925	60,216	–	91,141
Merosot	–	–	143,873	143,873
Jumlah	3,526,834	84,195	143,873	3,754,902
Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan	(17,833)	(5,076)	(49,542)	(72,451)
Jumlah	3,509,001	79,119	94,331	3,682,451

Jadual berikut menyatakan maklumat tentang status penuaan pembiayaan kasar dan kemudahan pendahuluan bagi penanggung yang dikategorikan sebagai tempoh masa lalu tetapi tidak merosot:

	2019		
	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot		Jumlah
	ECL 12-bulan	ECL 12-bulan	
	BS'000	BS'000	BS'000
Kumpulan			
Mengikut bulan tertunggak:			
Tahun semasa	75,582	9,453	85,035
Tertunggak-1-bulan (1 – 30 hari)	100,296	31,243	131,539
Tertunggak-2-bulan (31 – 60 hari)	–	17,341	17,341
Tertunggak-3-bulan (61 – 90 hari)	–	4,870	4,870
Jumlah	175,878	62,907	238,785

	2018		
	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot		Jumlah
	ECL 12-bulan	ECL 12-bulan	
	BS'000	BS'000	BS'000
Kumpulan			
Mengikut bulan tertunggak:			
Tahun semasa	1,041	8,636	9,677
Tertunggak-1-bulan (1 – 30 hari)	29,884	37,320	67,204
Tertunggak-2-bulan (31 – 60 hari)	–	10,873	10,873
Tertunggak-3-bulan (61 – 90 hari)	–	3,387	3,387
Jumlah	30,925	60,216	91,141

	2019			Jumlah BS'000
	ECL 12- bulan BS'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot BS'000	ECL sepanjang hayat – kredit merosot BS'000	
Bank				
Bukan pembiayaan tertunggak dan bukan pembiayaan merosot				
Cemerlang hingga baik	2,429,772	45,799	–	2,475,571
Memuaskan	507,084	19,320	–	526,404
Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot	175,878	35,693	–	211,571
Merosot	–	–	140,468	140,468
Jumlah	3,112,734	100,812	140,468	3,354,014
Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan	(11,955)	(3,361)	(47,706)	(63,022)
Jumlah	3,100,779	97,451	92,762	3,290,992

	2018			Jumlah BS'000
	ECL 12- bulan BS'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot BS'000	ECL sepanjang hayat – kredit merosot BS'000	
Bank				
Bukan pembiayaan tertunggak dan bukan pembiayaan merosot				
Cemerlang hingga baik	2,255,219	19,406	–	2,274,625
Memuaskan	564,880	4,573	–	569,453
Pembiayaan tertunggak tetapi tidak merosot	30,925	27,701	–	58,626
Merosot	–	–	135,643	135,643
Jumlah	2,851,024	51,680	135,643	3,038,347
Peruntukan bagi kemerosotan pembiayaan dan pendahuluan	(16,674)	(4,586)	(42,735)	(63,995)
Jumlah	2,834,350	47,094	92,908	2,974,352

	2019		
	ECL sepanjang hayat – bukan		
	ECL 12-bulan B\$'000	kredit merosot B\$'000	Jumlah B\$'000
Bank			
Mengikut bulan tertunggak:			
Tahun semasa	75,582	4,858	80,440
Tertunggak-1-bulan (1 – 30 hari)	100,296	8,998	109,294
Tertunggak-2-bulan (31 – 60 hari)	–	16,967	16,967
Tertunggak-3-bulan (61 – 90 hari)	–	4,870	4,870
Jumlah	175,878	35,693	211,571

	2018		
	ECL sepanjang hayat – bukan		
	ECL 12-bulan B\$'000	kredit merosot B\$'000	Jumlah B\$'000
Bank			
Mengikut bulan tertunggak:			
Tahun semasa	1,041	8,636	9,677
Tertunggak-1-bulan (1 – 30 hari)	29,884	4,838	34,722
Tertunggak-2-bulan (31 – 60 hari)	–	10,840	10,840
Tertunggak-3-bulan (61 – 90 hari)	–	3,387	3,387
Jumlah	30,925	27,701	58,626

Jadual yang menunjukkan penyelarasan antara pergerakan ECL dengan pementasan IFRS9 didedahkan seperti berikut:

	2019			
	Fasa 1 BS'000	Fasa 2 BS'000	Fasa 3 BS'000	Jumlah BS'000
Kumpulan				
Jumlah pada 1 Januari	17,833	5,076	49,542	72,451
Permindahan ke Fasa 1	(580)	2,499	5,510	7,429
Permindahan ke Fasa 2	95	(1,709)	1,947	333
Permindahan ke Fasa 3	—	117	(1,174)	(1,057)
Jumlah bersih pengukuran semula elaun kerugian	(4,004)	(725)	11,596	6,867
Aset kewangan baru berasal atau dibeli	2,575	469	18,311	21,355
Aset kewangan yang tidak diiktiraf	(2,734)	(742)	(17,474)	(20,950)
Pelupusan	(252)	(1,209)	(15,378)	(16,839)
Jumlah pada 31 Disember	12,933	3,776	52,880	69,589

	2018			
	Fasa 1 BS'000	Fasa 2 BS'000	Fasa 3 BS'000	Jumlah BS'000
Kumpulan				
Jumlah pada 1 Januari	19,515	8,769	59,960	88,244
Permindahan ke Fasa 1	(897)	3,041	17,695	19,839
Permindahan ke Fasa 2	36	(4,838)	2,001	(2,801)
Permindahan ke Fasa 3	18	40	(1,902)	(1,844)
Jumlah bersih pengukuran semula elaun kerugian	(1,795)	(673)	6,305	3,837
Aset kewangan baru berasal atau dibeli	4,052	774	1,184	6,010
Aset kewangan yang tidak diiktiraf	(2,818)	(598)	(7,596)	(11,012)
Pelupusan	(278)	(1,439)	(28,105)	(29,822)
Jumlah pada 31 Disember	17,833	5,076	49,542	72,451

	2019			
	Fasa 1 BS'000	Fasa 2 BS'000	Fasa 3 BS'000	Jumlah BS'000
Bank				
Jumlah pada 1 Januari	16,674	4,586	42,735	63,995
Permindahan ke Fasa 1	(506)	2,351	4,866	6,711
Permindahan ke Fasa 2	42	(1,519)	1,353	(124)
Permindahan ke Fasa 3	—	113	(1,016)	(903)
Jumlah bersih pengukuran semula elaun kerugian	(3,798)	(645)	8,843	4,400
Aset kewangan baru berasal atau dibeli	2,263	375	18,267	20,905
Aset kewangan yang tidak diiktiraf	(2,662)	(708)	(15,205)	(18,575)
Pelupusan	(58)	(1,192)	(12,137)	(13,387)
Jumlah pada 31 Disember	11,955	3,361	47,706	63,022

	2018			
	Fasa 1 B\$'000	Fasa 2 B\$'000	Fasa 3 B\$'000	Jumlah B\$'000
Bank				
Jumlah pada 1 Januari	18,385	8,118	54,061	80,564
Permindahan ke Fasa 1	(862)	3,041	16,862	19,041
Permindahan ke Fasa 2	36	(4,776)	762	(3,978)
Permindahan ke Fasa 3	18	40	(1,887)	(1,829)
Jumlah bersih pengukuran semula elaun kerugian	(1,753)	(563)	5,403	3,087
Aset kewangan baru berasal atau dibeli	3,608	664	1,004	5,276
Aset kewangan yang tidak diiktiraf	(2,705)	(535)	(7,195)	(10,435)
Pelupusan	(53)	(1,403)	(26,275)	(27,731)
Jumlah pada 31 Disember	16,674	4,586	42,735	63,995

Pemindahan daripada Fasa 1, Fasa 2 atau Fasa 3 adalah disebabkan oleh instrumen kewangan yang mengalami peningkatan atau penurunan risiko kredit yang signifikan atau mengalami penurunan nilai kredit dalam tempoh tersebut, dan peningkatan atau pengurangan selanjutnya dalam ECL sebagai aset kewangan berpindah daripada satu fasa ke fasa yang lain.

(iv) Kualiti kredit aset kewangan lain (tidak termasuk sekuriti ekuiti)

Kumpulan menguruskan pendedahan kepada risiko kredit dengan melabur hanya dalam majoriti sekuriti hutang cair dengan pihak yang mempunyai penarafan kredit sekurang-kurangnya BBB- atau penarafannya setara daripada Institusi Penilaian Kredit Luar Negeri (*External Credit Assessment Institution-ECAI*) yang diluluskan AMBD, dan sebahagian kecil gred ke bawah pelaburan sukuk atau tidak dinilai. Sekiranya tiada ECAI tersebut tidak tersedia, Sukuk (penanggung kewajipan) akan dinilai menggunakan model dalaman dan sekurang-kurangnya diberi nilai BBB-.

Kumpulan memantau perubahan dalam risiko kredit dengan menjejaki penarafan kredit luar yang diterbitkan. Untuk menentukan sama ada penarafan yang diterbitkan tetap terkini dan untuk menilai sama ada terdapat peningkatan risiko kredit yang ketara pada tarikh pelaporan yang tidak dapat dilihat dalam penarafan yang diterbitkan, Kumpulan menambahkannya dengan mengkaji perubahan dalam hasil bon dan, jika ada, harga swap ingkar kredit (*Credit Default Swap-CDS*) bersama dengan akhbar dan maklumat kawal selia yang ada mengenai penerbit yang termasuk kemas kini pendapatan suku tahunan, dan pengoperasian sekitaran.

Kebarangkalian lalai 12 bulan dan seumur hidup adalah berdasarkan data sejarah yang dibekalkan oleh Moody's Investor Service untuk setiap penarafan kredit dan dikitar semula berdasarkan hasil bon semasa. Kehilangan diberikan kelalaian (*Loss Given Default-LGD*) secara amnya mencerminkan kadar pemulihan bergantung kepada jenis aset dan sukuk yang berkisar antara 28.1% hingga 50% kecuali apabila sekuriti adalah kredit terjejas, di mana anggaran kerugian adalah berdasarkan pasaran semasa instrumen harga dan kadar hasil efektif asal.

Jadual berikut membentangkan analisis kualiti kredit sekuriti hutang pada kos yang dilunaskan, FVOCI dan FVTPL. Ia menunjukkan sama ada aset yang diukur pada kos yang dilunaskan atau FVOCI tertakluk kepada ECL 12 bulan atau elaun ECL seumur hidup dan, dalam kes kedua, sama ada mereka mengalami masalah kredit.

Kualiti kredit aset kewangan lain (tidak termasuk sekuriti ekuiti) disebabkan oleh pihak luar adalah seperti berikut:

Kos dilunaskan

	Jumlah bawaan kasar B\$'000	ECL 12- bulan B\$'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot B\$'000	ECL sepanjang hayat - kredit merosot B\$'000	Jumlah B\$'000
Kumpulan dan Bank					
2019					
Sekuriti hutang Islam					
Penarafan AAA	—	—	—	—	—
Penarafan AA+ hingga AA-	—	—	—	—	—
Penarafan A+ hingga A-	271,149	(95)	—	—	271,054
Penarafan BBB+ hingga BBB-	183,777	(132)	—	—	183,645
Penarafan BB+ atau kebawah	126,909	(387)	—	—	126,522
Tiada penarafan – Separa Kerajaan	895	—	—	—	895
Tiada penarafan – Lain-lain	—	—	—	—	—
Pelaburan lain	—	—	—	—	—
Jumlah	582,730	(614)	—	—	582,116

	Jumlah bawaan kasar B\$'000	ECL 12- bulan B\$'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot B\$'000	ECL sepanjang hayat - kredit merosot B\$'000	Jumlah B\$'000
2018					
Sekuriti hutang Islam					
Penarafan AAA	—	—	—	—	—
Penarafan AA+ hingga AA-	—	—	—	—	—
Penarafan A+ hingga A-	258,532	(91)	—	—	258,441
Penarafan BBB+ hingga BBB-	189,420	(164)	—	—	189,256
Penarafan BB+ atau kebawah	154,216	(393)	—	—	153,823
Tiada penarafan – Separa Kerajaan	1,165	(2)	—	—	1,163
Tiada penarafan – Lain-lain	—	—	—	—	—
Pelaburan lain	—	—	—	—	—
Jumlah	603,333	(650)	—	—	602,683

Nilai saksama melalui untung dan rugi

	Jumlah bawaan kasar B\$'000	ECL 12- bulan B\$'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot B\$'000	ECL sepanjang hayat - kredit merosot B\$'000	Jumlah B\$'000
Kumpulan dan Bank					
2019					
Sekuriti hutang Islam					
Penarafan AAA	—	—	—	—	—
Penarafan AA+ hingga AA-	—	—	—	—	—
Penarafan A+ hingga A-	—	—	—	—	—
Penarafan BBB+ hingga BBB-	—	—	—	—	—
Penarafan BB+ atau kebawah	—	—	—	—	—
Tiada penarafan – Separa Kerajaan	—	—	—	—	—
Tiada penarafan – Lain-lain	—	—	—	—	—
Pelaburan lain	67,767	—	—	—	67,767
Jumlah	67,767	—	—	—	67,767

	Jumlah bawaan kasar B\$'000	ECL 12- bulan B\$'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot B\$'000	ECL sepanjang hayat - kredit merosot B\$'000	Jumlah B\$'000
2018					
Sekuriti hutang Islam					
Penarafan AAA	—	—	—	—	—
Penarafan AA+ hingga AA-	—	—	—	—	—
Penarafan A+ hingga A-	—	—	—	—	—
Penarafan BBB+ hingga BBB-	—	—	—	—	—
Penarafan BB+ atau kebawah	—	—	—	—	—
Tiada penarafan – Separa Kerajaan	—	—	—	—	—
Tiada penarafan – Lain-lain	—	—	—	—	—
Pelaburan lain	99,068	—	—	—	99,068
Jumlah	99,068	—	—	—	99,068

Nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain

	Jumlah bawaan kasar BS'000	ECL 12- bulan BS'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot BS'000	ECL sepanjang hayat - kredit merosot BS'000	Jumlah BS'000
Kumpulan dan Bank					
2019					
Sekuriti hutang Islam					
Penarafan AAA	—	—	—	—	—
Penarafan AA+ hingga AA-	54,874	(11)	—	—	54,863
Penarafan A+ hingga A-	192,284	(66)	—	—	192,218
Penarafan BBB+ hingga BBB-	—	—	—	—	—
Penarafan BB+ atau kebawah	—	—	—	—	—
Tiada penarafan – Separa Kerajaan	51,662	(18)	—	—	51,644
Tiada penarafan – Lain-lain	98,695	(58)	—	—	98,637
Pelaburan lain	—	—	—	—	—
Jumlah	397,515	(153)	—	—	397,362

	Jumlah bawaan kasar BS'000	ECL 12- bulan BS'000	ECL sepanjang hayat – bukan kredit merosot BS'000	ECL sepanjang hayat - kredit merosot BS'000	Jumlah BS'000
2018					
Sekuriti hutang Islam					
Penarafan AAA	—	—	—	—	—
Penarafan AA+ hingga AA-	107,095	(29)	—	—	107,066
Penarafan A+ hingga A-	126,359	(63)	—	—	126,296
Penarafan BBB+ hingga BBB-	—	—	—	—	—
Penarafan BB+ atau kebawah	19,592	(299)	—	—	19,293
Tiada penarafan – Separa Kerajaan	76,426	(143)	—	—	76,283
Tiada penarafan – Lain-lain	149,311	(53)	—	—	149,258
Pelaburan lain	—	—	—	—	—
Jumlah	478,783	(587)	—	—	478,196

Sukuk kerajaan yang dipegang oleh Kumpulan (rujuk kepada Nota 19) dikeluarkan oleh Autoriti Monetari Negara Brunei Darussalam. Aset kewangan derivatif yang dipegang dengan rakan niaga yang lain (rujuk kepada Nota 21) pada amnya melebihi penarafan A-. Bagi aset lain, kemerosotan pada baki-baki ini telah diukur berdasarkan asas kerugian yang dijangka 12 bulan yang mencerminkan risiko kredit pendedahan yang rendah. Jumlah elaun pada baki ini adalah tidak ketara.

(v) Pengimbangan aset kewangan dan liabiliti kewangan

Pendedahan yang dibawah adalah termasuk aset dan liabiliti kewangan yang:

- diimbangkan di dalam penyata kedudukan kewangan Kumpulan dan Bank; atau
- adalah tertakluk kepada pengaturan penyelesaian induk, tidak mengira samada diimbangi di dalam penyata kedudukan kewangan.

Instrumen kewangan seperti pembiayaan dan pendahuluan, deposit, aset lain dan liabiliti lain tidak diimbangi di dalam penyata kedudukan kewangan Kumpulan dan Bank.

Transaksi-transaksi derivatif Kumpulan dan Bank yang tidak diurus niaga di bursa adalah dimasukkan dibawah Perjanjian Induk bagi Transaksi-transaksi Islam. Secara amnya, dibawah perjanjian tersebut, jumlah yang belum dijelaskan oleh setiap rakan niaga yang matang pada setiap hari dalam hubungan semua transaksi-transaksi yang belum dijelaskan dalam matawang yang sama dibawah perjanjian tersebut akan dikumpulkan menjadi satu jumlah bersih yang perlu dibayar oleh satu pihak kepada yang lain. Pada keadaan-keadaan tertentu, sebagai contoh apabila sesuatu peristiwa kredit seperti kemungkiran terjadi, semua transaksi-transaksi yang belum dijelaskan dibawah perjanjian tersebut adalah ditamatkan, nilai penamatan ditaksir dan hanya satu jumlah bersih akan dibayar dalam penyelesaian semua transaksi.

Perjanjian tersebut diatas tidak memenuhi kriteria bagi pengimbangan didalam penyata kedudukan kewangan. Ini disebabkan ia mewujudkan hak untuk tolak selesai jumlah yang diiktiraf yang hanya dikuatkuasakan apabila terjadinya peristiwa kemungkiran, ketidakmampuan atau kemuflian bagi Kumpulan dan Bank atau rakan niaga. Tambahan pula, Kumpulan dan Bank dan rakan niaga tidak berhasrat untuk menyelesaikan pada dasar bersih atau untuk mengiktiraf aset dan menyelesaikan liabiliti secara serentak.

Aset dan liabiliti kewangan yang tertakluk kepada pengimbangan, pengaturan penyelesaian induk bagi transaksi-transaksi Islam

	Jumlah berkaitan tidak diimbangi di dalam penyata kewangan				
	Jumlah kasar bagi instrumen kewangan yang diiktiraf yang diimbangi didalam penyata kedudukan kewangan B\$'000	Jumlah bersih bagi instrumen kewangan yang dibentangkan dipenyata kedudukan kewangan B\$'000	Instrumen pembiayaan B\$'000	Cagaran pembiayaan B\$'000	Jumlah bersih B\$'000
Kumpulan dan Bank					
2019					
Aset kewangan derivatif	42,505	–	42,505	(10,564)	–
Liabiliti kewangan derivatif	13,125	–	13,125	(10,564)	–
					31,941
					2,561
2018					
Aset kewangan derivatif	27,831	–	27,831	(11,313)	–
Liabiliti kewangan derivatif	14,411	–	14,411	(11,313)	–
					16,518
					3,098

Jumlah kasar aset dan liabiliti kewangan dan jumlah bersih adalah dibentangkan di penyata kedudukan kewangan yang dilihatkan di jadual diatas yang diukur didalam penyata kedudukan kewangan pada nilai saksama.

(b) Risiko pasaran**Tinjauan risiko pasaran Bank**

Risiko pasaran didefinisikan sebagai ketidakpastian nilai pasaran dan pendapatan daripada perubahan dalam kadar keuntungan, kadar pertukaran, harga pasaran dan turun naik. Bank menganggap risiko pasaran daripada aktiviti perdagangan dan pelaburan dan daripada pembiayaan pengguna dan korporat.

Bank menggambarkan profil aset dan liabiliti perbankan seperti sebuah bank yang tradisional. Aktiviti perdagangan diabaikan manakala portfolio pelaburan tidak lebih 15% daripada aset jumlah keseluruhan aset Bank. Ujian tekanan dan analisa kepekaan dilakukan untuk menilai kesan kepada nilai pasaran secara suku tahunan dan daripada perubahan lengkungan hasil berkenaan dengan pendapatan secara bulanan.

Pengurusan risiko pasaran

Risiko pasaran Bank adalah diuruskan oleh unit Risiko Pasaran, Bahagian Pengurusan Risiko. Laporan risiko pasaran adalah dibentangkan setiap bulan kepada Jawatankuasa Aset dan Liabiliti (*Asset Liability Committee-ALCO*) dan setiap suku tahun kepada Jawatankuasa Audit, Kewangan, dan Risiko (*Audit, Finance and Risk Committee-AFRC*). ALCO menyediakan garispandu umum untuk parameter dan had-had yang diaplikasikan dalam menghasilkan laporan. ALCO menyelenggara dasar-dasar dan tatacara yang berkenaan dengan rangka kerja risiko pasaran yang selaras dengan matlamat strategik jangka pendek dan jangka panjang dan hala tuju Lembaga Pengarah.

Objektif pengurusan risiko pasaran Bank adalah untuk mengurus dan mengawal pendedahan risiko pasaran bagi mengoptimalkan pulangan pada risiko dan pada masa yang sama mengekalkan profil risiko pasaran yang konsisten dengan kehendak risiko Bank yang diluluskan.

Bank adalah terdedah kepada risiko-risiko berikut:

Risiko kadar keuntungan: Perubahan dalam kadar keuntungan pasaran keseluruhan iaitu lengkungan hasil akan mempunyai kesan pada pendapatan Bank. Ini bergantung kepada kepantasan Bank untuk menyerap perubahan pada kadar keuntungan dan memberi harga dalam komposisi aset dan liabiliti. Ujian tekanan dan analisa kepekaan dilakukan pada 1%, 3% dan 8% anjakan selari dalam kadar pasaran dan perubahan yang dihasilkan pada kedudukan pendapatan bersih Bank bagi 1 tahun.

Nilai saksama/risiko tempoh: Nilai saksama aset dan liabiliti berubah dengan faktor diskaun iaitu lengkungan hasil bergerak ke atas atau ke bawah. Komposisi dan tempoh aset dan liabiliti akan menentukan perubahan bersih dalam nilai pasaran Bank. Faktor diskaun asas adalah lengkungan hasil pasaran SGD, yang mana premium akan ditambah untuk menggambarkan tanggapan pasaran terhadap kedudukan kredit Bank. Perubahan pada nilai saksama tidak memberi kesan yang penting pada penyata kewangan Kumpulan dan Bank.

Risiko pertukaran asing: Bank mempunyai kedudukan yang cukup banyak dalam aset yang didenominasikan dalam matawang asing, terutamanya Dolar Amerika Syarikat (“USD”). Pendedahan risiko adalah diuruskan melalui lindung nilai matawang pertukaran asing matawang hadapan, yang mana semua aset pertukaran asing adalah diperlukan untuk dilindungi oleh liabiliti pada matawang yang sama dan/atau lindung nilai pertukaran asing hadapan dengan rakan niaga antarabangsa yang bereputasi baik. Jawatankuasa Eksekutif Bank telah memberi kebenaran hanya sebanyak B\$10 juta dalam jumlah agregat kedudukan terbuka matawang asing.

Tinjauan risiko pasaran anak syarikat

Semua aset pembiayaan anak syarikat adalah berdasarkan kadar tetap dan tidak tertakluk kepada pergerakan masa depan. Walau bagaimanapun, deposit anak syarikat dari pelanggan adalah tertakluk kepada risiko penilaian semula di masa depan dan risiko yang diperolehi dari kadar akan bergerak, menyebabkan keuntungan atau kerugian kepada anak syarikat.

Anak syarikat terdedah kepada risiko-risiko berikut:

Risiko kadar pulangan atau keuntungan: risiko yang perubahan pada kadar lazim akan menjejaskan aliran pendapatan anak syarikat, yang menyebabkan penurunan pendapatan bersih pembiayaan.

Risiko harga: risiko yang perubahan pada kadar lazim akan menjejaskan nilai-nilai aset, liabiliti dan modal. Risiko harga adalah kesan penilaian kunci kira-kira akibat perubahan kadar dan faktor-faktor lain pasaran secara dalaman dan luaran kepada anak syarikat. Objektif pengurusan risiko pasaran anak syarikat adalah untuk mengurus dan mengawal pendedahan risiko pasaran bagi mengoptimumkan pulangan pada risiko dan pada masa yang sama mengekalkan profil risiko pasaran yang konsisten dengan kehendak risiko anak syarikat yang diluluskan.

Pengurusan dan pentadbiran risiko pasaran

Jawatankuasa pengurusan anak syarikat mengkaji risiko-risiko ini sekurang-kurangnya setiap tahun, dan lebih kerap jika sekiranya keadaan mewajarkan. Ini membantu untuk menyediakan peningkatan yang baik, menguntungkan dan seimbang tanpa mengorbankan kualiti perkhidmatan dan untuk mengurus menyelenggara dasar-dasar dan tatacara yang selaras dengan matlamat strategik anak syarikat dan Kumpulan.

Risiko kadar keuntungan

Jadual dibawah meringkaskan pendedahan kepada risiko kadar keuntungan Kumpulan dan Bank. Jadual menunjukkan tempoh di mana instrumen kewangan dihargakan semula atau mencapai tempoh matang, yang mana lebih awal.

	Sehingga 1 bulan B\$'000	1 – 3 bulan B\$'000	3 – 12 bulan B\$'000	1 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tidak peka keuntungan B\$'000	Buku dagangan B\$'000	Jumlah B\$'000
Kumpulan 2019								
Aset								
Tunai dan kesetaraan tunai	2,463,623	646,630	–	–	–	622,113	–	3,732,366
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	–	–	–	–	–	435,026	–	435,026
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada bank	29,753	186,675	913,154	–	–	–	–	1,129,582
Sukuk kerajaan	–	–	9,897	–	–	–	–	9,897
Pelaburan pada kos dilunaskan	–	8,228	44,819	439,771	89,298	–	–	582,116
Pelaburan pada nilai saksama melalui untung atau rugi	–	–	–	–	–	–	67,767	67,767
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	–	40,275	74,320	148,817	134,103	–	–	397,515
Aset kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	42,505	42,505
Pembiayaan dan pendahuluan	135,224	475,650	250,227	1,057,849	2,078,198	–	–	3,997,148
Pajakan kewangan yang belum diterima	–	–	–	–	12,615	–	–	12,615
Aset lain	–	–	–	–	–	97,412	–	97,412
Jumlah	2,628,600	1,357,458	1,292,417	1,646,437	2,314,214	1,154,551	110,272	10,503,949

Pembiayaan harta pada nilai saksama melalui untung atau rugi dan pendapatan komprehensif lain tidak termasuk pelaburan sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.

Pembiayaan dan pendahuluan dikira selepas menolak peruntukan penilaian elaun daripada jumlah merosot pembiayaan kasar yang belum dijelaskan.

Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Sehingga 1 bulan B\$'000	1 – 3 bulan B\$'000	3 – 12 bulan B\$'000	1 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tidak peka keuntungan B\$'000	Buku dagangan B\$'000	Jumlah B\$'000
Kumpulan 2019								
Liabiliti								
Deposit daripada pelanggan	(5,915,695)	(963,161)	(1,407,010)	(165,108)	(521)	–	–	(8,451,495)
Deposit daripada bank dan institusi kewangan lain	(170,225)	(54,000)	(58,600)	(254,564)	–	–	–	(537,389)
Liabiliti kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	(13,125)	(13,125)
Penempatan daripada institusi kewangan lain	(121,469)	–	–	–	–	–	–	(121,469)
Liabiliti lain	–	–	–	–	–	(214,620)	–	(214,620)
Jumlah	(6,207,389)	(1,017,161)	(1,465,610)	(419,672)	(521)	(214,620)	(13,125)	(9,338,098)
Jurang kepekaan keuntungan aset yang diiktiraf	(3,578,789)	340,297	(173,193)	1,226,765	2,313,693	939,931	97,147	1,165,851
Jurang kepekaan keuntungan instrumen kewangan yang tidak diiktiraf	–	–	–	–	–	(1,107,766)	–	(1,107,766)
Jumlah jurang kepekaan keuntungan	(3,578,789)	340,297	(173,193)	1,226,765	2,313,693	(167,835)	97,147	58,085

	Sehingga 1 bulan B\$'000	1 – 3 bulan B\$'000	3 – 12 bulan B\$'000	1 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tidak peka keuntungan B\$'000	Buku dagangan B\$'000	Jumlah B\$'000
Kumpulan 2018								
Aset								
Tunai dan kesetaraan tunai	1,457,192	597,166	–	–	–	443,091	–	2,497,449
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	–	–	–	–	–	445,202	–	445,202
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	413,806	1,127,315	474,182	–	–	–	–	2,015,303
Sukuk Kerajaan	10,575	–	9,839	–	–	–	–	20,414
Pelaburan pada kos dilunaskan	–	36,628	2,789	364,122	199,144	–	–	602,683
Pelaburan pada nilai saksama melalui untung atau rugi	–	–	–	–	–	–	99,068	99,068
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	–	61,264	–	249,709	167,810	–	–	478,783
Aset kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	27,831	27,831
Pembiayaan dan pendahuluan	118,096	402,623	342,819	1,115,438	1,703,475	–	–	3,682,451
Pajakan kewangan yang belum diterima	–	–	–	–	12,620	–	–	12,620
Aset lain	–	–	–	–	–	34,586	–	34,586
Jumlah	1,999,669	2,224,996	829,629	1,729,269	2,083,049	922,879	126,899	9,916,390

Pembiayaan harta pada nilai saksama melalui untung atau rugi dan pendapatan komprehensif lain tidak termasuk pelaburan sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.

Pembiayaan dan pendahuluan dikira selepas menolak peruntukan penilaian elaun daripada jumlah merosot pembiayaan kasar yang belum dijelaskan.

Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Sehingga 1 bulan B\$'000	1 – 3 bulan B\$'000	3 – 12 bulan B\$'000	1 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tidak peka keuntungan B\$'000	Buku dagangan B\$'000	Jumlah B\$'000
Kumpulan 2018								
Liabiliti								
Deposit daripada pelanggan	(3,972,878)	(2,277,379)	(1,182,746)	(188,130)	–	–	–	(7,621,133)
Deposit daripada Bank dan institusi kewangan lain	(14,587)	(102,300)	(313,936)	(120,700)	–	–	–	(551,523)
Liabiliti kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	(14,411)	(14,411)
Penempatan daripada institusi kewangan lain	(455,011)	(43,864)	–	–	–	–	–	(498,875)
Liabiliti lain	–	–	–	–	–	(117,753)	–	(117,753)
Jumlah	(4,442,476)	(2,423,543)	(1,496,682)	(308,830)	–	(117,753)	(14,411)	(8,803,695)
Jurang kepekaan keuntungan aset yang diiktiraf	(2,442,807)	(198,547)	(667,053)	1,420,439	2,083,049	805,126	112,488	1,112,695
Jurang kepekaan keuntungan instrumen kewangan yang tidak diiktiraf	–	–	–	–	–	(526,564)	–	(526,564)
Jumlah jurang kepekaan keuntungan	(2,442,807)	(198,547)	(667,053)	1,420,439	2,083,049	278,562	112,488	586,131

Bank 2019	Sehingga 1 bulan B\$'000	1 – 3 bulan B\$'000	3 – 12 bulan B\$'000	1 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tidak peka keuntungan B\$'000	Buku dagangan B\$'000	Jumlah B\$'000
Aset								
Tunai dan kesetaraan tunai	2,462,836	646,630	–	–	–	622,113	–	3,731,579
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	–	–	–	–	–	400,380	–	400,380
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	29,753	186,675	1,305,808	–	–	–	–	1,522,236
Sukuk Kerajaan	–	–	9,897	–	–	–	–	9,897
Pelaburan pada kos yang dilunaskan	–	8,228	44,819	439,771	89,298	–	–	582,116
Pelaburan pada nilai saksama melalui untung atau rugi	–	–	–	–	–	–	67,767	67,767
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	–	40,275	74,320	148,817	134,103	–	–	397,515
Aset kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	42,505	42,505
Pembiayaan dan pendahuluan	135,147	475,003	238,538	726,927	1,715,377	–	–	3,290,992
Pajakan kewangan yang belum diterima	–	–	–	–	12,615	–	–	12,615
Aset lain	–	–	–	–	–	123,034	–	123,034
Jumlah	2,627,736	1,356,811	1,673,382	1,315,515	1,951,393	1,145,527	110,272	10,180,636

Pembiayaan harta pada nilai saksama melalui untung atau rugi dan pendapatan komprehensif lain tidak termasuk pelaburan sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.

Pembiayaan dan pendahuluan dikira selepas menolak peruntukan penilaian elaun daripada jumlah merosot pembiayaan kasar yang belum dijelaskan.

Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Sehingga 1 bulan B\$'000	1 – 3 bulan B\$'000	3 – 12 bulan B\$'000	1 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tidak peka keuntungan B\$'000	Buku dagangan B\$'000	Jumlah B\$'000
Bank								
2019								
Liabiliti								
Deposit daripada pelanggan	(5,866,534)	(960,816)	(1,381,289)	(143,608)	–	–	–	(8,352,247)
Deposit dan penempatan daripada Bank dan institusi kewangan lain	(198,864)	(86,500)	(61,947)	(91,100)	–	–	–	(438,411)
Liabiliti kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	(13,125)	(13,125)
Penempatan daripada institusi kewangan lain	(121,469)	–	–	–	–	–	–	(121,469)
Liabiliti lain	–	–	–	–	–	(200,193)	–	(200,193)
Jumlah	(6,186,867)	(1,047,316)	(1,443,236)	(234,708)	–	(200,193)	(13,125)	(9,125,445)
Jurang kepekaan keuntungan aset yang diiktiraf	(3,559,131)	309,495	230,146	1,080,807	1,951,393	945,334	97,147	1,055,191
Jurang kepekaan keuntungan instrumen kewangan yang tidak diiktiraf	–	–	–	–	–	(1,107,766)	–	(1,107,766)
Jumlah jurang kepekaan keuntungan	(3,559,131)	309,495	230,146	1,080,807	1,951,393	(162,432)	97,147	(52,575)

	Sehingga 1 bulan B\$'000	1 – 3 bulan B\$'000	3 – 12 bulan B\$'000	1 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tidak peka keuntungan B\$'000	Buku dagangan B\$'000	Jumlah B\$'000
Bank								
2018								
Aset								
Tunai dan kesetaraan tunai	1,463,068	597,166	–	–	–	443,091	–	2,503,325
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	–	–	–	–	–	407,452	–	407,452
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	413,806	1,127,315	836,468	–	–	–	–	2,377,589
Sukuk Kerajaan	10,575	–	9,839	–	–	–	–	20,414
Pelaburan pada kos yang dilunaskan	–	36,628	2,789	364,122	199,144	–	–	602,683
Pelaburan pada nilai saksama melalui untung atau rugi	–	–	–	–	–	–	99,068	99,068
Pelaburan pada nilai saksama melalui pendapatan komprehensif lain	–	61,264	–	249,709	167,810	–	–	478,783
Aset kewangan derivatif	–	–	–	–	–	–	27,831	27,831
Pembiayaan dan pendahuluan	102,969	398,308	309,860	685,655	1,477,560	–	–	2,974,352
Pajakan kewangan yang belum diterima	–	–	–	–	12,620	–	–	12,620
Aset lain	–	–	–	–	–	63,750	–	63,750
Jumlah	1,990,418	2,220,681	1,158,956	1,299,486	1,857,134	914,293	126,899	9,567,867

Pembiayaan harta pada nilai saksama melalui untung atau rugi dan pendapatan komprehensif lain tidak termasuk pelaburan sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.

Pembiayaan dan pendahuluan dikira selepas menolak peruntukan penilaian elaun daripada jumlah merosot pembiayaan kasar yang belum dijelaskan.

Aset lain tidak termasuk prabayaran.

Bank
2018

Analisa kepekaan aliran tunai bagi instrumen kadar boleh ubah:

Perubahan sebanyak 100, 300 dan 800 mata asas pada kadar faedah pada tarikh laporan boleh meningkatkan/(menurunkan) ekuiti dan untung atau rugi dengan jumlah yang ditunjukkan dibawah. Analisa tersebut mengandaikan semua lain-lain yang boleh berubah, terutamanya kadar matawang asing, kekal tetap.

Kumpulan dan Bank	Untung atau rugi / Ekuiti					
	Meningkat 100	Menurun 100	Meningkat 300	Menurun 300	Meningkat 800	Menurun 800
	mata asas BS'000	mata asas BS'000	mata asas BS'000	mata asas BS'000	mata asas BS'000	mata asas BS'000
2019						
Instrumen kadar boleh ubah	1,271	(1,271)	3,813	(3,813)	10,168	(10,168)
2018						
Instrumen kadar boleh ubah	9,094	(9,094)	27,282	(27,282)	72,752	(72,752)

(ii) Risiko pertukaran asing Bank**Kedudukan perdagangan**

Bank mengawal risiko pertukaran matawang asing dalam lingkungan portfolio dengan menghadkan pendedahan terbuka kepada matawang individu, dan secara asas agregat.

Keseluruhan (kedudukan perdagangan dan bukan perdagangan)

Untuk mengurangkan risiko kerugian disebabkan perubahan kadar Bank akan memadankan kedudukan sedekat yang mungkin.

Urus niaga sentiasa dijalankan untuk memastikan had dalaman yang telah dibenarkan akan dipatuhi.

Kedudukan adalah dinilai setiap hari, yang mana laporan risiko matawang dikeluarkan untuk Pengarah Urusan dan Ketua Pegawai Risiko setiap hari dan untuk Lembaga Pengarah-Pengarah pada hujung setiap suku tahun.

Risiko pertukaran asing anak syarikat

Jenis perniagaan anak syarikat tidak menyelenggara sebarang kedudukan perdagangan. Anak-anak syarikat tidak terdedah kepada risiko pertukaran asing yang signifikan.

Pendedahan kepada risiko pertukaran asing

Pada tarikh laporan, jumlah bersih pendedahan matawang daripada dagangan matawang Kumpulan adalah seperti berikut:

	-----Kumpulan dan Bank-----			
	USD B\$'000	EUR B\$'000	GBP B\$'000	Lain-lain B\$'000
2019				
Aset				
Tunai dan dana jangka pendek	2,352,418	20,716	47,022	12,332
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	787,686	–	71,249	–
Pelaburan	1,049,274	317	–	–
Pembiayaan dan pendahuluan	329,491	–	300,576	–
Lain-lain	77,515	170	5,684	–
Jumlah	4,596,384	21,203	424,531	12,332
Liabiliti				
Deposit daripada pelanggan	(717,761)	(21,083)	(285,958)	(11,312)
Deposit daripada bank dan institusi kewangan lain	(2,842)	–	(1)	–
Penempatan daripada bank dan institusi kewangan lain	(121,469)	–	–	–
Lain-lain	(67,393)	(179)	(443)	(46)
Jumlah	(909,465)	(21,262)	(286,402)	(11,358)
Pendedahan pertukaran asing bersih	3,686,919	(59)	138,129	974
Kesan daripada penggunaan derivatif	(3,679,891)	100	(138,026)	139
Jumlah pendedahan	7,028	41	103	1,113
2018				
Aset				
Tunai dan dana jangka pendek	1,935,442	72,283	148,057	10,654
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada Bank	1,948,444	18,793	17,325	–
Pelaburan	1,182,865	329	–	–
Pembiayaan dan pendahuluan	361,411	–	–	–
Lain-lain	20,623	234	4,851	–
Jumlah	5,448,785	91,639	170,233	10,654

2018	Kumpulan dan Bank			
	USD B\$'000	EUR B\$'000	GBP B\$'000	Lain-lain B\$'000
Liabiliti				
Deposit daripada pelanggan	(530,223)	(10,107)	(356,184)	(10,073)
Deposit daripada bank dan institusi kewangan lain	(16,062)	–	(1)	–
Penempatan daripada institusi kewangan lain	(392,367)	(62,645)	–	(43,864)
Lain-lain	(8,985)	(3)	(559)	102
Jumlah	(947,637)	(72,755)	(356,744)	(53,835)
Pendedahan pertukaran asing bersih	4,501,148	18,884	(186,511)	(43,181)
Kesan daripada penggunaan derivatif	(4,505,994)	(18,719)	186,529	43,749
Jumlah pendedahan	(4,846)	165	18	568

Analisa kepekaan

Mengambil kira risiko-risiko lain yang boleh berubah kekal tetap, kepekaan nilai semula matawang asing bagi Kumpulan dan Bank pada tarikh laporan adalah diringkaskan seperti berikut:

	Untung atau rugi / Ekuiti			
	2019		2018	
	- 1% penurunan B\$'000	+ 1% peningkatan B\$'000	- 1% penurunan B\$'000	+ 1% peningkatan B\$'000
Kumpulan dan Bank				
USD	(70)	70	48	(48)
EUR	–	–	(2)	2
GBP	(1)	1	–	–
Lain-Lain	(11)	11	(6)	6
Jumlah	(82)	82	40	(40)

(iii) Risiko harga ekuiti

Kumpulan terdedah kepada risiko harga ekuiti pada pelaburan ekuiti yang dibawa pada nilai saksama melalui untung atau rugi dan pendapatan komprehensif lain.

Bagi peningkatan nilai sekuriti ekuiti sebanyak 10%, kesan keuntungan atau kerugian Kumpulan dan Bank masing-masing meningkat sebanyak B\$115,000 dan B\$115,000 (2018: B\$149,000 dan B\$149,000 masing-masing). Pengurangan 10% dalam nilai sekuriti ekuiti akan mempunyai kesan yang sama dan bertentangan dengan keuntungan atau kerugian Kumpulan dan Bank.

Bagi peningkatan nilai sekuriti ekuiti sebanyak 10%, impak ke atas rizab nilai saksama Kumpulan dan Bank masing-masing meningkat sebanyak \$32,000 dan B\$32,000 (2018: B\$33,000 dan B\$33,000). Pengurangan 10% dalam nilai sekuriti ekuiti akan mempunyai kesan yang sama dan bertentangan dengan rizab nilai saksama Kumpulan dan Bank.

(c) **Risiko kecairan**

Tinjauan bagi risiko kecairan Bank

Pendedahan Kumpulan pada risiko kecairan timbul apabila Kumpulan menghadapi kerugian yang timbul daripada kemungkinan Kumpulan tidak mempunyai dana yang mencukupi untuk memenuhi tuntutan daripada liabiliti kewangan tersebut.

Pendekatan Kumpulan untuk menguruskan kecairan adalah untuk memastikan bahawa Kumpulan akan selalu mempunyai kecairan yang mencukupi untuk memenuhi tuntutan liabiliti pada tempoh matang samada dalam keadaan biasa atau tertekan, tanpa menimbulkan kerugian atau risiko yang merosakkan reputasi Kumpulan.

Tambahan pula, Bank dan salah satu anak syarikatnya masing-masing hendaklah mematuhi Seksyen 45(1), Perintah Perbankan Islam tahun 2008 dan seksyen 13A, Akta Syarikat Kewangan Bab 89 masing-masing untuk menyimpan baki tunai minima dengan AMBD. Bank dan anak-anak syarikat mematuhi keperluan ini pada 31 Disember 2019.

Pengurusan risiko kecairan dan dana

Bank mengurus kecairan melalui Jawatankuasa Pengurusan Aset dan Liabiliti yang bertanggungjawab untuk mewujudkan dasar kecairan serta mengawal kecairan secara berterusan. Keperluan kecairan aset secara minima telah diwujudkan untuk memastikan nisbah aset cair pada liabiliti yang difikir layak, adalah pada ambangan minima pada setiap masa.

Tinjauan bagi risiko kecairan anak syarikat

Risiko kecairan adalah risiko dimana anak syarikat akan menghadapi kesukaran dalam memenuhi kewajipan yang berkaitan dengan liabiliti kewangan yang diselesaikan dengan penyerahan tunai atau aset kewangan lain. Pendekatan anak syarikat untuk menguruskan kecairan adalah dengan memastikan bahawa ia akan sentiasa mempunyai kecairan yang mencukupi untuk memenuhi tuntutan liabiliti pada tempoh matang samada dalam keadaan biasa atau tertekan, tanpa menyebabkan kerugian yang tidak boleh diterima atau risiko yang merosakkan kepada reputasi anak syarikat.

Pengurusan risiko kecairan

Risiko kecairan dikendalikan mengikut keperluan kecairan anak syarikat, sebahagian besarnya, penerimaan penempatan dari Bank, sebagai tambahan kepada penerimaan deposit dari institusi kewangan lain dan pendeposit runcit. Ini akan memastikan risiko kecairan dipantau dan diuruskan dengan cara yang memastikan dana yang mencukupi tersedia dalam pelbagai keadaan pasaran.

Analisa kematangan

Jadual dibawah meringkaskan aset dan liabiliti Kumpulan dan Bank berdasarkan baki kematangan kontrak. Jangkaan aliran tunai bagi aset dan liabiliti boleh berubah secara signifikan daripada yang dipaparkan dalam jadual dibawah. Contohnya, deposit daripada pelanggan tidak dijangka akan dikeluarkan serta merta.

	Aliran nominal		Kurang dari 3 bulan B\$'000	3 – 6 bulan B\$'000	6 – 12 bulan B\$'000	1 – 3 tahun B\$'000	3 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tiada tempoh matang tertentu B\$'000
	Jumlah bawaan B\$'000	kasar masuk/ (keluar) B\$'000							
Kumpulan 2019									
Aset									
Tunai, baki dan penempatan dengan bank	3,732,366	3,734,624	3,734,624	–	–	–	–	–	–
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	435,026	435,027	323,013	39,557	26,732	11,078	–	34,647	–
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada bank	1,129,582	1,151,470	217,601	351,199	582,670	–	–	–	–
Sukuk kerajaan	9,897	10,000	–	–	10,000	–	–	–	–
Pelaburan	1,047,398	1,155,172	56,463	110,787	72,288	376,975	306,605	136,566	95,488
Aset kewangan derivatif	42,505	41,891	36,995	1,304	3,592	–	–	–	–
Pembiayaan dan pendahuluan	3,997,148	4,661,614	919,167	208,232	319,571	1,254,444	665,025	1,295,175	–
Pajakan kewangan yang belum diterima	12,615	29,220	180	180	360	1,440	1,480	25,580	–
Aset lain	97,412	97,412	79,566	8,394	77	4,079	2,595	2,701	–
Jumlah	10,503,949	11,316,430	5,367,609	719,653	1,015,290	1,648,016	975,705	1,494,669	95,488

Pelaburan tidak termasuk pelaburan sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.

Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Jumlah bawaan BS'000	Aliran nominal kasar masuk/ (keluar) BS'000	Kurang dari 3 bulan BS'000	3 – 6 bulan BS'000	6 – 12 bulan BS'000	1 – 3 tahun BS'000	3 – 5 tahun BS'000	Lebih 5 tahun BS'000	Tiada tempoh matang tertentu BS'000
Kumpulan 2019									
Liabiliti									
Deposit daripada pelanggan	(8,451,495)	(8,481,163)	(6,883,632)	(869,562)	(554,252)	(173,158)	–	(559)	–
Deposit dan penempatan bank dan institusi kewangan lain	(537,389)	(549,399)	(244,692)	(14,379)	(50,683)	(259,645)	–	–	–
Liabiliti kewangan derivatif	(13,125)	(13,133)	(8,475)	(1,254)	(3,404)	–	–	–	–
Penempatan daripada bank dan institusi kewangan lain	(121,469)	(121,568)	(121,568)	–	–	–	–	–	–
Liabiliti lain	(214,620)	(214,620)	(113,904)	(29,248)	(19,717)	(7,914)	(3,566)	(40,271)	–
Jumlah	(9,338,098)	(9,379,883)	(7,352,271)	(914,443)	(628,056)	(440,717)	(3,566)	(40,830)	–
Jurang kecairan bersih aset yang diiktiraf	1,165,851	1,936,547	(1,984,662)	(194,790)	387,234	1,207,299	972,139	1,453,839	95,488
Komitmen dan kontingensi	(1,107,766)	(1,107,766)	(1,107,766)	–	–	–	–	–	–
Jurang kecairan bersih	58,085	828,781	(3,092,428)	(194,790)	387,234	1,207,299	972,139	1,453,839	95,488

	Jumlah bawaan B\$'000	Aliran nominal kasar masuk/ (keluar) B\$'000	Kurang dari 3 bulan B\$'000	3 – 6 bulan B\$'000	6 – 12 bulan B\$'000	1 – 3 tahun B\$'000	3 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tiada tempoh matang tertentu B\$'000
Kumpulan 2018									
Aset									
Tunai, baki dan penempatan dengan bank	2,497,449	2,500,678	2,500,678	–	–	–	–	–	–
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	445,202	445,202	325,856	29,488	38,726	13,382	–	37,750	–
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada bank	2,015,303	2,036,168	1,547,392	229,153	259,623	–	–	–	–
Sukuk kerajaan	20,414	20,580	10,580	–	10,000	–	–	–	–
Pelaburan	1,180,534	1,342,568	107,463	11,459	49,816	364,959	416,167	286,925	105,779
Aset kewangan derivatif	27,831	27,294	20,781	6,245	268	–	–	–	–
Pembiayaan dan pendahuluan	3,682,451	4,427,008	881,295	231,614	428,635	1,361,395	583,628	940,441	–
Pajakan kewangan yang belum diterima	12,620	29,920	165	175	360	1,440	1,440	26,340	–
Aset lain	34,586	34,586	19,417	3,337	1,181	2,478	3,631	4,542	–
Jumlah	9,916,390	10,864,004	5,413,627	511,471	788,609	1,743,654	1,004,866	1,295,998	105,779

Pelaburan tidak termasuk pelaburan sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.

Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Jumlah bawaan B\$'000	Aliran nominal kasar masuk/ (keluar) B\$'000	Kurang dari 3 bulan B\$'000	3 – 6 bulan B\$'000	6 – 12 bulan B\$'000	1 – 3 tahun B\$'000	3 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tiada tempoh matang tertentu B\$'000
Kumpulan 2018									
Liabiliti									
Deposit daripada pelanggan	(7,621,133)	(7,640,899)	(6,259,232)	(543,940)	(645,406)	(192,321)	–	–	–
Deposit dan penempatan bank dan institusi kewangan lain	(551,523)	(563,954)	(41,138)	(129,104)	(363,072)	(30,640)	–	–	–
Liabiliti kewangan derivatif	(14,411)	(15,400)	(6,310)	(5,725)	(3,365)	–	–	–	–
Penempatan daripada institusi kewangan lain	(498,875)	(499,117)	(499,117)	–	–	–	–	–	–
Liabiliti lain	(117,753)	(117,753)	(85,007)	(14,593)	(10,268)	(3,274)	(429)	(4,182)	–
Jumlah	(8,803,695)	(8,837,123)	(6,890,804)	(693,362)	(1,022,111)	(226,235)	(429)	(4,182)	–
Jurang kecairan bersih aset yang diiktiraf	1,112,695	2,026,881	(1,477,177)	(181,891)	(233,502)	1,517,419	1,004,437	1,291,816	105,779
Komitmen dan kontingensi	(526,564)	(526,564)	(526,564)	–	–	–	–	–	–
Jurang kecairan bersih	586,131	1,500,317	(2,003,741)	(181,891)	(233,502)	1,517,419	1,004,437	1,291,816	105,779

	Aliran nominal		Kurang dari 3 bulan		3 – 6 bulan		6 – 12 bulan		1 – 3 tahun		3 – 5 tahun		Lebih 5 tahun		Tiada tempoh matang tertentu
Bank	Jumlah bawaan	kasar masuk/ (keluar)	3 bulan	3 bulan	3 bulan	3 bulan	3 bulan	3 bulan	3 bulan	3 bulan	3 bulan	3 bulan	3 bulan	3 bulan	3 bulan
2019	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Aset															
Tunai dan kesetaraan tunai	3,731,579	3,733,836	3,733,836	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	400,380	400,380	323,013	39,557	26,732	11,078	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada bank	1,522,236	1,544,124	217,601	349,853	976,670	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Sukuk kerajaan	9,897	10,000	–	–	10,000	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Pelaburan	1,047,398	1,155,172	56,463	110,787	72,288	376,975	306,605	136,566	–	–	–	–	–	–	–
Aset kewangan derivatif	42,505	41,891	36,995	1,304	3,592	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Pembiayaan dan pendahuluan	3,290,992	3,948,891	917,645	208,232	307,411	919,828	665,025	930,750	–	–	–	–	–	–	–
Pajakan kewangan yang belum diterima	12,615	29,220	180	180	360	1,440	1,480	25,580	–	–	–	–	–	–	–
Aset lain	123,034	123,034	105,188	8,394	77	4,079	2,595	2,701	–	–	–	–	–	–	–
Jumlah	10,180,636	10,986,548	5,390,921	718,307	1,397,130	1,313,400	975,705	1,095,597	95,488	95,488	95,488	95,488	95,488	95,488	95,488

Pelaburan tidak termasuk pelaburan sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.
Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Aliran nominal		Kurang dari 3 bulan		3 – 6 bulan	6 – 12 bulan	1 – 3 tahun	3 – 5 tahun	Lebih 5 tahun	Tiada tempoh matang tertentu
	Jumlah bawaan	kasar masuk/ (keluar)	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Bank 2019	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Liabiliti										
Deposit daripada pelanggan	(8,352,247)	(8,380,723)	(6,831,691)	(853,887)	(544,261)	(150,884)	–	–	–	–
Deposit daripada bank dan institusi kewangan lain	(438,411)	(441,292)	(285,592)	(17,726)	(44,761)	(93,213)	–	–	–	–
Liabiliti kewangan derivatif lain	(13,125)	(13,133)	(8,475)	(1,254)	(3,404)	–	–	–	–	–
Penempatan daripada institusi kewangan	(121,469)	(121,568)	(121,568)	–	–	–	–	–	–	–
Liabiliti lain	(200,193)	(200,193)	(99,477)	(29,248)	(19,717)	(7,914)	(3,566)	(40,271)	–	–
Jumlah	(9,125,445)	(9,156,909)	(7,346,803)	(902,115)	(612,143)	(252,011)	(3,566)	(40,271)	–	–
Jurang kecairan bersih aset yang diiktiraf	1,055,191	1,829,639	(1,955,882)	(183,808)	784,987	1,061,389	972,139	1,055,326	95,488	–
Komitmen dan kontingensi	(1,107,766)	(1,107,766)	(1,107,766)	–	–	–	–	–	–	–
Jurang kecairan bersih	(52,575)	721,873	(3,063,648)	(183,808)	784,987	1,061,389	972,139	1,055,326	95,488	–

	Aliran nominal kasar		Kurang dari 3 bulan		3 – 6 bulan	6 – 12 bulan	1 – 3 tahun	3 – 5 tahun	Lebih 5 tahun	Tiada tempoh matang tertentu
	Jumlah bawaan B\$'000	masuk/ (keluar) B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000	B\$'000
Bank 2018										
Aset										
Tunai dan kesetaraan tunai	2,503,325	2,506,554	2,506,554	–	–	–	–	–	–	–
Baki dengan Autoriti Monetari Brunei Darussalam	407,452	407,452	325,856	29,488	38,726	13,382	–	–	–	–
Penempatan dengan dan pembiayaan dan pendahuluan kepada bank	2,377,589	2,398,454	1,547,392	227,439	623,623	–	–	–	–	–
Sukuk kerajaan	20,414	20,580	10,580	–	10,000	–	–	–	–	–
Pelaburan	1,180,534	1,342,568	107,463	11,459	49,816	364,959	416,167	286,925	105,779	–
Aset kewangan derivatif	27,831	27,294	20,781	6,245	268	–	–	–	–	–
Pembiayaan dan pendahuluan	2,974,352	3,604,921	830,133	231,614	283,697	819,945	583,628	855,904	–	–
Pajakan kewangan yang belum diterima	12,620	29,920	165	175	360	1,440	1,440	26,340	–	–
Aset lain	63,750	63,750	48,581	3,337	1,181	2,478	3,631	4,542	–	–
Jumlah	9,567,867	10,401,493	5,397,505	509,757	1,007,671	1,202,204	1,004,866	1,173,711	105,779	–

Pelaburan tidak termasuk pelaburan sekuriti tidak disebut harga dan dana yang tidak disebut harga.
Aset lain tidak termasuk prabayaran.

	Jumlah bawaan B\$'000	Aliran nominal kasar masuk/ (keluar) B\$'000	Kurang dari 3 bulan B\$'000	3 – 6 bulan B\$'000	6 – 12 bulan B\$'000	1 – 3 tahun B\$'000	3 – 5 tahun B\$'000	Lebih 5 tahun B\$'000	Tiada tempoh matang tertentu B\$'000
Bank									
2018									
Liabiliti									
Deposit daripada pelanggan	(7,512,448)	(7,531,190)	(6,190,901)	(531,154)	(630,234)	(178,901)	–	–	–
Deposit dari bank dan institusi kewangan lain	(424,413)	(428,730)	(174,990)	(44,912)	(126,304)	(82,524)	–	–	–
Liabiliti kewangan derivatif	(14,411)	(15,400)	(6,310)	(5,725)	(3,365)	–	–	–	–
Penempatan daripada institusi kewangan lain	(498,875)	(499,117)	(499,117)	–	–	–	–	–	–
Liabiliti lain	(109,245)	(109,245)	(67,723)	(14,593)	(10,268)	(12,050)	(429)	(4,182)	–
Jumlah	(8,559,392)	(8,583,682)	(6,939,041)	(596,384)	(770,171)	(273,475)	(429)	(4,182)	–
Jurang kecairan bersih aset yang diiktiraf	1,008,475	1,817,811	(1,541,536)	(86,627)	237,500	928,729	1,004,437	1,169,529	105,779
Komitmen dan kontingensi	(526,564)	(526,564)	(526,564)	–	–	–	–	–	–
Jurang kecairan bersih	481,911	1,291,247	(2,068,100)	(86,627)	237,500	928,729	1,004,437	1,169,529	105,779

(d) Risiko operasi Kumpulan

Tinjauan bagi risiko operasi Bank dan anak syarikat

Risiko operasi adalah potensi kerugian disebabkan daripada peristiwa yang melibatkan manusia, proses dalaman, sistem atau peristiwa luaran. Satu set piawaian kawalan minima bagi pengurusan risiko operasi yang telah dibuat dengan objektif untuk memastikan bahawa risiko operasi dalam Kumpulan adalah dikenal pasti dan diuruskan secara struktur dan konsisten.

Rangka kerja pengurusan risiko operasi

Risiko operasi boleh timbul dari semua bidang perniagaan dan dari semua aktiviti yang dijalankan oleh BIBD. Risiko operasi dikenal pasti secara sistematik di peringkat bahagian. Koordinator risiko adalah dilantik daripada setiap bahagian dan bertanggungjawab untuk mengenal pasti risiko dan pengurusan risiko dalam semua bidang risiko yang dikenal pasti. Ini termasuk mengekalkan kawalan persekitaran yang berkesan yang timbul daripada aktiviti-aktiviti sebagai tanggungjawab barisan pertahanan pertama mereka.

Pendedahan risiko operasi boleh diambil daripada pelbagai bentuk yang berbeza-beza, dan Bank bertujuan untuk menguruskan mengikut piawaian yang mendorong mengenalpasti risiko sistematik, penilaian, kawalan dan pemantauan. Piawaian ini sering dikaji semula untuk memastikan keberkesanan berterusan mereka. Bagi menyokong pengenalan sistematik pendedahan risiko operasi yang penting yang berkaitan dengan proses tertentu, Bank mengklasifikasikan mereka kedalam jenis-jenis risiko berikut:

- Manusia
- Proses
- Sistem
- Luaran

Pendedahan risiko operasi adalah ditarafkan ‘tinggi’, ‘sederhana’ atau ‘rendah’ mengikut kriteria penilaian risiko ditetapkan. Risiko yang ditetapkan diluar ambang materialiti kepentingan menerima tahap perhatian yang berbeza oleh pengurusan dan dilaporkan kepada pihak Pengurusan Kanan (secara *Ad-Hoc*) dan Jawatankuasa Pengurusan Risiko Operasi- (“ERM”) (Setiap Bulan) sehingga tahap Lembaga Pengarah iaitu Jawatankuasa Audit, Kewangan Risiko (Setiap Suku Tahun). Peristiwa risiko yang signifikan atau kerugian kewangan yang telah berlaku dianalisa untuk mengenal pasti punca kepada sebarang kegagalan untuk pemulihan dan pengurangan masa depan. Kerugian operasi sebenar adalah direkodkan.

Sebagai baris pertahanan kedua, Pengurusan Risiko Operasi (*Operational Risk Management - ORM*) adalah bertanggungjawab untuk menetapkan dan menyelenggara piawaian bagi pengurusan dan kawalan risiko operasi. Pengurusan Risiko Operasi (ORM) juga memberi kesedaran kepada isu-isu risiko yang boleh berlaku di unit-unit perniagaan dan juga menyediakan latihan dan bengkel penyedaran risiko.

Jawatankuasa Pengurusan Risiko Operasi (ERM) menyelia pengurusan risiko operasi di seluruh Bank, dan juga disokong oleh ketua-ketua unit perniagaan. Jawatankuasa Pengurusan Risiko Operasi (ERM) beroperasi atas asas terma-terma rujukan berasal dari mandat/rangka kerja Pengurusan Risiko Operasi yang diluluskan oleh Forum Kepimpinan.

Tinjauan bagi risiko operasi anak syarikat

Risiko operasi adalah potensi kerugian akibat daripada peristiwa yang melibatkan manusia, proses dalaman, sistem atau peristiwa luaran. Satu set piawaian kawalan minima bagi pengurusan risiko operasi yang telah dibuat dengan objektif untuk memastikan bahawa risiko operasi di dalam anak syarikat adalah dikenal pasti dan diuruskan secara struktur dan konsisten.

(a) Komiti ORIC

Lembaga Pengarah-Pengarah anak syarikat, melalui Jawatankuasa Risiko Operasi dan Kawalan Dalaman (*Operational Risk and Internal Controls* – “ORIC”), adalah bertanggungjawab untuk memantau risiko operasi secara berterusan dan juga pembangunan, pelaksanaan dan pemantauan kawalan dalaman yang ditubuhkan untuk menangani risiko operasi, dengan memantau penunjuk risiko utama yang dikenal pasti, mengukur batasan had risiko yang diluluskan oleh pihak lembaga terhadap kerugian yang hampir terlepas, potensi kerugian dan peristiwa kerugian yang sebenar, pemantauan petunjuk-petunjuk amaran awal yang dikenal pasti dan laporan peristiwa risiko operasi. Jawatankuasa juga bertanggungjawab memastikan penutupan perkara audit yang dibangkitkan oleh juruaudit dalaman dan luaran.

(b) Penilaian sendiri risiko kawalan (Risk Control Self-Assessment - “RCSA”)

Semua bahagian dalam anak syarikat telah mewujudkan rangka kerja kawalan dalaman (*Internal Controls Framework* – “ICF”), yang memerlukan pengasingan tugas yang sesuai, penyesuaian dan pemantauan transaksi. ICF dikemas kini sekurang-kurangnya setiap tahun, sebagai sebahagian daripada pengamalan risiko kawalan penilaian sendiri, di mana setiap jabatan akan menilai tahap kepatuhannya terhadap ICF, mengenalpasti jurang kawalan dan melaporkan penemuannya kepada ORIC.

39 Nilai saksama bagi aset dan liabiliti kewangan

Nilai saksama adalah harga yang perlu diterima untuk menjual aset atau dibayar untuk pemindahan liabiliti berkenaan dengan transaksi yang teratur antara peserta pasaran pada tarikh pengukuran di pasaran modal atau, jika ketiadaannya, pasaran paling menguntungkan dimana Kumpulan itu mempunyai akses pada tarikh tersebut. Maklumat yang disediakan disini menunjukkan anggaran nilai saksama pada tarikh kedudukan kewangan.

Harga yang disebut harga dan yang dapat diperhatikan, dimana tersedia, digunakan sebagai ukuran nilai saksama instrumen kewangan. Dimana harga yang disebut harga dan yang dapat diperhatikan tidak tersedia, nilai saksama dianggarkan berdasarkan barisan kaedah dan andaian mengenai ciri-ciri risiko pelbagai instrumen kewangan, kadar diskaun anggaran bagi aliran tunai masa depan dan faktor-faktor lain.

Maklumat nilai saksama bagi aset dan liabiliti bukan kewangan adalah tidak termasuk didalam nota ini disebabkan ia tidak dikira dalam skop IFRS 13: Pengukuran Nilai Saksama (*IFRS 13: Fair Value Measurements*) yang memerlukan maklumat nilai saksama untuk didedahkan. Ini termasuk pelaburan dalam anak-anak syarikat dan hartanah dan peralatan.

Nilai saksama instrumen kewangan Kumpulan dan Bank termasuk tunai dan dana jangka pendek, baki dengan AMBD, deposit dan penempatan dengan bank dan institusi kewangan lain, deposit daripada pelanggan dan bank, sukuk kerajaan, aset lain, liabiliti lain dan pinjaman jangka pendek adalah tidak peka secara material kepada anjakan kadar keuntungan pasaran disebabkan oleh tempoh yang terhad kepada kematangan instrumen tersebut. Demikian, nilai bawaan bagi aset dan liabiliti kewangan pada tarikh kedudukan kewangan hampir dengan nilai saksama.

Nilai saksama adalah berdasarkan kaedah dan andaian seperti berikut:

Pelaburan

Anggaran nilai saksama biasanya berdasarkan pada harga yang disebut harga dan yang dapat diperhatikan. Jika tiada pasaran tersedia bagi sekuriti tertentu, nilai saksama telah dianggarkan dengan merujuk kepada hasil indikatif pasaran atau aset nyata bersih penerima pelaburan.

Pembiayaan dan pendahuluan

Nilai saksama adalah dianggarkan dengan memberikan diskaun kepada anggaran aliran tunai masa depan menggunakan kadar pasaran lazim untuk pembiayaan dengan risiko kredit dan kematangan yang serupa.

Derivatif

Nilai saksama derivatif diperolehi berdasarkan harga yang disebut harga bagi instrumen yang serupa pada tarikh laporan.

Hirarki nilai saksama

IFRS 13 menentukan hirarki teknik penilaian berasaskan sama ada kemasukkan kepada teknik penilaian itu boleh diperhatikan atau tidak dapat diperhatikan. Kemasukkan yang boleh diperhatikan mencerminkan data pasaran yang diperolehi dari sumber bebas dan kemasukkan yang tidak dapat diperhatikan mencerminkan andaian pasaran Kumpulan. Hierarki nilai saksama adalah seperti berikut:

- Peringkat 1 – Harga yang disebut harga (tidak terlaras) dalam pasaran aktif bagi aset atau liabiliti yang serupa. Peringkat ini merangkumi sekuriti ekuiti dan instrumen hutang yang disenaraikan.
- Peringkat 2 – Kemasukkan selain daripada harga yang disebut harga termasuk dalam Peringkat 1 yang dapat diperhatikan bagi aset atau liabiliti, sama ada secara langsung (iaitu harga) atau secara tidak langsung (iaitu diterbitkan daripada harga).
- Peringkat 3 – Kemasukkan bagi aset atau liabiliti yang bukan berasaskan data pasaran yang boleh diperhatikan (kemasukkan yang tidak dapat diperhatikan). Peringkat ini merangkumi instrumen ekuiti dan instrumen hutang dengan komponen signifikan tidak berdasarkan data pasaran yang dapat diperhatikan.

Jumlah bawaan dan nilai saksama aset dan liabiliti kewangan, termasuk peringkat mereka dalam hirarki nilai saksama adalah seperti berikut. Ia tidak termasuk maklumat nilai saksama bagi aset dan liabiliti kewangan yang tidak diukur pada nilai saksama jika jumlah bawaan adalah anggaran munasabah nilai saksama.

	Jumlah bawaan			Nilai saksama				
	FVOCI - instrumen hutang B\$'000	Mandatori pada FV/TPL B\$'000	Kos dilunaskan B\$'000	Jumlah B\$'000	Peringkat 1 B\$'000	Peringkat 2 B\$'000	Peringkat 3 B\$'000	Jumlah B\$'000
Kumpulan 2019								
Aset kewangan diukur pada nilai saksama								
Pelaburan	397,832	68,915	582,116	1,048,863	397,515	649,883	1,465	1,048,863
Sukuk kerajaan	9,897	–	–	9,897	–	–	9,897	9,897
Kontrak pertukaran hadapan	–	42,505	–	42,505	–	42,505	–	42,505
	407,729	111,420	582,116	1,101,265	397,515	692,388	11,362	1,101,265
Liabiliti kewangan diukur pada nilai saksama								
Kontrak pertukaran hadapan	–	(13,125)	–	(13,125)	–	(13,125)	–	(13,125)

	Jumlah bawaan			Nilai saksama				
	FVOCI - instrumen hutang B\$'000	Mandatori pada FV/TPL B\$'000	Kos dilunaskan B\$'000	Jumlah B\$'000	Peringkat 1 B\$'000	Peringkat 2 B\$'000	Peringkat 3 B\$'000	Jumlah B\$'000
Kumpulan 2018								
Aset kewangan diukur pada nilai saksama								
Pelaburan	479,112	100,553	602,683	1,182,348	478,783	701,751	1,814	1,182,348
Sukuk kerajaan	20,414	–	–	20,414	–	–	20,414	20,414
Kontrak pertukaran hadapan	–	27,831	–	27,831	–	27,831	–	27,831
	499,526	128,384	602,683	1,230,593	478,783	729,582	22,228	1,230,593
Liabiliti kewangan diukur pada nilai saksama								
Kontrak pertukaran hadapan	–	(14,411)	–	(14,411)	–	(14,411)	–	(14,411)

	Jumlah bawaan			Nilai saksama				
	FVOCI - instrumen hutang B\$'000	Mandatori pada FV/TPL B\$'000	Kos dilunaskan B\$'000	Jumlah B\$'000	Peringkat 1 B\$'000	Peringkat 2 B\$'000	Peringkat 3 B\$'000	Jumlah B\$'000
Bank								
2019								
Aset kewangan diukur pada nilai saksama								
Pelaburan	397,832	68,915	582,116	1,048,863	397,515	649,883	1,465	1,048,863
Sukuk kerajaan	9,897	–	–	9,897	–	–	9,897	9,897
Kontrak pertukaran hadapan	–	42,505	–	42,505	–	42,505	–	42,505
	407,729	111,420	582,116	1,101,265	397,515	692,388	11,362	1,101,265
Liabiliti kewangan diukur pada nilai saksama								
Kontrak pertukaran hadapan	–	(13,125)	–	(13,125)	–	(13,125)	–	(13,125)

**Bank Islam Brunei Darussalam Berhad
dan Anak-Anak Syarikat**
Penyata Kewangan
Tahun Berakhir 31 Disember 2019

	Jumlah bawaan			Nilai saksama				
	FVOCI - instrumen hutang B\$'000	Mandatori pada FVTPL B\$'000	Kos dilunaskan B\$'000	Jumlah B\$'000	Peringkat 1 B\$'000	Peringkat 2 B\$'000	Peringkat 3 B\$'000	Jumlah B\$'000
Bank								
2018								
Aset kewangan dinilai pada nilai saksama								
Pelaburan	479,112	100,553	602,683	1,182,348	478,783	701,751	1,814	1,182,348
Sukuk kerajaan	20,414	-	-	20,414	-	-	20,414	20,414
Kontrak pertukaran hadapan	-	27,831	-	27,831	-	27,831	-	27,831
	499,526	128,384	602,683	1,230,593	478,783	729,582	22,228	1,230,593
Liabiliti kewangan diukur pada nilai saksama								
Kontrak pertukaran hadapan	-	(14,411)	-	(14,411)	-	(14,411)	-	(14,411)

Teknik penilaian dan kemasukkan signifikan yang tidak boleh diperhatikan

Jadual di bawah membentangkan maklumat mengenai teknik penilaian dan kemasukkan syarikat yang tidak boleh diperhatikan yang digunakan dalam mengukur instrumen kewangan yang dikategorikan sebagai Peringkat 2 dan 3 dalam hirarki nilai saksama:

Jenis instrumen kewangan	Klasifikasi	Peringkat hirarki nilai saksama	Teknik penilaian	Kemasukkan signifikan yang tidak dapat dikaji	Hubungan antara kemasukkan utama yang tidak dapat diperhatikan dan pengukuran nilai saksama
Deposit Pelaburan	Nilai Saksama Melalui Untung Rugi (<i>Fair Value Through Profit Loss-FVTPL</i>)	2	Harga yang disebut: Harga pasaran deposit pelaburan diperoleh daripada Bloomberg setiap hari	–	Tidak berkaitan.
Kontrak pertukaran hadapan	Nilai Saksama Melalui Untung Rugi (<i>Fair Value Through Profit Loss-FVTPL</i>)	2	Harga yang disebut: Harga pasaran deposit pelaburan diperoleh daripada Bloomberg setiap hari	–	Tidak berkaitan.
Sekuriti hutang yang tidak disebut harga	Nilai Saksama Melalui Pendapatan Komprehensif Lain (<i>Fair Value Through Other Comprehensive Income – FVOCI</i>)	3	Nilai aset bersih: Sekuriti hutang yang tidak disebut harga adalah diperuntukkan semula sekurang-kurangnya setiap tiga tahun. Pengagihan semula kini adalah berdasarkan kepada sumbangan kewangan kepada perkhidmatan berasaskan rangkaian pada tahun 2017.	Nilai aset bersih	Tidak berkaitan.

Jenis instrumen kewangan	Klasifikasi	Peringkat hirarki nilai saksama	Teknik penilaian	Kemasukkan signifikan yang tidak dapat dikaji	Hubungan antara kemasukkan utama yang tidak dapat dikaji dan pengukuran nilai saksama
Dana yang tidak disebut harga	Nilai Saksama Melalui Untung Rugi (<i>Fair Value Through Profit Loss-FVTPL</i>)	3	Nilai aset bersih: Ini diperoleh dengan membahagikan jumlah nilai semua tunai dan sekuriti dalam portfolio dana, tolak sebarang liabiliti, dengan bilangan saham yang belum dijelaskan. Oleh kerana dana tidak disenaraikan, nilai saksama pelaburan dalam dana ditentukan menggunakan teknik penilaian. Kaedah yang digunakan termasuk menganggarkan nilai saksama dengan merujuk kepada urusaniaga panjang lengan baru atau nilai aset bersih yang mendasari syarikat. Dana ini menentukan Nilai Aset Bersih (<i>Net Asset Value – NAV</i>) pelaburannya dalam dana berdasarkan kaedah Nilai Jumlah Aset (<i>Net Total Asset-NTA</i>), yang merupakan proksi paling dekat dengan nilai saksama.	Nilai aset bersih	Anggaran nilai saksama akan meningkat (menurun) jika: • Nilai aset bersih lebih tinggi (lebih rendah);
Sukuk kerajaan	Nilai Saksama Melalui Pendapatan Komprehensif Lain (<i>Fair Value Through Other Comprehensive Income – FVOCI</i>)	3	Aliran wang yang terdiskaun: Nilai saksama dianggarkan mempertimbangkan nilai kini bersih dikira menggunakan harga yang disediakan oleh Kerajaan Brunei pada permulaan sukuk Kerajaan.	Lengkungan hasil dan tebaran kredit	Anggaran nilai saksama akan meningkat (menurun) jika: • aliran tunai yang dijangka lebih tinggi (lebih rendah); atau • Kadar diskaun disesuaikan risiko adalah lebih rendah (lebih tinggi).

Terdapat hubungan antara kemasukkan tidak boleh diperhatikan yang terhad sebagaimana instrumen kewangan biasanya dikategorikan kedalam Peringkat 3 kerana kemasukkan tunggal yang tidak boleh diperhatikan.

Dalam menganggarkan kepentingan, Kumpulan melakukan analisa kepekaan berasaskan kaedah yang digunakan untuk pelarasan nilai saksama. Pelarasan ini mencerminkan nilai-nilai yang mana Kumpulan menganggarkan sebagai sesuai untuk mencerminkan ketidakpastian dalam kemasukkan yang digunakan (contohnya berdasarkan kaedah ujian tekanan bagi kemasukkan tidak boleh diperhatikan). Kaedah yang digunakan boleh berdasarkan statistik atau teknik-teknik lain yang diluluskan.

Pengurusan berpendapat bahawa apa-apa perubahan yang mungkin berlaku kepada kemasukkan tidak boleh diperhatikan tidak akan menyebabkan kesan kewangan yang signifikan.

Perubahan bagi Peringkat 3 bagi instrumen kewangan yang diukur pada nilai saksama

Jadual berikut membentangkan perubahan dalam instrumen Peringkat 3 untuk Kumpulan dan Bank:

	FVOCI BS'000	FVTPL BS'000	Jumlah BS'000
Pada 1 Januari 2019	20,743	1,485	22,228
Matang pada tahun	(19,430)	—	(19,430)
Dibeli pada tahun	9,889	—	9,889
Pengagihan modal	—	(102)	(102)
Dilunaskan pada tahun	(984)	—	(984)
Pergerakan nilai saksama sepanjang tahun	—	(217)	(217)
Keuntungan diiktiraf dalam pendapatan komprehensif lain	7	—	7
Kerugian pertukaran asing	(11)	(18)	(29)
Pada 31 Disember 2019	10,214	1,148	11,362

	FVOCI BS'000	FVTPL BS'000	Jumlah BS'000
Pada 1 Januari 2018	17,668	—	17,668
Pengkelasan semula ke FVTPL	(1,470)	1,470	—
Matang pada tahun	(16,198)	—	(16,198)
Dibeli pada tahun	20,703	—	20,703
Keuntungan diiktiraf dalam pendapatan komprehensif lain	40	—	40
Keuntungan diiktiraf dalam untung dan rugi	—	15	15
Pada 31 Disember 2018	20,743	1,485	22,228

Tiada pindahan instrumen dari Peringkat 1 ke Peringkat 2, dan tiada pemindahan ke dalam atau keluar dari instrumen Peringkat 3 pada tahun berakhir 31 Disember 2019 (2018: NIL).

40 Pajakan

A. Pajakan sebagai penerima pajakan

Kumpulan dan Bank memajak bangunan dan kemudahan-kemudahan gudang. Pajakan bangunan dan gudang dimasuki dalam beberapa tahun yang lalu sebagai gabungan pajakan tanah dan bangunan. Sebelum ini, pajakan telah diklasifikasikan sebagai pajakan operasi di bawah IAS 17.

Maklumat mengenai pajakan dimana Kumpulan dan Bank adalah penerima pajakan adalah seperti berikut:

i. Hak penggunaan aset

	2019 Tanah dan Bangunan BS'000
Kumpulan	
Baki pada 1 Januari	5,275
Caj susut nilai bagi tahun	(2,179)
Tambahan hak penggunaan aset	38,076
Baki pada 31 Disember	41,172

	2019 Tanah dan Bangunan BS'000
Bank	
Baki pada 1 Januari	5,275
Caj susut nilai bagi tahun	(1,868)
Tambahan hak penggunaan aset	36,730
Baki pada 31 Disember	40,137

ii. Jumlah diiktiraf dalam untung atau rugi

	Kumpulan BS'000	Bank BS'000
2019 – Pajakan di bawah IFRS 16		
Keuntungan atas liabiliti pajakan	490	484
Perbelanjaan yang berkaitan dengan pajakan jangka pendek	246	199
Perbelanjaan yang berkaitan dengan aset pajakan bernilai rendah, tidak termasuk pajakan jangka pendek nilai aset rendah	116	105
2018 – Pajakan operasi di bawah IAS 17		
Perbelanjaan sewa	4,367	4,093

iii. *Jumlah diiktiraf dalam penyata aliran tunai*

	Kumpulan B\$'000	Bank B\$'000
2019		
Jumlah aliran tunai bagi pajakan	(2,249)	(1,965)

B. Pajakan sebagai pemberi pajakan

Kumpulan dan Bank menyewakan sebahagian daripada hartanahnya. Semua pajakan diklasifikasikan sebagai pajakan operasi dari perspektif pemberi pajakan kecuali dengan pajakan kecil, dimana Kumpulan telah mengklasifikasikan sebagai pajakan kecil kewangan (lihat Nota 23).

Pajakan operasi

Kumpulan menyewakan hartanah pelaburannya. Kumpulan telah mengklasifikasikan pajakan ini sebagai pajakan operasi kerana mereka tidak memindahkan sebahagian besar risiko dan ganjaran yang bersampingan dengan pemilikan aset tersebut.

Pendapatan sewa yang diiktiraf oleh Kumpulan dan Bank pada tahun 2019 adalah B\$2,881,000 (2018: B\$2,843,000).

Jadual berikut menetapkan analisis kematangan pembayaran pajakan, yang menunjukkan pembayaran yang belum didiskaun yang akan diterima selepas tarikh laporan.

	Kumpulan dan Bank B\$'000
2019 – Pajakan operasi di bawah IFRS 16	
Dalam masa satu tahun	2,524
Diantara satu dan lima tahun	3,537
Lebih dari lima tahun	—
Jumlah	6,061
	Kumpulan dan Bank B\$'000
2018 – Pajakan operasi di bawah IAS 17	
Dalam masa satu tahun	2,255
Diantara satu dan lima tahun	1,687
Lebih dari lima tahun	—
Jumlah	3,942

41 Aset dan liabiliti bukan semasa

Aset dan liabiliti selain daripada yang dinyatakan dibawah adalah semasa.

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Aset				
Pelaburan	811,989	980,785	811,989	980,785
Pembiayaan dan pendahuluan	3,136,047	2,818,913	2,442,304	2,163,215
Pajakan kewangan yang belum diterima	11,916	11,941	11,916	11,941
Pelaburan dalam anak syarikat	—	—	32,844	27,489
Pelaburan dalam syarikat bersekutu dan usaha sama	43,194	38,858	22,358	22,358
Hartanah dan peralatan	98,023	65,454	83,466	49,394
Pelaburan hartanah	24,038	24,630	24,038	24,630
Aset cukai tertunda	5,653	7,951	5,100	8,034
Liabiliti				
Deposit daripada pelanggan	165,629	188,130	143,608	175,093
Deposit daripada bank dan institusi kewangan lain	254,564	120,700	91,100	80,200

42 Komitmen

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Komitmen:				
Kemudahan kredit yang belum digunakan	160,811	152,759	160,811	152,759
Deposit hadapan	612,318	298	612,318	298
Jumlah	773,129	153,057	773,129	153,057
Perbelanjaan modal:				
- Diluluskan dan dikontrakkan tetapi tidak diperuntukkan didalam penyata kewangan	5,451	5,894	5,451	5,894
- Diluluskan tetapi tidak dikontrakkan dan diperuntukkan didalam penyata kewangan	324	859	324	859
Jumlah	5,775	6,753	5,775	6,753
Jumlah komitmen	778,904	159,810	778,904	159,810

43 Kecukupan modal

Pengurusan modal

Matlamat Kumpulan apabila menguruskan modal adalah untuk mengekalkan kedudukan yang mantap bagi menyokong pertumbuhan perniagaan dan mengekalkan keyakinan pelabur, penyimpan, pelanggan, agensi penarafan dan keyakinan pasaran. Seajar dengan ini, Kumpulan menguruskan modalnya secara aktif dan memastikan nisbah kecukupan modal yang mengambilkira profil risiko Kumpulan berada di tahap minima kawal selia. Kumpulan dan Bank telah menggunakan semua pengisytiharan dan tafsiran IFRS yang efektif dalam mencapai kedudukan modal Kumpulan dan Bank.

Nisbah kecukupan modal

Kumpulan dan Bank diperlukan untuk mematuhi dengan nisbah modal teras dan risiko wajar kecukupan modal yang diarahkan oleh AMBD. Kumpulan dan Bank telah mematuhi semua nisbah modal yang diarahkan dalam sepanjang tempoh.

	Kumpulan		Bank	
	2019	2018	2019	2018
	BS'000	BS'000	BS'000	BS'000
Modal kawal selia				
Modal teras (Modal peringkat 1) sebelum dividen	1,263,197	1,184,424	1,163,263	1,088,917
Ditolak: Cadangan bagi dividen bagi tahun kewangan	(133,209)	(88,202)	(133,209)	(88,202)
Modal teras (Modal peringkat 1) selepas dividen	1,129,988	1,096,222	1,030,054	1,000,715
Modal tambahan (Modal peringkat II)	15,877	21,720	14,899	20,073
Ditolak: Pelaburan dalam syarikat bersekutu dan anak syarikat	(7,080)	(7,080)	(39,924)	(31,576)
Jumlah asas modal	1,138,785	1,110,862	1,005,029	989,212
Jumlah kewajaran risiko				
Jumlah kewajaran risiko bagi risiko kredit	5,616,528	5,829,733	5,253,906	5,467,745
Jumlah kewajaran risiko bagi risiko operasi	617,489	613,932	595,858	566,539
Jumlah kewajaran risiko bagi risiko pasaran	2,423	2,478	2,423	2,478
Jumlah kewajaran risiko	6,236,440	6,446,143	5,852,187	6,036,762

	Kumpulan		Bank	
	2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Nisbah modal				
Nisbah modal teras (Peringkat 1) kadar %	18.1%	17.0%	17.6%	16.6%
Jumlah nisbah kadar modal %	18.3%	17.2%	17.2%	16.4%

Modal teras diperolehi selepas ditolak cadangan dividen bagi tahun kewangan yang berakhir pada 31 Disember 2019 berikut dengan tahun berakhir berjumlah B\$133,208,960 (2018: B\$88,202,016).

Nisbah kecukupan modal diperolehi setelah pelarasan IFRS, kecuali bagi pelarasan berhubung dengan yuran yang dipermodalkan, cagaran, keuntungan yang digantung dan peruntukan bagi kemerosotan.

Menurut Seksyen 11 (2) Perintah Perbankan Islam, 2008, Kumpulan dan Bank tidak boleh, pada bila-bila masa, mempunyai nisbah modal Peringkat 1 kurang daripada 5 peratus dan jumlah nisbah kecukupan modal kurang daripada 10 peratus atau peratusan sebagaimana yang ditentukan oleh Autoriti.

44 Liabiliti kontingen

	Kumpulan		Bank	
	2019 B\$'000	2018 B\$'000	2019 B\$'000	2018 B\$'000
Surat-surat kredit	14,956	12,548	14,956	12,548
Jaminan, bon	269,469	325,356	269,469	325,356
Jaminan penghantaran	25,918	5,326	25,918	5,326
Penerimaan	353	2,213	353	2,213
Penyertaan risiko perdagangan	23,484	27,333	23,484	27,333
Bil impot	457	731	457	731
Jumlah	334,637	373,507	334,637	373,507

Dalam urusanniaga biasa perniagaan, Kumpulan dan Bank mengalami beberapa liabiliti kontingen jangka tertentu yang mempunyai hak tuntutan balik kepada pelanggan mereka. Tiada kerugian besar dijangka berlaku daripada urusanniaga ini.

KPMG LLP
16 Raffles Quay #22-00
Hong Leong Building
Singapore 048581

Telephone +65 6213 3388
Fax +65 6225 0984
Internet www.kpmg.com.sg

Independent Auditors' Report

To the Members of Bank Islam Brunei Darussalam Berhad and its subsidiaries

Report on the audit of the consolidated financial statements

Opinion

We have audited the consolidated financial statements of Bank Islam Brunei Darussalam Berhad (the "Bank") and its subsidiaries (the "Group"), which comprise the statements of financial position of the Group and the Bank as at 31 December 2019, the income statements, statements of comprehensive income, statements of changes in equity and statements of cash flows of the Group and the Bank for the year then ended, and notes to the financial statements, comprising significant accounting policies and other explanatory information as set out on pages FS1 to FS132.

In our opinion, the accompanying consolidated financial statements are properly drawn up in accordance with the provisions of the Brunei Darussalam Companies Act, Chapter 39 (the "Act"), Islamic Banking Order, 2008 (the "Order") and International Financial Reporting Standards ("IFRSs"), so as to give a true and fair view of the financial position of the Group and of the Bank as at 31 December 2019, and the financial performance, changes in equity and cash flows of the Group and of the Bank for the year then ended.

Basis for opinion

We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing ("ISAs"). Our responsibilities under those standards are further described in the *Auditors' responsibilities for the audit of the consolidated financial statements* section of our report. We are independent of the Group and the Bank in accordance with the International Ethics Standards Board of Accountants Code of Ethics for Professional Accountants ("IESBA Code") together with the ethical requirements that are relevant to our audit of the consolidated financial statements in Brunei Darussalam, and we have fulfilled our other ethical responsibilities in accordance with these requirements and the IESBA Code. We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion.

Other information

Management and directors are responsible for the other information. The other information comprises Directors' Report, Statement by Directors and Shariah Advisory Body Report but does not include the consolidated financial statements and our auditors' report thereon, which we obtained prior to the date of this auditors' report, and the Vision, Mission and Values, Management Insights, About Us, Corporate Governance, Business Review, Business Support and Corporate Milestones ("the Reports") which are expected to be made available to us after that date.

Our opinion on the consolidated financial statements does not cover the other information and we do not express any form of assurance conclusion thereon.

In connection with our audit of the consolidated financial statements, our responsibility is to read the other information identified above and, in doing so, consider whether the other information is materially inconsistent with the consolidated financial statements or our knowledge obtained in the audit, or otherwise appears to be materially misstated. If, based on the work we have performed on the other information that we obtained prior to the date of this auditors' report, we conclude that there is a material misstatement of this other information, we are required to report that fact. We have nothing to report in this regard.

When we read the Reports, if we conclude that there is a material misstatement therein, we are required to communicate the matter to those charged with governance and take appropriate actions in accordance with ISAs.

Responsibilities of management and directors for the consolidated financial statements

Management and directors are responsible for the preparation and fair presentation of the consolidated financial statements in accordance with the provisions of the Act, the Order and IFRS, and for such internal control as management and directors determine is necessary to enable the preparation of the consolidated financial statements that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

In preparing the consolidated financial statements, management and directors are responsible for assessing the Group's and the Bank's ability to continue as a going concern, disclosing, as applicable, matters related to going concern and using the going concern basis of accounting unless management and directors either intends to liquidate the Group or to cease operations, or has no realistic alternative but to do so.

The directors are responsible for overseeing the Group's and the Bank's financial reporting process.

Auditors' responsibilities for the audit of the consolidated financial statements

Our objectives are to obtain reasonable assurance about whether the consolidated financial statements as a whole are free from material misstatement, whether due to fraud or error, and to issue an auditors' report that includes our opinion. Reasonable assurance is a high level of assurance, but is not a guarantee that an audit conducted in accordance with ISAs will always detect a material misstatement when it exists. Misstatements can arise from fraud or error and are considered material if, individually or in the aggregate, they could reasonably be expected to influence the economic decisions of users taken on the basis of these consolidated financial statements.

As part of an audit in accordance with ISAs, we exercise professional judgment and maintain professional skepticism throughout the audit. We also:

- Identify and assess the risks of material misstatement of the consolidated financial statements, whether due to fraud or error, design and perform audit procedures responsive to those risks, and obtain audit evidence that is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion. The risk of not detecting a material misstatement resulting from fraud is higher than for one resulting from error, as fraud may involve collusion, forgery, intentional omissions, misrepresentations, or the override of internal controls.
- Obtain an understanding of internal controls relevant to the audit in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the Group's and the Bank's internal controls.
- Evaluate the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates and related disclosures made by management and directors.
- Conclude on the appropriateness of management's and directors' use of the going concern basis of accounting and, based on the audit evidence obtained, whether a material uncertainty exists related to events or conditions that may cast significant doubt on the Group's and the Bank's ability to continue as a going concern. If we conclude that a material uncertainty exists, we are required to draw attention in our auditors' report to the related disclosures in the consolidated financial statements or, if such disclosures are inadequate, to modify our opinion. Our conclusions are based on the audit evidence obtained up to the date of our auditors' report. However, future events or conditions may cause the Group and the Bank to cease to continue as a going concern.
- Evaluate the overall presentation, structure and content of the consolidated financial statements, including the disclosures, and whether the consolidated financial statements represent the underlying transactions and events in a manner that achieves fair presentation.
- Obtain sufficient appropriate audit evidence regarding the financial information of the entities or business activities within the Group and the Bank to express an opinion on the consolidated financial statements. We are responsible for the direction, supervision and performance of the Group and the Bank audit. We remain solely responsible for our audit opinion.

We communicate with the directors regarding, among other matters, the planned scope and timing of the audit and significant audit findings, including any significant deficiencies in internal controls that we identify during our audit.

A handwritten signature in blue ink that reads 'kpmg llp'.

KPMG LLP
Singapore Public Accountants and
Singapore Chartered Accountants

A handwritten signature in blue ink that reads 'David Jason Waller'.

David Jason Waller
Brunei Darussalam Public Accountant

Singapore
19 March 2020

Bruneian at Heart

Pusat Perhubungan +673 223 8181

BIBDBRUNEI

www.bibd.com.bn